

הכנסת

תקנון הכנסת

**החלטות בענייני נוהל
כללי האתיקה
והחלטות ועדת האתיקה**

**מעודכן ליום
כ"ה בניסן התשע"ט - 30 באפריל 2019**

עריכה : ארבל אסטרון, הלשכה המשפטית של הכנסת

הדפסה וגיומור : מחלקת הדפוס והפרסומים, הכנסת

[סימוכין : 01599317, 01599417, 02415318 ;
המהדורה הקודמת - 16/1/14 ; 4/2/15 ; 13/5/16 ; 18/4/17 ; 14/6/18]

תוכן עניינים

חלק א': הגדרות ופרשנות

סעיף	עמ'
1.	הגדרות ופרשנות..... 1

חלק ב': ארגון הכנסת

פרק ראשון: יושב ראש הכנסת וסגניו

2.	בחירת יושב ראש הכנסת וסגניו..... 3
3.	סייגים לבחירת יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת..... 4
4.	השעיה מכהונה מחמת עבירה לפי סעיף 7 לחוק הכנסת..... 5
5.	התפטרות יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת..... 6
6.	תפקידי יושב ראש הכנסת וסגן ליושב ראש הכנסת.. 7
7.	פרסום ברשומות לעניין יושב ראש הכנסת וסגניו..... 8

פרק שני: סיעות

8.	הסיעות בכנסת, שמותיהן וסדרן..... 9
9.	יושב ראש הסיעה..... 10
10.	שינויים בסיעות..... 11
11.	עבודת הסיעות בכנסת..... 13

פרק שלישי: חברי הכנסת

סעיף	עמ'
12.	מען והודעות..... 14
13.	השתתפות בישיבות..... 14
14.	חתימת חבר הכנסת..... 14
15.	משלוח כתב התפטרות לפי סעיף 40 לחוק-יסוד: הכנסת..... 14
16.	הודעה על חילופים של חברי כנסת..... 15
17.	הצהרת אמונים..... 15

חלק ג': עבודת הכנסת

פרק ראשון: ישיבות

18.	מועדי הכנסים..... 16
19.	ישיבות הכנסת..... 16
20.	פתיחת מושב הכנסת..... 16
21.	כינוס הכנסת בתקופת הפגרה..... 17
22.	נאומים במליאה..... 18
23.	נאום בכורה ונאום פרידה..... 18
24.	ציון זכרם של נפטרים..... 19

פרק שני: סדר היום

25.	סדר היום השבועי..... 19
26.	הודעה על הנחה על שולחן הכנסת..... 21

פרק שלישי: סדרי הדיון

סעיף	עמ'
27.	צורת הדיון..... 21
28.	הנוהל בדיון סיעתי ובדיון אישי..... 21
29.	פתיחת הדיון וסיכומו..... 22
30.	הצעה לסדר ניהול הישיבה או ההצבעה..... 23
31.	רשות הדיבור של שר או סגן שר..... 23
32.	הודעות הממשלה והבעת אמון בממשלה..... 24
33.	הודעת סיעה בנושא שאינו הצעת חוק..... 24
34.	הודעה אישית..... 25

פרק רביעי: הצבעות במליאת הכנסת

35.	סדר ההצבעה..... 25
36.	אופן ההצבעה..... 26
37.	תוצאות ההצבעה..... 27

פרק חמישי: תיעוד ישיבות מליאת הכנסת

38.	פרוטוקול..... 28
39.	דברי הכנסת..... 28
40.	צילום ישיבות הכנסת..... 28

פרק שישי: התנהגות במליאת הכנסת

41.	כללי התנהגות במליאת הכנסת..... 29
42.	קריאה לסדר והוצאה מישיבה..... 30
43.	ערעור על החלטת ועדת האתיקה..... 31

חלק ד': כלים פרלמנטריים

פרק ראשון: הבעת-אי אמון בממשלה

סעיף	עמ'
44.	הבעת אי-אמון בממשלה לפי סעיף 28 לחוק-יסוד: הממשלה.....
	32

פרק שני: דיון בהשתתפות ראש הממשלה

45.	הנוהל בדיון בהשתתפות ראש הממשלה לפי סעיף 42 לחוק-יסוד: הממשלה.....
	43

פרק שלישי: שאילתות

46.	שאילתות - כללי.....	45
47.	שאילתה פסולה וסירוב להשיב.....	47
48.	שאילתה רגילה.....	48
49.	שאילתה דחופה.....	50
50.	שאילתה ישירה.....	51
50א.	שעת שאלות - הוראת שעה לכנסת העשרים.....	52

פרק רביעי: נאומים בני דקה

51.	נאומים בני דקה.....	53
-----	---------------------	----

פרק חמישי: הצעות לסדר היום ודיונים מהירים

52.	הצעות לסדר היום - כללי.....	54
53.	סדרי הדיון וההצבעה בהצעה לסדר היום.....	55

סעיף	עמ'
54.	הצעה דחופה לסדר היום..... 58
55.	הצעה לסדר היום מאת רוב חברי הכנסת..... 60
56.	הדיון בנושא שהכנסת החליטה לכלול בסדר היום.... 61
57.	קביעת ועדה לדיון בנושא ההצעה לסדר היום..... 62
58.	הדיון בוועדה ומסקנות..... 64
59.	חזרה מהצעה לסדר היום..... 64
60.	דיונים מהירים בוועדה..... 65
61.	דיון מהיר והצעה דחופה בנושא דומה..... 68

חלק ה': בחירה ומינוי של נושאי משרה

פרק ראשון: בחירת נציגים לוועדות מינויים בידי הכנסת

62.	נציגים לוועדות מינויים לנושאי משרה שיפוטית..... 70
63.	סייגים לכהונה, השעיה והעברה מכהונה לפי סעיף 6..... 70
75.	לחוק הכנסת..... 75
64.	נציגים לפי חוק הרבנות הראשית לישראל..... 76

פרק שני: בחירת נציגים בידי ועדה של הכנסת

65.	נציג לוועדה המציעה מועמדים למשרת היועץ..... 77
66.	המשפטי לממשלה..... 77
78.	נציגים למועצת יד יצחק בן-צבי..... 78

פרק שלישי: קביעת מספר שופטי בית המשפט העליון

67.	קביעת מספר שופטי בית המשפט העליון לפי סעיף..... 79
25.	לחוק בתי המשפט..... 79

חלק ו': מצב חירום

פרק ראשון: הכרזת מצב חירום

סעיף	עמ'
68.	הגדרות - חלק ו'..... 81
69.	הכרזת מצב חירום לפי סעיף 38 לחוק-יסוד: הממשלה.. 81
70.	הכרזת הממשלה על מצב חירום..... 82
71.	ביטול מצב חירום..... 82
72.	סדרי הדיון..... 83

פרק שני: תקנות שעת חירום

73.	ביטול תקנות שעת חירום לפי סעיף 39 לחוק-יסוד: הממשלה..... 83
-----	---

חלק ז': הליך החקיקה

פרק ראשון: הליך החקיקה - כללי

74.	הליך החקיקה - כללי..... 85
-----	----------------------------

פרק שני: הצעות חוק פרטיות

סימן א': כללי

75.	הגשת הצעת חוק פרטית, אישורה והנחתה על שולחן הכנסת..... 85
-----	---

סימן ב': הדיון המוקדם

סעיף	עמ'
76.	מועד הדיון המוקדם והצמדה..... 88
77.	סדרי הדיון המוקדם..... 90
78.	קביעת ועדה לדיון בהצעת חוק אחרי הדיון המוקדם 94

פרק שלישי: הכנה לקריאה הראשונה

סימן א': הכנת הצעת חוק פרטית לקריאה הראשונה

79.	הכנת הצעת חוק פרטית לקריאה הראשונה, פיצול ומיזוג ופרסום ברשומות..... 95
-----	---

סימן ב': הכנת הצעת חוק מטעם ועדה לקריאה הראשונה

80.	נושאי החקיקה מטעם ועדה..... 97
-----	--------------------------------

פרק רביעי: הקריאה הראשונה

81.	הנחה על שולחן הכנסת ומועד הקריאה הראשונה.... 97
82.	סדרי הקריאה הראשונה..... 98
83.	קביעת ועדה לדיון בהצעת חוק אחרי הקריאה הראשונה..... 99

פרק חמישי: הכנה לקריאה השנייה ולקריאה השלישית

84.	הכנת הצעת חוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית, פיצול ומיזוג..... 101
85.	נושא חדש..... 103

סעיף	עמ'
86.	הסתייגויות בוועדה..... 105
87.	נוסח לקריאה השנייה ולקריאה השלישית..... 107

פרק שישי: הקריאה השנייה והקריאה השלישית

88.	הנחה על שולחן הכנסת ומועד הקריאה השנייה..... 108
89.	חידוש הדיון בוועדה לפני הקריאה השנייה..... 108
90.	סדרי הדיון וההצבעה בקריאה השנייה..... 109
91.	החזרת הצעת החוק לוועדה במהלך הקריאה השנייה..... 111
92.	סדרי הקריאה השלישית..... 113

פרק שביעי: הליך החקיקה - הוראות שונות

סימן א': עלות תקציבית

93.	חקיקה הצריכה תקציב..... 114
-----	-----------------------------

סימן ב': הסרת הצעת חוק מסדר היום

94.	הסרת הצעת חוק מסדר היום..... 117
-----	----------------------------------

סימן ג': חזרה מהצעת חוק

95.	חזרה מהצעת חוק ממשלתית..... 118
96.	חזרה מהצעת חוק פרטית..... 119

סימן ד': רציפות הדיון בהצעות חוק לפי חוק הרציפות

97.	רציפות הדיון בהצעות חוק לפי חוק הרציפות..... 122
-----	--

סימן ה': סדרי דיון מיוחדים

עמ'	סעיף
124	98. סדרי דיון מיוחדים.....

סימן ו': מכסת הצעות חוק והצעות לסדר היום

125	99. מכסת הצעות חוק והצעות לסדר היום.....
-----	--

חלק ח': ועדות הכנסת

פרק ראשון: ועדות קבועות, סמכויותיהן והרכבן

126	100. הוועדות הקבועות ועניניהן.....
129	101. סמכויות הוועדות הקבועות.....
130	102. הרכב הוועדות הקבועות.....
131	103. ממלא מקום קבוע.....
132	104. מילוי מקומו של חבר ועדה שנעדר באופן ארעי.....
	105. הוראות מיוחדות לוועדת החוץ והביטחון ולוועדה המשותפת לתקציב הביטחון.....
133	105. המשותפת לתקציב הביטחון.....

פרק שני: יושב ראש ועדה קבועה

134	106. יושב ראש ועדה קבועה.....
	107. סייגים לכהונה, השעיה והעברה מכהונה של יושב ראש ועדה קבועה.....
137	107. ראש ועדה קבועה.....

פרק שלישי: ועדות לעניין מסוים, ועדות משנה, ועדות משותפות

138	108. ועדה לעניין מסוים.....
-----	-----------------------------

עמ'	סעיף
139	ועדת משנה..... 109
139	ועדה משותפת..... 110

פרק רביעי: ישיבות הוועדות

142	ישיבות הוועדות..... 111
143	ישיבות ועדות בתקופת הפגרה..... 112
144	ניהול הישיבות ואופן ההצבעה..... 113
144	התייעצות סיעתית..... 114
145	דיון מחדש..... 115
146	סדרי דיון מיוחדים בוועדת הכנסת..... 116
148	עיכוב בעבודת ועדה..... 117

פרק חמישי: פומביות הישיבות והפרוטוקולים

149	פומביות ישיבות הוועדות..... 118
150	רישום פרוטוקול ותיקונו..... 119
150	פומביות פרוטוקולים ועיון בהם..... 120

פרק שישי: התנהגות חברי הכנסת בישיבות הוועדות

154	כללי התנהגות בישיבת ועדה..... 121
154	קריאה לסדר והוצאה מישיבת ועדה..... 122

פרק שביעי: מוזמנים לישיבות הוועדות ומסירת מידע לוועדות

155	זימון נושאי משרה וממלאי תפקיד ומסירת מידע..... 123
159	סייגים לזימון ולמסירת מידע..... 124

סעיף	עמ'
125.	הזמנת משתתפים נוספים..... 159
126.	ייחוד ההופעה..... 159
127.	אי-התייצבות או אי-מסירת מידע..... 160

פרק שמיני: ועדת חקירה פרלמנטרית

128.	הצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית לפי סעיף 22
161	לחוק-יסוד: הכנסת.....
129.	הדיון בוועדת הכנסת בהצעה להקים ועדת חקירה
163	פרלמנטרית.....
130.	חזרה מהצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית..... 163
131.	הנחה על שולחן הכנסת וסדרי הדיון בהצעת ועדת
164	הכנסת.....
132.	חידוש הדיון בוועדת הכנסת לפני תחילת הדיון
164	בכנסת.....
133.	החזרה לוועדת הכנסת במהלך הדיון בכנסת..... 165
134.	חילופי חבר ועדת חקירה פרלמנטרית ומילוי מקום.. 165
135.	סמכויותיה של ועדת חקירה פרלמנטרית והנחת דוח
165	על שולחן הכנסת.....
136.	סיום הכהונה של ועדת חקירה פרלמנטרית והארכת
166	כהונה.....

פרק תשיעי: הוראות לעניין ועדת האתיקה

137.	סייגים למינוי, השעיה והעברה מכהונה של חבר
167	ועדת האתיקה לפי סעיף 13ד לחוק החסינות.....

חלק ט': שדולות חברי הכנסת וקבוצות ידידות בין-פרלמנטריות

סעיף	עמ'
138.	שדולות חברי הכנסת..... 168
139.	קבוצות ידידות בין-פרלמנטריות..... 169
140.	ארגונים בין-לאומיים..... 170

חלק י': תקנון הכנסת

פרק ראשון: תקדימים ופירושים

141.	קביעת תקדימים..... 171
142.	סטייה מהתקנון והתקדימים..... 171
143.	פירוש התקנון והתקדימים..... 171

פרק שני: תיקון תקנון הכנסת

144.	הדיון בוועדת הכנסת בתיקון התקנון..... 172
145.	הדיון במליאה בתיקון התקנון..... 173
146.	תחילת תוקף ופרסום..... 174
החלטת ועדת הכנסת בדבר שעת שאלות..... 175	
החלטת ועדת הכנסת בנושא שאילתות מהירות..... 176	

החלטות בענייני נוהל

- 177הפרת חובת ההתייצבות בפני ועדות הכנסת
- סדרי דיון לענין הארכת חוק דחיית שירות לתלמידי ישיבות
- 179שתורתם אומנותם, התשס"ב-2002 ("חוק טל")
- הסמכת ועדה לדיון בהצעת הממשלה להאריך את תוקפו של
- 180 חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-
- 2003.....
- 181אשרור ואישור אמנות בינלאומיות
- 182ענין שבדיון בבית המשפט (סוב-יודיצה)
- 183הצבעה - דחיה
- 183חלוקת חומר
- 183כינוסים במשכן הכנסת
- הודעת חבר הכנסת לפי סעיף 2 לחוק מסי מכס ובלו (שינוי
- 183תעריף), התש"ט-1949
- 184דוחות משלחת לחו"ל מטעם הכנסת
- 184מעמד חברי הכנסת לשעבר בטקסים ואירועים ממלכתיים
- סמכויות מרכז המחקר והמידע של הכנסת להביא נתונים
- 185בדבר השפעת חקיקה על הדורות הבאים
- נוהל הצבעה של חבר כנסת הנוכח במליאה אך מתקשה
- 186להצביע בשל נכות פיסית קשה

אתיקה של חברי הכנסת

כללי אתיקה לחברי הכנסת

פרק א': פרשנות

סעיף	עמ'
1.	הגדרות..... 189

פרק ב': כללי יסוד

1א.	ערכים כלליים..... 191
2.	כבוד הכנסת..... 192
3.	מילוי התפקיד..... 192
4.	מילוי השליחות..... 192
4א.	מידע שגילוי אסור..... 192

פרק ג': הגבלות בענינים אישיים

5.	ענין אישי..... 192
6.	גילוי..... 193
7.	איסור ניצול ידיעות..... 193
8.	רכישת נכסי המדינה..... 193

פרק ד': הגבלות בענין לקוחות

9.	ייצוג בפני הכנסת..... 193
10.	קבלת לקוחות במשכן הכנסת..... 193
11.	סייגים בייצוג ובייעוץ..... 193

סעיף	עמ'
12.	ייצוג בפני רשויות ממשל..... 194

פרק ה': הגבלות בעניין עיסוק נוסף

13.	פעילות ציבורית..... 195
13א.	פעילות עסקית..... 195
13ב.	תפקיד מטעם גוף ממשלתי..... 195
13ג.	חופשה בלא תשלום..... 196
13ד.	תקופת מעבר לחבר כנסת חדש..... 196
14.	הרצאות ושליחויות..... 196
14א.	נסיעות לחוץ לארץ שאינן במימון הכנסת..... 197

פרק ו': הצהרת הון

15.	ההצהרה..... 200
15א.	הארכת מועד הגשת ההצהרה..... 201
16.	פעולת יושב ראש הכנסת..... 201

פרק ז': ועדת האתיקה

19.	שמיעת קובלנה..... 202
21.	איסור פרסום..... 202
22.	נוהלים..... 202
23.	חוות דעת..... 202
24.	תקדימי אתיקה..... 202
25.	פרשנות..... 202
26.	קבצי אתיקה..... 202

פרק ח': שונות

עמ'	סעיף
203	27. הוראות מעבר.....
203	28. תחילה.....

204 נוהל אתיקה לחברי הכנסת (קובלנות)

החלטות ועדת האתיקה

החלטות ועדת האתיקה בענייני ועדת האתיקה

210	בקשת נקבל לפסול חבר ועדת אתיקה.....
210	סדרת קובלנות זהות.....
211	פרסום קובלנות בתקשורת.....
211	פרסום ומסירה של פרוטוקולים ומסמכים אחרים של הוועדה
	סמכות לדון בקובלנות ולהטיל סנקציות על חבר כנסת בשל
212	עברו או בשל אירועים שאירעו טרם היבחרו לכנסת.....

החלטות ועדת האתיקה בעניינים פרלמנטריים ובעניינים הנוגעים לפעילותו הפרלמנטרית של חבר הכנסת במשכן הכנסת

216	היעדרות חברי הכנסת משיבות הכנסת.....
218	הכרה במנוחה אחרי לידה כהצדק סביר להיעדרות.....
220	התבטאויות חברי הכנסת.....
222	התבטאויות הכוללות דימויים מעולם התוכן של השואה.....
222	התבטאויות של חברי כנסת נגד אישים וארגונים.....
223	השתתפות של חברי הכנסת בהפגנה.....

מפגשים של חברי כנסת עם גורמים בעלי עניין בסוגיות

223הנדונות בכנסת.
224הסתייעות בעוזרים פרלמנטריים לקידום עניינים אישיים.
224העסקת יועץ פרלמנטרי המבקש לעסוק בעיסוק נוסף.
225התנהגות חברי הכנסת בכל הנוגע למתמחים בלשכותיהם.
227שימוש בנייר מכתבים של הכנסת.
228שימוש בסמל הכנסת.
229שימוש בסמל המדינה (החלטת ועדת הכנסת).
230מענה לפניות הציבור.
231פרסום פניה לבדיקה או חקירה.
231שימוש במכונות הצילום של הכנסת.
232פניית חברי הכנסת לגופים בעלי סמכות מעין שיפוטית.
233איסור הכללת פרסומת מסחרית ב"איגרת לבוחר".
233הפרת הסכם קיזוז.
235משיכת חתימותיהם של חברי הכנסת.
238קריעת מסמכים פרלמנטריים מעל דוכן הכנסת.
	שימוש בתואר המתייחס להשכלה גבוהה, סמיכה לרבנות,
239שירות צבאי וכיוצ"ב.
240עליית חברי הכנסת להר הבית.

החלטות ועדת האתיקה בעניינים הנוגעים ליושבי ראש ועדות הכנסת וניהול ישיבות הוועדות ולסגני יושב ראש הכנסת

244עיכוב דיון על ידי יושב ראש ועדה.
244אופן ניהול ישיבות ועדות הכנסת.
	מתן אפשרות ע"י יושב ראש ועדה למומחים שהוזמנו לוועדה
245להשמיע את עמדתם.

- 245 ביטול דיון יזום בוועדה שנקבע לבקשת אחד מחברי הכנסת....
ניהול ישיבת ועדה בעניין הנוגע לקרוב משפחתו של יושב ראש
246 הוועדה.....
הודעה לעיתונות מטעם ועדה שבה מצוטטים דברים שנאמרו
בוועדה ומייחסים לאדם התבטאות שלילית, מבלי שניתנה לו
247 הזדמנות להתייחס לכך.....
248 סגני יושב ראש הכנסת.....

החלטות ועדת האתיקה בעניין עיסוק נוסף של חברי הכנסת

- 250 עיסוק נוסף כעורך דין שלא בשכר.....
השארית שמו של חבר הכנסת בשם הפירמה או בעסק בהם
251 היה שותף בטרם נבחר לכנסת.....
253 כהונת חברי הכנסת בתפקידים בהסתדרות הציונית העולמית
253 חברי הכנסת השוהים בחל"ת ממקום עבודתם הקודם.....
255 השתתפות חברי הכנסת בתכניות באמצעי התקשורת.....
257 השתתפות בעיתון הנושא אופי פרסומי.....

החלטות ועדת האתיקה בעניין קבלת מתנות וטובות הנאה, השתתפות באירועים ונסיעות לחו"ל

- 260 גיוס תרומות לצורך רפואי או למימון הוצאות משפטיות.....
262 איסור קבלת תרומות לחשבון הבנק של חבר הכנסת.....
263 קבלת מתנות וטובות הנאה בידי חברי הכנסת.....
266 השתתפות חברי הכנסת באירועי תרבות.....
268 החלטות נוספות בעניין קבלת מתנות וטובות הנאה.....
270 מתנות הנשלחות בדואר לחברי הכנסת.....
272 השתתפות חברי הכנסת בכנסים הנערכים בישראל.....

מכתבים של היועץ המשפטי לכנסת
לכל חברי הכנסת בענייני אתיקה

- 280 קבלת מתנות, הנחות ו"שדרוגים"
- 282 קבלת כרטיסי חינוך לאירועי תרבות וספורט
- 283 איסור השתתפות בהשקות ואירועי יח"צ של גורמים עסקיים.

תיקוני תקנון הכנסת

תקנון הכנסת אושר בכנסת ביום י"ח בתמוז התשכ"ז (26 ביולי 1967); תיקוני לשון אושרו בכנסת ביום כ"ה בחשוון התשכ"ח (28 בנובמבר 1967).

התקנון פורסם בילקוט הפרסומים התשכ"ח, עמ' 590 (פורסם ביום 25.12.67).

תיקון מס' 1: י"פ התשכ"ח, עמ' 654; אושר ביום כ"ג בכסלו התשכ"ח (25.12.67);

תיקון מס' 2: י"פ התשכ"ט, עמ' 1172; אושר ביום כ"א בטבת התשכ"ח (22.1.68);

תיקון מס' 3: י"פ התשכ"ט, עמ' 1196; אושר ביום כ"ג באדר התשכ"ט (13.3.69);

תיקון מס' 4: י"פ התשכ"ט, עמ' 2040; אושר ביום כ"א בתמוז התשכ"ט (7.7.69);

תיקון מס' 5: י"פ התשל"ב, עמ' 246; אושר ביום י"ט באב התשל"א (10.8.71);

תיקון מס' 6: י"פ התשל"ב, עמ' 1158; אושר ביום כ"ד בטבת התשל"ב (11.1.72); נוסח זה פורסם בטעות - ראה תיקון מס' 7.

תיקון מס' 7: י"פ התשל"ב, עמ' 1298; אושר ביום כ"ד בטבת התשל"ב (11.1.72);

תיקון מס' 8: י"פ התשל"ז, עמ' 712; אושר ביום כ"ז בטבת התשל"ז (17.1.77);

תיקון מס' 9: י"פ התשל"ז, עמ' 1214; אושר ביום כ"ג בניסן התשל"ז (11.4.77);

תיקון מס' 10: י"פ התשל"ח, עמ' 374; אושר ביום כ"א בחשוון התשל"ח (2.11.77);

תיקון מס' 11: י"פ התשל"ט, עמ' 980; אושר ביום כ"ג בטבת התשל"ט (22.1.79);

תיקון מס' 12: י"פ התשל"ט, עמ' 1288; אושר ביום כ' באדר התשל"ט (19.3.79);

תיקון מס' 13: י"פ התש"ס, עמ' 538; אושר ביום ל' בחשוון התש"ס (20.11.79);

תיקון מס' 14: י"פ התש"ס, עמ' 1204; אושר ביום ג' באדר התש"ס (20.2.80);

תיקון מס' 15: י"פ התשמ"א, עמ' 572 (כולל תיקון מספרי הסעיפים); אושר ביום י"א בחשוון התשמ"א (21.10.80);

תיקון מס' 16: י"פ התשמ"א, עמ' 1932; אושר ביום י' בניסן התשמ"א (14.4.81);

תיקון מס' 17: י"פ התשמ"ד, עמ' 1230; אושר ביום ח' בטבת התשמ"ד (14.12.83);

תיקון מס' 18: י"פ התשמ"ה, עמ' 1836; אושר ביום י"א באדר התשמ"ה (11.3.85);

תיקון מס' 19: י"פ התשמ"ו, עמ' 772; אושר ביום כ"ט בחשוון התשמ"ו (13.11.85);

תיקון מס' 20: י"פ התשמ"ו, עמ' 1364; אושר ביום י"ז בשבט התשמ"ו (27.1.86);

תיקון מס' 21: י"פ התשמ"ו, עמ' 2048; אושר ביום י"ג באדר ב' התשמ"ו (24.3.86);

תיקון מס' 22: י"פ התשמ"ו, עמ' 2896; אושר ביום כ"ו בסיון התשמ"ו (6.7.86);

תיקון מס' 23: י"פ התשמ"ז, עמ' 520; אושר ביום ט"ו בכסלו התשמ"ז (17.12.86);

תיקון מס' 24: י"פ התשמ"ז, עמ' 2205; אושר ביום כ"ד בסיון התשמ"ז (21.6.87);

כא

- תיקון מס' 25 : י"פ התשמי"ט, עמ' 1798 ; אושר ביום כ"ה באדר התשמ"ח (14.3.88) ;
- תיקון מס' 26 : י"פ התשמי"ט, עמ' 1798 ; אושר ביום י"ג באב התשמ"ח (27.7.88) ;
- תיקון מס' 27 : י"פ התשמי"ט, עמ' 3482 ; אושר ביום ג' בסיון התשמ"ט (6.6.89) ;
- תיקון מס' 28 : י"פ התשמי"ט, עמ' 3827 ; אושר ביום כ"ד בתמוז התשמ"ט (27.7.89) ;
- תיקון מס' 29 : י"פ התשמי"ט, עמ' 3850 ; אושר ביום ב' באב התשמ"ט (3.8.89) ;
- תיקון מס' 30 : י"פ התש"ן, עמ' 2053 ; אושר ביום כ' בשבט התש"ן (15.2.90) ;
- תיקון מס' 31 : י"פ התש"ן, עמ' 3175 ; אושר ביום כ"ו בסיון התש"ן (19.6.90) ;
- תיקון מס' 32 : י"פ התשנ"א, עמ' 1334 ; אושר ביום כ"ח בשבט התשנ"א (12.2.91) ;
- תיקון מס' 33 : י"פ התשנ"א, עמ' 2058 ; אושר ביום ו' בניסן התשנ"א (21.3.91) ;
- תיקון מס' 34 : י"פ התשנ"ב, עמ' 638 ; אושר ביום ט"ו בחשוון התשנ"ב (23.10.91) ;
- תיקון מס' 35 : י"פ התשנ"ב, עמ' 1067 ; אושר ביום כ"ז בסיון התשנ"ב (4.11.91) ;
- תיקון מס' 36 : י"פ התשנ"ב, עמ' 2916 ; אושר ביום י"ג באדר ב' התשנ"ב (18.3.92) ;
- תיקון מס' 37 : י"פ התשנ"ג, עמ' 2466 ; אושר ביום כ"ט באדר התשנ"ג (22.3.93) ;
- תיקון מס' 38 : י"פ התשנ"ג, עמ' 3446 (ת"ט התשנ"ד עמ' 4994) ; אושר ביום י"ב בסיון התשנ"ג (1.6.93) ;
- תיקון מס' 39 : י"פ התשנ"ג, עמ' 3782 ; אושר ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13.7.93) ;
- תיקון מס' 39א : י"פ התשנ"ד, עמ' 246 ; אושר ביום כ"ו בתשרי התשנ"ד (11.10.93) ;
- תיקון מס' 40 : י"פ התשנ"ד, עמ' 1378 ; אושר ביום ב' בכסלו התשנ"ד (16.11.93) ;
- תיקון מס' 41 : י"פ התשנ"ה, עמ' 2550 ; אושר ביום כ' באדר א' התשנ"ה (20.2.95) ;
- תיקון מס' 42 : י"פ התשנ"ה, עמ' 3070 ; אושר ביום ג' בניסן התשנ"ה (3.4.95) ;
- תיקון מס' 43 : י"פ התשנ"ה, עמ' 3790 ; אושר ביום י"ד בסיון התשנ"ה (12.6.95) ;
- תיקון מס' 44 : י"פ התשנ"ה, עמ' 4682 ; אושר ביום ו' באב התשנ"ה (2.8.95) ;
- תיקון מס' 45 : י"פ התשנ"ו, עמ' 1597 ; אושר ביום ב' בשבט התשנ"ו (23.1.96) ;
- תיקון מס' 46 : י"פ התשנ"ו, עמ' 2404 ; אושר ביום ז' באדר התשנ"ו (27.2.96) ;
- תיקון מס' 47 : י"פ התשנ"ז, עמ' 906 ; אושר ביום א' בכסלו התשנ"ז (12.11.96) ;
- תיקון מס' 48 : י"פ התשנ"ז, עמ' 1058 ; אושר ביום כ"ח בכסלו התשנ"ז (9.12.96) ;
- תיקון מס' 48א : י"פ התשנ"ז, עמ' 2986 ; אושר ביום כ"ב באדר ב' התשנ"ז (31.3.97) ;
- תיקון מס' 49 : י"פ התשנ"ח, עמ' 178 ; אושר ביום כ"ד בתמוז התשנ"ז (29.7.97) ;
- תיקון מס' 50 : י"פ התשנ"ח, עמ' 980 ; אושר ביום ב' בכסלו התשנ"ח (1.12.97) ;
- תיקון מס' 51 : י"פ התשנ"ח, עמ' 2698 ; אושר ביום י"ג בשבט התשנ"ח (9.2.98) ;
- תיקון מס' 52 : י"פ התשנ"ח, עמ' 3346 ; אושר ביום י"ח באדר התשנ"ח (16.3.98) ;
- תיקון מס' 53 : י"פ התשנ"ח, עמ' 4534 ; אושר ביום כ"ב בסיון התשנ"ח (16.6.98) ;
- תיקון מס' 54 : י"פ התשנ"ט, עמ' 1378 ; אושר ביום י"ב בכסלו התשנ"ט (1.12.98) ;
- תיקון מס' 55 : י"פ התשנ"ט, עמ' 1982 ; אושר ביום א' בשבט התשנ"ט (18.1.99) ;

כב

- תיקון מס' 56 : י"פ התשנ"ט, עמ' 1982 ; אושר ביום ח' בשבט התשנ"ט (26.1.99) ;
- תיקון מס' 57 : י"פ התש"ס, עמ' 1845 ; אושר ביום א' בכסלו התש"ס (10.11.99) ;
- תיקון מס' 58 : י"פ התש"ס, עמ' 1844 ; אושר ביום י"ג בכסלו התש"ס (22.11.99) ;
- תיקון מס' 59 : י"פ התש"ס, עמ' 2454 ; אושר ביום כ"ה בטבת התש"ס (3.1.00) ;
- תיקון מס' 60 : י"פ התש"ס, עמ' 2454 ; אושר ביום כ"ה בטבת התש"ס (3.1.00) ;
- תיקון מס' 61 : י"פ התש"ס, עמ' 2800 ; אושר ביום ג' באדר א' התש"ס (9.2.00) ;
- תיקון מס' 62 : י"פ התש"ס, עמ' 2800 ; אושר ביום ג' באדר א' התש"ס (9.2.00) ;
- תיקון מס' 63 : י"פ התש"ס, עמ' 3348 ; אושר ביום כ"ג באדר א' התש"ס (29.2.00) וביום כ' באדר ב' התש"ס (27.3.00) ;
- תיקון מס' 64 : י"פ התש"ס, עמ' 3364 ; אושר ביום כ"ב באדר ב' התש"ס (29.3.00) ;
- תיקון מס' 65 : י"פ התש"ס, עמ' 4398 ; אושר ביום א' בתמוז התש"ס (4.7.00) ;
- תיקון מס' 66 : י"פ התש"ס, עמ' 4510 ; אושר ביום ט"ז בתמוז התש"ס (19.7.00) ;
- תיקון מס' 67 : י"פ התשס"א, עמ' 86 ; אושר ביום כ"ח בתמוז התש"ס (31.7.00) ;
- תיקון מס' 68 : י"פ התשס"א, עמ' 1054 ; אושר ביום כ"ב בכסלו התשס"א (19.12.00) ;
- תיקון מס' 69 : י"פ התשס"א, עמ' 2060 ; אושר ביום כ"ז בשבט התשס"א (20.2.01) ;
- תיקון מס' 70 : י"פ התשס"א, עמ' 3872 ; אושר ביום ד' באב התשס"א (24.7.01) ;
- תיקון מס' 71 : י"פ התשס"ב, עמ' 1272 ; אושר ביום כ"ד בטבת התשס"ב (8.1.02) ;
- תיקון מס' 72 : י"פ התשס"ב, עמ' 3188 ; אושר ביום כ"ג בסיון התשס"ב (3.6.02) ;
- תיקון מס' 73 : י"פ התשס"ב, עמ' 3472 ; אושר ביום כ"ג בתמוז התשס"ב (3.7.02) ;
- תיקון מס' 74 : י"פ התשס"ב, עמ' 3552 ; אושר ביום י"ד באב התשס"ב (23.7.02) ;
- תיקון מס' 75 : י"פ התשס"ג, עמ' 658 ; אושר ביום ח' בכסלו התשס"ג (13.11.02) ;
- תיקון מס' 76 : י"פ התשס"ג, עמ' 2862 ; אושר ביום ט' בסיון התשס"ג (9.6.03) ;
- תיקון מס' 77 : י"פ התשס"ג, עמ' 3658 ; אושר ביום ח' בתמוז התשס"ג (8.7.03) ;
- תיקון מס' 78 : י"פ התשס"ד, עמ' 2290 ; אושר ביום ב' באדר התשס"ד (24.2.04) ;
- תיקון מס' 79 : י"פ התשס"ד, עמ' 2538 ; אושר ביום כ"ט באדר התשס"ד (22.3.04) ;
- תיקון מס' 80 : י"פ התשס"ד, עמ' 2974 ; אושר ביום י"ט באייר התשס"ד (10.5.04) ;
- תיקון מס' 81 : י"פ התשס"ד, עמ' 3264 ; אושר ביום כ"ו בסיון התשס"ד (15.6.04) ;
- תיקון מס' 82 : י"פ התשס"ד, עמ' 3616 ; אושר ביום ב' באב התשס"ד (20.7.04) ;
- תיקון מס' 83 : י"פ התשס"ד, עמ' 3752 ; אושר ביום ט"ז באב התשס"ד (3.8.04) ;
- תיקון מס' 84 : י"פ התשס"ה, עמ' 666 ; אושר ביום כ"ד בחשוון התשס"ה (8.11.04) ;
- תיקון מס' 85 : י"פ התשס"ה, עמ' 1642 ; אושר ביום ט"ז בשבט התשס"ה (26.1.05) ;
- תיקון מס' 86 : י"פ התשס"ו, עמ' 952 ; אושר ביום ה' בכסלו התשס"ו (6.12.05) ;
- תיקון מס' 87 : י"פ התשס"ו, עמ' 953 (ת"ט עמ' 1464) ; אושר ביום ה' בכסלו התשס"ו (6.12.05) ;

- תיקון מס' 88 : י"פ התשס"ו, עמ' 1050 ; אושר ביום י"ב בכסלו התשס"ו (13.12.05) ;
- תיקון מס' 89 : י"פ התשס"ו, עמ' 1050 ; אושר ביום י"ב בכסלו התשס"ו (13.12.05) ;
- תיקון מס' 90 : י"פ התשס"ו, עמ' 4480 ; אושר ביום ב' בתמוז התשס"ו (28.6.06) ;
- תיקון מס' 91 : י"פ התשס"ו, עמ' 1146 ; אושר ביום א' בכסלו התשס"ו (22.11.06) ;
- תיקון מס' 92 : י"פ התשס"ו, עמ' 1146 ; אושר ביום ח' בכסלו התשס"ו (29.11.06) ;
- תיקון מס' 93 : י"פ התשס"ו, עמ' 3790 ; אושר ביום כ"ד בתמוז התשס"ו (10.7.07) ;
- תיקון מס' 94 : י"פ התשס"ח, עמ' 2184 ; אושר ביום כ"ט בשבט התשס"ח (5.2.08) ;
- תיקון מס' 95 : י"פ התשס"ח, עמ' 2184 ; אושר ביום כ"ט בשבט התשס"ח (5.2.08) ;
- תיקון מס' 96 : י"פ התשס"ח, עמ' 2184 ; אושר ביום כ"ט בשבט התשס"ח (5.2.08) ;
- תיקון מס' 97 : י"פ התשס"ח, עמ' 3042 ; אושר ביום י"ח באדר ב' התשס"ח (25.3.08) ;
- תיקון מס' 98 : י"פ התשס"ח, עמ' 3042 ; אושר ביום י"ח באדר ב' התשס"ח (25.3.08) ;
- תיקון מס' 99 : י"פ התשס"ח, עמ' 3042 ; אושר ביום י"ח באדר ב' התשס"ח (25.3.08) ;
- תיקון מס' 100 : י"פ התשס"ח, עמ' 3042 ; אושר ביום י"ח באדר ב' התשס"ח (25.3.08) ;
- תיקון מס' 101 : י"פ התשס"ח, עמ' 3042 ; אושר ביום י"ח באדר ב' התשס"ח (25.3.08) ;
- תיקון מס' 102 : י"פ התשס"ח, עמ' 4574 ; אושר ביום כ"ז בתמוז התשס"ח (30.7.08) ;
- תיקון מס' 103 : י"פ התשס"ט, עמ' 4376 (ת"ט עמ' 4994) ; אושר ביום ט' בסיוון התשס"ט (1.6.09) ;
- תיקון מס' 104 : י"פ התשס"ט, עמ' 4376 ; אושר ביום ט' בסיוון התשס"ט (1.6.09) ;
- תיקון מס' 105 : י"פ התש"ע, עמ' 1926 ; אושר ביום כ"ו בטבת התש"ע (12.1.10) ;
- תיקון מס' 106 : י"פ התש"ע, עמ' 1927 ; אושר ביום י"א בשבט התש"ע (26.1.10) ;
- תיקון מס' 107 : י"פ התש"ע, עמ' 2272 ; אושר ביום כ"ה בשבט התש"ע (9.2.10) ;
- תיקון מס' 108 : י"פ התש"ע, עמ' 2676 (ת"ט 2998) ; אושר ביום כ"ג באדר התש"ע (9.3.10) ;
- תיקון מס' 109 : י"פ התש"ע, עמ' 2952 ; אושר ביום ב' בניסן התש"ע (17.3.10) ;
- תיקון מס' 110 : י"פ התש"ע, עמ' 4558 ; אושר ביום א' באב התש"ע (12.7.10) ;
- תיקון מס' 111 : י"פ התש"ע, עמ' 4559 ; אושר ביום י' באב התש"ע (21.7.10) ;
- תיקון מס' 112 : י"פ התש"ע, עמ' 4562 ; אושר ביום י' באב התש"ע (21.7.10) ;
- תיקון מס' 113 : י"פ התשע"א, עמ' 1798 ; אושר ביום כ"ד בכסלו התשע"א (1.12.10) ;
- תיקון מס' 114 : י"פ התשע"א, עמ' 2262 ; אושר ביום כ"ח בטבת התשע"א (4.1.11) ;
- תיקון מס' 115 : י"פ התשע"א, עמ' 2890 ; אושר ביום כ"ח בשבט התשע"א (2.2.11) ;
- תיקון מס' 116 : י"פ התשע"א, עמ' 2893 ; אושר ביום כ"ח בשבט התשע"א (2.2.11) ;
- תיקון מס' 117 : י"פ התשע"א, עמ' 6142 ; אושר ביום י' בתמוז התשע"א (12.7.11) ;
- תיקון מס' 118 : י"פ התשע"ב, עמ' 1254 ; אושר ביום ד' בחשוון התשע"ב (1.11.11) ;
- תיקון מס' 119 : י"פ התשע"ב, עמ' 2948 ; אושר ביום כ"א בשבט התשע"ב (14.2.12) ;
- תיקון מס' 120 : י"פ התשע"ב, עמ' 5730 ; אושר ביום ט' בסיוון התשע"ב (30.5.2012) ;

- תיקון מס' 121 : י"פ התשע"ד, עמ' 2650 ; אושר ביום כ"א בטבת התשע"ד (24.12.2013) ;
- תיקון מס' 122 : י"פ התשע"ד, עמ' 2651 ; אושר ביום כ"א בטבת התשע"ד (24.12.2013) ;
- תיקון מס' 123 : י"פ התשע"ד, עמ' 3438 ; אושר ביום ז' בטבת התשע"ד (8.1.2014) ;
- תיקון מס' 124 : י"פ התשע"ד, עמ' 3438 ; אושר ביום ז' בטבת התשע"ד (8.1.2014) ;
- תיקון מס' 125 : י"פ התשע"ד, עמ' 4996 ; אושר ביום ט"ז באדר ב' התשע"ד (18.3.2014) ;
- תיקון מס' 126 : י"פ התשע"ד, עמ' 4996 ; אושר ביום ט"ז באדר ב' התשע"ד (18.3.2014) ;
- תיקון מס' 127 : י"פ התשע"ה, עמ' 1352 ; אושר ביום כ"א בחשוון התשע"ו (2.11.2015) ;
- תיקון מס' 128 : י"פ התשע"ו, עמ' 5020 ; אושר ביום כ"ז באדר א' התשע"ו (7.3.2016) ;
- תיקון מס' 129 : י"פ התשע"ו, עמ' 5023 ; אושר ביום כ"ח באדר א' התשע"ו (8.3.2016) ;
- תיקון מס' 130 : י"פ התשע"ו, עמ' 5024 ; אושר ביום כ"ח באדר א' התשע"ו (8.3.2016) ;
- תיקון מס' 131 : י"פ התשע"ו, עמ' 5024 ; אושר ביום כ"ח באדר א' התשע"ו (8.3.2016) ;
- תיקון מס' 132 : י"פ התשע"ז, עמ' 5612 ; אושר ביום כ"ב באדר התשע"ז (30.3.2017) ;
- תיקון מס' 133 : י"פ התשע"ז, עמ' 8372 ; אושר ביום א' באב התשע"ז (24.7.2017) ;
- תיקון מס' 134 : י"פ התשע"ז, עמ' 8372 ; אושר ביום א' באב התשע"ז (24.7.2017) ;
- תיקון מס' 135 : י"פ התשע"ז, עמ' 8372 ; אושר ביום א' באב התשע"ז (24.7.2017) ;
- תיקון מס' 136 : י"פ התשע"ח, עמ' 4704 ; אושר ביום י"ג בשבט התשע"ח (29.1.2018).

לוח השוואה

בחודש ינואר 2010 החלה הכנסת, לפי הצעה של ועדת הכנסת, להכין, פרקים-פרקים, נוסח חדש של תקנון הכנסת. הנוסח החדש מבוסס, תוך הכנסת שינויים, על הנוסח הקודם ועל שינויים בחקיקה, וכן על הנוהג והנהל, התקדימים והערות השוליים שנכללו לצד הנוסח הקודם. הפרק האחרון של התקנון החדש אושר בחודש מאי 2012. להלן לוח השוואה שיקל את ההתמצאות בסעיפים החדשים :

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
108	17 (זמני 97כד)
8(ב)+11(ב)	18
10(א)	18א
10(ב)	18ב
10(ב)	18ג
11(א)+(ג)	19
12(א)	20
12(ב)	21
13	22
15	23
6(ג)	24
6(ב)	25
6(ג)	26
19(א)	27

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
103	9ב (זמני 97י)
105	9ג (זמני 97יא)
106	10 (זמני 97יב)
107	10א (זמני 97ג)
107	10ב (זמני 97ד)
107	10ג (זמני 97טו)
הושמט	10ד (זמני 97טז)
137	10ה (זמני 97יז)
106	11 (זמני 97יח)
הושמט	12 (זמני 97ט)
100	13 (זמני 97כ)
123, 101	14 (זמני 97כא)
109	15 (זמני 97כב)
110	16 (זמני 97כג)

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
2(א)	1
3	1א
2(ד)	2
2(ג)+(ה)	3
4	3א
הושמט	3ב
הושמט	3ג
בטל	4
6(א)	5
6(ד)+(ה)	6
6(ג)	7
6(ג)	8
102	9 (זמני 97ח)
104	9א (זמני 97ט)

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
30	53
34	54
92+82	55 (זמני 170)
33	56
הושמט	57
22	58
24	58א
56ג)	59 (זמני 197א)
35	60
35ג)	61
36	62
37	63
56ד)	64 (זמני 197א2)
41	65
הושמט	66

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
47א)	39 (זמני 162)
48ח)	40 (זמני 163)
46ו), ח)	41 (זמני 164)
47ג)	42 (זמני 165)
48	43 (זמני 166)
46ד), ט)	44 (זמני 167)
46, 48י)	45 (זמני 168)
27א)	46
27ב)	47
28א)	48
28ב)	49
45	49א (זמני 169)
31	50
23ג)	51
29	52

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
הושמט	28 (זמני 156)
38+39	29 (זמני 157)
בטל	30
25	31
19ב)	31א
25	32
56א)	33ד) (זמני 94א)
51	33א (זמני 158)
25	34
20	34א
32א)	35
44	36 (זמני 159)
32ב)	36א (זמני 160)
21	37
46	38 (זמני 161)

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
56	94
57	95
59	96
31	97
60	א97
128	ב97
129	ג97
130	ד97
131	ה97
132	ו97
133	ז97
111	98
112	99
113	100
118	101
116	א101
119	102
120	א102

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
52(ב)	76
52(א)	77
52(ה)	78
52(ו)	79
53	80
99	81 (זמני 171)
54	82
54	83
54	84
54(ו)	85
55	86
53(ד)	87
53	88
53(ו)	89
53(ו)	90
53(ח)	91
53(ח)	92
35	93

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
42	67
41(א)	68(א)
42	69
42	70
הושמט	71
41(ה)	א71
41(ח)	ב71
42	72
17	א72
43	73
42	74
62	א74
62	ב74
63	ג74
63	ד74
62	ה74
63	ו74
52	75

כח

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
89	124
88	125
90	126
91	127
90	128
90	128א
92	129
92	130
98	131 (זמני 97א)
95	132
95	133
68	133א
69	133ב
69	133ג
69	133ד
70	133ה
71	133ו
72	133ז
68	133ח

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
123(ז)	106ו
123(ד)	107
123(ה)	108
הושמט	109
115	110
58	111
117	112
81	113
74	114
82	115
82	116
83	117
83	118
85	119
85	120
84(ב)	121
84	122
86	123
94	123א

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
120	102ב
120	102ג
111	103
122	103א
122	103ב
121	103ב1
122	103ג
122	103ד
הושמט	103ה
הושמט	103ו
הושמט	103ז
111(ד)	104
הושמט	105
125	106
123	106א
123(ה)	106ב
הושמט	106ג
126	106ד
127	106ה

כט

הסעיף החדש	הסעיף הקודם

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
82(ד)	144
הושמט	145
79+39	146
141	147
142	148
143	149
144	150
144	151
145	152
145, 144	153
146	154
146	155
138	זמני 172
139	זמני 173
140	זמני 174

הסעיף החדש	הסעיף הקודם
74	133ט
74	133י
74	133יא
75	134
76	135
הושמט	136
77	137
35	137א
79	138
93	138א
79	138ב
הושמט	138ג
94+82	139
79	140
83	141
96	142
96	142א
96	142ב
76(ח)	143

תקנון הכנסת

חלק א': הגדרות ופרשנות

1. הגדרות ופרשנות (תיקונים מס' 105, 107, 117, 120 ו-133)
- (א) בתקנון זה -
- "חוק הבחירות" - חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969;
- "חוק בתי המשפט" - חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984;
- "חוק החסינות" - חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951;
- "חוק יסודות התקציב" - חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985;
- "חוק הכנסת" - חוק הכנסת, התשנ"ד-1994;
- חוק מבקר המדינה" - חוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב];
- "חוק מימון מפלגות" - חוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973;
- "חוק הממשלה" - חוק הממשלה, התשס"א-2001;
- "חוק משכן הכנסת" - חוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח-1968;
- "חוק הקאדים" - חוק הקאדים, התשכ"א-1961;
- "חוק הרציפות" - חוק רציפות הדיון בהצעות חוק, התשנ"ג-1993;

"כנס החורף" - כנס הכנסת שנפתח לאחר חג הסוכות, כאמור בסעיף 9(א) לחוק הכנסת;

"כנס הקיץ" - כנס הכנסת שנפתח לאחר יום העצמאות, כאמור בסעיף 9(א) לחוק הכנסת;

"מושב", "מושב של הכנסת" - התקופה שמתחילת כנס החורף ועד תחילת כנס החורף שלאחריו, ובשנה שבה מתקיימות בחירות לכנסת - כפי שקבעה ועדת הכנסת כאמור בסעיף 9(א) לחוק הכנסת;

"מפלגה" - כהגדרתה בחוק המפלגות, התשנ"ב-1992;

"נשיאות הכנסת" - כמשמעותה בסעיף 10 לחוק הכנסת;

"סיעות האופוזיציה" - כהגדרתן בסעיף 11 לחוק הכנסת;

"עלות תקציבית", "הצעת חוק תקציבית" ו"הסתייגות תקציבית" - כהגדרתן בסעיף 33 לחוק-יסוד: משק המדינה;

"פגרה", "פגרת הכנסת" - התקופה שמסוף כנס החורף ועד תחילת כנס הקיץ, והתקופה שמסוף כנס הקיץ ועד תחילת כנס החורף, ובשנה שבה מתקיימות בחירות לכנסת - כפי שקבעה ועדת הכנסת;

"פקודת סדרי השלטון והמשפט" - פקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948.

(ב) ימי הפגרה יבואו במניין התקופות האמורות בתקנון זה, אלא אם כן נאמר אחרת.

חלק ב': ארגון הכנסת

פרק ראשון: יושב ראש הכנסת וסגניו

- בחירת יושב ראש 2. (א)** הכנסת תבחר, בבחירות גלויות, את יושב ראש הכנסת ואת הסגנים ליושב ראש הכנסת, בהתאם להוראות סעיף 20 לחוק-יסוד: הכנסת, וסעיף 10 לחוק הכנסת; הסגנים ייבחרו בהמלצת ועדת הכנסת, וכל עוד לא נבחרה - בהמלצת הוועדה המסדרת, בהתחשב בהרכב הסיעתי של הכנסת ובגודל הסיעות; בחירתם של כמה סגנים באותו מועד תיעשה בהצבעה אחת בלבד.
- (ב)** יושב ראש הכנסת ייבחר לא יאוחר מהמועד שבו כונסה הכנסת לצורך כינון הממשלה, כאמור בסעיף 13 לחוק-יסוד: הממשלה; נקבעה בחירת יושב ראש הכנסת לאותו מועד שבו נקבעה ישיבה לצורך כינון הממשלה, ייבחר תחילה יושב ראש הכנסת.
- (ג)** יושב ראש הכנסת והסגנים ייבחרו לכל תקופת כהונתה של הכנסת; ואולם רשאית הכנסת לבחור, לפי המלצה כאמור בסעיף קטן (א), סגנים ליושב ראש הכנסת לתקופות כהונה קצרות יותר, ולקבוע את תחילתן ואת סופן.
- (ד)** שר או סגן שר לא יהיה יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת.
- (ה) (1)** נתפנתה משרתו של יושב ראש הכנסת, תבחר הכנסת, בתוך 21 ימים, יושב ראש חדש, בדרך הקבועה בסעיף קטן (א); נתפנתה משרה של סגן ליושב ראש הכנסת, רשאית הכנסת לבחור חבר כנסת אחר במקומו, בדרך האמורה.

(2) הושעה סגן ליושב ראש הכנסת מכהונתו, רשאית הכנסת לבחור חבר כנסת אחר במקומו בדרך האמורה, ועל אף האמור ברישה של סעיף קטן (ג), הוא יכהן כסגן ליושב ראש בתקופת ההשעיה בלבד.

(א) ועדת הכנסת, וכל עוד לא נבחרה - הוועדה המסדרת, רשאית לקבוע, לפי הצעה של ועדת האתיקה, אם מונתה, כי חבר הכנסת לא יהיה מועמד לתפקיד יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת בהתקיים אחד מאלה:

3. **סייגים לבחירת יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת (תיקונים מס' 105, 107, 115, ו-120)**

(1) היועץ המשפטי לממשלה מסר עותק של כתב אישום נגדו כאמור בסעיף 4(א) לחוק החסינות, או שמתקיימים נגדו הליכים פליליים כהגדרתם בסעיף 7(א) לחוק הכנסת (להלן - הליכים פליליים), וזאת בין אם נקבע כי תהיה לו חסינות בפני דין פלילי ובין אם לא; החליטה ועדת הכנסת שחבר הכנסת לא יהיה מועמד לפי פסקה זו, תהיה החלטתה בתוקף כל עוד לא הסתיימו ההליכים הפליליים בעניינו, ואם נקבע שתהיה לו חסינות בפני דין פלילי - בכל תקופת כהונתה של אותה כנסת או לתקופה קצרה יותר שקבעה הוועדה;

(2) חבר הכנסת הורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, בין בהיותו חבר הכנסת ובין לפני כן, וטרם חלפו עשר שנים מיום שפסק הדין נעשה סופי או מיום שגמר לרצות את עונשו, לפי המאוחר.

(ב) ועדת הכנסת לא תקבע כאמור בסעיף קטן (א), אלא לאחר שנתנה לחבר הכנסת הזדמנות להשמיע את דברו.

(ג) הליכי הדיון בוועדת הכנסת ובוועדת האתיקה יסתיימו, בכל אחת מהן, בתוך שבוע.

(ד) (1) קבעה ועדת הכנסת כי חבר הכנסת לא יהיה מועמד כאמור, רשאי חבר הכנסת, בתוך 48 שעות, לערער על ההחלטה לפני הכנסת.

(2) הדיון בכנסת ייערך בתוך 48 שעות ממועד הגשת הערעור או ביום הקרוב שבו ניתן לקיים ישיבת כנסת בהתאם להוראות סעיף 19(א), לפי המאוחר; המערער רשאי לנמק את ערעורו וכן רשאי הוא להניח מסמכים הנוגעים לערעור על שולחן הכנסת; יושב ראש ועדת הכנסת רשאי להשיב לערעור, כל אחד מהם במסגרת זמן שלא תעלה על 15 דקות, והכנסת תחליט בלא דיון.

(ה) ההצבעות בוועדת הכנסת ובכנסת יהיו גלויות.

(א) 4. **השעיה מכהונה מחמת עבירה לפי סעיף 7 לחוק הכנסת (תיקונים מס' 105, 115 ו-120)**

הושעה יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת, או שנקבעו סייגים לכהונתו, לפי הוראות סעיף 7 לחוק הכנסת, תסתיים ההשעיה או יבוטלו הסייגים עם מתן פסק דין סופי, המזכה אותו או שאינו קובע שיש עם העבירה קלון, ואם נקבע שתהיה לו חסינות בפני דין פלילי - עם תום תקופת כהונתה של אותה כנסת, והכל אם לא קבעה הכנסת, לפי הצעת ועדת הכנסת, תקופה קצרה יותר להשעיה או לסייגים.

(ב) הציעה ועדת הכנסת לכנסת להשעות מכהונתו את יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת או לקבוע סייגים לכהונתו, יציג יושב ראש ועדת הכנסת את הצעת ועדת הכנסת לפני הכנסת, חבר הכנסת שההצעה נוגעת אליו רשאי להשיב, כל אחד מהם במסגרת זמן שלא תעלה על 15 דקות, והכנסת תחליט בלא דיון.

5. (א) (1) יושב ראש הכנסת רשאי להתפטר מכהונתו על ידי הנחת כתב התפטרות על שולחן הכנסת; ביקש היושב ראש להתפטר בפגרת הכנסת ולא התקיים כינוס מיוחד של הכנסת, ימסור את כתב התפטרותו למזכיר הכנסת שיביאו מיד לידיעת חברי הכנסת.

(2) כהונתו של יושב ראש הכנסת שהתפטר נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההתפטרות הונח על שולחן הכנסת או נמסר למזכיר הכנסת, לפי העניין, זולת אם חזר בו מהתפטרותו קודם לכן.

(3) יושב ראש הכנסת שהניח או מסר כתב התפטרות, רשאי למסור לכנסת הודעה על הסיבות להתפטרותו.

(ב) (1) סגן ליושב ראש הכנסת רשאי להתפטר מכהונתו במסירת כתב התפטרות ליושב ראש הכנסת.

(2) כהונתו של סגן ליושב ראש הכנסת שהתפטר נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההתפטרות נמסר ליושב ראש הכנסת, זולת אם חזר בו מהתפטרותו קודם לכן.

(3) יושב ראש הכנסת ימסור הודעה לכנסת על התפטרותו של סגן ליושב ראש.

**תפקידי יושב
ראש הכנסת וסגן
ליושב ראש
הכנסת (תיקונים
מס' 105, 107
ו-121)**

6. (א) יושב ראש הכנסת ינהל את ענייני הכנסת, ייצג אותה כלפי חוץ, ישמור על כבודה, על הסדר בישיבותיה ועל קיום תקנונה; הוא ישב ראש בישיבות הכנסת וינהלן, ובכלל זה יקבע את תוצאות ההצבעות וכן ימלא כל תפקיד המוטל עליו לפי דין.

(ב) יושב ראש הכנסת אחראי על הכנתו וביצועו של תקציב הכנסת; אושרה הצעת התקציב השנתי של הכנסת בקריאה הראשונה במסגרת הצעת חוק התקציב השנתי, תועבר לדיון בוועדה המשותפת של ועדת הכנסת וועדת הכספים האמורה בסעיף 11(ב) לחוק יסודות התקציב; ההצעה תובא לקריאה השנייה ולקריאה השלישית במסגרת הצעת חוק התקציב השנתי.

(ג) יושב ראש הכנסת אחראי על מינהל הכנסת ועל מזכירות הכנסת.

(ד) בכהונתו כנשיא המדינה בפועל כאמור בסעיף 23(א) לחוק-יסוד: נשיא המדינה, לא ינהל יושב ראש הכנסת את ישיבות הכנסת, אלא אם כן החליטה ועדת הכנסת אחרת.

(ה) יושב ראש הכנסת לא יהיה חבר בוועדה מוועדות הכנסת, פרט לוועדת הפירושים, ואולם רשאי הוא להשתתף בדיוני כל אחת מוועדות הכנסת, ובכלל זה ועדות משותפות וועדות משנה, אף אם הפרוטוקול שלהן חסוי.

(ו) יושב ראש הכנסת רשאי למסור, מזמן לזמן, את ניהול ישיבת הכנסת או כל תפקיד מתפקידיו שנקבעו בתקנון זה, לאחד הסגנים, למעט תפקידיו לפי סעיפים קטנים (ב) ו-(ג).

(ז) לסגן ליושב ראש הכנסת, הממלא את מקומו של יושב ראש הכנסת כאמור בסעיף 29 לחוק משכן הכנסת, או שיושב ראש הכנסת אצל לו מסמכויותיו כאמור בסעיף 30(א) לחוק האמור, או המנהל את ישיבת הכנסת או הממלא אחד מתפקידי יושב ראש הכנסת, יהיו, באותו מעמד, כל החובות והסמכויות הנתונות ליושב ראש הכנסת.

(ח) סגן ליושב ראש הכנסת לא יהיה יושב ראש ועדת הכנסת או ממלא מקומו.

לגבי יושב ראש הכנסת וסגניו תפורסם הודעה ברשומות מטעם הכנסת בעניינים אלה:

(1) בחירה, השעיה או סיום כהונתו של יושב ראש הכנסת או של סגן ליושב ראש הכנסת;

(2) כהונת סגן ליושב ראש הכנסת כיושב ראש הכנסת בפועל לפי סעיף 20א לחוק-יסוד: הכנסת.

7. **פרסום ברשומות לעניין יושב ראש הכנסת וסגניו (תיקון מס' 105)**

פרק שני: סיעות

הסיעות בכנסת, 8. (א) לעניין תקנון זה, סיעה בכנסת היא רשימת מועמדים שמתוכה נבחרו חברים לכנסת; מספר חברי הסיעה יהא כמספר המועמדים שנבחרו.

שמותיהן וסדרן
(תיקונים מס'
106 ו-121)

(ב) (1) שמה של סיעה יהא ככינויה של רשימת המועמדים שמתוכה נבחרו חברי הסיעה לכנסת; ואולם הסיעה רשאית להודיע ליושב ראש הכנסת, בתוך 15 ימים מיום כינוס הכנסת, כי שם הסיעה יכלול חלק מהכינוי בלבד או את האות או האותיות שנשאה רשימת המועמדים בבחירות לאותה כנסת.

(2) התפלגה סיעה לפי סעיף 59 לחוק הכנסת, תקבע ועדת הכנסת את שם הסיעות החדשות, לפי הצעתן; הסיעה החדשה שבה רוב חברי הסיעה שהתפלגה, רשאית להמשיך לשאת את שם הסיעה, ואם התפלגה לסיעות שוות בגודלן - תיחשב הסיעה החדשה שעמה נמנה חבר הכנסת שעמד בראש רשימת המועמדים לכנסת, כסיעה שבה רוב החברים; חדל חבר הכנסת האמור לכהן כחבר הכנסת או להימנות עם הסיעה שהתפלגה - יבוא במקומו לעניין זה הבא אחריו באותה רשימת מועמדים.

(3) על אף הוראות פסקה (2), ועדת הכנסת לא תאשר לסיעה לשאת שם העלול להטעות או לפגוע בתקנת הציבור או ברגשותיו או שם הזהה, או שם הדומה עד כדי להטעות, לשם של סיעה אחרת או של מפלגה שמיוצגת בכנסת על ידי סיעה אחרת, לרבות המפלגה שהחלק שהתפלג נמנה ערב הפילוג עם הסיעה שייצגה אותה.

(ג) מזכיר הכנסת יערוך רשימה של סיעות הכנסת, בסדר יורד לפי מספר החברים בכל סיעה; סדרן של סיעות שבהן מספר שווה של חברים יהיה -

(1) בין סיעות שהשתתפו בחלוקת המנדטים לאותה כנסת - לפי מספר הקולות שקיבלה כל סיעה בבחירות;

(2) בין סיעות חדשות שנוצרו כתוצאה מהתפלגות סיעה אחת - תיחשב הסיעה החדשה שעמה נמנה חבר הכנסת שעמד בראש רשימת המועמדים לכנסת כסיעה הגדולה, ואם חדל לכהן כחבר הכנסת או להימנות עם הסיעה שהתפלגה - הבא אחריו באותה רשימת מועמדים;

(3) בין סיעות שאחת מהן לפחות הוקמה כסיעה חדשה באותה כנסת בשל התפלגות או מיזוג של סיעות - לפי מספר הקולות שקיבלה כל סיעה בבחירות כשהוא מחולק במספר המנדטים שקיבלה, ומוכפל במספר חברי הסיעה החדשה, ולעניין סיעה חדשה - לפי מספר הקולות שקיבלה הסיעה שהיו חברים בה חברי הסיעה החדשה לפני השינוי בהרכב הסיעה.

(א) כל סיעה תבחר יושב ראש לסיעה מבין חבריה, ורשאית היא לבחור לו ממלא מקום מבין חבריה, ותודיע את שמם ליושב ראש הכנסת; הסיעה רשאית להחליף, בכל עת, את היושב ראש ואת ממלא מקומו.

**יושב ראש
הסיעה (תיקונים
מס' 106 ו-127)**

(ב) כל עוד לא הודיעה הסיעה ליושב ראש הכנסת על שמו של יושב ראש הסיעה, יראו את חבר הכנסת שעמד בראש רשימת המועמדים לכנסת כיושב ראש הסיעה, ואם חדל לכהן כחבר הכנסת או להימנות עם אותה סיעה - הבא אחריו באותה רשימת מועמדים.

(ג) הודעות חתומות בידי יושב ראש הסיעה, ממלא מקומו או חבר הסיעה שהיושב ראש הסמיכו לכך, בסדר זה, ייחשבו הודעות מטעם הסיעה, אלא אם כן הודיעו רוב חברי הסיעה אחרת.

שינויים בסיעות (תיקונים מס' 106 ו-108) 10. אלה טעונים אישורה של ועדת הכנסת: (א)

(1) התפלגות סיעות, מיזוג סיעות או פרישה מסיעה לפי פרק י' לחוק הכנסת;

(2) שינוי שם של סיעה, או מתן שם לסיעה חדשה שנוצרה כתוצאה מהתפלגות או ממיזוג של סיעות;

(3) שינוי במספר חבריה של סיעה;

(4) השתייכותו הסיעתית של חבר הכנסת שהחל לכהן בכנסת לאחר שהתפלגה הסיעה שבה היו חברים חברי רשימת המועמדים שכללה את שמו אם התפלגה לפי הוראות פסקאות (1) או (3) של סעיף 59 לחוק הכנסת, אף אם התפלגה גם לפי הוראות פסקה (2) לסעיף האמור, בהתאם להוראות אלה:

(א) חבר הכנסת ימסור לוועדת הכנסת הודעה אחת בלבד, בכתב, בתוך 24 שעות מעת היותו לחבר הכנסת, בדבר הסיעה שאליה הוא מבקש להשתייך, ובלבד שבין חבריה יש מי שנמנה עם רשימת המועמדים האמורה, והאישור יינתן בהתאם להודעתו;

(ב) לא מסר חבר הכנסת הודעה כאמור בפסקת משנה (א), תקבע ועדת הכנסת כי הוא משתייך לסיעה שבה רוב החברים שנמנו עם רשימת המועמדים האמורה, ואם היו כמה סיעות שבהן מספר שווה של חברים שנמנו עם רשימת המועמדים - לסיעה שעמה נמנה חבר הכנסת שעמד בראש רשימת המועמדים, ואם חדל לכהן כחבר הכנסת או להימנות עם אותה סיעה - הבא אחריו באותה רשימת מועמדים.

(5) השתייכותו הסיעתית של חבר הכנסת שהחל לכהן בכנסת לאחר שהתפלגה הסיעה שבה היו חברים חברי רשימת המועמדים שכללה את שמו, אם התפלגה לפי הוראות פסקה (2) של סעיף 59 לחוק הכנסת, בהתאם להוראות אלה:

(א) ועדת הכנסת תקבע כי חבר הכנסת משתייך לסיעה המייצגת את המפלגה שהשתייכותו אליה צוינה בהסכם לפי סעיף 59(2) לחוק הכנסת;

(ב) על אף האמור בפסקת משנה (א), מסר חבר הכנסת לוועדת הכנסת הודעה בכתב, בתוך 24 שעות מעת היותו לחבר הכנסת, כי הוא מבקש להשתייך לסיעה המייצגת מפלגה שהגישה את ההסכם לפי סעיף 59(2) לחוק הכנסת ואינה הסיעה האמורה באותה פסקת משנה, יינתן האישור בהתאם להודעתו, ובלבד שהן הסיעה שאליה היה אמור להשתייך לפי פסקת משנה (א)

והן הסיעה שאליה הוא מבקש
להשתייך, מסרו לוועדת
הכנסת, לפני שדנה בעניין, את
הסכמתן לבקשתו.

(ב) יושב ראש ועדת הכנסת יודיע לכנסת, ליושב
ראש הכנסת, ליושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית ולחשב הכנסת על אישור שניתן
לפי סעיף קטן (א) ויפרסם עליו הודעה
ברשומות.

(ג) לחבר הכנסת שוועדת הכנסת קבעה כי פרש
מסיעתו כאמור בסעיף 61 לחוק הכנסת,
יהיו כל הזכויות שתקנון זה מעניק לסיעה,
למעט הזכות להציע הבעת אי-אמון
בממשלה, לקבל חדר סיעה במשכן, ולהודיע
הודעות בשל אי השתתפות בדיון או
בהצבעה.

(א) כל סיעה רשאית לקבל חדר במשכן הכנסת
לצורכי עבודתה, בהתחשב בגודלן של
הסיעות ובאפשרויות העומדות לרשות
הכנסת.

**עבודת הסיעות
בכנסת (תיקון
מס' 106)**

(ב) מענה של הסיעה יהיה חדרה במשכן
הכנסת; כל סיעה תודיע למזכיר הכנסת,
בכתב, על מענה וכתובת דואר אלקטרוני,
לצורך מסירת הודעות לסיעה בימים שבהם
מליאת הכנסת אינה מתכנסת; יראו הודעה
שנמסרה לאחד המענים כאמור, כהודעה
מספקת.

(ג) הצוות הפרלמנטרי של סיעה, כהגדרתו
בחוק מימון מפלגות, זכאי להיתרי כניסה
למשכן הכנסת, בכפוף להוראות חוק משכן
הכנסת, במספר שיקבע יושב ראש הכנסת
בהתחשב בגודלה של הסיעה.

פרק שלישי: חברי הכנסת

12. מען והודעות (תיקון מס' 106) (א) עם היבחרו, יודיע חבר הכנסת למזכיר הכנסת, בכתב, על מספר הטלפון שלו וכן על מען, מספר פקסימילה וכתובת דואר אלקטרוני, לצורך מסירת מסמכים מאת הכנסת, וכן יודיע על כל שינוי בפרטים אלה; יראו מסירת מסמכים או מתן הודעה בטלפון, כאמור, כהודעה מספקת, ואולם בימים שבהם מליאת הכנסת מתכנסת, יראו הנחת מסמך על שולחן הכנסת או מסירתו בחדרו של חבר הכנסת במשכן הכנסת, כהודעה מספקת.
- (ב) חבר הכנסת הנוסע לחוץ לארץ חייב להודיע על כך ליושב ראש הכנסת, ולציין את זמן שהותו בחוץ לארץ, את מקום הימצאו ואת מספר הטלפון באותו מקום.
13. השתתפות בישיבות (תיקון מס' 106) חבר הכנסת יתמיד כמיטב יכולתו בהשתתפות בישיבות הכנסת ובישיבות הוועדות שהוא חבר בהן.
14. חתימת חבר הכנסת (תיקון מס' 106) מסמך שחבר הכנסת מגישו בכתב לפי תקנון זה, ייחתם בידי חבר הכנסת אישית; הוראה זו לא תחול על מסמך המוגש רק באמצעות המערכת הממוחשבת בכנסת.
15. משלוח כתב התפטרות לפי סעיף 40 לחוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 106) כתב התפטרות של חבר הכנסת שנבצר ממנו להגישו אישית ליושב ראש הכנסת, יישלח באחת מדרכים אלה, לפי העניין:
- (1) בארץ - באמצעות מי שיושב ראש הכנסת הסמיכו לכך בכתב, שיאשר על גבי כתב ההתפטרות כי חבר הכנסת מסרו אישית לידיו ויציין את מועד המסירה;

(2) מחוץ לארץ - באחת מאלה :

(א) בפקסימילה או בדואר אלקטרוני הכולל כתב התפטרות סרוק, ובלבד שחבר הכנסת המתפטר שוחח עם יושב ראש הכנסת בסמוך למשלוח כתב ההתפטרות ווידא את קבלתו ;

(ב) על ידי נציג דיפלומטי או קונסולרי של ישראל שיאשר על גבי כתב ההתפטרות כי חבר הכנסת מסרו אישית לידי ויצוין את מועד המסירה.

(א) 16. נתפנתה משרתו של חבר הכנסת, יודיע יושב ראש הכנסת בכתב לחבר הכנסת שבא במקומו, כאמור בסעיף 43 לחוק-יסוד: הכנסת, על תחילת כהונתו בכנסת.

**הודעה על
חילופים של
חברי כנסת
(תיקונים מס'
106 ו-127)**

(ב) [בוטל - תיקון מס' 127]

קרא יושב ראש הישיבה לחבר הכנסת להצהיר אמונים והצהיר חבר הכנסת שלא כלשון החוק, יקבע היושב ראש שחבר הכנסת לא הצהיר אמונים ויחולו לגביו הוראות סעיף 16 לחוק-יסוד: הכנסת כאילו לא הצהיר אמונים.

17. **הצהרת אמונים
(תיקון מס' 106)**

חלק ג': עבודת הכנסת

פרק ראשון: ישיבות

מועדי הכנסים 18. יושב ראש הכנסת, לאחר התייעצות עם סגניו ובאישור ועדת הכנסת, יקבע את המועדים שבהם ייפתחו ויסתיימו כנסי הכנסת, בכפוף לאמור בסעיף 9 לחוק הכנסת.

(תיקון מס' 107)

ישיבות הכנסת 19. (א) (1) הכנסת תקיים ישיבות בימים ב' ו-ג' החל בשעה 16:00, וביום ד' החל בשעה 11:00; יושב ראש הכנסת, באישור ועדת הכנסת, רשאי לשנות את זמניה של ישיבה, לבטל ישיבה ולקבוע ישיבה נוספת ואת זמניה - בין באחד הימים האמורים ובין ביום אחר שאינו מועד ממועדי ישראל המפורטים בסעיף 18א(א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט.

(תיקון מס' 107)

(2) יושב ראש הכנסת רשאי לקבוע הפסקה במהלכה של ישיבת הכנסת.

(ב) ראה יושב ראש הכנסת כי התרחש אירוע בעל חשיבות יוצאת דופן המחייב את כינוס הכנסת לישיבה דחופה החורגת מסדר היום השבועי, רשאי הוא, לאחר התייעצות עם יושב ראש ועדת הכנסת, לכנס את הכנסת לדיון באירוע כאמור, והוא יקבע את סדרי הדיון בישיבה.

(ג) יושב ראש הכנסת רשאי לקבוע ישיבה לציון מאורע, והוא יקבע את סדרי הדיון בה.

(ד) בכל ישיבה של הכנסת ובמשך כל הישיבה, יהיה נוכח לפחות אחד משרי הממשלה.

20. (א) נשיא המדינה רשאי לפתוח את ישיבת הכנסת הראשונה בכל מושב של הכנסת, וישא דברים מיד אחרי יושב ראש הכנסת.

פתיחת מושב הכנסת
(תיקונים מס' 107, 113
ו-119)

(ב) פתח נשיא המדינה את ישיבת הכנסת כאמור בסעיף קטן (א), ימסור ראש הממשלה, מיד אחריו, הודעה על פעילות הממשלה בתקופה שחלפה מאז המושב הקודם ועל תכניות הממשלה למושב הקרוב; לא פתח נשיא המדינה את ישיבת הכנסת, יפתח ראש הממשלה את הישיבה בהודעה כאמור; על הודעת ראש הממשלה יתקיים דיון סיעתי והכנסת תצביע עליה.

(ג) דנה הכנסת בהצעה להביע אי-אמון בממשלה ביום פתיחת מושב הכנסת, תנומק ההצעה אחרי הודעת ראש הממשלה, יתקיים דיון סיעתי משולב בשני הנושאים ובסופו תצביע הכנסת על הודעת ראש הממשלה ולאחר מכן על ההצעה להביע אי-אמון בממשלה.

21. **כינוס הכנסת בתקופת הפגרה (תיקונים מס' 107, 121 ו-128)** (א) 25 חברי הכנסת הדורשים לכנס את הכנסת בתקופת הפגרה, בהתאם לסעיף 9(ב) לחוק הכנסת, רשאים לפרט בדרישתם נושא אחד או שני נושאים; יושב ראש הכנסת יעמיד את הנושאים על סדר יומה של הישיבה, כהצעות לסדר היום; אין באמור כדי למנוע מיושב ראש הכנסת להעמיד על סדר יומה של אותה ישיבה נושא אחד או שני נושאים נוספים, לפי דרישתם של 25 חברי כנסת אחרים.

(ב) דרשו 25 חברי הכנסת לכנס את הכנסת כאמור בסעיף קטן (א), אין הם יכולים לבקש להוסיף נושאים לאותה ישיבה של הכנסת, ואולם רשאי יושב ראש הכנסת, לפי בקשתם, לשנות נושא שפירטו בדרישתם, ובלבד שביקשו זאת לפחות 36 שעות לפני פתיחת הישיבה; הכנסת לא תדון בנושא שלא פורט בדרישתם של 25 חברי הכנסת.

(ג) בישיבה של הכנסת לפי סעיף זה, רשאים לנמק שני חברי כנסת בלבד כל הצעה לסדר היום, במסגרת זמן שלא תעלה על 10 דקות לכל אחד מהם.

(ד) [בטל - תיקון מס' 128]

(ה) דרישת הממשלה לכינוס הכנסת בתקופת הפגרה, בהתאם לסעיף 9(ב) לחוק הכנסת, תימסר בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה למזכיר הכנסת.

נאומים במליאה 22. **(תיקונים מס' 107, 126 ו-127)**
אלה רשאים לשאת דברים במליאת הכנסת: חברי הכנסת, שרים וסגני שרים שאינם חברי הכנסת, וכן נשיא המדינה בהתאם להוראות כל דין או בהזמנה של יושב ראש הכנסת ובאישור ועדת הכנסת; יושב ראש הכנסת, באישור ועדת הכנסת, רשאי להזמין לנאום גם ראש מדינה, ראש ממשלה או ראש פרלמנט זר, וכן ראש ארגון בין-לאומי שישראל חברה בו, והם יהיו רשאים לנאום בשפתם.¹

נאום בכורה 23. **(א) ונאום פרידה**
(תיקון מס' 107)
חבר הכנסת שהחל לכהן בכנסת ולא כיהן קודם לכן כחבר הכנסת או כשר, רשאי לשאת נאום בכורה באחת הישיבות לאחר שהצהיר אמונים.

(ב) יושב ראש הכנסת רשאי לאפשר לחבר הכנסת שהתפטר מכהונתו לשאת נאום פרידה, לאחר שהגיש את כתב ההתפטרות ולפני שהתפטרותו נכנסה לתוקף, ובלבד שבתקופה זו התקיימה ישיבה של הכנסת.

¹ נאומים במליאה באישור ועדת הכנסת - 15.6.11 נשיא הפרלמנט האירופי; 15.2.12 נשיא קרואטיה; 18.11.13 נשיא צרפת; 20.1.14 ראש ממשלת קנדה; 12.2.14 נשיא הפרלמנט האירופי; 12.3.14 - ראש ממשלת בריטניה; 24.6.15 - נשיא הבונדסטאג של גרמניה; 22.7.15 - ראש ממשלת איטליה; 14.10.15 - נשיא הודו; 23.12.15 - נשיא אוקראינה; 22.1.18 - סגן נשיא ארה"ב; 26.11.18 - נשיא צ'כיה.

(ג) שר או סגן שר שנמסרה לכנסת הודעה על הפסקת כהונתו, כאמור בסעיף 9(א)(6) או (8) לחוק הממשלה, רשאי לשאת נאום לעניין הפסקת כהונתו בישיבה שבה נמסרה ההודעה, ובלבד שהוא מכהן כחבר הכנסת במועד הישיבה.

(ד) יושב ראש הכנסת יקבע את המועד לנשיאת נאומים בהתאם להוראות סעיף זה, ואת מסגרת הזמן לכל נאום.

ציון זכרם של נפטרים (תיקונים מס' 107 ו-127)

24. (א) נפטר חבר הכנסת לשעבר תכבד הכנסת את זכרו בקימה באחת הישיבות הסמוכות לפטירתו; יושב ראש הכנסת יישא דברים לזכר הנפטר והוא רשאי לאפשר לחברי כנסת נוספים לשאת דברים, במספר ובמסגרת זמן שיקבע.

(ב) נפטר נשיא המדינה, חבר הכנסת, שר או סגן שר, בעת כהונתו, או נפטר נשיא המדינה לשעבר, יושב ראש הכנסת לשעבר או ראש הממשלה לשעבר, תקיים הכנסת ישיבה לזכרו ותכבד את זכרו בקימה; יושב ראש הכנסת יפתח את הישיבה בדברים לזכר הנפטר ויאפשר לחברי כנסת נוספים לשאת דברים, במספר ובמסגרת זמן שיקבע.

פרק שני: סדר היום

סדר היום השבועי (תיקונים מס' 108 ו-112)

25. (א) מזכיר הכנסת יפרסם, לא יאוחר מיום הישיבה האחרון בכל שבוע, את רשימת הנושאים שעל סדר יומה של הכנסת.

(ב)¹ יושב ראש הכנסת יקבע בתחילת כל שבוע את סדר היום השבועי המפורט של הכנסת בהתאם להוראות סעיף זה, ויצוגו בישיבתה השבועית של נשיאות הכנסת; מזכיר הכנסת יפרסם, לאחר ישיבת הנשיאות, את סדר היום שנקבע.

(ג) סדר היום של ישיבות הכנסת ייפתח באלה: ביום ב' - בהצעות להביע אי-אמון בממשלה, ואם לא הוגשו - בנאומים בני דקה, ביום ג' - בנאומים בני דקה, וביום ד' - בתשובות לשאלות דחופות.

(ד) (1) יושב ראש הכנסת יקבע את סדר היום של הכנסת כך שישיבות הכנסת בימים ב' ו-ג' יוקדשו לדיונים בהצעות הממשלה ולדיונים בהצעות חוק של חברי הכנסת בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית, וישיבת הכנסת ביום ד' תוקדש לדיון בהצעות חוק של חברי הכנסת המובאות לדיון מוקדם ובהצעות לסדר היום; תשובות לשאלות יכול שיינתנו בכל אחת מישיבות הכנסת.

(2) על אף האמור בפסקה (1), רשאי יושב ראש הכנסת להעמיד על סדר יומה של הכנסת דיון בהצעות חברי הכנסת כאמור באותה פסקה בימים ב' ו-ג', ודיון לפי בקשת הממשלה ביום ד', ובלבד שנושא שהועמד כאמור על סדר היום יידון לאחר הנושאים שנקבעו לדיון לפי פסקה (1), והודעה על כך תימסר לחברי הכנסת לפני תחילת הדיון בו.

¹ "הסמכות לקבוע את סדר יומה של הכנסת ואת מועדי דיוניה נתון ליושב-ראש הכנסת. זהו עניין "פנים-פרלמנטרי" מובהק. בית משפט זה אינו מפעיל את סמכותו בעניין כגון זה אלא במקרים מיוחדים, שבהם קיים חשש לפגיעה במרקם החיים הדמוקרטיים" (בג"ץ 4064/95 ח"כ חנן פורת נ' יו"ר הכנסת, ניתן ביום 24.11.95).

(ה) יושב ראש הכנסת רשאי לקבוע סדר יום החורג מהוראות סעיפים קטנים (ג) ו-(ד), בנסיבות שבהן הדבר מתחייב, לרבות בשבוע שבו לא מתקיימות שלוש ישיבות רגילות של הכנסת, בשבוע שבו הכנסת דנה בהצעת חוק התקציב השנתי או בהצעות החוק הנלוות לה, ובשבוע האחרון של כנסי הכנסת.

26. מזכיר הכנסת או סגן למזכיר הכנסת ימסור לכנסת, במהלך ישיבתה, הודעה בדבר המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

**הודעה על
הנחה על שולחן
הכנסת (תיקון
מס' 108)**

פרק שלישי: סדרי הדיון

27. (א) הדיונים בכנסת הם סיעתיים או אישיים.

(ב) הדיון באלה יהיה סיעתי:

**צורת הדיון
(תיקונים מס'
108 ו-113)**

(1) כינון הממשלה או התפטרותה;

(2) הודעת הממשלה לפי סעיף 32;

(3) הבעת אי-אמון בממשלה;

(4) דיון בהשתתפות ראש הממשלה לפי סעיף 42(ב) לחוק-יסוד: הממשלה.

28. (א) בדיון סיעתי -

**הנוהל בדיון
סיעתי ובדיון
אישי (תיקון
מס' 108)**

(1) ועדת הכנסת תקבע את מסגרת הזמן שיוקדש לדיון;

(2) כל סיעה תקבע את שמות חבריה שישתתפו בדיון ואת סדר הופעתם, ובלבד שמסגרת הזמן לכל נואם לא תפחת משלוש דקות;

(3) מזכיר הכנסת יקבע את סדר הנואמים בין הסיעות לפי גודלן, ואולם חבר הכנסת מסיעתו של ראש האופוזיציה ייקרא לנאום ראשון וחבר הכנסת מסיעתו של ראש הממשלה ייקרא לנאום אחרון ;

(4) חבר הכנסת שנעדר מהשיבה כשהגיע תורו לנאום, בלי שהודיע על כך מראש, לא יהיה רשאי לנאום בדיון, אך סיעתו רשאית להעביר את מסגרת הזמן שהוקצבה לו לחבר אחר מהסיעה.

(ב) בדיון אישי -

(1) מסגרת הזמן לכל נואם תהיה שלוש דקות, אלא אם כן החליט יושב ראש הכנסת על מסגרת זמן ארוכה יותר ;

(2) כל חבר כנסת רשאי להודיע למזכיר הכנסת על רצונו להשתתף בדיון, ושמו יירשם ברשימת הנואמים ; הודעה כאמור תימסר לפני תחילת הדיון, ואולם רשאי חבר הכנסת למסור הודעה לאחר שהחל הדיון וכל עוד לא הודיע יושב ראש הכנסת על סגירת הרשימה ;

(3) חבר הכנסת רשאי לבקש לשנות את מקומו בסדר הנואמים ; חבר הכנסת שנעדר מהשיבה כשהגיע תורו לנאום, בלי שהודיע על כך מראש, לא יהיה רשאי לנאום בדיון.

בסעיף העומד על סדר יומה של הכנסת לפי הצעתה של הממשלה או של ועדה מוועדות הכנסת, למעט דיון בהצעות חוק, ייפתח הדיון ויסוכם בהתאם להוראות אלה :

29. פתיחת הדיון וסיכום (תיקונים מס' 108 ו-120)

(1) בנושא שהביאה הממשלה יפתח שר או סגן שר ורשאי הוא לסכם את הדיון ;

(2) בנושא שהביאה ועדה יפתח יושב ראש הוועדה ורשאי הוא לסכם את הדיון ;

(3) דברי הפתיחה יהיו במסגרת זמן שלא תעלה על עשר דקות ; דברי הסיכום יהיו במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות.

30. (א) **הצעה לסדר ניהול הישיבה או ההצבעה (תיקון מס' 108)**
ביקש חבר הכנסת מיושב ראש הישיבה רשות להציע הצעה לסדר ניהול הישיבה או לסדר ההצבעה, יחליט היושב ראש אם לתת לחבר הכנסת רשות דיבור כדי להעלות את הצעתו ; מסגרת הזמן להנמקת הצעה כאמור לא תעלה על דקה אחת.

(ב) במהלך הצבעה או סדרת הצבעות, לא תינתן רשות דיבור, אלא להצעה לסדר ההצבעה.

(ג) יושב ראש הישיבה יכריע בהצעות לפי סעיף זה.

31. (א) **רשות הדיבור של שר או סגן שר (תיקונים מס' 108, 117)**
שר אחד, המדבר בשם הממשלה, רשאי לקבל את רשות הדיבור בכל שלב משלבי הדיון ובטרם החלה ההצבעה ; ביקש שר נוסף לדבר בשם הממשלה, רשאי יושב ראש הישיבה לתת לו את רשות הדיבור, במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות.

(ב) [בטל]

(ג) האמור בסעיף זה לגבי שר יחול גם לגבי סגן שר המבקש לדבר בשם הממשלה בענייני המשרד שבו הוא מכהן.

**הודעות
הממשלה
והבעת אמון
בממשלה
(תיקונים מס'
108, 110, 113
ו-119)**

32. (א) הממשלה רשאית בכל עת למסור בכנסת הודעה בלי שתיכלל מראש בסדר היום, ולפי דרישתם של 25 חברי הכנסת שהוגשה ליושב ראש הכנסת בכתב בתוך שבוע ממועד מסירת ההודעה, יתקיימו עליה דיון והצבעה בישיבת הכנסת הרגילה הראשונה בתקופת כנס הכנסת שאחרי הגשת הדרישה, ואולם לפי בקשת הממשלה, יידחו הדיון וההצבעה לישיבת הכנסת הרגילה בתקופת כנס הכנסת שאחריה.

(ב) (1) ראש הממשלה רשאי להודיע ליושב ראש הישיבה שהוא יראה בהצבעת הכנסת בסעיף העומד על סדר היום עניין של הבעת אמון בממשלה, ויודיע את עמדת הממשלה לגביו; הודיע כאמור, תתקיים הצבעה אחת בלבד, הן על הסעיף העומד על סדר היום והן על הודעת ראש הממשלה; הוראות סעיף קטן זה לא יחולו בהצבעה על הצעת חוק בדיון מוקדם והצעה לסדר היום.

(2) הודיע ראש הממשלה כי הממשלה תומכת בסעיף העומד על סדר היום או מתנגדת לו, וזכתה עמדת הממשלה לרוב של המשתתפים, יראו את הממשלה כאילו זכתה באמון הכנסת; לא זכתה עמדת הממשלה לרוב כאמור - יראו אותה כאילו לא זכתה באמון הכנסת.

33. **הודעת סיעה
בנושא שאינו
הצעת חוק
(תיקון מס' 108)**
בדיון בנושא שאינו הצעת חוק, רשאית כל סיעה שלא השתתפה גם בדיון וגם בהצבעה, למסור, עם סיום ההצבעה, הודעה במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות.

הודעה אישית (תיקונים מס' 108 ו-127) 34. (א) יושב ראש הישיבה רשאי לאפשר לחבר הכנסת, לשר או לסגן שר למסור הודעה אישית אם ביקש לעשות כן לצורך תיקון אי-הבנה בקשר לדבריו בכנסת או בקשר להאשמה שהושמעה כלפיו בכנסת; נשמעה האשמה כלפי סיעה, רשאי היושב ראש לאפשר לאחד מתבריה למסור הודעה כאמור.

(ב) חבר הכנסת יעביר את תמצית הודעתו מראש ובכתב ליושב ראש הישיבה.

(ג) הודעה לפי סעיף זה תימסר בסיום הדיון בסעיף שבו הושמעו הדברים שבשלהם התבקשה ההודעה, ואם הסתיים הדיון בהצבעה - עם סיום ההצבעה, במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות.

פרק רביעי: הצבעות במליאת הכנסת

סדר ההצבעה (תיקונים מס' 109 ו-132) 35. (א) עם סיום הדיון במליאת הכנסת בנושא שעל סדר היום תתקיים הצבעה, אלא אם כן החליט יושב ראש הישיבה, בנסיבות מיוחדות, על דחיית ההצבעה, והודעה על כך נמסרה לחברי הכנסת לפני תחילת הדיון בנושא; לבקשת יוזם הצעת חוק פרטית כאמור בסעיף 75(ג) או בהסכמתו, או לבקשת חבר הכנסת שיזם או שהציע נושא אחר שעל סדר היום או בהסכמתו, ובהסכמת הממשלה, רשאי יושב ראש הישיבה להחליט כי ההצבעה תידחה אף אם לא התקיימו נסיבות מיוחדות כאמור, והודעה על כך תימסר לחברי הכנסת לפני תחילת הדיון בנושא או במהלכו.

(ב) יושב ראש הישיבה יקבע את סדר ההצבעה.

(ג) לפני כל הצבעה או סדרת הצבעות יודיע מזכיר הכנסת על ההצבעה בצלצול.

חבר הכנסת יצביע באמצעות מערכת
ההצבעה האלקטרונית, ממקום
מושביו הקבוע בלבד.

(2)¹ יושב ראש הישיבה רשאי להחליט כי
הצבעה המתקיימת כחלק מסדרת
הצבעות תתקיים בהרמת ידיים, אלא
אם כן נשמעה לכך התנגדות של אחת
הסיעות.

(ב) לפי דרישה בכתב של עשרים חברי כנסת
לפחות או לפי דרישת הממשלה, תיערך
הצבעה שמית כמפורט להלן:

(1) מזכיר הכנסת יקרא בשמות חברי
הכנסת לפי סדר שם משפחתם, וכל
אחד מחברי הכנסת, בזה אחר זה,
יאמר בקול רם את הצבעתו, וכן רשאי
הוא לומר שאינו משתתף בהצבעה;

(2) לאחר תום קריאת השמות, יקרא
מזכיר הכנסת בשנית רק בשמות חברי
הכנסת שלא הצביעו או שלא אמרו
שאינם משתתפים בהצבעה, כדי
שיאמרו את הצבעתם;

(3) יושב ראש הישיבה ישאל אם נמצא
באולם המליאה חבר כנסת שהצבעתו
לא נרשמה ויאפשר את הצבעתו, ומיד
לאחר מכן יודיע כי ההצבעה
הסתיימה;

(4) מזכיר הכנסת ירשום את תוצאות
ההצבעה ויעבירן ליושב ראש הישיבה
כדי שיודען לכנסת;

¹ הצעה שקיבלה רוב מבלי שנספרו הקולות, ובשל כך לא נתבהר מהו שיעורו של הרוב (בהצבעה בה נדרש רוב מיוחד), נתונה ליושב ראש הישיבה הסמכות (הטבעית) להורות על ספירה חוזרת, במהלך הישיבה עצמה או בסמוך מיד לאחר מכן (בג"ץ 410/91 עו"ד ליסה בלום ואח' נ' יו"ר הכנסת ואח', ניתן ביום 26.3.92).

(5) חבר הכנסת שאמר את הצבעתו או שאמר שאינו משתתף בהצבעה, אינו רשאי לשנות את אמירתו לאחר שחבר הכנסת הבא אחריו נקרא להצביע.

**תוצאות
ההצבעה (תיקון
מס' 109)**

37. (א) בתום ההצבעה יודיע יושב ראש הישיבה את תוצאותיה.

(ב) חבר הכנסת שהשתתף בהצבעה אלקטרונית וטען שהצבעתו לא נקלטה או שביקש לשנות את הצבעתו בשל טעות, יודיע על כך מיד לאחר ההצבעה; יושב ראש הישיבה ישקול את הבקשה, והוא יודיע מיד על הבקשה ועל החלטתו אם לשנות את תוצאות ההצבעה.

(ג) בהצבעה בהרמת ידיים -

(1) ראה יושב ראש הישיבה כי הצעה שעמדה להצבעה זכתה לרוב או נדחתה ברוב, אין סופרים את הקולות, אלא אם כן נקבעה בחוק דרישה לרוב מסוים של קולות; ואולם יושב ראש הישיבה רשאי להודיע, לפני הצבעה כלשהי, כי הקולות ייספרו;

(2) החליט יושב ראש הישיבה שתוצאות ההצבעה לא היו ברורות, יורה מיד על קיום הצבעה נוספת, בהרמת ידיים או אלקטרונית.

(ד) היו תוצאות ההצבעה שקולות, אין ההצעה מתקבלת, ואין חוזרים על ההצבעה.

פרק חמישי: תיעוד ישיבות מליאת הכנסת

- פרוטוקול (תיקונים מס' 109 ו-120)** 38. (א) בישיבות הכנסת יירשם פרוטוקול שיכלול את כל מהלך הדיונים, את הנאמר בעל פה, בין מעל הדוכן או מהמקומות המיועדים לכך באולם המליאה ובין כקריאת ביניים, ואת תוצאות ההצבעה; הפרוטוקול, וכן תוצאות מפורטות של ההצבעות האלקטרוניות, יפורסמו באתר האינטרנט של הכנסת.
- (ב) נאום שנישא במליאת הכנסת שלא בעברית, לפי הוראות סעיף 22, יירשם בפרוטוקול בתרגומו לעברית, ולפי החלטת מזכיר הכנסת - ייכלל בנספחות לדברי הכנסת גם בשפה שבה נישא.
- דברי הכנסת (תיקונים מס' 109 ו-127)** 39. (א) הפרוטוקול ייערך בידי עורך דברי הכנסת ויעמוד לעיון חברי הכנסת; כל דובר רשאי לתקן שיבושים, שגיאות והשמטות בדבריו כפי שנרשמו בפרוטוקול; דובר הרוצה לתקן את רישום דבריו כאמור, יעביר את הנוסח המתוקן של דבריו לעורך דברי הכנסת בתוך שבעה ימים מהמועד שבו הועמד הפרוטוקול לעיון חברי הכנסת.
- (ב) הפרוטוקול הערוך יפורסם ב"דברי הכנסת"; לדברי הכנסת יצורפו נספחות הכוללים מסמכים שמזכיר הכנסת או סגנו הודיע כי הונחו על שולחן הכנסת, כפי שיוורה מזכיר הכנסת.
- צילום ישיבות הכנסת (תיקון מס' 109)** 40. ישיבות הכנסת יצולמו ויהיו זמינות לצפייה באמצעים אלקטרוניים לציבור הרחב.

פרק שישי: התנהגות במליאת הכנסת

- כללי התנהגות במליאת הכנסת (תיקונים מס' 109, 121 ו-127)** 41. (א) חבר הכנסת ימלא אחר הוראות יושב ראש הישיבה.
- (ב) חבר הכנסת ינאם במליאת הכנסת ברשות יושב ראש הישיבה ובמסגרת הזמן שהוקצבה לו.
- (ג) חבר הכנסת שקיבל את רשות הדיבור ידבר מעל הדוכן, או מהמקומות המיועדים לכך באולם המליאה - אם נקבע כך בתקנון זה, ורשאי חבר הכנסת, ברשות יושב ראש הישיבה, לשאול שאלה ולהעיר הערה ממקומו.
- (ד) חבר הכנסת ידבר במליאת הכנסת בצורה הולמת, בלשון מקובלת ובאופן השומר על כבוד הכנסת, ולא יעשה במליאה מעשה שיש בו פגיעה בכבוד הכנסת, בכבוד אחד מחבריה או בסדר דיוניה.
- (ה) חבר הכנסת לא יציג במליאת הכנסת חפץ כלשהו, ולא יעשה שימוש בחפץ או בכיתוב לצורך הבעת עמדתו.
- (ו) בישיבות הכנסת יש להשתמש בתואר "חבר הכנסת" או בתואר התפקיד של חבר הכנסת, השר או סגן השר בכנסת או בממשלה, לפי העניין.
- (ז) (1) הבעת כבוד בקימה ועמידה של חברי הכנסת או במחיאית כפיים, תהא ברשות יושב ראש הישיבה בלבד.
- (2) בישיבת הכנסת שבה נוכח נשיא המדינה, יכריז מזכיר הכנסת, לפני היכנס הנשיא לתאו באולם המליאה, לפני עלותו לדוכן ולפני צאתו: "כבוד הנשיא", וחברי הכנסת יקומו ויעמדו.

(ח) חבר הכנסת לא ישוחח במליאת הכנסת בטלפון ויקפיד שמכשיר הטלפון או מכשיר אחר שברשותו לא ירעיש.

(ט) הוראות פרק זה יחולו גם על שרים וסגני שרים.

(א) 42. סבר יושב ראש הישיבה כי חבר הכנסת התנהג במליאת הכנסת בניגוד להוראות סעיף 41, יקרא לו לסדר; נקרא חבר הכנסת לסדר בעת שנאם, יורה לו היושב ראש לרדת מהדוכן או לחזור למקומו, ורשאי היושב ראש להפסיק את רישום דבריו בפרוטוקול ולכבות את המיקרופון שבו הוא מדבר.

**קריאה לסדר
והוצאה
מישיבה
(תיקונים מס'
109, 120 ו-134)**

(ב) (1) נקרא חבר הכנסת לסדר שלוש פעמים בישיבה אחת של הכנסת, רשאי יושב ראש הישיבה לשלול ממנו את רשות הדיבור באותה ישיבה, או להוציאו מהישיבה, ואם היה צורך בכך - להורות על הוצאתו.

(2) הפר חבר הכנסת את הסדר הפרה חמורה, רשאי יושב ראש הישיבה להוציאו מהישיבה לאלתר, ואם היה צורך בכך - להורות על הוצאתו; לעניין זה, יראו כהפרה חמורה התנהגות בניגוד להוראות סעיף 41(ה), וכן - בדיון שבו נשא דברים מי שאינו חבר הכנסת, שר או סגן שר כאמור בסעיף 22 - גם בניגוד ליתר הוראות סעיף 41.

(3) הוצא חבר הכנסת מישיבת הכנסת כאמור בסעיף קטן זה, רשאי הוא להיכנס לאותה ישיבה אם הרשה זאת יושב ראש הישיבה או לצורך הצבעה בלבד.

(ג) הוצא חבר הכנסת משיבת הכנסת וחזר בלא רשות יושב ראש הישיבה ושלא לצורך הצבעה בלבד, או שנכנס למליאת הכנסת בניגוד להחלטת ועדת האתיקה וסירב לעזבה, רשאי היושב ראש להורות על הוצאתו.

**ערעור על
החלטת ועדת
האתיקה (תיקון
מס' 109)**

1.43 החליטה ועדת האתיקה לשלול את זכותו של חבר הכנסת לקבל רשות דיבור במליאה למשך ארבעה ימי ישיבות הכנסת או יותר, להטיל הגבלות על פעילותו בכנסת לתקופה העולה על שבועיים, או להרחיקו מארבעה ימי ישיבות הכנסת או יותר, רשאי חבר הכנסת לערער על ההחלטה לפני הכנסת, במועד שיקבע לכך יושב ראש הכנסת; הכנסת תשמע את המערער ואת נציג ועדת האתיקה, במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות לכל אחד, ותחליט בדבר בלא דיון.

¹ ביום 29.10.14 דחתה הכנסת את ערעור חה"כ חנין זועבי על החלטת ועדת האתיקה להרחיקה משיבות הכנסת והוועדות לששה חודשים (ביום 10.12.14 דחה ביהמ"ש העליון את הבקשה לבטל את החלטת ועדת האתיקה - בג"ץ 6706/14).

חלק ד': כלים פרלמנטריים

פרק ראשון: הבעת אי-אמון בממשלה

44. (א) בפרק זה -

**הבעת אי-אמון
בממשלה לפי**

סעיף 28 לחוק-

יסוד: הממשלה

(תיקונים מס'

119, 113, 119

128-ו)¹

"סיום הדיון" - אחרי שהסתיימה התשובה ולפני ההצבעה, ואם הדיון הוא בהצעת חוק בקריאה השנייה ובקריאה השלישית - בתום הקריאה השנייה ולפני שהחלה ההצבעה בקריאה השלישית ;

"סעיף העומד על סדר היום" - סעיף שמתקיימת לגביו הצבעה ושהממשלה הציעה אותו או הביעה עמדה לגביו, ולמעט הצעת חוק בדיון מוקדם והצעה לסדר היום ; לעניין זה יראו את עמדת הממשלה כעמדה האחרונה שמסרה הממשלה במליאת הכנסת או שהודיעה בכתב למוזכירות הכנסת לפני שהוגשה הבקשה להביע אי-אמון בממשלה, ולגבי הצעת חוק - אף אם הובעה בקריאות קודמות, לרבות בדיון מוקדם.

(ב) (1) סיעה או מספר סיעות יחד רשאיות להגיש הצעה להביע אי-אמון בממשלה ואמון בממשלה אחרת (בתקנון זה - אי-אמון בממשלה), בכפוף להוראות פסקה (2) ; הגישו מספר סיעות הצעה אחת, יראו אותן כסיעה אחת לעניין סעיף זה.

(2) סיעה המונה כמה חברים כמפורט להלן רשאית להגיש לכל היותר הצעות להבעת אי-אמון בממשלה בכל מושב של הכנסת, במספר כמפורט להלן, והמכסה תחול על כל הדרכים להביע אי-אמון שבסעיף קטן (ג) :

¹ נוסח סעיף 44 מתחילת כהונת הכנסת ה-21.

(א) פחות משבעה חברים - שלוש הצעות;

(ב) בין שבעה לתשעה חברים - ארבע הצעות.

(3) מזכיר הכנסת ינהל רישום של ההצעות להביע אי-אמון שהגישו הסיעות לעניין פסקה (2).

(1) (ג) הצעה להביע אי-אמון בממשלה יכול שתהיה בדרך של הצעת סעיף לסדר היום או כהצעה בסיום הדיון בכל סעיף העומד על סדר היום.

(2) לשם הגשת הצעה להביע אי-אמון בממשלה, תמסור סיעה למזכיר הכנסת הודעה בכתב על קווי היסוד של מדיניות הממשלה המוצעת, על הרכבה ועל חלוקת התפקידים בין השרים המיועדים, אף אם ההצעה תוגש במועד מאוחר יותר; ההודעה תהיה חתומה בידי חבר הכנסת המיועד לעמוד בראש הממשלה המוצעת ותצורף לה הסכמה של כל השרים המיועדים; ההודעה תעמוד בתוקפה כל עוד לא מסרה הסיעה הודעה אחרת.

(3) מזכיר הכנסת יביא לידיעת חברי הכנסת את ההודעה האמורה בפסקה (2) עד תחילת ישיבת הכנסת שבה יתקיימו הדיון או ההצבעה על הצעת האי-אמון בממשלה; לא הוגשה ההודעה לפני פתיחת הישיבה כאמור, לא תתקיים הצבעה על הצעת האי-אמון.

(ד) בהצעה להביע אי-אמון בממשלה בדרך של הצעת סעיף לסדר היום, יש לציין את עילת ההצעה; עילת ההצעה לא תשונה אלא במקרים אלה:

(1) יושב ראש הכנסת אישר את השינוי, בנסיבות מיוחדות, לפי בקשת הסיעה המציעה;

(2) ההצעה תידון בשבוע הראשון של כנס הכנסת, והשינוי ייעשה, לכל המאוחר, עד יום ד' האחרון בפגרה שלפני הכנס.

(ה) (1) הצעה להביע אי-אמון בממשלה שהוגשה בדרך של הצעת סעיף לסדר היום עד לנעילת ישיבת הכנסת ביום האחרון בשבוע של ישיבות הכנסת, לרבות ביום ישיבה בתקופת הפגרה, תידון בישיבת הכנסת הרגילה הראשונה בתקופת כנס הכנסת בשבוע שלאחר השבוע שבו הוגשה, ותדחה דיון בכל סעיף אחר, בכפוף לאמור בסעיף 20(ג); הצעה שהוגשה לאחר המועד האמור, יראו אותה כאילו הוגשה בשבוע שלאחר מכן.

(2) הצעה להביע אי-אמון בממשלה שהוגשה בסיום הדיון בסעיף העומד על סדר היום, תובא להצבעה בישיבת הכנסת כאמור בפסקה (1), ואולם, אם ביקשה זאת הממשלה מיד - תתקיים ההצבעה בו ביום, בסיום הדיון באותו סעיף; לעניין סעיף זה תיוצג הממשלה על ידי אחד מאלה, בסדר זה: ראש הממשלה, השר שדיבר בשם הממשלה לגבי הסעיף שעל סדר היום, השר המקשר בין הממשלה לבין הכנסת, שר אחר, ובלבד שהם נוכחים באולם המליאה.

(3) על אף האמור בפסקה (1), הוגשה ההצעה להביע אי-אמון בממשלה כאמור באותה פסקה בצירוף חתימותיהם של 61 חברי הכנסת לפחות, יתקיים הדיון בפתיחת ישיבת הכנסת במועד שיקבע יושב ראש הכנסת בכל אחד מימי ישיבות הכנסת, שיהיה בהקדם האפשרי ולא יאוחר משבוע מיום הגשת ההצעה, לרבות בתקופת הפגרה; הוראות סעיף קטן (ב)(2) לעניין מכסת הצעות האי-אמון בממשלה לא יחולו לעניין הצעה להביע אי-אמון בממשלה כאמור בפסקה זו.

(ו) דחיית הצבעה בשל הצעה להביע אי-אמון בממשלה בסעיף העומד על סדר היום, תיעשה פעם אחת בלבד לעניין אותו סעיף.

(ז) בהצעה להביע אי-אמון בממשלה שהוגשה בסיום הדיון בסעיף העומד על סדר היום, תתקיים הצבעה אחת בלבד, והיא תהיה הן על הסעיף העומד על סדר היום והן לעניין הבעת האי-אמון; ואולם, הוצעו מספר הצעות להביע אי-אמון בממשלה כאמור, תתקיים ההצבעה רק על הצעתה של הסיעה הגדולה מבין הסיעות המציעות; צורפו להצעה חתימותיהם של 61 חברי הכנסת לפחות, יהיה רשאי חבר הכנסת המיועד לעמוד בראש הממשלה המוצעת להציג לפני ההצבעה את הרכבה ואת קווי היסוד שלה במסגרת זמן שלא תעלה על 15 דקות.

(ח) (1) היתה ההצעה להביע אי-אמון בממשלה בסיום הדיון בסעיף העומד על סדר היום בעניין שבו לא נדרש רוב של חברי הכנסת, והממשלה הודיעה כי היא מתנגדת לו, וזכתה ההצעה לרוב של המשתתפים בהצבעה אך לא לרוב של חברי הכנסת, תתקבל ההצעה לעניין אותו סעיף ותידחה הצעת האי-אמון.

(2) היתה ההצעה להביע אי-אמון בממשלה בסיום הדיון כאמור בפסקה (1), וזכתה לרוב של חברי הכנסת, יתקבלו הן ההצעה שעמדה לדיון והן הצעת האי-אמון והממשלה החדשה תיכון.

(3) היתה ההצעה להביע אי-אמון בממשלה בסיום הדיון בסעיף העומד על סדר היום בנושא שהביאה הממשלה או שהממשלה הודיעה כי היא תומכת בו, יחולו הוראות פסקאות (1) ו-(2), בשינויים המחויבים.

(ט) וזה סדר הדיון בהצעה להביע אי-אמון בממשלה שהוגשה בדרך של הצעת סעיף לסדר היום:

(1) הסיעה שהגישה את ההצעה תנמק אותה במסגרת זמן שלא תעלה על עשר דקות; צורפו להצעה חתימותיהם של 61 חברי הכנסת לפחות, יהיה רשאי נוסף על כך חבר הכנסת המיועד לעמוד בראש הממשלה המוצעת להציג את הרכבה ואת קווי היסוד שלה במסגרת זמן שלא תעלה על 15 דקות;

(2) הוגשו כמה הצעות להביע אי-אמון בממשלה, ינמקו הסיעות את הצעותיהן לפי סדר גודלן החל בסיעה הגדולה ולא לפי סדר הגשת ההצעות, כל אחת במסגרת זמן שלא תעלה על עשר דקות;

(3) הממשלה תציג את תשובתה להצעה, ואם הוגשו מספר הצעות, תציג את תשובתה לאחר כל אחת מהן, אלא אם כן עסקו בנושא אחד; תשובת הממשלה תוצג בידי אחד השרים, ואולם בנסיבות מיוחדות יכול שתוצג בידי סגן שר, אם יושב ראש הכנסת אישר זאת מראש, ובלבד שעילת ההצעה היא בענייני המשרד שבו סגן השר מכהן;

(4) אחרי תשובת הממשלה יתקיים דיון סיעתי בהצעה, ואם הוגשו מספר הצעות יתקיים דיון סיעתי משולב והכול במסגרת זמן שלא תעלה על שלוש דקות לסיעה; סיעה שחבר מטעמה נימק את ההצעה לא תשתתף בדיון הסיעתי, אלא אם כן הדיון הסיעתי משולב עם הצעה נוספת להבעת אי-אמון בממשלה או עם נושא אחר;

(5) לאחר הדיון תצביע הכנסת על ההצעה; הוגשו מספר הצעות להביע אי-אמון בממשלה, תתקיים ההצבעה לפי סדר גודלן של הסיעות החל בסיעה הגדולה, ואולם, התקבלה הצעה ברוב של חברי הכנסת, לא תצביע הכנסת על שאר ההצעות והממשלה החדשה תיכון.

נוסח סעיף 44 מתחילת כנס הקיץ 2016 עד סוף כהונת הכנסת העשרים:

44. (א) הפצת אי-אמון - בפרק זה -

הפצת אי-אמון
ממשלה לפי
סעיף 28 לחוק -
יסוד: ממשלה -
הוראת שעה
לכנסת העשרים
(תיקון מס' 128)

"סיום הדיון" - אחרי שהסתיימה התשובה ולפני ההצבעה, ואם הדיון הוא בהצעת חוק בקריאה השנייה ובקריאה השלישית - בתום הקריאה השנייה ולפני שהחלה ההצבעה בקריאה השלישית;

"סעיף הצומד על סדר היום" - סעיף שמתקיימת לפיו הצבעה וההמלצה הציבה אותו או הביעה צמדה לפיו, ולמעט הצעת חוק בדיון מוקדם והצעה לסדר היום; לצניין זה יראו את צמדת הממשלה כצמדה האחרונה שמסרה הממשלה במליאת הכנסת או שהודיעה בכתב למזכירות הכנסת לפני שהוגשה הבקשה להביע אי-אמון ממשלה, ולפני הצעת חוק - אף אם הופצה בקריאות קודמות, לרבות בדיון מוקדם.

(1) (ב) סיעה או מספר סיעות יחד רשאיות להביע הצעה להביע אי-אמון ממשלה ואמון ממשלה אחרת (בתקנון זה - אי-אמון ממשלה); הניסוח מספר סיעות הצעה אחת, יראו אותן כסיעה אחת לצניין סעיף זה.

(2) הצעה להביע אי-אמון בממשלה יכולה שתואם בדרך של הצעת סעיף לסדר היום או כהצעה בסיום הדיון בכל סעיף הצומד על סדר היום.

(3) לשם השגת הצעה להביע אי-אמון בממשלה, תמסור סיעה מליכוד הכנסת הודעה בכתב על קווי היסוד של מדיניות הממשלה המוצעת, על הרכבה ועל חלוקת התפקידים בין השרים המיועדים, אף אם ההצעה תואם במוצד מאוחר יותר; ההודעה תהיה חתומה בידי חבר הכנסת המיועד לצמוד בראש הממשלה המוצעת ותלוף לה הסכמה של כל השרים המיועדים; ההודעה תצמוד בתוקפה כל עוד לא מסרה הסיעה הודעה אחרת.

(4) מליכוד הכנסת יביא לידיעת חברי הכנסת את ההודעה האמורה בפסקה (3) עד תחילת ישיבת הכנסת שבה יתקיימו הדיון או ההצבעה על הצעת האי-אמון בממשלה; לא הוטלה ההודעה לפני כתיבת הישיבה כאמור, לא תתקיים הצבעה על הצעת האי-אמון.

(5) בהצעה להביע אי-אמון בממשלה הנוגעת בדרך של הצעת סעיף לסדר היום, יש לציין את צילת ההצעה; צילת ההצעה לא תשנה אלא במקרים אלה:

(א) יושב ראש הכנסת אישר את השינוי, פניסיות מיוחדות, לפי בקשת הסיעה המציעה;

(ב) ההצעה תידון בשבוע הראשון של כנס הכנסת, והשינוי ייעשה, לכל המאוחר, עד יום ד' האחרון בספרה שלפני הכנס.

(ג) (1)¹ לא יתקיימו בכל מושב של הכנסת יותר מצורה דיונים לנהיג אי-אמון בממשלה שהולשו בדרך של הצעת סעיף לסדר היום.

(2) לצניין הצעה לנהיג אי-אמון בממשלה בסיום הדיון בסעיף הצומד על סדר היום, רשאית סיעה המונה פחות משבעה חברים להגיש לכל היותר שלוש הצעות בכל מושב של הכנסת, וסיעה המונה בין שבעה לתשעה חברים – לכל היותר ארבע הצעות בכל מושב של הכנסת; על סיעה גדולה יותר לא תחול מגבלה כאמור.

(3) מזכיר הכנסת ינהל רישום של ההצעות לנהיג אי-אמון בממשלה שהגישו הסיצות לצניין סעיף קטן זה.

(ד) (1) סיצות האופוזיציה שמספר חבריהן מהווה רוב מקרב סיצות האופוזיציה יודיעו למזכיר הכנסת, עד שעה 11:00 ביום האחרון בשבוע של ישיבות הכנסת, לרבות ביום ישיבה בתקופת הפגרה, כי הן מבקשות שהצעת לנהיג אי-אמון בממשלה בדרך של הצעת סעיף לסדר היום תידון בישיבת הכנסת הרגילה הראשונה בתקופת כנס הכנסת בשבוע שלאחר מכן; מזכיר הכנסת יביא את דבר ההודעה כאמור לידיעת יתר הסיצות ללא דיחוי.

(2) סיצות האופוזיציה כאמור בפסקה (1) רשאיות לחזור בהן מהודעה כאמור באותה פסקה לא יאוחר משעה 13:00 ביום א' בשבוע שבו אמורה להידון הצעת לנהיג אי-אמון בממשלה; חלרו בהן הסיצות כאמור לאחר מכן, לא יתקיימו הדיון, אף הצעת תבוא במניין ההצעות לפי סעיף קטן (ג)(1) כאילו נדונה.

¹ הוראת מעבר לתיקון מס' 128: בכנס הקיץ 2016 (כנס הכנסת הראשון לאחר אישור התיקון) בסעיף קטן (ג)(1), במקום "בכל מושב של הכנסת יותר מעשרה דיונים" יקראו "יותר מחמישה דיונים".

(3) בישיבה כאמור בפסקה (1) יידונו כל ההצעות להביא אי-אמון בממשלה שהוגשו עד לנציגות ישיבת הכנסת ביום מסירת ההודעה כאמור באותה פסקה, ודיון זה ידחה דיון בכל סעיף אחר, בכפוף לאמור בסעיף 20(ד).

(4) לא נמסרה הודעה לפי סעיף קטן זה במשך 30 ימים, רשאית כל סיעה למסור הודעה כאמור; ואולם, נמסרה לאחר מכן הודעה לפי פסקה (1), תידון ההצעה להביא אי-אמון בממשלה במועד שצוין הודיעו סיעות האופוזיציה כאמור באותה פסקה.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (ד), הוגשה ההצעה להביא אי-אמון בממשלה בציורף חתימותיהם של 61 חברי הכנסת לפחות, יתקיים הדיון בפתיחת ישיבת הכנסת במועד שיקבע יושב ראש הכנסת בכל אחד מימי ישיבות הכנסת, שיהיה בהקדם האפשרי ולא יאוחר משבוע מיום הגשת ההצעה, לרבות בתקופת הפגרה; הוראות סעיף קטן (ד) לצניין מכסת הצעות האי-אמון בממשלה לא יחולו לצניין הצעה להביא אי-אמון בממשלה כאמור בסעיף קטן זה.

(ו) הצעה להביא אי-אמון בממשלה שהוגשה בסיום הדיון בסעיף הצומד על סדר היום, תובא להצבעה בישיבת הכנסת הרגילה הראשונה בתקופת כנס הכנסת בשבוע שלאחר מכן, אולם אם ביקשה זאת הממשלה מיד - תתקיים ההצבעה בו ביום, בסיום הדיון באותו סעיף; דחיית הצבעה לפי סעיף קטן זה תיעשה פעם אחת בלבד לצניין אותו סעיף; לצניין סעיף קטן זה תיוצג הממשלה על ידי אחד מאלה, בסדר זה: ראש הממשלה, השר שדיבר בשם הממשלה לפני הסעיף שאל סדר היום, השר המקשר בין הממשלה לבין הכנסת, שר אחר, ובלבד שהם נוכחים באולם המליאה.

(ז) בהצעה להביע אי-אמון בממשלה שהולשה בסיוט הדיון בסעיף הצומד על סדר היום, תתקיים הצבעה אחת בלבד, והיא תהיה הן על הסעיף הצומד על סדר היום והן לצניין הפצת האי-אמון; ואולם, הוצעו מספר הצעות להביע אי-אמון בממשלה כאמור, תתקיים ההצבעה רק על הצעתה של הסיצה הצדדית מבין הסיצות המציעות; צורפו להצעה חתימותיהם של 61 חברי הכנסת, לפחות, יהיה ראוי חבר הכנסת המיועד לצמוד בראש הממשלה המוצעת להציג לפני ההצבעה את הרכבה ואת קווי היסוד שלה במסגרת זמן שלא תצלה על 15 דקות.

(ח) (1) היתה ההצעה להביע אי-אמון בממשלה בסיוט הדיון בסעיף הצומד על סדר היום בצניין שבו לא נדרש רוב של חברי הכנסת, והממשלה הודיעה כי היא מתנגדת לו, ולכנת ההצעה לרוב של המשתתפים בהצבעה אך לא לרוב של חברי הכנסת, תתקבל ההצעה לצניין אותו סעיף ותידחה הצעת האי-אמון.

(2) היתה ההצעה להביע אי-אמון בממשלה בסיוט הדיון כאמור בפסקה (1), ולכנתה לרוב של חברי הכנסת, יתקבלו הן ההצעה שצמדה לדיון והן הצעת האי-אמון, והממשלה החדשה תיבחר.

(3) היתה ההצעה להביע אי-אמון בממשלה בסיוט הדיון בסעיף הצומד על סדר היום בנושא שהביאה הממשלה או שהממשלה הודיעה כי היא תומכת בו, יחולו הוראות פסקאות (1) ו-(2), בשנייה המחוייבת.

(ט) וזה סדר הדיון בהצעה להביע אי-אמון בממשלה שהולשה בדרכה על הצעת סעיף לסדר היום:

(1) הסיצה שהכניסה את ההצעה תנמק אותה במסגרת זמן שלא תצלה על עשר דקות; צורפו להצעה חתימותיהם של 61 חברי הכנסת, לפחות, יהיה ראוי נוסף על כך חבר הכנסת המיועד לצמוד בראש הממשלה המוצעת להציג את הרכבה ואת קווי היסוד שלה במסגרת זמן שלא תצלה על 15 דקות;

(2) הולשו מספר הצעות לִהְבִּיעַ אי-אמון בממשלה, יומקו הסיצות את הצעותיהן לִפִּי סדר גודלן, החל בסיצה הגדולה ולא לִפִּי סדר הגטת ההצעות, כל אחת במסגרת זמן שלא תצלה על צער דקות;

(3) הממשלה תציג את תשובתה להצעה, ואם הולשו מספר הצעות, תציג את תשובתה לאחר כל אחת מהן, אלא אם כן עסקו בנושא אחד; תשובת הממשלה תוצג בידי אחד השרים;

(4) אחרי תשובת הממשלה יתקיים דיון סיצתי בהצעה, ואם הולשו מספר הצעות יתקיים דיון סיצתי מולף, והכול במסגרת זמן שלא תצלה על שלוש דקות לסיצה; סיצה שחבר מוצמה נִימק את ההצעה לִא תשתתף בדיון הסיצתי, אלא אם כן הדיון הסיצתי מולף על הצעה נוספת להבצעת אי-אמון בממשלה או על נושא אחר;

(5) לאחר הדיון תצביע הכנסת על ההצעה; הולשו מספר הצעות לִהְבִּיעַ אי-אמון בממשלה, תתקיים ההצעה לִפִּי סדר גודלן של הסיצות, החל בסיצה הגדולה; ואולם, התקבלה הצעה ברוב של חברי הכנסת, לִא תצביע הכנסת על שאר ההצעות, והממשלה החדשה תיבון.

פרק שני: דיון בהשתתפות ראש הממשלה

- הנוהל בדיון בהשתתפות ראש הממשלה לפי סעיף 42 לחוק-יסוד: הממשלה**
- (א) 45. הוגשה ליושב ראש הכנסת דרישה לקיים דיון בהשתתפות ראש הממשלה לפי סעיף 42(ב) לחוק-יסוד: הממשלה, תקיים הכנסת את הדיון בתוך 21 ימים מקבלת הדרישה, וימי הפגרה לא יבואו במניין.
- (ב) לא ייקבע דיון כאמור בסעיף קטן (א) ביום שבו נקבע דיון בהצעה להביע אי-אמון בממשלה שהוגשה בדרך של הצעת סעיף לסדר היום; נקבע מועד הדיון כאמור בסעיף קטן (א), ולאחר מכן נקבע לאותו היום דיון בהצעה להביע אי-אמון בממשלה שהוגשה בדרך של הצעת סעיף לסדר היום, יקבע יושב ראש הכנסת מועד אחר לדיון כאמור בסעיף קטן (א), שיהיה בתוך 30 ימים מקבלת הדרישה וימי הפגרה לא יבואו במניין.
- (ג) פחת מארבעים מספר חברי הכנסת הדורשים את הדיון בהשתתפות ראש הממשלה, בעקבות הודעתו בכתב של חבר הכנסת ליושב ראש הכנסת כי הוא חוזר בו מהדרישה, לא יתקיים הדיון; ואולם, אם פחת המספר כאמור בתוך 72 שעות שלפני פתיחת ישיבת הכנסת שבה היה אמור להיערך הדיון - יתקיים הדיון, אלא אם כן חזרו בהם כל חברי הכנסת שהגישו את הדרישה.
- (ד) וזה סדר הדיון:
- (1) אחד מחברי הכנסת שהגישו את הדרישה לקיים את הדיון, לפי קביעתם של מגישי הדרישה, יפתח את הדיון במסגרת זמן שלא תעלה על עשר דקות;

- (2) לדיון תוקצב מסגרת זמן של שישים דקות, שתחולק בין הסיעות לפי גודלן, ובלבד שמסגרת הזמן לכל סיעה לא תפחת משלוש דקות; דברי הפתיחה כאמור בפסקה (1) וכן דברי ראש הממשלה וראש האופוזיציה לא יבואו במניין הזמן האמור בפסקה זו;
- (3) ראש הממשלה ישתתף בכל מהלך הדיון, ובמהלכו יציג פעם אחת את עמדתו;
- (4) ראש האופוזיציה ישתתף בכל מהלך הדיון, והוא רשאי לנאום מיד אחרי ראש הממשלה כאמור בסעיף 14 לחוק הכנסת;
- (5) הוראות סעיף 31 לא יחולו על דיון לפי סעיף זה;
- (6) בתום הדיון תצביע הכנסת על העמדה שהציג ראש הממשלה.

פרק שלישי: שאילות

שאילות - כללי (תיקון מס' 111) 46. (א) חבר הכנסת, שאינו שר או סגן שר, רשאי להפנות לשר שאילתה מנוסחת בצורת שאלה, על עניין עובדתי שבתחום תפקידיו.

(ב) אלה הם סוגי השאילות:

(1) שאילתה רגילה - שאילתה שהתשובה לה תימסר במליאת הכנסת, כאמור בסעיף 48;

(2) שאילתה דחופה - שאילתה שיושב ראש הכנסת קבע כי יש לה חשיבות או דחיפות מיוחדים, והתשובה לה תימסר במליאת הכנסת בשבוע שבו הופנתה, כאמור בסעיף 49;

(3) שאילתה ישירה - שאילתה שהתשובה לה תימסר בכתב לחבר הכנסת השואל, כאמור בסעיף 50.

(ג) לא היה ברור לחבר הכנסת השואל מי הוא השר שהעניין בתחום תפקידיו, יפנה את השאילתה לראש הממשלה, שיקבע מי מהשרים ישיב עליה ויעבירה לאותו שר; חבר הכנסת שהפנה בו זמנית שאילתה באותו עניין ליותר משר אחד, יציין זאת בשאילתה.

(ד) שאילתה תוגש ליושב ראש הכנסת באמצעות מזכיר הכנסת, לצורך העברתה לשר הנשאל; מזכיר הכנסת יסמן את השאילות שהופנו לשרים במספרים לפי סדר קבלתן.

(ה) (1) חבר הכנסת יגיש בכל מושב של הכנסת לא יותר ממספר השאלות המפורט להלן:

(א) שאלתה רגילה - 30 ;

(ב) שאלתה ישירה - 80.

(2) בכפוף לאמור בסעיף 49(ב), יושב ראש הכנסת יאשר לכל חבר הכנסת, בכל מושב של הכנסת, לא יותר מארבע שאלות דחופות.

(3) מזכיר הכנסת ינהל רישום של מכסת השאלות, שתתעדכן עם אישור השאלתה על ידי יושב ראש הכנסת, ואולם אם החליט היושב ראש כי שאלתה היא פסולה או כי השר לא ישיב על שאלתה כאמור בסעיף 47(ג), לא תבוא השאלתה במניין; המכסה האמורה בסעיף קטן זה אינה ניתנת להעברה בין חברי הכנסת.

(ו) יושב ראש הכנסת רשאי לשנות את נוסח השאלתה כדי להתאימה להוראות התקנון והתקדימים; שינה יושב ראש הכנסת את נוסח השאלתה, יודיע על כך לחבר הכנסת השואל, שיהיה רשאי לבקש מהיושב ראש עיון חוזר; החלטת היושב ראש תהיה סופית.

(ז) חבר הכנסת רשאי לצרף לשאלתה מסמכים הקשורים אליה, ויצוין את דבר הצירוף בשאלתה.

(ח) יושב ראש הכנסת יעביר את השאלתה לשר, אלא אם כן קבע כי היא פסולה לפי סעיף 47; פסל יושב ראש הכנסת שאלתה, יודיע על כך לחבר הכנסת השואל בהודעה מנומקת בכתב.

(ט) שאילתה שנכללה בסדר היום של הכנסת למתן תשובה, תונח על שולחן הכנסת, בלא המסמכים שצורפו אליה, והודעה על הכללתה בסדר היום תימסר לחברי הכנסת 24 שעות לפחות לפני פתיחת הישיבה.

(י) השר הנשאל או סגנו ישיב על השאילתה, ואולם בהסכמת חבר הכנסת השואל, או בנסיבות המצדיקות זאת ובהסכמת יושב ראש הכנסת - רשאי השר הנשאל להיות מיוצג על ידי שר אחר.

47. (א) שאילתה לא תכיל -

**שאילתה
פסולה וסירוב
להשיב
(תיקונים מס'
111 ו-117)**

(1) כינוי או ביטוי פוגע או גזעני או פגיעה בכבוד הכנסת;

(2) בקשה לחוות דעת כללית או לחוות דעת בשאלה משפטית מופשטת, עניין היפותטי או עניין שאינו בתחום תפקידו של השר הנשאל;

(3) פרטים אישיים של אדם שיש בהם פגיעה בפרטיות או שפרסומם אינו הכרחי להבנת השאלה, ואולם רשאי חבר הכנסת לצרף פרטים אלה לשאילתה ישירה או להעבירם לשר בנפרד מהשאילתה.

(ב) יושב ראש הכנסת רשאי לפסול שאילתה העוסקת בעניינים שאירעו לפני תחילת כהונתו של השר הנשאל, באותו תפקיד, או באירועים שאירעו זמן ניכר לפני מועד הפניית השאילתה.

(ג) סבר שר כי שאילתה שהופנתה אליו פסולה לפי סעיף זה, או כי יש בתשובה, לדעתו, כדי לפגוע בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה או בעניין כלכלי חיוני שלה, או לשם הגנה על פרטיותו של אדם או על זכות או חיסיון שבדין, יודיע ליושב ראש הכנסת כי הוא מסרב להשיב עליה ואת הסיבה לסירוב; יושב ראש הכנסת יחליט בדבר, לאחר שנתן לחבר הכנסת השואל הזדמנות להשמיע את דברו; החלטת היושב ראש תהיה סופית.

שאיילתה רגילה לא תכיל יותר מ-50 מילים. (א) 48. **שאיילתה רגילה (תיקון מס' 111)**

(ב) השר הנשאל יכין את תשובתו לשאיילתה רגילה או יודיע על סירובו להשיב, בתוך 21 ימים מיום קבלת השאיילתה.

(ג) בכפוף לאמור בסעיף קטן (ב), יקבע יושב ראש הכנסת, בתיאום עם השר הנשאל, את המועד שבו ישיב השר על השאיילתה, ויודיע עליו לחבר הכנסת השואל.

(ד) נעדר חבר הכנסת השואל מאולם המליאה בעת שנקרא השר להשיב על השאיילתה שהגיש, לא ימסור השר את תשובתו, וחבר הכנסת לא יורשה להגיש שאילתה באותו נושא באותו מושב; ואולם רשאי חבר הכנסת להודיע למזכיר הכנסת, לא יאוחר משעתיים לפני פתיחת הישיבה שבה אמורה להימסר התשובה לשאיילתה, כי הוא מבקש שמועד מתן התשובה לשאיילתה יידחה, ויושב ראש הכנסת יקבע מועד חדש בהתאם, בתיאום עם השר הנשאל.

(ה) לא השיב השר הנשאל על השאילתה במועד שקבע יושב ראש הכנסת, רשאי חבר הכנסת השואל לבקש מיושב ראש הכנסת כי ינהגו בשאילתה כבשאילתה דחופה, והתשובה לה תימסר בישיבת הכנסת ביום ד' הסמוך לאחר היום שבו היה השר אמור להשיב כאמור, נוסף על השאילתות שאישר יושב ראש הכנסת לפי סעיף 49(ב).

(ו) יושב ראש הישיבה יודיע את מספר השאילתה שעל סדר היום ואת שם חבר הכנסת השואל; חבר הכנסת השואל יקרא, מהמקום המיועד לכך באולם המליאה, את נוסח השאילתה כפי שאישר יושב ראש הכנסת, בלא המסמכים שצורפו אליה.

(ז) חבר הכנסת השואל רשאי, אחרי ששמע את התשובה, לשאול, מהמקום המיועד לכך באולם המליאה, שאלה נוספת במסגרת זמן שלא תעלה על דקה אחת, ובלבד שתהא נובעת מתוכן התשובה; השר ישיב לשאלה הנוספת, ואולם רשאי הוא לסרב להשיב מהטעמים האמורים בסעיף 47.

(ח) חבר הכנסת שהפנה שאילתה רגילה לשר רשאי להודיע לו, באמצעות מזכיר הכנסת, כי הוא מבקש שינהגו בשאילתה כבשאילתה ישירה; המכסה האמורה בסעיף 46(ה) לא תשונה אף אם הודיע חבר הכנסת כאמור.

(ט) ימי הפגרה לא יבואו במניין התקופות לפי סעיף זה, אלא אם כן ביקש חבר הכנסת השואל שינהגו בשאילתה כבשאילתה ישירה.

- שאלתה**
דחופה (תיקון
מס' 111)
49. (א) שאלתה דחופה לא תכיל יותר מ-40 מילים.
- (ב) יושב ראש הכנסת יאשר מדי שבוע את השאלות הדחופות שלהן תימסר תשובה באותו שבוע, והוא רשאי לאשר עד 4 שאלות דחופות בשבוע.
- (ג) תשובה לשאלתה דחופה תימסר בפתח ישיבת הכנסת ביום ד', כאמור בסעיף 25(ג), ואולם רשאי השר הנשאל להקדים או לאחר את תשובתו בהסכמת חבר הכנסת השואל ויושב ראש הכנסת; יושב ראש הכנסת רשאי לדחות את מועד התשובה לשאלתה דחופה בנסיבות שבהן הדבר מתחייב כאמור בסעיף 25(ה).
- (ד) שאלתה דחופה שהוגשה ליושב ראש הכנסת עד שעה 11:00 ביום ב', ואושרה על ידיו כאמור בסעיף קטן (ב), תועבר לשר הנשאל בו ביום, והוא ישיב עליה באותו שבוע, אלא אם כן הודיע ליושב ראש הכנסת בהודעה מנומקת כי הדבר נבצר ממנו; יושב ראש הכנסת רשאי, במקרים מיוחדים, להעביר שאלתה לשר שעליה ישיב באותו שבוע כאמור, גם אם הוגשה עד שעה 12:00 ביום ג'.
- (ה) יושב ראש הכנסת לא יאשר שאלתה דחופה בנושא שהועלה בשאלתה דחופה בארבעת השבועות הקודמים, ולא יאשר יותר משאלתה דחופה אחת באותו נושא באותו שבוע.
- (ו) יושב ראש הישיבה יודיע את מספר השאלתה שעל סדר היום ואת שם חבר הכנסת השואל; חבר הכנסת השואל יקרא, מהמקום המיועד לכך באולם המליאה, את נוסח השאלתה הדחופה כפי שאישר יושב ראש הכנסת, בלא המסמכים שצורפו אליה; תשובת השר תימסר במסגרת זמן שלא תעלה על שלוש דקות.

(ז) נעדר חבר הכנסת השואל מאולם המליאה בעת שנקרא להקריא את השאילתה או בעת שנקרא השר להשיב עליה, לא ימסור השר את תשובתו.

(ח) חבר הכנסת השואל רשאי, אחרי ששמע את התשובה, לשאול מהמקום המיועד לכך באולם המליאה שאלה נוספת במסגרת זמן שלא תעלה על דקה אחת, ובלבד שתהא נובעת מתוכן התשובה.

(ט) לאחר שחבר הכנסת השואל השמיע את השאלה הנוספת, רשאי יושב ראש הישיבה לאפשר לשני חברי כנסת אחרים, שיהיו, ככל שניתן, אחד מסיעות הקואליציה ואחד מסיעות האופוזיציה, לשאול מהמקום המיועד לכך באולם המליאה שאלה נוספת באותו נושא, במסגרת זמן שלא תעלה על דקה אחת לכל אחד מהם.

(י) השר ישיב לשאלות הנוספות במסגרת זמן שלא תעלה על דקה אחת לכל שאלה, ואולם רשאי הוא לסרב להשיב מהטעמים האמורים בסעיף 47.

(א) 50. שאילתה ישירה אינה מוגבלת במילים.

**שאילתה
ישירה (תיקון
מס' 111)**

(ב) השר הנשאל ישיב בכתב על שאילתה ישירה או יודיע על סירובו להשיב, בתוך 21 ימים מיום קבלת השאילתה, ואם התקבלה השאילתה בתקופת הפגרה - בתוך 30 ימים; העתק התשובה יימסר ליושב ראש הכנסת באמצעות מזכיר הכנסת.

(ג) עבר המועד האמור בסעיף קטן (ב) והשאלתה לא נענתה, רשאי חבר הכנסת השואל לבקש מיושב ראש הכנסת כי ינהגו בשאלתה כבשאלתה רגילה, ובלבד שהשאלתה אינה כוללת פרטים אישיים של אדם שיש בהם פגיעה בפרטיות; לעניין סעיף קטן זה, יראו את המועד האחרון שבו היה על השר להשיב לשאלתה כמועד שבו קיבל אותה; השאלתה תונח על שולחן הכנסת לפני המועד שקבע יושב ראש הכנסת למתן התשובה במליאת הכנסת, ללא המסמכים שצורפו אליה.

נוסח סעיף 50א עד סוף כהונת הכנסת העשרים:

עצת שאלות - 50א. (א)²
הוראת עצה
לכנסת העשרים¹
(תיקון מס' 128)

וצדת הכנסת תקבע לכל מושג של הכנסת עצה מוצגים שבהם יושאלו ראש הממשלה או שר אחר שאלות בידי חברי הכנסת על צניינים שבתחום תפקידם וישיבו עליהן, והכל במסגרת זמן שלא תצלה על עצה (בתקנון זה - עצה שאלות); מוצגים אלה יוכלו שיהיו בכל אחד מישיבות הכנסת.

(ב) ראש הממשלה או שר אחר לא יונמנו לעצת שאלות יותר מפעם אחת במושב של הכנסת; על אף האמור בסעיף קטן (א), היה ראש הממשלה או שר אחר מנונה על יותר ממשרד אחד, תוארך עצה השאלות בעשר דקות נוספות לכל משרד נוסף עליו הוא מנונה.

(ג) מסגרת הזמן לכל שאלה לא תצלה על שתי דקות, ולכל תשובה - על שלוש דקות.

(ד) יושב ראש הישיבה יקבע את סדר השאלות, ובאחד ממספר השאלות מקרב חברי סיעות האופוזיציה יהיה לכל הפחות שלושה רבצים מהשאלות; חבר הכנסת המבקש לשאול יציג מנקודת בואו המליאה ויהיה ראוי לשאול פעם אחת בלבד.

¹ סעיף 50א הותקן בתיקון מס' 128 כהוראת שעה, בתוקף מתחילת כנס הקיץ 2016 (כנס הכנסת לאחר יום אישורו של התיקון - אושר ביום 7.3.2016) ועד סוף כהונתה של הכנסת העשרים.

² הוראת מעבר לתיקון מס' 128: בכנס הקיץ 2016, בסעיף קטן (א), במקום "לכל מושב של הכנסת עשרה מועדים" יקראו "חמישה מועדים".

(ה) סיצות האופוזיציה שמספר חבריהן מהווה רוב מקרב חברי האופוזיציה יודיצו למזכיר הכנסת לפחות שבוציים לפני כל מוצד שצת שאלות מי השר שיוזמן לאותו מוצד; הודיעה הממשלה, באמצעות מזכיר הממשלה, למזכיר הכנסת ולוועדת הכנסת, כי השר שהוזמן לא יוכל להשתתף במוצד שנקבע, תקבע ועדת הכנסת מוצד חדש, שיחול בתוק שבוציים מהמוצד המקורי; דחייה כאמור תיעשה כעט אחת בלבד לפני אותו שר והמוצדים האחרים שנקבעו לעצת שאלות לא ישתנו בשלה.

(ו) השיב ראש הממשלה או שר אחר כשצת שאלות כי עציו לקיים פירורים לפני מתן תשובה עציונית, יקבע יושב ראש הכנסת, ככל האפשר כתיאום צמו, מוצד למתן תשובות כאמור, שיחול בתוק עשרה ימים ממוצד שצת שאלות.

(ז) עצ השאלות והתשובות יחולו הוראות סציד 47 עצנין שאיתנה כסולנה וסירוב להשיב, כשניונים המחויבים ופשינוי זה: במקום יושב ראש הכנסת יבוא יושב ראש הישיבה.

פרק רביעי: נאומים בני דקה

- נאומים בני דקה (תיקון מס' 112) 51. (א) ישיבת הכנסת בימים ב' ו-ג', שאינה נפתחת בדיון על הצעה להביע אי-אמון בממשלה, תיפתח בנאומים של חברי הכנסת בנושאים לפי בחירתם, כאמור בסעיף 25(ג); יושב ראש הישיבה יקבע את סדר הנואמים; חבר הכנסת המבקש לנאום יצביע ממקומו באולם המליאה, וידבר, פעם אחת בלבד, מהמקום המיועד לכך באולם המליאה, במסגרת זמן שלא תעלה על דקה אחת.
- (ב) עם סיום הנאומים, רשאית הממשלה להשיב, באמצעות אחד או שניים מנציגיה, במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות לכל אחד מהם.

פרק חמישי: הצעות לסדר היום ודיונים מהירים

- הצעות לסדר היום - כללי (תיקונים מס' 114 ו-120)**
52. (א) חבר הכנסת, שאינו שר או סגן שר, רשאי להציע לכנסת לכלול נושא בסדר יומה (בתקנון זה - הצעה לסדר היום), במסגרת מכסה סיעתית שתקבע ועדת הכנסת לפי סעיף 99; חבר הכנסת יצרף להצעה דברי הסבר.
- (ב) הצעה לסדר היום תוגש ליושב ראש הכנסת לשם אישורה, באמצעות מזכיר הכנסת.
- (ג) הצעה לסדר היום שהוגשה ליושב ראש הכנסת עד שעה 11:00 ביום ב', ואושרה על ידיו, תובא לדיון באותו שבוע, ואולם יושב ראש הכנסת רשאי לדחות את מועד הדיון בנסיבות שבהן הדבר מתחייב כאמור בסעיף 25(ה); הצעה לסדר היום שלא הובאה לפני הכנסת עד תחילת הפגרה - מבוטלת ולא תבוא במניין ההצעות לפי סעיף 99.
- (ד) יושב ראש הכנסת רשאי לשנות את נוסח ההצעה לסדר היום; שינה יושב ראש הכנסת את הנוסח, יודיע על כך לחבר הכנסת, שיחיה רשאי לבקש מהיושב ראש עיון חוזר; החלטת היושב ראש תהיה סופית.
- (ה) חבר הכנסת שהצעתו לסדר היום לא אושרה על ידי יושב ראש הכנסת רשאי לערער על ההחלטה לפני ועדת הכנסת, שתדון ותחליט בערעור בתוך שבוע מיום הגשתו; החלטתה של ועדת הכנסת תהיה סופית.

(ו) ראה יושב ראש הכנסת, לאחר שהתייעץ עם יושב ראש ועדת החוץ והביטחון, שהעלאת הצעה לסדר היום במליאת הכנסת עלולה לפגוע בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה או בעניין כלכלי חיוני שלה, הוא רשאי לקבוע כי הדיון בהצעה יתקיים בוועדה מוועדות הכנסת, ויודיע על קביעתו לחבר הכנסת המציע ולוועדה שקבע; הוועדה תשמע את המציע באחת משתי ישיבותיה הקרובות לאחר שנמסרה לה הודעת היושב ראש, ותחליט אם לכלול את הנושא בסדר יומה; החליטה הוועדה לכלול את הנושא בסדר יומה, יהיה דין ההצעה כדין הצעה שמסרה הכנסת לדיון בוועדה; ההצעה תבוא במניין ההצעות לפי סעיף 99.

53. (א) **סדרי הדיון וההצבעה בהצעה לסדר היום (תיקונים מס' 114 ו-120)**
בישיבת הכנסת שנועדה לכך כאמור בסעיף 25(ד), ינמק חבר הכנסת שהציע הצעה לסדר היום, או חבר אחר מסיעתו שהוא הסמיכו לכך, את ההצעה, במסגרת זמן שלא תעלה על עשר דקות; מזכיר הכנסת יקבע את סדר ההנמקה של הצעות לסדר היום, בהתחשב בסדר הגשתן.

(ב) יושב ראש הכנסת רשאי לקבוע כי נוסף על דיון בהצעות לסדר היום בישיבה כאמור בסעיף קטן (א), תדון הכנסת בהצעות לסדר היום בישיבה לציון נושא מיוחד; יושב ראש הכנסת רשאי לקבוע כי הצעות לסדר היום לפי סעיף קטן זה לא יבואו במניין ההצעות לפי סעיף 99.

(ג) נעדר חבר הכנסת מאולם המליאה בעת שנדרש לנמק את הצעתו לסדר היום, ולא הסמיך חבר אחר לנמקה, לא תישמר זכותו לנמק את ההצעה במועד אחר, אלא אם כן מצא יושב ראש הכנסת כי ההיעדרות מוצדקת.

(ד) (1) אחרי ההנמקה לפי סעיף קטן (א), רשאית הממשלה להביע את עמדתה ביחס להצעה ולהודיע על הסכמתה או על התנגדותה לכלול את הנושא המוצע בסדר היום של הכנסת, או להציע שהנושא יידון בוועדה מוועדות הכנסת; הממשלה רשאית להביע את עמדתה במרוכז על כמה הצעות בנושא דומה.

(2) עמדת הממשלה כאמור בפסקה (1) תוצג על ידי אחד מאלה, בסדר זה: ראש הממשלה, השר שהנושא המוצע נמצא בסמכותו, או סגנו, ואם הנושא נמצא בסמכות ראש הממשלה - גם השר המקשר בין הממשלה לבין הכנסת, ואולם בנסיבות מיוחדות ואם יושב ראש הכנסת אישר זאת מראש, רשאית הממשלה להציג את עמדתה על ידי שר אחר.

(ה) (1) נגעה ההצעה לסדר היום לפעולתו של יושב ראש הכנסת, רשאים יושב ראש ועדת הכנסת ואחריו יושב ראש הכנסת להביע את עמדתם ביחס להצעה, לאחר הנמקת ההצעה ולפני שנשמעה עמדת הממשלה.

(2) נגעה ההצעה לסדר היום לפעולתה של סיעה שאינה סיעתו של המציע או לפעולתו של חבר הכנסת הנמנה עם סיעה שאינה סיעתו של המציע, תהיה לאחד מחברי הסיעה האחרת, המדבר בשמה, או לחבר הכנסת האמור, הזכות להביע עמדה ביחס להצעה, במסגרת זמן שלא תעלה על עשר דקות; התשובה תינתן לאחר הנמקת ההצעה ולפני שנשמעה עמדת הממשלה.

(ו) אחרי שנשמעה עמדת הממשלה, ואם לא נשמעה - אחרי ההנמקה, רשאים שניים מחברי הכנסת להביע את עמדתם ביחס להצעה, ורשאים הם להציע שהנושא המוצע לא ייכלל בסדר היום או שיידון בוועדה, והכל מהמקום המיועד לכך באולם המליאה ובמסגרת זמן שלא תעלה על דקה אחת לכל אחד מהם.

(ז) נשמעה עמדת הממשלה, והודיע המציע כי הוא מסתפק בדברי הממשלה - אין מצביעים; לעניין זה, אם היו כמה הצעות לסדר היום בנושא דומה, בהתאם לקביעת נשיאות הכנסת, תידרש הסכמת כל המציעים.

(ח) וזה סדר ההצבעה, ואם היו כמה הצעות לסדר היום בנושא דומה, בהתאם לקביעת נשיאות הכנסת - יצביעו על כולן כאחת:

(1) לא התנגדה הממשלה לכלול את הנושא בסדר היום, ולא נשמעה הצעה כי הנושא יידון בוועדה - תתקיים הצבעה בעד או נגד הכללת הנושא בסדר היום;

(2) נשמעה הצעה כי הנושא יידון בוועדה, וחבר הכנסת המציע הסכים לכך - תתקיים הצבעה בעד או נגד קיום דיון בוועדה; לעניין זה, אם היו כמה הצעות בנושא דומה, תתקיים הצבעה לפי פסקה זו רק אם הסכימו כל המציעים;

(3) נשמעה הצעה כי הנושא יידון בוועדה, וחבר הכנסת המציע התנגד לכך - תתקיים הצבעה בעד או נגד הכללת הנושא בסדר היום; לא התקבלה ההצעה לכלול את הנושא בסדר היום - תתקיים הצבעה בעד או נגד קיום דיון בוועדה; לעניין זה, אם היו כמה הצעות בנושא דומה, תתקיים הצבעה לפי פסקה זו אם התנגדות כאמור נשמעה על ידי אחד המציעים לפחות.

54. (א) **הצעה דחופה לסדר היום (תיקונים מס' 114 ו-120)**
חבר הכנסת רשאי לבקש מנשיאות הכנסת לאשר כי הצעה לסדר היום שהגיש תידון כהצעה דחופה לסדר היום (בתקנון זה - הצעה דחופה); לא תובא לאישור הנשיאות יותר מהצעה דחופה אחת בשבוע של אותו חבר כנסת.

(ב) על הצעה דחופה יחולו הוראות פרק זה כפי שהן חלות על הצעה לסדר היום, בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) היא לא תבוא במניין ההצעות לפי סעיף 99;

(2) המציע אינו רשאי להסמיך חבר מסיעתו לנמקה, כאמור בסעיף 53(א), אלא אם כן אישר זאת יושב ראש הכנסת, בנסיבות מיוחדות;

(3) מסגרת הזמן להנמקתה, כאמור בסעיף 53(א), לא תעלה על שלוש דקות.

(ג) הצעה דחופה תידון בכנסת בשבוע שבו אושרה ובמועד שתקבע נשיאות הכנסת, אלא אם כן החליטה הנשיאות לדחות את הדיון בשבוע אחד.

(ד) נשיאות הכנסת תאשר דיון בהצעה דחופה אם נושא ההצעה הוא בעל חשיבות או דחיפות מיוחדות; ואולם לא יאושר דיון בהצעה דחופה -

(1) ביותר מחמישה נושאים בשבוע, אלא אם כן החליטה הנשיאות אחרת, בנסיבות מיוחדות;

(2) אם מובאים לפני הכנסת באותו שבוע הצעה לסדר היום או שאילתה דחופה או הצעה להביע אי-אמון בממשלה בנושא דומה;

(3) אם חבר מסיעתו של המציע הגיש באותו שבוע הצעה דחופה בנושא דומה;

(4) אם החליטה הנשיאות לפי סעיף 61(א) לאשר דיון מהיר בוועדה בנושא דומה.

(ה) בקשה לאישור הצעה דחופה שהוגשה לנשיאות הכנסת עד שעה 10:30 ביום ב', תידון על ידי הנשיאות באותו יום, ואם הוגשה לאחר מכן - תידון באותו שבוע, אם החליט על כך יושב ראש הכנסת.

(ו) (1) לא אישרה נשיאות הכנסת הצעה דחופה, רשאי חבר הכנסת לערער, בו ביום, לפני ועדת הכנסת, והיא תדון בכך בישיבתה הקרובה; קיבלה ועדת הכנסת את ערעורו של חבר הכנסת, יראו את ההצעה כאילו אושרה כדחופה על ידי הנשיאות.

(2) נעדר חבר הכנסת משיבתה של ועדת הכנסת בעת שדנה בערעורו, יראוהו כמי שלא הגיש ערעור, ואולם אם קבעה ועדת הכנסת כי נבצר ממנו להשתתף בישיבה מסיבה רפואית או מסיבה מוצדקת אחרת, רשאי חבר כנסת אחר שהמערער הסמיכו לכך בכתב לייצגו בוועדה.

(3) חבר הכנסת המערער או מי שמייצגו כאמור בפסקה (2) לא ישתתף בהצבעה.

(4) הגישו כמה חברי כנסת ערעורים לגבי הצעות לסדר היום בנושא דומה, בהתאם לקביעת נשיאות הכנסת, תקיים ועדת הכנסת הצבעה אחת בלבד לגבי כל נושא, והחלטתה תחול על כל ההצעות שהוגש לגביהן ערעור.

הצעה לסדר היום מאת רוב חברי הכנסת (תיקונים מס' 114 ו-120) 55. (א) הגישו חברי כנסת מסיעות שונות הצעות לסדר היום בנושא דומה, ומספר חברי אותן סיעות מהווה רוב בכנסת, רשאית נשיאות הכנסת לראות את הנושא כאילו הכנסת החליטה לכלול אותו בסדר יומה בעקבות הצעה לסדר היום, וההצעות כאמור לא יבואו במניין ההצעות לפי סעיף 99.

(ב) נושא שנשיאות הכנסת החליטה לגביו כאמור בסעיף קטן (א) ייכלל בסדר היום של הכנסת בתוך חודש מיום קבלת ההחלטה; אישרה הנשיאות את ההצעה כדחופה, ייכלל הנושא בסדר היום של הכנסת בשבוע שבו אושרה ההצעה; החלה פגרת הכנסת לפני תום התקופה האמורה, לפי העניין, תקבע הנשיאות את מועד הדיון.

**הדיון בנושא
שהכנסת
החליטה
לכלול בסדר
היום (תיקון
מס' 114)**

56. (א)

החליטה הכנסת, בעקבות הצעה לסדר היום, לכלול נושא בסדר יומה, יקבע יושב ראש הכנסת את מועד הדיון בתוך שלושה חודשים מיום קבלת ההחלטה; חלפה התקופה האמורה ולא קבע יושב ראש הכנסת את מועד הדיון, יוסר הנושא מסדר היום, אלא אם כן חבר הכנסת המציע ביקש מיושב ראש הכנסת, בתוך שבועיים מתום התקופה האמורה, כי יקבע את מועד הדיון; ביקש חבר הכנסת כאמור, יקבע יושב ראש הכנסת את מועד הדיון בתוך שבועיים מיום הבקשה; ימי הפגרה לא יבואו במניין התקופות לפי סעיף קטן זה.

(ב)

חבר הכנסת שהציע את ההצעה לסדר היום יפתח את הדיון האישי ורשאי הוא לסכמו, ובהיעדרו - חבר כנסת שהוא הסמיכו לכך, במסגרת הזמן האמורה בסעיף 29(3); הצביעה הכנסת על כמה הצעות בנושא דומה כאחת, יפתחו המציעים את הדיון בהתאם לסדר הנמקת הצעותיהם, ובדיון לפי סעיף 55 - בהתאם לסדר הגשת הצעותיהם או לסדר אחר שעליו הסכימו.

(ג)

(1) כל סיעה או כמה סיעות רשאיות להגיש ליושב ראש הכנסת, בכתב, הצעת החלטה לסיכום הדיון; נציג הסיעה או הסיעות יקרא את הצעת הסיכום לפני הכנסת, והיושב ראש יעמיד להצבעה אחת את השאלה אם לקבל את הצעת הסיכום, אף אם כללה כמה סעיפים.

(2)

סדר הקראת הצעות הסיכום יהיה לפי סדר גודלן של הסיעות, החל בסיעה הגדולה, וסדר ההצבעה יהיה לפי סדר גודלן, החל בסיעה הקטנה; הגישו כמה סיעות הצעת החלטה אחת, יראו אותן כסיעה אחת.

(ד) התקבלה החלטה לסיכום הדיון הקוראת לפעולה מצד הממשלה, יעביר יושב ראש הכנסת את ההחלטה לשר הנוגע בדבר, ואם לא ברור מיהו השר - לראש הממשלה; בתוך שישה חודשים מיום שקיבל את ההחלטה, יודיע השר האמור ליושב ראש הכנסת, בכתב, על כל פעולה שפעל בעקבות ההחלטה; הודעת השר תונח על שולחן הכנסת.

קביעת ועדה לדיון בנושא ההצעה לסדר היום (תיקונים מס' 114, 117, 120 ו-132) 57. (א)

החליטה הכנסת שנושא הצעה לסדר היום יידון בוועדה, יודיע יושב ראש הישיבה באיזו ועדה, קבועה או לעניין מסוים, יידון הנושא והוא יועבר לדיון בה בנוסח ההצעה שאישר יושב ראש הכנסת לפני הנמקתה בכנסת.

(ב) מיד לאחר ההודעה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי כל אחד מחברי הכנסת להציע, בלא הנמקה, כי הדיון יתקיים בוועדה אחרת וכן רשאי הוא להציע כי יתקיים בוועדה משותפת; הוצע כאמור, תקבע ועדת הכנסת את הוועדה שתדון בנושא, והנושא יועבר אליה לאחר שיושב ראש ועדת הכנסת הודיע על החלטת הוועדה לכנסת; החליטה ועדת הכנסת כי הנושא יידון בוועדה משותפת, תקבע את הרכבה בהתאם להוראות סעיף 110.

(ג) (1) נקבעה ועדה לדיון לפי סעיף קטן (א) או (ב), רשאית ועדת הכנסת להציע לכנסת להעביר את הנושא לדיון בוועדה אחרת, אם ביקש זאת אחד מאלה: חבר הכנסת שהציע את ההצעה לסדר היום, יושב ראש הוועדה שנקבעה כאמור, יושב ראש ועדה שסבור כי הנושא מצוי בתחום סמכויותיה של הוועדה שבראשותו או יושב ראש ועדת הכנסת.

(2) ועדת הכנסת תדון בבקשה כאמור בפסקה (1), ובלבד שהוועדה שנקבעה לא החלה את דיוניה בנושא לפני שנמסרה הבקשה לוועדת הכנסת, אלא אם כן הסכים לכך יושב ראש אותה ועדה.

(3) נמסרה לוועדת הכנסת בקשה כאמור בפסקה (1), לא תדון הוועדה שנקבעה בנושא; ועדת הכנסת תדון ותחליט בבקשה באחת משתי ישיבותיה הקרובות, ובתקופת הפגרה - בתוך שבועיים, אלא אם כן יושב ראש הוועדה שנקבעה הסכים כי מועד הדיון בוועדת הכנסת יידחה.

(4) החליטה ועדת הכנסת להציע לכנסת כי הנושא יועבר לדיון בוועדה אחרת, יציג יושב ראש ועדת הכנסת את ההצעה לפני הכנסת, והכנסת תחליט, בלא דיון, אם לקבלה.

(ד) יושב ראש הוועדה שהועבר אליה נושא הצעה לסדר היום רשאי לקבוע כי הדיון יתקיים בוועדת משנה שתבחר הוועדה לפי הוראות סעיף 109, ואולם יושב ראש הוועדה יקבע כאמור רק אם חבר הכנסת שהציע את ההצעה הסכים לכך, ואם היו כמה הצעות בנושא דומה - אם הסכימו לכך כל המציעים; לוועדת המשנה יהיו כל הסמכויות הנתונות לוועדה לפי סעיפים 58 ו-59, ואולם יושב ראש הוועדה רשאי לקבוע כי הסמכות להכין את המסקנות ולהניחן על שולחן הכנסת כאמור בסעיף 58 תהיה נתונה לוועדה ולא לוועדת המשנה.

הדיון בוועדה ומסקנות (תיקון מס' 114) 58. (א) עם סיום הדיון תניח הוועדה את מסקנותיה על שולחן הכנסת, בצירוף עמדת מיעוט, אם היתה; הוועדה רשאית, מטעמים מיוחדים, שלא לפרסם את מסקנותיה, וכן היא רשאית להעביר את מסקנותיה לשר האמור בסעיף קטן (ב), אם ראתה שפרסום המסקנות עלול לפגוע בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה או בעניין כלכלי חיוני שלה.

(ב) יושב ראש הכנסת יעביר את מסקנות הוועדה שהונחו על שולחן הכנסת לשר הנוגע בדבר, ואם לא ברור מיהו השר - לראש הממשלה.

(ג) בתוך שלושה חודשים מיום שקיבל את המסקנות, יודיע השר הנוגע בדבר ליושב ראש הכנסת, בכתב, על כל פעולה שפעל בעקבות המסקנות; הודעת השר תונח על שולחן הכנסת, ואולם, הועברו המסקנות לשר כאמור בסעיף קטן (א), תימסר הודעת השר ליושב ראש הוועדה שהעבירה את המסקנות ולא תונח על שולחן הכנסת.

חזרה מהצעה לסדר היום (תיקונים מס' 114 ו-120) 59. (א) הודיע חבר הכנסת ליושב ראש הכנסת כי הוא חוזר בו מהצעתו לסדר היום לפני תום ההצבעה לפי סעיף 53(ח), תוסר ההצעה מסדר יומה של הכנסת; הודיע חבר הכנסת כאמור לאחר שהחל לנמק את הצעתו כאמור בסעיף 53(א), תבוא ההצעה במניין ההצעות לפי סעיף 99.

(ב) הודיע חבר הכנסת ליושב ראש הכנסת כי הוא חוזר בו מהצעתו לסדר היום לאחר שהכנסת החליטה לכלול את הנושא בסדר יומה, יודיע היושב ראש על כך לכנסת והיא תחליט, בלא דיון, אם להסיר את הנושא מסדר היום; החליטה הכנסת לכלול בסדר יומה כמה הצעות בנושא דומה כאחת, ולא מסרו כל המציעים הודעה לפי סעיף קטן זה, לא תצביע הכנסת על הסרת הנושא מסדר יומה, אך יושב ראש הכנסת יודיע לכנסת על מחיקת שמו של המציע שחזר בו.

(ג) הודיע חבר הכנסת ליושב ראש ועדה שנושא הצעה לסדר היום הועבר אליה כי הוא חוזר בו מהצעתו, תחליט הוועדה אם להסיר את הנושא מסדר יומה; החליטה הוועדה להסיר את הנושא כאמור, יודיע על כך יושב ראש הוועדה לכנסת; החליטה הכנסת להעביר לדיון בוועדה כמה הצעות בנושא דומה כאחת, ולא מסרו כל המציעים הודעה לפי סעיף קטן זה, לא תצביע הוועדה על הסרת הנושא מסדר יומה אך יושב ראש הוועדה יודיע לוועדה על מחיקת שמו של המציע שחזר בו; סמכויות ועדה לפי סעיף קטן זה יהיו נתונות לוועדת הכנסת הדנה בקביעת ועדה כאמור בסעיף 57(ב).

דיונים
מהירים
בוועדה
(תיקונים מס'
114, 115, 120,
121 ו-132)

60. (א) חבר הכנסת רשאי להציע הצעה לדיון מהיר בוועדה מוועדות הכנסת (בתקנון זה - דיון מהיר); חבר הכנסת יצרף להצעה דברי הסבר ויציין באיזו ועדה, קבועה או לעניין מסוים, הוא מבקש שהדיון יתקיים.

(ב) הצעה לדיון מהיר תוגש לנשיאות הכנסת באמצעות מזכיר הכנסת; הצעה שהוגשה עד שעה 13:00 ביום א', תידון על ידי הנשיאות באותו שבוע; ואולם לא תובא לאישור הנשיאות -

(1) יותר מהצעה אחת בשבוע של אותו חבר כנסת;

(2) הצעה של מציע שחבר מסיעתו הגיש באותו שבוע הצעה לדיון מהיר בנושא דומה.

(ג) (1) נשיאות הכנסת תחליט אם להעביר הצעה לדיון מהיר לוועדה, ואם הגישו כמה חברי כנסת הצעות בנושא דומה, תחליט לגביהן הנשיאות כאחת.

(2) נשיאות הכנסת לא תעביר באותו שבוע יותר מנושא אחד לדיון מהיר לכל אחת מהוועדות.

(3) נשיאות הכנסת רשאית לקבוע ועדה, קבועה או לעניין מסוים, שונה מזו שציין חבר הכנסת בהצעתו, וכן היא רשאית לשנות את נוסח ההצעה לדיון מהיר, והיא תודיע על כך לחבר הכנסת.

(ד) ועדה שהועבר אליה נושא לדיון מהיר, תחל בדיון בתוך עשרה ימים מיום החלטת נשיאות הכנסת וימי הפגרה לא יבואו במניין.

(ה) (1) החליטה נשיאות הכנסת להעביר הצעה לדיון מהיר לוועדה, רשאית ועדת הכנסת להעבירו לוועדה אחרת, אם ביקש זאת, בו ביום, אחד מאלה: חבר הכנסת שהציע את ההצעה לדיון מהיר, יושב ראש הוועדה שנקבעה כאמור, יושב ראש ועדה שסבור כי הנושא מצוי בתחום סמכויותיה של הוועדה שבראשותו או יושב ראש ועדת הכנסת.

(2) נמסרה לוועדת הכנסת בקשה כאמור בפסקה (1), לא תדון הוועדה שנקבעה בנושא לדיון מהיר; ועדת הכנסת תדון ותחליט בבקשה בישיבתה הקרובה, ובתקופת הפגרה - בתוך שבועיים.

(3) החליטה ועדת הכנסת להעביר את הדיון לוועדה אחרת, יודיע על כך יושב ראש ועדת הכנסת לנשיאות הכנסת, לשתי הוועדות הנוגעות בדבר ולחבר הכנסת המציע; אין בהחלטת ועדת הכנסת כדי לשנות ממניין הימים האמור בסעיף קטן (ד).

(ו) עם סיום הדיון המהיר יונחו מסקנות הוועדה על שולחן הכנסת, אלא אם כן החליטה הוועדה שפרסום המסקנות עלול לפגוע בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה או בעניין כלכלי חיוני שלה; יושב ראש הכנסת רשאי לקבוע, במקרים מיוחדים, כי הכנסת תקיים דיון, אישי או סיעתי, במסקנות שהונחו על שולחן הכנסת.

(ז) יושב ראש הכנסת יעביר את מסקנות הוועדה שהונחו על שולחן הכנסת לשר הנוגע בדבר, ואם לא ברור מיהו השר - לראש הממשלה.

(ח) בתוך שלושה חודשים מיום שקיבל את המסקנות, יודיע השר הנוגע בדבר ליושב ראש הכנסת, בכתב, על כל פעולה שפעל בעקבות המסקנות; הודעת השר תונח על שולחן הכנסת.

(ט) הודיע חבר הכנסת ליושב ראש ועדה שנושא לדיון מהיר הועבר אליה כי הוא חוזר בו מהצעתו, יחולו הוראות אלה:

(1) הודיע עד 24 שעות לפני פתיחת ישיבת הוועדה שנועדה לדיון בנושא - יוסר הנושא מסדר יומה של הוועדה, ויושב ראש הוועדה יודיע על כך לנשיאות הכנסת;

(2) הודיע לאחר המועד האמור בפסקה (1) - תחליט הוועדה אם להסיר את הנושא מסדר יומה; החליטה הוועדה להסיר את הנושא כאמור, יודיע על כך יושב ראש הוועדה לנשיאות הכנסת;

(3) החליטה נשיאות הכנסת להעביר לדיון מהיר בוועדה כמה הצעות בנושא דומה כאחת, ולא מסרו כל המציעים הודעה לפי פסקאות (1) או (2), לא יוסר הנושא מסדר היום ולא תצביע הוועדה על הסרת הנושא מסדר יומה, לפי העניין, אך יושב ראש הוועדה יודיע לוועדה על המציע שחזר בו.

(י) יושב ראש הוועדה שהועבר אליה נושא לדיון מהיר רשאי לקבוע כי הדיון יתקיים, בתוך פרק הזמן האמור בסעיף קטן (ד), בוועדת משנה שתבחר הוועדה לפי הוראות סעיף 109, ואולם יושב ראש הוועדה יקבע כאמור רק אם חבר הכנסת שהציע את ההצעה הסכים לכך, ואם היו כמה הצעות בנושא דומה - אם הסכימו לכך כל המציעים; לוועדת המשנה יהיו כל הסמכויות הנתונות לוועדה לפי סעיפים קטנים (ו) ו-(ט), ואולם יושב ראש הוועדה רשאי לקבוע כי הסמכות להכין את המסקנות ולהניחן על שולחן הכנסת כאמור בסעיף קטן (ו) תהיה נתונה לוועדה ולא לוועדת המשנה.

הוגשו לנשיאות הכנסת הצעה דחופה והצעה לדיון מהיר בנושא דומה, בהתאם לקביעת הנשיאות, תחליט הנשיאות אחת מאלה, והחלטתה תחול על כל ההצעות כאמור:

דיון מהיר
והצעה דחופה
בנושא דומה
(תיקונים מס'
114 ו-121)

(1) לאשר דיון בהצעה דחופה;

(2) לאשר דיון מהיר בוועדה;

(3) לא לאשר כלל דיון בהצעות, ורשאי חבר הכנסת שביקש שהצעתו תידון כהצעה דחופה, לערער על ההחלטה כאמור בסעיף 54(ו).

(ב) (1) חבר הכנסת לא יגיש באותו שבוע הצעה דחופה והצעה לדיון מהיר בנושא דומה.

(2) החליטה נשיאות הכנסת כי הצעה לדיון מהיר תאושר לדיון כהצעה דחופה לפי סעיף קטן (א)(1), ובשל כך היו להצעה הדחופה כמה מציעים מאותה סיעה, תאושר לדיון רק הצעתו של חבר הסיעה שהגיש את הצעתו כהצעה דחופה.

(3) החליטה נשיאות הכנסת כי הצעה דחופה תאושר לדיון מהיר לפי סעיף קטן (א)(2), ובשל כך היו להצעה לדיון מהיר כמה מציעים מאותה סיעה, תאושר לדיון רק הצעתו של חבר הסיעה שהגיש את הצעתו כהצעה לדיון מהיר.

(ג) אישרה נשיאות הכנסת דיון בהצעה דחופה שהגיש חבר הכנסת, וכן אישרה כי הצעה לדיון מהיר בוועדה שהגיש אותו חבר כנסת בנושא אחר תידון כהצעה דחופה, לפי סעיף קטן (א)(1), תידון רק אחת מהן כהצעה דחופה, בהתאם להודעתו למזכיר הכנסת.

(ד) חבר הכנסת שהגיש הצעה דחופה והצעתו אושרה לדיון מהיר בוועדה כאמור בסעיף קטן (א)(2), אינו רשאי לערער על ההחלטה לפני ועדת הכנסת כאמור בסעיף 54(ו).

(ה) אישרה ועדת הכנסת דיון בהצעה לסדר היום כהצעה דחופה בעקבות ערעור של חבר הכנסת לפי סעיף 54(ו), לא תחול החלטתה על הצעה לדיון מהיר שהוגשה בנושא דומה.

חלק ה': בחירה ומינוי של נושאי משרה

פרק ראשון: בחירת נציגים לוועדות מינויים בידי הכנסת

נציגים לוועדות מינויים לנושאי משרה שיפוטית (תיקונים מס' 115, 117, 122, 126 ו-133) 62. (א)

בתוך ארבעה חודשים מתחילת כהונתה, וכן בתוך שישים ימים מיום שהתפנה מקומו של נציג במהלך כהונתה של הכנסת, תבחר הכנסת את נציגיה לכל ועדה מוועדות המינויים והבחירה המנויות להלן (בפרק זה - ועדת מינויים):

(1) הוועדה לבחירת דיינים שלפי סעיף 6 לחוק הדיינים, התשט"ו-1955;

(2) הוועדה לבחירת קאדים שלפי סעיף 4 לחוק הקאדים;

(3) ועדת המינויים שלפי סעיף 11 לחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים, התשכ"ג-1962 (בסעיף זה - ועדת המינויים לקאדים-מד'הב);

(4) הוועדה לבחירת שופטים שלפי סעיף 4 לחוק-יסוד: השפיטה, ולפי סעיף 6 לחוק בתי המשפט.

(1) (ב) מזכיר הכנסת יודיע לכל חברי הכנסת על מועד הבחירה לוועדת מינויים שקבע יושב ראש הכנסת, לא יאוחר משבועיים לפני אותו מועד.

(2) הצעת מועמדות תוגש ליושב ראש הכנסת בכתב עד נעילת ישיבת הכנסת ביום האחרון בשבוע שלפני יום הבחירה, ואם חל אותו שבוע בפגרה - לא יאוחר משבוע לפני מועד הבחירה.

(3) כל אחד מחברי הכנסת, שאינו שר או סגן שר, רשאי להציע את מועמדותו לוועדת מינויים, למעט ועדת המינויים לקאדים-מדיהב, ואולם, לעניין הוועדה לבחירת קאדים, רשאי להציע את מועמדותו רק מי שחבר במפלגה אחרת מהמפלגה שבה חבר נציג הממשלה או נציג הכנסת בוועדה¹;

(4) כל חבר כנסת דרוזי, שאינו שר או סגן שר, רשאי להציע את מועמדותו לוועדת המינויים לקאדים-מדיהב, וכן רשאים כל עשרה מחברי הכנסת להציע את מועמדותו של דרוזי שאינו חבר הכנסת לוועדה האמורה; לא ישתף עצמו חבר הכנסת ביותר מהצעת מועמד אחד; להצעה תצורף הסכמתו של המועמד והצהרתו בדבר עמידתו בתנאים לבחירה לפי פרק זה.

(ג) מזכיר הכנסת יודיע לכל חברי הכנסת על שמות המועמדים לפחות 48 שעות לפני שעת פתיחת ישיבת הכנסת שבה יתקיימו הבחירות לוועדת המינויים.

(ד) בחירת נציגי הכנסת לוועדת מינויים תהיה בהצבעה חשאית, כמפורט להלן:

(1) לפני תחילת ההצבעה, יודיע יושב ראש הכנסת לכנסת על הרכב ועדת קלפי שמינה לשם כך, ובה ארבעה חברי הכנסת שאינם מועמדים באותן בחירות, שניים מסיעות הקואליציה ושניים מסיעות האופוזיציה;

¹ תחילת הסיפה החל במילה "ואולם" - בכנסת ה-21.

(2) מזכיר הכנסת יקרא בשמות חברי הכנסת לפי סדר שמות משפחתם וכל אחד מחברי הכנסת, בזה אחר זה, ייגש להצביע במקום שיועד לכך באולם המליאה ומוסתר מעיני הזולת; הוראות סעיף 36(ב) יחולו לעניין זה, בשינויים המחויבים;

(3) חבר הכנסת יקבל טופס ובו שמות המועמדים, בציון מספר נציגי הכנסת בוועדת המינויים שיש לבחרם; היה מספר המועמדים כמספר נציגי הכנסת שיש לבחרם, יתאפשר גם סימון של התנגדות לבחירת מי מהם;

(4) הבחירה תיעשה בסימון שמות המועמדים על גבי הטופס, עד למספר נציגי הכנסת בוועדת המינויים שיש לבחרם או בסימון התנגדות לבחירתם, כאמור בפסקה (3); טופס שסומנו בו יותר מועמדים מהמספר האמור - פסול, ואם כלל הטופס מועמדים לכמה ועדות מינויים - יהיה פסול לעניין הוועדה שלגביה סומנו יותר מועמדים כאמור;

(5) חבר הכנסת יניח את הטופס בתיבת הצבעה;

(6) עם גמר ההצבעה תימסר תיבת ההצבעה לוועדת הקלפי, והיא תספור מיד את הקולות;

(7) תוצאות ההצבעה ייקבעו לפי הוראות אלה:

(א) עלה מספר המועמדים על מספר נציגי הכנסת שיש לבחור, ייבחרו המועמדים שקיבלו את מספר הקולות המרבי; קיבלו כמה מועמדים מספר קולות שווה ובשל כך לא ניתן לקבוע מיהם נציגי הכנסת כאמור, כולם או חלקם, חוזרים מיד על ההצבעה ביניהם עד להכרעה;

(ב) היה מספר המועמדים כמספר נציגי הכנסת שיש לבחור -

(1) הם ייבחרו אם מספר הקולות בעדם עלה על מספר הקולות נגדם;

(2) לא עלה מספר הקולות בעדם על מספר הקולות נגדם, יתקיימו בחירות חדשות לנציגים שנוחר לבחור בתוך שלושים ימים ויחולו עליהן הוראות סעיף זה;

(ג) על אף האמור בפסקת משנה (א), לא נבחרה לוועדה לבחירת דיינים או לוועדה לבחירת שופטים חברת כנסת כאמור בסעיף 6(א1) לחוק הדיינים, התשט"ו-1955 או כאמור בסעיף 6(א3) לחוק בתי המשפט, לפי העניין, מצביעים מיד שנית; בהצבעה השנייה יועמדו לבחירה רק חברות הכנסת שהיו מועמדות בהצבעה הראשונה, ויראו את חברת הכנסת שקיבלה את מספר הקולות המרבי כמי שנבחרה במקום חבר הכנסת שקיבל את מספר הקולות השני בגודלו;

על אף האמור בפסקת משנה (ד)¹, לא נבחרו לוועדה לבחירת קאדים שני חברי כנסת מוסלמים כאמור בסעיף 4(א) לחוק הקאדים, יראו את המועמד המוסלמי שלא נבחר וקיבל את מספר הקולות המרבי, כמי שנבחר במקום חבר הכנסת שאינו מוסלמי שקיבל את מספר הקולות השני או השלישי בגודלו, לפי העניין;

על אף האמור בפסקת משנה (ה) (א), נבחרו לוועדה לבחירת קאדים יותר מחבר כנסת אחד מאותה מפלגה בניגוד להוראות סעיף 4(א1) לחוק הקאדים, יראו כמי שנבחר רק את חבר הכנסת ממפלגה זו שקיבל את מספר הקולות המרבי, ובמקום חבר מפלגתו הנוסף שנבחר כאמור יבוא מועמד ממפלגה אחרת שקיבל את מספר הקולות הבא בגודלו;

(8) ועדת הקלפי תודיע ליושב ראש הכנסת על תוצאות ההצבעה; יושב ראש הכנסת יודיע לכנסת באותה ישיבה שבה התקיימו הבחירות על תוצאותיהן.

(ה) מונה נציג הכנסת בוועדת מינויים לשר או לסגן שר, יחדל לכהן כנציג כאמור עם מינויו, ויתקיימו בחירות לנציג במקומו בהתאם להוראות סעיף זה.

¹ תחילתן של פסקאות משנה (ד) ו-(ה) - בכנסת ה-21.

**סייגים
לכהונה,
השעיה
והעברה
מכהונה לפי
סעיף 6 לחוק
הכנסת
(תיקונים מס'
115 ו-119)**

63. (א) ועדת הכנסת, וכל עוד לא נבחרה - הוועדה המסדרת, רשאית לקבוע כי חבר הכנסת לא יהיה מועמד לכהונה כנציג הכנסת בוועדת מינויים, בהתקיים בו האמור בפסקאות (1) רישא או (2) שבסעיף 3(א); הוראות סעיפים קטנים (א)(1) סיפה ו-(ב) עד (ה) שבסעיף 3 יחולו לעניין זה, בשינויים המחויבים.

(ב) הכנסת רשאית, לפי הצעת ועדת הכנסת, להשעות מכהונתו את נציג הכנסת בוועדת מינויים בהתקיים בו האמור בפסקה (1) רישא שבסעיף 3(א); הוראות סעיף 3(ב), (ג) ו-(ה) וסעיף 4 יחולו לעניין זה, בשינויים המחויבים; הושעה נציג הכנסת בוועדת מינויים מכהונתו, תבחר הכנסת נציג אחר במקומו לתקופת ההשעיה בדרך האמורה בסעיף 62.

(ג) הורשע חבר הכנסת במהלך כהונתה של אותה כנסת, בפסק דין סופי בעבירה פלילית, יחדל לכהן כנציג הכנסת בוועדת מינויים.

(ד) לגבי דרוזי שאינו חבר הכנסת כנציג הכנסת בוועדת המינויים לקאדים-מד'הב יחולו הוראות אלה:

(1) לא יהיה מועמד כנציג הכנסת בוועדה מי שמתקיימים נגדו הליכים פליליים או שהורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית וטרם חלפו עשר שנים מיום שפסק הדין נעשה סופי או מיום שגמר לשאת את עונשו, לפי המאוחר;

(2) מתקיימים נגדו הליכים פליליים לאחר בחירתו - יושעה מכהונתו כנציג הכנסת בוועדה עד למתן פסק דין סופי והכנסת תבחר נציג אחר במקומו לתקופת ההשעיה בדרך האמורה בסעיף 62;

(3) הורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, יחדל לכהן כנציג הכנסת בוועדה.

**נציגים לפי חוק
הרבנות
הראשית
לישראל
(תיקונים מס'
115 ו-121)**

(א) בחירת נציגי הכנסת לאסיפה הבוחרת לפי סעיף 78(7) לחוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ס-1980, תיעשה לא יאוחר משלושים ימים לפני המועד שנקבע לכינוס האסיפה הבוחרת לשם עריכת בחירות, כאמור בסעיף 12 לחוק האמור; לא נקבע מועד כאמור, תיעשה הבחירה לא יאוחר משלושים ימים לפני המועד האחרון לבחירת הרבנים הראשיים לישראל או חברי המועצה לפי סעיף 16(ג) לחוק האמור, לפי העניין.

(ב) ההצעה להסמך ועדה מוועדות הכנסת לבחור את נציגי הכנסת כאמור בסעיף קטן (א) תובא לפני הכנסת על ידי יושב ראש הכנסת.

(ג) על בחירת נציגי הכנסת כאמור בסעיף קטן (א) יחולו הוראות אלה, בשינויים המחויבים:

(1) נערכה הבחירה במליאת הכנסת, יחולו הוראות סעיפים 62(ב) עד (ה) ו-63(א) עד (ג);

(2) נערכה הבחירה בוועדה שהסמיכה הכנסת לכך, יחולו הוראות סעיפים 62(ה), 63(א) עד (ג), 65(א) סיפה, (ב) ו-66(ג), ו-66(ג).

(ד) נציגי הכנסת שנבחרו לפי סעיף זה יכהנו כל עוד הם חברי הכנסת, ואם תמה כהונת הכנסת - עד שהכנסת החדשה תבחר חברים אחרים במקומם.

פרק שני: בחירת נציגים בידי ועדה של הכנסת

נציג לוועדה
המציעה
מועמדים
למשרת היועץ
המשפטי
לממשלה
(תיקון מס'
115)

65. (א) בתוך ארבעה חודשים מתחילת כהונתה, וכן בתוך שישים ימים מיום שהתפנה מקומו של נציג במהלך כהונתה של הכנסת, תבחר ועדת החוקה חוק ומשפט את נציג הכנסת לוועדה המציעה מועמדים למשרת היועץ המשפטי לממשלה; יושב ראש ועדת החוקה חוק ומשפט יודיע לכל חברי הכנסת על מועד הבחירה לא יאוחר משבועיים לפני אותו מועד.

(ב) כל אחד מחברי הכנסת, שאינו שר או סגן שר, רשאי להציע את מועמדותו בכתב ליושב ראש ועדת החוקה חוק ומשפט עד נעילת ישיבת הכנסת ביום האחרון בשבוע שלפני יום הבחירה, ואם חל אותו שבוע בפרגה - לא יאוחר משבוע לפני מועד הבחירה.

(ג) יושב ראש ועדת החוקה חוק ומשפט יודיע לכל חברי הכנסת על שמות המועמדים לפחות 48 שעות לפני שעת פתיחת ישיבת הוועדה שבה יתקיימו הבחירות.

(ד) בחירת נציג הכנסת תהיה בהצבעה גלויה, כמפורט להלן:

(1) היה יותר ממועמד אחד, יאמר כל אחד מחברי הוועדה המשתתף בהצבעה את שם המועמד שהוא תומך בו, והמועמד שקיבל את מרב קולות המשתתפים - ייבחר; קיבלו כמה מועמדים מספר קולות שווה ובשל כך לא ניתן לקבוע מי נבחר, חוזרים מיד על ההצבעה ביניהם עד להכרעה;

(2) היה מועמד אחד, יאמר כל אחד מחברי הוועדה המשתתף בהצבעה אם הוא תומך בו או מתנגד לבחירתו, ויחולו הוראות אלה:

(א) הוא ייבחר אם מספר הקולות
בעדו עלה על מספר הקולות
נגדו;

(ב) לא עלה מספר הקולות בעדו על
מספר הקולות נגדו, יתקיימו
בחירות חדשות בתוך שלושים
ימים ויחולו עליהן הוראות
סעיף זה.

(ה) הוראות סעיפים 62(ה) ו-63(א) עד (ג), יחולו,
בשינויים המחויבים, לעניין נציג הכנסת לפי
סעיף זה.

(א) נציגים למועצת 66. יד יצחק בן-צבי
(תיקון מס' 115)
ועדת החינוך והספורט תבחר את
שלושת נציגי הכנסת למועצת יד יצחק בן-
צבי לפי סעיף 4 לחוק יד יצחק בן-צבי,
התשכ"ט-1969.

(ב) על בחירת הנציגים יחולו הוראות סעיפים
62(ה) ו-65(א) עד (ג), בשינויים המחויבים
ובשינוי זה: במקום ועדת החוקה חוק
ומשפט תבוא ועדת החינוך והספורט.
והספורט.

(ג) בחירת נציגי הכנסת תהיה בהצבעה גלויה,
כמפורט להלן:

(1) עלה מספר המועמדים על מספר נציגי
הכנסת שיש לבחור, יאמר כל אחד
מחברי הוועדה המשתתף בהצבעה את
שם המועמד או המועמדים שהוא
תומך בהם, עד למספר נציגי הכנסת
שיש לבחור, והמועמדים שקיבלו את
מרב קולות המשתתפים - ייבחרו;
קיבלו כמה מועמדים מספר קולות
שווה ובשל כך לא ניתן לקבוע מיהם
נציגי הכנסת, כולם או חלקם, חוזרים
מיד על ההצבעה ביניהם עד להכרעה;

(2) היה מספר המועמדים כמספר נציגי הכנסת שיש לבחור, יאמר כל אחד מחברי הוועדה המשתתף בהצבעה אם הוא תומך בכל אחד מהם או מתנגד לבחירתם, ויחולו הוראות אלה:

(א) ייבחרו מועמדים שמספר הקולות בעדם עלה על מספר הקולות נגדם;

(ב) לא נבחרו מועמדים כמספר נציגי הכנסת כאמור, יתקיימו בחירות חדשות לנציגים שנותר לבחור בתוך שלושים ימים, ויחולו עליהן הוראות סעיף זה.

פרק שלישי: קביעת מספר שופטי בית המשפט העליון

קביעת מספר שופטי בית המשפט העליון לפי סעיף 25 לחוק בתי המשפט, לא תתקבל אלא לפי הצעה של ועדת החוקה חוק ומשפט. 67. (א)

כל עשרה מחברי הכנסת, וכן הממשלה, רשאים להגיש ליושב ראש ועדת החוקה חוק ומשפט הצעה שהכנסת תשנה את מספר השופטים בבית המשפט העליון, ויציינו בה את מספר השופטים המוצע. (ב)

ועדת החוקה חוק ומשפט תדון ותחליט בהצעה כאמור בסעיף קטן (ב) בתוך 120 ימים מיום שהוגשה וימי הפגרה לא יבואו במניין. (ג)

החלטת ועדת החוקה חוק ומשפט בנוגע להצעה כאמור בסעיף קטן (ב), תונח על שולחן הכנסת, בצירוף השגות שהגישו ונימקו חברי הכנסת בדיון בוועדה, אף אם אינם חברי הוועדה; לא יגיש חבר הכנסת יותר מהשגה אחת. (ד)

(ה) יושב ראש הכנסת יביא את החלטת ועדת החוקה חוק ומשפט לדיון בכנסת בתוך 30 ימים מיום הנחתה, וימי הפגרה לא יבואו במניין; יושב ראש הוועדה יציג לפני הכנסת את הצעת הוועדה והוא רשאי לסכם את הדיון כאמור בסעיף 29(2) ו-3; כל משיג רשאי לנמק את השגתו במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות; אחרי הנמקת ההשגות יתקיים דיון אישי.

(ו) בתום הדיון תצביע הכנסת על הצעת ועדת החוקה חוק ומשפט ועל ההשגות כמפורט להלן:

(1) התקבלה הצעת הוועדה - תהיה היא החלטת הכנסת ואין מצביעים על ההשגות;

(2) לא התקבלה הצעת הוועדה והצביעו על כל ההשגות -

(א) התקבלה השגה אחת - תהיה היא החלטת הכנסת;

(ב) התקבלו כמה השגות - תכריע הכנסת ביניהן.

(ז) ועדת החוקה חוק ומשפט לא תדון בהצעה כאמור בסעיף קטן (ב) אלא בחלוף שנה מיום החלטת הכנסת לפי סעיף קטן (ו).

חלק ו': מצב חירום

פרק ראשון: הכרזת מצב חירום

- הגדרות - חלק 68. בחלק זה –
ו' (תיקון מס'¹)
(116)
- "מצב חירום" - כמשמעותו בסעיף 38 לחוק-יסוד: הממשלה;
"הוועדה המשותפת" - ועדה משותפת של ועדת החוץ והביטחון וועדת החוקה חוק ומשפט;
"תקנות שעת חירום" - כמשמעותן בסעיף 39 לחוק-יסוד: הממשלה.
- הכרזת מצב חירום לפי סעיף 38 לחוק-יסוד: הממשלה¹
(תיקונים מס' 116 ו-117)
69. (א) החלטת הכנסת להכריז על מצב חירום, לא תתקבל אלא לפי המלצה של הוועדה המשותפת.
- (ב) הציעו הממשלה או שלושים חברי הכנסת שהכנסת תכריז על מצב חירום, לפי סעיף 38(א) לחוק-יסוד: הממשלה, או שהכנסת תחזור ותכריז על מצב חירום, לפי סעיף 38(ב) לחוק היסוד, יעבירו את הצעתם אל יושב ראש הכנסת ואל הוועדה המשותפת; הצעה בעניין הכרזה חוזרת על מצב חירום תועבר לא יאוחר משישים ימים לפני תום מצב החירום.
- (ג) הוועדה המשותפת תבחן את הצורך להכריז על מצב חירום, ואם הוצע לחזור ולהכריז על מצב חירום, תבחן גם את התקנות לשעת חירום שהותקנו מכוח ההכרזה האחרונה על מצב חירום ואת החקיקה שתוקפה מותנה בקיומו של מצב חירום.

¹ ביום 16.7.2018 הכריזה הכנסת על מצב חירום עד יום 16.7.2019 (י"פ התשע"ח, עמ' 618 ועמ' 9914; התשע"ז, עמ' 968; התשע"ו, עמ' 1644; התשע"ה, עמ' 2114; התשע"ד, עמ' 2234 ועמ' 5700; התשע"ג, עמ' 4526 ועמ' 6920; התשע"ב, עמ' 4152; התשע"א, עמ' 4680 ועמ' 4830; התש"ע, עמ' 3554).

(ד) הוועדה המשותפת תביא את המלצתה לאישור הכנסת, ואם ההמלצה היא בעניין הכרזה חוזרת, תביאה לאישור הכנסת לא יאוחר מ-14 ימים לפני תום מצב החירום.

(ה) היתה ההצעה להכרזה על מצב חירום יוזמה של שלושים חברי הכנסת, תאפשר הוועדה המשותפת לנציג המציעים לנמק את ההצעה לפנייה.

(ו) תקופת תוקפה של הכרזה על מצב חירום לפי סעיף זה, לא תעלה על שנה מיום ההכרזה.

(ז)¹ כל עוד לא נבחרו חברי ועדות הכנסת לאחר הבחירות, יהיו סמכויות הוועדה המשותפת לפי חלק זה נתונות לוועדה הזמנית לענייני חוץ וביטחון שהקימה הוועדה המסדרת לפי סעיף 2א(ה) לחוק הכנסת; ואולם, על אף הוראות סעיף קטן (ו), תקופת תוקפה של הכרזה על מצב חירום לפי הצעת הוועדה הזמנית לא תעלה על ארבעה חודשים מיום ההכרזה.

70. הכריזה הממשלה על מצב חירום לפי סעיף 38(ג) לחוק-יסוד: הממשלה, תודיע על כך מיד ליושב ראש הכנסת וליושב ראש הוועדה המשותפת, ואם לא ניתן לעשות כן מיד - במועד המוקדם ביותר האפשרי; הוועדה המשותפת תדון בהכרזה ותביא את המלצתה לאישור הכנסת בהקדם האפשרי.

**הכרזת
הממשלה על
מצב חירום
(תיקון מס'
116)**

71. סברו הממשלה או שלושים חברי הכנסת כי מן הראוי שהכנסת תבטל הכרזה על מצב חירום לפי סעיף 38(ה) לחוק-יסוד: הממשלה, יעבירו את הצעתם אל יושב ראש הכנסת ואל הוועדה המשותפת, והוראות סעיף 69(ג) עד (ה) יחולו בשינויים המחויבים.

**ביטול מצב
חירום (תיקון
מס' 116)**

¹ הוועדה הזמנית של הכנסת ה-19 המליצה ביום 22.4.2013 על הארכת מצב החירום ב-3 חודשים.

סדרי הדיון (תיקון מס' 116) 72. הביאה הוועדה המשותפת את המלצתה לאישור הכנסת לפי סעיפים 69 עד 71, תדון הכנסת בהמלצה בהקדם, ואלה סדרי הדיון:

- (1) הודעה על קיום הדיון תימסר לחברי הכנסת לא יאוחר מיום לפני הדיון, אלא אם כן נסיבות החירום אינן מאפשרות זאת;
- (2) יושב ראש הוועדה המשותפת יציג לפני הכנסת את המלצת הוועדה והוא רשאי לסכם את הדיון כאמור בסעיף 29(2) ו-3;
- (3) היתה ההמלצה בעקבות הצעת הממשלה, תהיה הממשלה רשאית להציג את טיעוניה על ידי אחד השרים;
- (4) בסיום הדיון האישי תצביע הכנסת על ההמלצה.

פרק שני: תקנות שעת חירום

ביטול תקנות שעת חירום לפי סעיף 39 לחוק-יסוד: הממשלה (תיקונים מס' 116, 117) 73. (א) הממשלה תעביר תקנות שעת חירום שהתקינה לוועדת החוץ והביטחון, כאמור בסעיף 39(א) לחוק-יסוד: הממשלה, וליושב ראש הכנסת והוא יניחן על שולחן הכנסת, ואם הועברו בפגרה - יעבירן לידיעת חברי הכנסת.

(ב) ועדת החוץ והביטחון, לפי הצעת כל אחד מחבריה, וכן שלושים חברי הכנסת, רשאים להביא לפני הוועדה המשותפת הצעה לביטול תקנות שעת חירום.

(ג) הוועדה המשותפת תבחן את הצורך לבטל תקנות שעת חירום, ותביא את המלצתה לאישור הכנסת.

(ד) על הדיון לפי סעיף זה יחולו הוראות סעיפים 69(ה) ו-72, בשינויים המחויבים.

חלק ז': הליך החקיקה¹

¹ (1) חלק ז' התווסף לתקנון בתיקון מס' 117 שהתקבל ביום 12.7.2011.
(2) בג"ץ 10042/16 בעניין פסילת הפרק בחוק ההסדרים העוסק ב"מס ריבוי דירות" בשל פגם חמור בהליך החקיקה, השופט סולברג (ניתן ביום 6.8.2017):
"הליך החקיקה צריך להתקיים באופן שיאפשר לחברי הכנסת לקיים דיון, ולגבש עמדה בנוגע להצעת החוק הנדונה. כאמור, עקרון ההשתתפות איננו אך היכולת ה'פסיבית' של חברי הכנסת להבין על מה הם מצביעים, אלא טומן בחובו מתן אפשרות לחברי הכנסת להשתתף 'אקטיבית' בדיון, ולקיים מהלך מחשבתי של גיבוש עמדה מושכלת, ולו באופן מינימלי. ראוי להדגיש: איני סבור כי יש לבחון את הדבר באמצעות כללים פורמליים נוקשים שמבלעדיהם לא יכון עקרון ההשתתפות; יש להישמר מפני הצבת רף גבוה מדי, בלתי-מושג. היטב ידענו כי לא פעם קוצר הזמן וריבוי המלאכה אינם מאפשרים 'לשבת שבעה נקיים' על כל חוק וחוק, לדון באופן מקיף וממצה בכל תג ותג. ברי כי לעיתים מזומנות אין ניתן להעניק לכל אחד ואחד מחברי הכנסת אפשרות לפרוש את טיעוניו כולם, בניחותא ובשלמות. ביקורת שיפוטית על הליך חקיקת החוק מחייבת אפוא להידרש לכלל נסיבות העניין. אולם, מקום בו לא התאפשר קיומו של דיון פרלמנטרי בסיסי במסגרתו נשמעו הדעות העקרוניות השונות; כאשר לא ניתנה לחברי הכנסת האפשרות ללבן ולשקול, ולו באופן הבסיסי ביותר, את הצעת החוק - או אז ספק אם ניתן לומר כי התקיים עקרון ההשתתפות."
(3) "ככלל בית משפט זה יימנע מלהתערב בהליכי חקיקה של הכנסת בעודם בעיצומם, ויבחן טענות נגד דבר חקיקה, לרבות באשר להליכי החקיקה, רק לאחר השלמת הליך החקיקה... אמנם הצעת החוק דגן מצויה במחלוקת ציבורית עזה... אך בכך אין כדי להצדיק התערבות חסרת תקדים בהליך החקיקה כאשר הוא עדיין בעיצומו וטרם הושלם. זאת במיוחד כאשר לפי חוות דעת היועץ המשפטי לכנסת הליכי החקיקה שננקטו מעוגנים בהוראות תקנון הכנסת." (בג"ץ 9327/17 התנועה למען איכות השלטון נ' הכנסת, ניתן ביום 10.12.2017 - בעניין "חוק ההמלצות").
(4) בג"ץ 8612/15 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת ואח' (ניתן ביום 17.8.2016), בעניין חקיקת הרפורמה ברשות החשמל במסגרת חוק ההסדרים, השופטת חיות: "בית המשפט מוסמך להפעיל ביקורת שיפוטית על החלטות הכנסת והגופים הפועלים במסגרתה... הביקורת השיפוטית משתנה על פי מהות ההחלטה המבוקרת ובהקשר זה יש להבחין בין מעשי חקיקה שהושלמו, הליכים פנים פרלמנטאריים והחלטות מעין שיפוטיות... אמת המידה שהותוותה בפסיקה להתערבות בדבר חקיקה בשל פגמים שנפלו בהליך חקיקתו היא, אפוא, מצומצמת ושמורה למקרים שבהם נפל "פגם היורד לשורש ההליך", אשר יש בו משום "פגיעה קשה וניכרת בעקרונות היסוד של הליך החקיקה במשטרנו הפרלמנטרי והחוקתי" ... בין עקרונות היסוד שהוכרו בפסיקה כעקרונות שפגיעה בהם עשויה להצדיק התערבות במעשה החקיקה ניתן למנות את עקרון הכרעת הרוב; עקרון השוויון הפורמלי בין חברי הכנסת; עקרון פומביות הליך החקיקה; ועקרון השתתפות חברי הכנסת בהליך החקיקה".

פרק ראשון: הליך החקיקה - כללי

הליך החקיקה 74. (א) הצעת חוק תידון בכנסת בשלוש קריאות, - כללי (תיקונים מס' 117 ו-120)

ההצעת חוק פרטית - גם בדיון המוקדם; חוק יתקבל בקריאה השלישית; הוראות חלק זה יחולו גם על חוקי-יסוד.

(ב) הצעת חוק תוגש לכנסת בידי חבר הכנסת (בתקנון זה - הצעת חוק פרטית) או על ידי הממשלה (בתקנון זה - הצעת חוק ממשלתית), ובעניינים כמפורט בסעיף 80 - גם על ידי ועדה של הכנסת (בתקנון זה - הצעת חוק מטעם ועדה); הצעות חוק שהונחו על שולחן הכנסת יפורסמו באתר האינטרנט של הכנסת.

(ג) ועדות הכנסת יכינו את הצעות החוק בהתאם להוראות חלק זה.

פרק שני: הצעות חוק פרטיות

סימן א': כללי

הגשת הצעת חוק פרטית, אישורה והנחתה על שולחן הכנסת (תיקונים מס' 117 ו-132) 75. (א) חבר הכנסת שאינו שר או סגן שר רשאי להגיש הצעת חוק פרטית; ההצעה תנוסח כחוק ויצורפו לה דברי הסבר.

(1) (ב) הצעת חוק יכול שתהיה ביוזמת כמה חברי כנסת, והם יקבעו את סדר שמותיהם על גבי הצעת החוק.

(2) יוזם הצעת חוק רשאי לצרף להצעתו חברי כנסת נוספים, והוא יקבע את סדר שמותיהם על גבי הצעת החוק; שמות המצטרפים יצוינו בנפרד משמות היוזמים.

(3) הונחה הצעת החוק על שולחן הכנסת, לא ישונה סדר שמות היוזמים והמצטרפים אליה (בחלק זה - מציעי הצעת החוק).

(ג) (1) כל בקשה, הודעה, הסכמה או פעולה אחרת שרשאי למסור או לעשות יוזם הצעת חוק פרטית לפי תקנון זה בקשר להצעת חוק שיזמו כמה חברי כנסת, תימסר או תיעשה, לפי העניין, בידי חבר הכנסת ששמו מופיע ראשון ברשימת היוזמים (בתקנון זה - היוזם הראשון) או בידי יוזם אחר בהסכמתו של היוזם הראשון.

(2) חזר בו היוזם הראשון מהצעת החוק כאמור בסעיף 96, יבוא במקומו לעניין זה הבא אחריו ברשימת היוזמים, אלא אם כן הודיע כי יוזם אחר יהיה היוזם הראשון כאמור בסעיף קטן (א) של אותו סעיף.

(3) היתה הצעת החוק מיזוג של כמה הצעות חוק פרטיות, יראו את חבר הכנסת ששמו מופיע ראשון ברשימת היוזמים של כל הצעה כיוזם הראשון, ובהעדר הסכמה ביניהם בכל עניין הנוגע להצעת החוק - את היוזם ששמו מופיע ראשון על גבי הצעת החוק.

(ד) חבר הכנסת שהגיש הצעת חוק בודעו כי הוגשה כבר באותו עניין הצעת חוק זהה או דומה בעיקרה, בין באותה כנסת ובין בכנסת קודמת, יציין זאת בדברי ההסבר להצעת החוק.

(ה) הצעת חוק פרטית תובא לאישור נשיאות הכנסת; נשיאות הכנסת לא תאשר הצעת חוק שלדעתה שוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי או שהיא גזענית במהותה.¹

¹ (1) סמכותם של יושב ראש הכנסת והסגנים הינה סמכות שבשיקול דעת. מטרת הבחינה על ידי יושב ראש הכנסת והסגנים היא להיות מנגנון של בקרה וסינון, אשר יעביר להנחה על שולחן הכנסת את אותן הצעות של חברי הכנסת, אשר מסגרת של חוק תואמת אותן. בחינה זו משתרעת, בראש ובראשונה, על עניינים שבצורה. האם הצעת החוק בנויה סעיפים סעיפים ואם ניסוחיה תואמים מסגרת של חוק. היושב ראש והסגנים מוסמכים גם לבחון את תכנה של הצעת החוק. עליהם לבדוק, אם יש בה קביעת נורמה, שיש בה מסר נורמטיבי ולא סיפורת עובדתית. כן רשאים הם לבחון את סגנונה של ההצעה, שתואמת היא דבר חקיקה, ושאינו בה דיברי גידופין, בלע ועלבון. המתואר לעיל אינו אלא הדגמה לסמכות הבקרה והסינון של יושב ראש הכנסת והסגנים. אין הסמכות כוללת בחובה את הכוח שלא לאשר הצעת חוק בשל הסתייגות ולו העזה ביותר, מהתוכן הפוליטי-חברתי של ההצעה (בג"ץ 742/84 כהנא נ' יושב ראש הכנסת) (את האמור יש לקרוא בכפופות להוראות הסיפה, בעבר ס' 134(ג) שהותקן בעקבות פסה"ד).

(2) בג"ץ אינו יושב כערכאת ערעור על החלטות היושב ראש והסגנים וכמקובל עליו נוהג הוא בריסון בכל הנוגע לכניסה לתחום הפעלת הסמכות הפנים פרלמנטרית שהיא בגבולות התקנון (בג"ץ 669/85 כהנא נ' יושב ראש הכנסת).
(3) התקנון בלבד הוא שיוצר מעיקרו את זכותו של חבר הכנסת להיות יום של הצעת חוק והוא שקובע את תחומיה (בג"ץ 669/85 כהנא נ' יושב ראש הכנסת).
(4) דוגמאות למקרים בהם הנשיאות לא אישרה הנחתן של הצעות על שולחן הכנסת:

(א) ביום 4.2.1997: הצעת חוק על פיה רק יהודי יוכל להיבחר לכהונת ראש הממשלה;

(ב) ביום 8.11.2004: "הצעת חוק נפש תחת נפש" שהציע חה"כ אריה אלדד לפיה במקביל לפינוי יישוב יהודי באזור או ברמת הגולן יפונה גם יישוב ערבי הנמצא בתחומי מדינת ישראל;

(ג) ביום 4.7.2011: הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון - הכחשת הנכבה) שהציע חה"כ אחמד טיבי (עתירה לבג"ץ נגד החלטת נשיאות הכנסת נמחקה משהפכה תיאורטית עם התפזרות הכנסת ה-18; בג"ץ 5478/11 ח"כ טיבי נ' יו"ר הכנסת, ניתן ביום 3.2.13);

(ד) ביום 16.1.2012 שתי הצעות של חה"כ אחמד טיבי: הצעת חוק אלקודס בירת פלסטין והאומה האסלמית והצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון - תוכן והגדרות בספרי הלימוד);

(ה) ביום 4.6.2018 (הכנסת ה-20): "הצעת חוק-יסוד: מדינת כל אזרחיה" שהציעו חה"כ גימאל זחאלקה וח"כים נוספים (עתירה לבג"ץ נגד החלטת נשיאות הכנסת נמחקה משהפכה תיאורטית עם התפזרות הכנסת ה-20; בג"ץ 4552/18 ח"כ זחאלקה ואח' נ' יו"ר הכנסת, ניתן ביום 30.12.18).

(ו) אישרה נשיאות הכנסת הצעת חוק, יצוינו על גביה מספר סידורי ומספר הכנסת וכן היותה הצעת חוק פרטית, והיא תונח על שולחן הכנסת.

סימן ב': הדיון המוקדם

מועד הדיון המוקדם והצמדה (תיקונים מס' 117 ו-120) 76. (א) בישיבת הכנסת שנועדה לכך כאמור בסעיף 25(ד), יתקיים דיון מוקדם בהצעות חוק פרטיות, במסגרת מכסה סיעתית שתקבע ועדת הכנסת לפי סעיף 99.

(ב) יושב ראש הכנסת רשאי לקבוע כי נוסף על הדיון המוקדם בהצעות חוק פרטיות כאמור בסעיף קטן (א), יתקיים דיון מוקדם בהצעות חוק פרטיות בישיבה לציון נושא מיוחד, ובלבד שהממשלה הודיעה, בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה למזכיר הכנסת, שהיא תומכת בהן או שהיא מסכימה שיידונו באותה ישיבה; יושב ראש הכנסת רשאי לקבוע כי הצעות חוק לפי סעיף קטן זה לא יבאו במניין ההצעות לפי סעיף 99.

(ג) הדיון המוקדם לא יתקיים לפני שעברו 45 ימים מיום שהונחה הצעת החוק על שולחן הכנסת; לעניין זה יובאו במניין יום הנחתה של הצעת החוק על שולחן הכנסת ויום ההצבעה עליה.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (ג), הדיון המוקדם יכול שיתקיים לפני שעברו 45 ימים מיום שהצעת החוק הונחה על שולחן הכנסת באחת מאלה:

(1) הממשלה הודיעה, בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה למזכיר הכנסת, שהיא תומכת בהצעת החוק או שאין בדעתה לנקוט עמדה ביחס אליה, או שהיא מסכימה שתידון במועד מוקדם יותר ;

(2) ועדת הכנסת החליטה על קיצור תקופת ההנחה כאמור ברישה, לפי בקשת יוזם הצעת החוק, שאליה יצורף נוסח הצעת החוק, אם השתכנעה כי להצעת החוק יש חשיבות או דחיפות, ובעת ההצבעה נכחו בוועדת הכנסת לפחות שליש מחבריה הקבועים ;

(3) הדיון המוקדם בהצעת החוק הוצמד לדיון בהצעת חוק אחרת לפי הוראות סעיף קטן (ה).

(ה) לבקשת יוזם הצעת החוק, יצמיד מזכיר הכנסת את הדיון המוקדם של הצעת החוק (בחלק זה - הצעת החוק המוצמדת) לדיון המוקדם או לקריאה הראשונה של הצעת חוק אחרת (בחלק זה - הצעת החוק המקורית), אף אם יש בכך משום חריגה מהמכסה השבועית כאמור בסעיף 99, בהתקיים כל אלה :

(1) הצעת החוק המוצמדת זהה או דומה בעיקרה להצעת החוק המקורית ;

(2) הצעת החוק המוצמדת היתה מונחת על שולחן הכנסת שבועיים לפחות לפני מועד הדיון או לכל הפחות כפרק הזמן שבו היתה מונחת הצעת החוק המקורית.

(ו) בקשת הצמדה תוגש למזכיר הכנסת עד סיום דיוני המליאה ביום שבו פורסם סדר היום לאותו שבוע או ביום שבו נוספה הצעת החוק המקורית לסדר היום.

(ז) יוזם הצעת חוק מוצמדת רשאי לחזור בו מבקשת ההצמדה, ובלבד שטרם נימק את הצעת החוק לפי סעיף 77(א).

(ח) לא יתקיים דיון מוקדם בהצעת חוק זהה או דומה בעיקרה להצעת חוק אחרת לפני שעברו שישה חודשים מיום החלטת הכנסת כמפורט להלן לגבי הצעת החוק האחרת, אלא אם כן החליט יושב ראש הכנסת, לבקשת יוזם הצעת החוק, על קיצור התקופה האמורה אם מצא שחל שינוי של ממש בנסיבות:

(1) הצעת החוק הוסרה מסדר היום בדיון המוקדם או בקריאה הראשונה;

(2) הצעת החוק הוסרה מסדר היום לפי הצעת ועדה, לפי סעיף 94;

(3) הוחלט שנושא הצעת החוק יידון בוועדה כהצעה לסדר היום.

(א) 77. יוזם הצעת החוק ינמק את הצעת החוק לפי הוראות אלה, לפי העניין:

סדרי הדיון המוקדם (תיקונים מס' 117, 120, 121 ו-126)

(1) במסגרת זמן שלא תעלה על עשר דקות, ורשאי היוזם להודיע כי יוזם אחד נוסף שהוא יקבע ינמק את ההצעה, ובלבד שלא יהיה בכך כדי להביא לחריגה ממסגרת הזמן האמורה;

(2) לגבי הצעת חוק מוצמדת - במסגרת זמן שלא תעלה על שלוש דקות;

(3) אם הממשלה הודיעה, בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה למזכיר הכנסת, שהיא תומכת בהצעת החוק או שאין בדעתה לנקוט עמדה ביחס אליה, והיוזם נימק אותה מהמקום המיועד לכך באולם המליאה - במסגרת זמן שלא תעלה על דקה אחת, והצעת החוק לא תבוא במניין ההצעות לפי סעיף 99; נימק היוזם את הצעת החוק במסגרת זמן של דקה אחת כאמור, ינמק גם יוזם הצעת חוק המוצמדת אליה את הצעתו באותה מסגרת זמן, ויחולו על הצעת החוק המוצמדת הוראות פסקה זו.

(ב) הנמקת הצעת חוק מוצמדת תהיה מיד לאחר הנמקת הצעת החוק המקורית ולפני ההצבעה עליה.

(ג) (1) אחרי ההנמקה לפי סעיף קטן (א), רשאי שר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, להביע את עמדת הממשלה ביחס להצעת החוק במסגרת זמן שלא תעלה על עשר דקות, ורשאי הוא להביע את עמדת הממשלה במרוכז על כמה הצעות חוק בנושא דומה.

(2) שר או סגן שר כאמור בפסקה (1), רשאי להודיע, בהסכמת יוזם הצעת החוק, כי עמדת הממשלה כאמור באותה פסקה תימסר במועד מאוחר יותר; נמסרה הודעה כאמור, תתקיים ההצבעה על הצעת החוק, לפי בקשת היוזם, בישיבת הכנסת שנועדה לכך כאמור בסעיף 25(ד) או בישיבה אחרת שבה תוצמד לדיון בהצעת חוק אחרת.

(ד) תמכה הממשלה בהצעת החוק או לא נקטה עמדה ביחס אליה, כאמור בסעיף קטן (ג)(1), רשאי אחד מחברי הכנסת הנוכח במליאה, כפי שיקבע יושב ראש הישיבה, להציע להסיר את הצעת החוק מסדר היום ולנמק את התנגדותו להצעת החוק במסגרת זמן שלא תעלה על שלוש דקות; קיבל אחד מחברי הכנסת רשות דיבור כדי לנמק את התנגדותו להצעת החוק אך בדבריו תמך בה, יפסיקנו יושב ראש הישיבה וייתן רשות דיבור לחבר כנסת אחר המבקש להתנגד להצעת החוק.

(ה) התנגדו הממשלה או אחד מחברי הכנסת להצעת החוק, רשאי יוזם הצעת החוק, וכן יוזם הצעת החוק המוצמדת, אם יש כזאת, להשיב במסגרת זמן שלא תעלה על שלוש דקות; יוזם הצעת החוק המקורית רשאי לבקש כי נושא הצעת החוק יידון בוועדה כהצעה לסדר היום.

(ו) על אף האמור בסעיף 31, יושב ראש הישיבה רשאי לתת את רשות הדיבור לשר נוסף, המדבר בשם הממשלה, או לסגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, בכל שלב משלבי הדיון המוקדם ובטרם החלה ההצבעה, במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות, ובלבד שיוזם הצעת החוק הסכים לכך.

(ז) (1) בתום הדיון תחליט הכנסת אם לאשר את הצעת החוק או להסירה מסדר היום, ולעניין דחיית ההצבעה יחולו הוראות סעיף 35; הוצמד לדיון המוקדם דיון מוקדם בהצעת חוק אחרת, תחליט הכנסת לגביה כאמור בהצבעה נפרדת שתתקיים מיד.

(2) ביקש יוזם הצעת החוק שנושא הצעת החוק יידון בוועדה כהצעה לסדר היום, תחליט הכנסת אם לאשר את בקשתו או אם להסיר את הצעת החוק מסדר היום; אישרה הכנסת את הבקשה, יידון נושא הצעת החוק בוועדה כהצעה לסדר היום, ולעניין קביעת הוועדה יחולו הוראות סעיף 78, בשינויים המחויבים.

(3) ביקש יוזם הצעת החוק כאמור בפסקה (2), והיתה הצעת חוק מוצמדת לדיון בהצעתו, יחולו הוראות אלה:

(א) הסכים יוזם הצעת החוק המוצמדת שנושא הצעת החוק יידון בוועדה כהצעה לסדר היום - תחליט הכנסת על הצעת החוק המקורית ועל הצעת החוק המוצמדת בהצבעה אחת;

(ב) לא הסכים יוזם הצעת החוק המוצמדת שנושא הצעת החוק יידון בוועדה כהצעה לסדר היום - תחליט הכנסת על הצעת החוק המקורית כאמור בפסקה (2), ולאחר מכן על הצעת החוק המוצמדת, בהצבעה נפרדת שתתקיים מיד.

(ח) יוזם הצעת חוק רשאי להסמיך חבר כנסת אחר לעניין הוראות סעיף זה.

(ט) נעדר יוזם הצעת החוק מאולם המליאה בעת שנדרש לנמק את הצעת החוק ולא הסמיך חבר כנסת אחר לנמקה, לא תישמר זכותו לנמק את ההצעה במועד אחר, וההצעה תבוא במניין ההצעות לפי סעיף 99; ואולם, מצא יושב ראש הכנסת כי ההיעדרות מוצדקת, רשאי הוא לאפשר לחבר הכנסת לנמק את הצעת החוק במועד אחר.

(א) 78. קביעת ועדה לדיון בהצעת חוק אחרי הדיון המוקדם (תיקונים מס' 117 ו-120)

אפשרה הצעת חוק בדיון המוקדם, יודיע יושב ראש הישיבה לאיזו ועדה, קבועה או לעניין מסוים, תועבר לדיון.

(ב) מיד לאחר ההודעה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי כל אחד מחברי הכנסת להציע, בלא הנמקה, כי ההצעה תועבר לוועדה אחרת וכן רשאי הוא להציע כי תועבר לוועדה משותפת; הוצע כאמור, תקבע ועדת הכנסת את הוועדה שתדון בהצעת החוק, והצעת החוק תועבר אליה לאחר שיושב ראש ועדת הכנסת הודיע לכנסת על החלטת הוועדה; החליטה ועדת הכנסת כי הצעת החוק תידון בוועדה משותפת, תקבע את הרכבה בהתאם להוראות סעיף 110.

(ג) (1) ועדת הכנסת רשאית להציע לכנסת להעביר הצעת חוק מהוועדה שאליה הועברה כאמור בסעיף קטן (א) או (ב) לדיון בוועדה אחרת, אם ביקש זאת אחד מאלה: יוזם הצעת החוק, יושב ראש הוועדה שנקבעה כאמור או יושב ראש ועדה שסבור כי הנושא מצוי בתחום סמכויותיה של הוועדה שבראשותו.

(2) ועדת הכנסת תדון בבקשה כאמור בפסקה (1), ובלבד שהוועדה שנקבעה לא החלה את דיוניה בהצעת החוק לפני שנמסרה הבקשה לוועדת הכנסת, אלא אם כן הסכים לכך יושב ראש אותה ועדה.

(3) נמסרה לוועדת הכנסת בקשה כאמור בפסקה (1), לא תדון הוועדה שנקבעה בהצעת החוק; ועדת הכנסת תדון ותחליט בבקשה באחת משתי ישיבותיה הקרובות, ובתקופת הפגרה - בתוך שבועיים, אלא אם כן יושב ראש הוועדה שנקבעה הסכים כי מועד הדיון בוועדת הכנסת יידחה.

(4) החליטה ועדת הכנסת להציע לכנסת כי הצעת החוק תועבר לדיון בוועדה אחרת, יציג יושב ראש ועדת הכנסת את ההצעה לפני הכנסת, והכנסת תחליט, בלא דיון, אם לקבלה.

פרק שלישי: הכנה לקריאה הראשונה

סימן א': הכנת הצעת חוק פרטית לקריאה הראשונה

79. (א) אושרה הצעת חוק בדיון המוקדם, תכין אותה הוועדה שאליה הועברה לקריאה הראשונה או תציע לכנסת להסירה מסדר היום; היו הקולות בוועדה שקולים, תציע הוועדה לכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר היום.

הכנת הצעת חוק פרטית לקריאה הראשונה, פיצול ומיזוג ופרסום ברשומות (תיקונים מס' 117 ו-132)

(ב) ועדה רשאית, באישור הכנסת, לפצל הצעת חוק שהועברה אליה אחרי הדיון המוקדם לשתי הצעות חוק או יותר, כך שיובאו כהצעות חוק נפרדות לקריאה הראשונה; הצעת הפיצול תונח על שולחן הכנסת עם דברי הסבר, ויפורטו בהם החלקים מנוסח הצעת החוק שאושר בדיון המוקדם שייכללו בכל אחת מהצעות החוק הנפרדות, לפי סעיפים, נושאים או תקופות.

(ג) ועדה רשאית למזג שתי הצעות חוק או יותר באותו נושא שהועברו אליה אחרי הדיון המוקדם, ולהביאן כהצעת חוק אחת לקריאה הראשונה.

(ד) ועדה לא תכין לקריאה הראשונה הצעת חוק שיושב ראש הוועדה הוא אחד מיוזמיה, כל עוד מצויה על סדר יומה הצעת חוק פרטית אחרת שאושרה בדיון המוקדם ועברו שישה חודשים מהיום שהצעת החוק האחרת הועברה אליה או מהיום שבו נדונה לאחרונה בוועדה, אלא אם כן ביקש יוזם אותה הצעת חוק לדחות את הדיון בהצעתו; הוראה זו לא תחול בתום שישה חודשים מהיום שבו הועברה לוועדה הצעת החוק שיושב ראש הוועדה הוא אחד מיוזמיה.

(ה) הכינה ועדה הצעת חוק לקריאה הראשונה, יורה מזכיר הכנסת על פרסומה ברשומות - הצעות חוק הכנסת, בצירוף דברי הסבר.

(ו) (1) סדר השמות של חברי הכנסת על גבי הצעת החוק ברשומות יהיה כסדר שמותיהם על גבי הצעת החוק לדיון המוקדם, למעט מי מהם שחזר בו מהצעת החוק או שאינו רשאי עוד להגיש הצעת חוק פרטית, ובהתאם להוראות סעיף 75(ג)(2) לעניין היוזם הראשון; שמות חברי הכנסת המצטרפים להצעת החוק יופיעו בנפרד לפי הסדר כאמור.

(2) היתה הצעת החוק מיזוג של כמה הצעות חוק כאמור בסעיף קטן (ג), יצוינו על גבי הצעת החוק ברשומות שמותיהם של היוזמים הראשונים של כל הצעת חוק לדיון המוקדם תחילה, אחריהם שמותיהם של שאר היוזמים כסדרם על גבי כל הצעת חוק לדיון המוקדם, ובנפרד - שמותיהם של המצטרפים לכל הצעת חוק, והכל לפי סדר מועדי הדיון המוקדם בהן, ובהצעות חוק שהדיון המוקדם בהן התקיים באותו היום - לפי מספרן הסידורי.

סימן ב': הכנת הצעת חוק מטעם ועדה לקריאה הראשונה

נושאי החקיקה 80. (א) ועדת הכנסת, ועדת החוקה חוק ומשפט והוועדה לענייני ביקורת המדינה רשאיות ליזום, בתחומי ענייניהן לפי תקנון זה, הצעות חוק בנושאים אלה ולהכין לקריאה הראשונה: חוקי-יסוד, עניינים שמתחייבים מתיקון של חוק-יסוד ומוצעים לצדו, הכנסת, חברי הכנסת, הבחירות לכנסת, מפלגות, מימון מפלגות ומבקר המדינה. (תיקון מס' 117)

(ב) הכינה ועדה הצעת חוק לקריאה הראשונה, יורה מזכיר הכנסת על פרסומה ברשומות - הצעות חוק הכנסת, בצירוף דברי הסבר.

פרק רביעי: הקריאה הראשונה

הנחה על שולחן 81. (א) מזכיר הכנסת יניח על שולחן הכנסת הצעת חוק פרטית, הצעת חוק מטעם ועדה או הצעת חוק ממשלתית שפורסמה ברשומות ונמסרה לכנסת. הכנסת ומועד הקריאה הראשונה (תיקון מס' 117)

(ב) יושב ראש הכנסת יעמיד את הצעת החוק על סדר יומה של הכנסת, ואולם הקריאה הראשונה של הצעת חוק מטעם ועדה או של הצעת חוק ממשלתית לא תתקיים אלא לאחר שחלפו יומיים מיום שהונחה; במניין התקופה האמורה יובא בחשבון יום הנחתה של הצעת החוק על שולחן הכנסת.

(ג)¹ ועדת הכנסת רשאית להחליט על קיצור תקופת ההנחה כאמור בסעיף קטן (ב), לפי בקשה בכתב של הוועדה שיזמה את הצעת החוק, ולגבי הצעת חוק ממשלתית - בקשה של הממשלה, בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה, ויחולו הוראות סעיף 76(ד)(2); לבקשה יצורף נוסח הצעת החוק.

¹ ביום 12.7.99 אושרה הקדמת הדיון בהצעת חוק ממשלתית, אך מאוחר יותר במהלך היום הניחה הממשלה הצעת חוק זהה עם שינוי בדברי ההסבר, לאחר שנטען כי ההצעה המקורית שהונחה לא כללה התייחסות לעלות התקציבית. יו"ר הכנסת (בורג) דחה

סדרי הקריאה הראשונה (תיקונים מס' 117, 127 ו-132) 82. (א) הדיון האישי בקריאה הראשונה ייפתח בהנמקה של הצעת החוק, במסגרת זמן שלא תעלה על עשר דקות, על ידי אחד מאלה, לפי העניין, והוא רשאי לסכם את הדיון:

(1) בהצעת חוק פרטית - יוזם הצעת החוק או חבר כנסת אחר שהוא הסמיכו לכך; היתה הצעת החוק מיזוג של כמה הצעות חוק כאמור בסעיף 79(ג), ייפתח ויסוכם הדיון על ידי היוזם ששמו מופיע ראשון על גבי הצעת החוק או חבר כנסת אחר שהוא הסמיכו לכך; ואולם, לאחר ההנמקה כאמור, רשאי היוזם הראשון של כל אחת מהצעות החוק הנוספות שמוזגו לנמק את הצעת החוק במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות, לפי סדר השמות על גבי הצעת החוק;

(2) בהצעת חוק מטעם ועדה - יושב ראש הוועדה;

(3) בהצעת חוק ממשלתית - שר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן.

(ב) היה מוצמד לקריאה הראשונה בהצעת חוק דיון מוקדם בהצעת חוק אחרת, רשאי יוזם הצעת החוק המוצמדת או חבר כנסת אחר שהוא הסמיכו לכך, לנמק את הצעתו מיד לאחר הנמקת הצעת החוק המקורית, במסגרת זמן שלא תעלה על שלוש דקות.

טענה כי נדרשת החלטה נוספת של הוועדה לעניין הקדמת הדיון והודיע במליאה: "אמר היועץ המשפטי של הכנסת: שינוי בדברי ההסבר לא הופך להצעת חוק חדשה. עוד הוסיף היועץ המשפטי, שהשחרור מחובת הנחה שהתקיים בוועדה המסדרת היה על מנת שהצעה זו תידון בפני הכנסת, וזו אותה הצעת חוק, אף שחל שינוי בדברי ההסבר... עמדת היועץ המשפטי מקובלת עלי, ונתחיל את הדיון בהצגת החוק על ידי השר..."

(ג) אחרי ההנמקה של הצעת חוק פרטית או של הצעת חוק מטעם ועדה רשאי שר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, להביע את עמדת הממשלה ביחס להצעת החוק.

(ד) היו על סדר היום כמה הצעות חוק בנושא דומה בהתאם לקביעת נשיאות הכנסת, רשאי יושב ראש הכנסת לקבוע כי יתקיים דיון משולב בהצעות החוק, והוראות סעיף זה יחולו בשניוניים המחויבים.

(ה) בתום הדיון תחליט הכנסת אם לאשר את הצעת החוק או להסירה מסדר היום, ולעניין דחיית ההצבעה יחולו הוראות סעיף 35; הוצמד לקריאה הראשונה דיון מוקדם בהצעת חוק אחרת, תחליט הכנסת לגביה כאמור בהצבעה נפרדת שתתקיים מיד.

(ו) סיעה שכל חבריה לא השתתפו בדיון ולא השתתפו בהצבעה או נמנעו, רשאי אחד מחבריה למסור בשמה הודעה בקשר לכך מיד לאחר ההצבעה, במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות.

83. (א) החליטה הכנסת לאשר בקריאה הראשונה הצעת חוק פרטית או הצעת חוק מטעם ועדה, תועבר הצעת החוק להמשך הדיון בוועדה שהכינה אותה לקריאה הראשונה.

(1) (ב) אושרה הצעת חוק ממשלתית בקריאה הראשונה, יודיע יושב ראש הישיבה לאיזו ועדה, קבועה או לעניין מסוים, תועבר לדיון.

**קביעת ועדה
לדיון בהצעת
חוק אחרי
הקריאה
הראשונה
(תיקונים מס'
117, 119
ו-120)**

(2) מיד לאחר ההודעה כאמור בפסקה (1), רשאי כל אחד מחברי הכנסת להציע, בלא הנמקה, כי ההצעה תועבר לוועדה אחרת וכן רשאי הוא להציע כי תועבר לוועדה משותפת; הוצע כאמור, תקבע ועדת הכנסת את הוועדה שתדון בהצעת החוק, והצעת החוק תועבר אליה לאחר שיושב ראש ועדת הכנסת הודיע לכנסת על החלטת הוועדה; החליטה ועדת הכנסת כי הצעת החוק תידון בוועדה משותפת, תקבע את הרכבה בהתאם להוראות סעיף 110.

(ג) (1) ועדת הכנסת רשאית להציע לכנסת להעביר הצעת חוק מהוועדה שאליה הועברה כאמור בסעיף קטן (א) או (ב) לדיון בוועדה אחרת, אם ביקש זאת אחד מאלה: יוזם הצעת החוק, יושב ראש הוועדה שנקבעה כאמור, יושב ראש ועדה שסבור כי הנושא מצוי בתחום סמכויותיה של הוועדה שבראשותו, ולגבי הצעת חוק ממשלתית - גם הממשלה, בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה.

(2) ועדת הכנסת תדון בבקשה כאמור בפסקה (1), ובלבד שהוועדה שנקבעה לא החלה את דיוניה בהצעת החוק אחרי הקריאה הראשונה לפני שנמסרה הבקשה לוועדת הכנסת, אלא אם כן הסכים לכך יושב ראש אותה ועדה.

(3) נמסרה לוועדת הכנסת בקשה כאמור בפסקה (1), לא תדון הוועדה שנקבעה בהצעת החוק; ועדת הכנסת תדון ותחליט בבקשה באחת משתי ישיבותיה הקרובות, ובתקופת הפגרה - בתוך שבועיים, אלא אם כן יושב ראש הוועדה שנקבעה הסכים כי מועד הדיון בוועדת הכנסת יידחה.

(4) החליטה ועדת הכנסת להציע לכנסת כי הצעת החוק תועבר לדיון בוועדה אחרת, יציג יושב ראש ועדת הכנסת את ההצעה לפני הכנסת, והכנסת תחליט, בלא דיון, אם לקבלה.

פרק חמישי: הכנה לקריאה השנייה ולקריאה השלישית

84. (א) אושרה הצעת חוק בקריאה הראשונה, תכין אותה הוועדה שאליה הועברה לקריאה השנייה ולקריאה השלישית או תציע לכנסת להסירה מסדר היום; היו הקולות בוועדה שקולים, תציע הוועדה לכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר היום.

הכנת הצעת חוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית, פיצול ומיזוג (תיקונים מס' 117 ו-136)

(ב) ועדה רשאית, באישור הכנסת, לפצל הצעת חוק שהועברה אליה אחרי הקריאה הראשונה לשתי הצעות חוק או יותר, כך שיובאו כהצעות חוק נפרדות לקריאה השנייה ולקריאה השלישית; הצעת הפיצול תונח על שולחן הכנסת עם דברי הסבר, ויפורטו בהם החלקים מנוסח הצעת החוק שאושר בקריאה הראשונה שייכללו בכל אחת מהצעות החוק הנפרדות, לפי סעיפים, נושאים או תקופות.

(ג) ועדה רשאית, באישור ועדת הכנסת, למזג שתי הצעות חוק או יותר באותו נושא שהועברו אליה אחרי הקריאה הראשונה, ולהביאן כהצעת חוק אחת לקריאה השנייה ולקריאה השלישית.

(ד) ועדה רשאית, באישור ועדת הכנסת, למזג הצעת חוק שהועברה אליה אחרי הקריאה הראשונה (בסעיף זה - הצעת החוק העיקרית) עם הצעת חוק אחת או יותר באותו נושא שהועברה אליה אחרי הדיון המוקדם (בסעיף זה - הצעת החוק הנוספת), לדון בהן על בסיס הנוסח שאושר בקריאה הראשונה, לרבות לעניין נושא חדש כאמור בסעיף 85, ולהביאן כהצעת חוק אחת לקריאה השנייה ולקריאה השלישית.

(ה) חזרו בהם כל יוזמי הצעת חוק מהצעתם או חזרה בה הממשלה, יראו את הצעת החוק שממנה חזרו כאילו לא מוזגה; חזרו בהם כל יוזמי הצעת החוק העיקרית מהצעתם או חזרה בה הממשלה, יראו את הצעת החוק הנוספת שמוזגה עמה כאמור בסעיף קטן (ד) כאילו הגיעה לשלב החקיקה שלפני המיזוג.

(ו) הכינה הממשלה דוח להערכת השפעות רגולציה (Regulatory Impact Assessment - RIA) בקשר להצעת חוק שהועברה לוועדה, יעביר השר הממונה על ביצוע החוק את הדוח לוועדה בסמוך לאחר שהצעת החוק הועברה אליה, ויציג את הדוח בפני הוועדה בעת הכנת הצעת החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית, בעצמו או באמצעות נציגו; אין באמור כדי למנוע הצבעה על הצעת החוק בוועדה או בכנסת.

ועדה רשאית לתקן הצעת חוק שהיא דנה בה לפי פרק זה, ורשאית היא לתקן גם סעיפי חוק שלא נזכרו בנוסח הצעת החוק שאושר בקריאה הראשונה, ובלבד שהתיקונים לא יחרגו מגדר הנושא של הצעת החוק.

¹ (1) בבג"ץ 4513/97 בעניין אבו עראר, נפסק כי לא ניתן לקבל את הטענה שתיקון לחוק מהווה נושא חדש, שכן "המדובר הוא בפן אחר, נוסף, של אותה סוגיה עצמה שעלתה בהצעת החוק אשר עברה בכנסת בקריאה ראשונה... מדובר בשני יישומים קונקרטיים של אותה התכלית עצמה... ההוראה שהוספה על ידי הוועדה משתלבת באופן טבעי בהסדר שאושר בקריאה הראשונה לכלל הסדר קוהרנטי, המסדיר "נושא" אחד." בית המשפט מנה מספר שיקולים לענין טענת נושא חדש:

(א) התכלית העיקרית של סעיף 119 היא לצייד את הוועדה, השוקדת על הצעת חוק שאושרה בקריאה ראשונה, בסמכויות הנדרשות כדי לגבש את הצעת החוק לכלל חקיקה סופית. הוראת הסעיף מאפשרת לוועדה לתקן את הצעת החוק. היא מאפשרת לה לברא את הצעת החוק מפגמים אשר דבקו בה, ללטש את הסדרה, להשלים את החסר, להסיר את המיותר או המזיק, על מנת שבפני הכנסת תונח הצעת חוק טובה ויעילה ככל האפשר להשגת התכלית שלה נועדה. הוראה זו מייעלת את הליכי החקיקה. היא מונעת סרבול מיותר, אשר עלול היה להתרחש אם כל תיקון בהצעת חוק היה מחייב פתיחתם מחדש של כל הליכי החקיקה, החל משלב הקריאה הראשונה.

(ב) סמכות זו של הוועדה אינה בלתי מוגבלת. נקבע לה סייג, המונע מן הוועדה לחרוג מן הנושא של הצעת החוק. תכליתו של סייג זה למנוע "הגנבה" של הוראות והסדרים, אשר לא נכללו בהצעת החוק ולא נתקבלו בקריאה ראשונה בכנסת, ובשל כך לא נתקיים לגביהם דיון ציבורי פתוח, בכנסת כמו גם מחוץ לה.

(ג) הנושא של הצעת החוק הוא המכתיב את גבולות הפעולה של הוועדה בבואה לדון בהצעה שלפניה. לא הרי הצעת חוק, אשר מובא בה חוק שלם, אשר חובק הסדרים וסוגיות לרוב, כהרי הצעת חוק, אשר מוצע בה לתקן הוראה אחת העוסקת בנושא נקודתי. ברור, כי היקפו של ה"נושא" במקרה הראשון יהיה רחב בהרבה מן ה"נושא" במקרה השני.

(2) העותר, ח"כ פורז, טען כי חלק החוק הנוגע לשידורי חדשות על ידי ערוצים יעודיים מהווה נושא חדש. נפסק כי "אין לגלות העדר סבירות בהחלטת ועדת הכנסת כי תיקון שידורי החדשות מהווה השלמה של הצעת החוק ושכלולה, ואין הוא בגדר "נושא חדש"... זהו מסוג הענינים שבו יש ליתן משקל ניכר לעמדת הוועדה הנוגעת בדבר ולהחלטת ועדת הכנסת, על פיה אין מדובר ב"נושא חדש". החלטת ועדת הכנסת... אינה חורגת איפוא ממתחם הסבירות הרחב המוקנה לה בהקשר זה." (בג"ץ 1030/99 ח"כ אורון נ' יו"ר הכנסת, ניתן ביום 26.3.2002).

(3) "העותרת טוענת, כי בכך שהצעת התיקון שאושרה בקריאה ראשונה ביקשה לקבלו כהוראת-שעה, והמשיבה 1 שינתה את ההצעה כך שהתיקון יהיה קבוע, הייתה משום הפרה של הוראת סעיף 119 לתקנון הכנסת, הן בסמכויותיה של ועדה של הכנסת בהכניסה הצעת חוק - לרבות, בעניין זה, הצעת חוק יסוד - לקריאות שנייה ושלישית... בהפיכת התיקון מהוראת-שעה להוראה קבועה - לאחר דיון יסודי, שבו הוצגו, בין השאר, דעות היועץ המשפטי לממשלה, היועץ המשפטי של הוועדה, ומומחים מקרב האקדמיה - אין כל חריגה מגדר הנושא של הצעת התיקון.

(ב) הוצע בוועדה תיקון להצעת חוק, וחבר הכנסת, שר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, טען שהתיקון המוצע חורג מגדר הנושא של הצעת החוק (בסעיף זה - נושא חדש), יביא יושב ראש הוועדה את העניין להכרעת ועדת הכנסת; נשמעה טענת נושא חדש על ידי נציג הממשלה שהשתתף בדיון, לא תידון הטענה בוועדת הכנסת, אלא אם כן נטענה בכתב בידי השר או סגן השר כאמור עד המועד שנקבע לדיון בוועדת הכנסת.

(ג) הוועדה לא תסיים את הדיון בתיקון המוצע אלא לאחר החלטת ועדת הכנסת בטענת נושא חדש.

(ד) ועדת הכנסת תדון בטענת נושא חדש שהובאה לפניה באחת משלוש ישיבותיה הקרובות; החליטה ועדת הכנסת כי התיקון המוצע הוא בגדר נושא חדש, לא ייכלל התיקון בהצעת החוק ולא יוגש כהסתייגות.

(ה) לא תישמע טענת נושא חדש לאחר שהוועדה אישרה את הצעת החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית.

גם אילו ניתן היה לטעון שהייתה חריגה כלשהי מנושא ההצעה, הרי שאין זו חריגה העולה כדי פגם המצדיק התערבות של בית-המשפט בהליכי חקיקה של הכנסת, ולא כל שכן אין בה בסיס לביטול תיקון לחוק יסודי. (בג"ץ 5160/99 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת חוקה, חוק ומשפט).

(4) בבג"ץ 5131/03 ח"כ ליצמן נ' יושב ראש הכנסת, בענין ההצבעות הכפולות, העיר הנשיא ברק בהערת אגב: "מה הדין אם לאחר הקריאה הראשונה נוסף להצעה ענין חדש החורג מגדר הנושא של הצעת החוק. הכלל הקבוע בתקנון לענין זה הוא שיש לקבל החלטה של ועדת הכנסת (ראו סעיף 120 לתקנון הכנסת). באחת הפרשות נאמר אגב אורחה, שאם נוסף ענין חדש בלא שהדבר בא לפני ועדת הכנסת, "שאין זו חריגה העולה כדי פגם המצדיק התערבות בית המשפט בהליכי החקיקה של הכנסת" (השופט ד' דורנר בבג"ץ 5160/99 ...) ספק בעיני אם יש לקבל גישה זו, ואני מבקש להשאירה בצריך עיון. שונה היתה גישתי אילו הועברה השאלה אם הנושא הוא חדש, ונתקבלה תשובתה של ועדת הכנסת כי הנושא אינו חדש. במקרה זה נראה לי כי אין מקום לדון בטענה כי ועדת הכנסת טעתה בגישתה. אף ענין זה ניתן להשאיר בצריך עיון."

חבר הכנסת, שר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, רשאים להציע תיקונים להצעת חוק שוועדה דנה בה, כל עוד הוועדה לא אישרה את הצעת החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית, או עד מועד מוקדם יותר, לאחר סיום הדיון ולפני שהחלה ההצבעה בוועדה, שעליו הודיע מראש יושב ראש הוועדה.

החליטה הוועדה לדחות הצעה לתיקון הצעת החוק או היו הקולות בוועדה שקולים, רשאי מציע ההצעה לתיקון לבקש כי הצעתו תצורף כהסתייגות לנוסח הצעת החוק שיונח על שולחן הכנסת, ובלבד שטרם הסתיים הדיון שבו אישרה הוועדה את הצעת החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית, והתקיים אחד מאלה:

(1) הוא הציג בדיון את הצעתו ;

(2)

חבר כנסת אחר הציג בשמו את הצעתו, ולעניין שר או סגן שר - נציג הממשלה הציג את הצעתו; ואולם, ההסתייגות תצורף לנוסח הצעת החוק רק אם מבקש ההסתייגות העבירה לוועדה בחתימתו כל עוד הצעת החוק לא הונחה על שולחן הכנסת;

(3)

הוא הגיש את הצעתו בכתב לפני הדיון וביקש כי הוועדה תדון בה גם שלא בנוכחותו, ויושב ראש הוועדה אישר זאת; אישור יושב ראש הוועדה יחול על כל מי שהגיש את אותה הסתייגות לפי פסקה זו.

(ג) הסתייגות תנוסח כתיקון להצעת החוק, ותירשם לסעיף מסוים או לגבי נושא מסוים המוסדר ביותר מסעיף אחד (בחלק זה - הסתייגות לנושא); הסתייגות לנושא תירשם לסעיף הראשון שבו מוסדר הנושא, ולצדה יצוינו שאר הסעיפים שתיקונם מתחייב אם תתקבל.

(ד) (1) הסתייגות לא תשלול את עצם הצעת החוק.

(2) הסתייגות לא תשלול את קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי, לא תהיה גזענית במהותה והיא לא תכיל כינוי או ביטוי פוגע או גזעני, או פגיעה בכבוד הכנסת; התעורר ספק, תכריע בעניין נשיאות הכנסת.

(3) להצעת חוק המתקנת חוק קיים לא תצורף הסתייגות לשינוי שם הצעת החוק המתקנת.

(ה) הסתייגויות זהות של כמה מסתייגים יירשמו כהסתייגות אחת בשם כולם או בשם סיעתם, לפי העניין.

(ו) חבר הכנסת רשאי לבקש כי תינתן לו רשות דיבור במליאת הכנסת בעת הקריאה השנייה בהצעת החוק, ובלבד שלא הגיש הסתייגות; בקשה כאמור תוצג בדיון בוועדה או תוגש ליושב ראש הוועדה בחתימת חבר הכנסת המבקש, כל עוד לא הסתיים הדיון שבו אישרה הוועדה את הצעת החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית.

**נוסח לקריאה
השנייה
ולקריאה
השלישית
(תיקונים מס'
117 ו-132)**

87. (א) הכינה ועדה הצעת חוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית, תגישה ליושב ראש הכנסת בנוסח שקבעה, בצירוף דף נלווה ובו פרטי הצעת החוק, וכן הסתייגויות ובקשות רשות דיבור במליאת הכנסת, אם יש כאלה.

(ב) (1) סדר השמות של חברי הכנסת בדף הנלווה להצעת החוק יהיה כסדר שמותיהם על גבי הצעת החוק ברשומות, למעט מי מהם שחזר בו מהצעת החוק או שאינו רשאי עוד להגיש הצעת חוק פרטית, ובהתאם להוראות סעיף 75(ג)(2) לעניין היוזם הראשון.

(2) היתה הצעת החוק מיזוג של כמה הצעות חוק פרטיות כאמור בסעיף 84(ג) או (ד), יצוינו על גבי הדף הנלווה להצעת החוק שמותיהם של היוזמים הראשונים של כל הצעת חוק תחילה, אחריהם שמותיהם של שאר היוזמים כסדרם על גבי כל הצעת חוק, ובנפרד - שמותיהם של המצטרפים לכל הצעת חוק, והכל לפי מועדי הקריאה הראשונה של כל הצעת חוק, ובהצעות חוק שהקריאה הראשונה שלהן התקיימה באותו היום - לפי מספרן הסידורי של הרשומות.

פרק שישי: הקריאה השנייה והקריאה השלישית

הנחה על שולחן 88. (א) מזכיר הכנסת יניח על שולחן הכנסת הצעת חוק שוועדה הכינה לקריאה השנייה ולקריאה השלישית; יושב ראש הכנסת יעמיד את הצעת החוק על סדר יומה של הכנסת.

הכנסת ומועד הקריאה השנייה (תיקונים מס' 117 ו-119)

(ב) הקריאה השנייה תחל לכל המוקדם למחרת ההנחה על שולחן הכנסת, אלא אם כן החליטה ועדת הכנסת על קיצור תקופת ההנחה כאמור, לפי בקשה בכתב של הוועדה שהכינה את הצעת החוק, ולגבי הצעת חוק ממשלתית - גם לפי בקשה של הממשלה, בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה; לבקשה יצורף נוסח הצעת החוק.

חידוש הדיון 89. (א) הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית, רשאית הוועדה שהכינה אותה לחדש את דיוניה בהצעת החוק, כל עוד לא החלה הקריאה השנייה; החליטה הוועדה לחדש את דיוניה, יודיע על כך יושב ראש הוועדה ליושב ראש הכנסת, ומזכיר הכנסת יודיע על כך לכנסת; הוועדה תכין מחדש את הצעת החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית או תציע לכנסת להסירה מסדר היום.

חידוש הדיון בוועדה לפני הקריאה השנייה (תיקון מס' 117)

(ב) הכינה הוועדה את הצעת החוק לאחר שהדיון בה חודש, תגיש אותה ליושב ראש הכנסת, בנוסח שקבעה בצירוף האמור בסעיף 87, וכן הסתייגויות ובקשות רשות דיבור במליאת הכנסת שהתבקשו לפני שחודש הדיון בהצעת החוק, ככל שהן מתאימות לנוסח החדש שקבעה הוועדה; על הצעת חוק כאמור יחולו הוראות סעיף 88.

הקריאה השנייה תיפתח בהנמקה של הצעת החוק על ידי יושב ראש הוועדה שהכינה אותה.	(א)	90.	סדרי הדיון וההצבעה בקריאה השנייה (תיקונים מס' 117, 119 ו-121)
(1) כל מסתייג רשאי לנמק את הסתייגויותיו במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות לכל הסתייגות; נרשמה הסתייגות אחת בשם כמה מסתייגים, רשאי כל אחד מהם לנמקה כאמור; נרשמה הסתייגות בשם שר או סגן שר, רשאי לנמקה אחד השרים, סגן השר המסתייג או סגן השר שמינה השר המסתייג.	(ב)		
(2) הסתייגויות ינומקו לגבי כל סעיף של הצעת החוק בנפרד, לפי הסדר שבו נרשמו בנוסח שהונח על שולחן הכנסת; ואולם, רשאי יושב ראש הישיבה, בהסכמת המסתייג, לקבוע כי מסתייג, לרבות מי שנרשמה לו הסתייגות לנושא, ינמק את כל הסתייגויותיו במרוכז.			
(3) לעניין זה, דין הסתייגויות חלופיות כדין הסתייגות אחת, ודין הסתייגות לנושא כדין הסתייגויות נפרדות לכל הסעיפים שתיקונם מתחייב בשל קבלת ההסתייגות לנושא.			
(4) מסתייג רשאי לחזור בו מהסתייגותו כל עוד הכנסת לא הצביעה עליה.			
(ג) לאחר הנמקת ההסתייגויות יקבל כל חבר כנסת שבקשתו לרשות דיבור נרשמה כאמור בסעיף 87(א), את רשות הדיבור במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות.			
(ד) נומקו ההסתייגויות, רשאי יושב ראש הוועדה שהכינה את הצעת החוק להשיב למסתייגים לפני תחילת ההצבעה בקריאה השנייה.			

(ה) יושב ראש הישיבה יעמיד להצבעה בקריאה השנייה את סעיפי הצעת החוק, אחד אחד; סעיפים רצופים שלא נרשמו להם הסתייגויות או שלא התקבלה הסתייגות שנרשמה להם, רשאי היושב ראש להעמידם להצבעה במרוכז, אלא אם כן דרש חבר הכנסת להצביע בנפרד על כל אחד מהם או על אחד מהם.

(ו) (1) נרשמה הסתייגות לסעיף, יעמיד תחילה יושב ראש הישיבה את ההסתייגות להצבעה; לא התקבלה ההסתייגות, יעמיד היושב ראש להצבעה את הסעיף בנוסח שהכינה הוועדה; התקבלה ההסתייגות, יעמיד היושב ראש להצבעה את הסעיף בנוסח הכולל את ההסתייגות, ואולם, אם התקבלה הסתייגות למחיקת סעיף או להוספת סעיף - אין להצביע שנית על הסעיף שנמחק או שנוסף.

(2) התקבלה הסתייגות לנושא, יראו את ההצבעה על אותה הסתייגות כהצבעה גם על תיקונם של הסעיפים הנוספים שתיקונם מתחייב אם ההסתייגות תתקבל, והיושב ראש יעמיד להצבעה סעיפים אלה בנוסח הכולל את ההסתייגות שהתקבלה.

(3) התקבלו הסתייגויות שאינן מתיישבות זו עם זו, תכריע ביניהן הכנסת בהצבעה שתתקיים מיד.

(ז) נעדר מסתייג מאולם המליאה, לא יצביעו על הסתייגותו; היו כמה מסתייגים להסתייגות אחת ונעדרו כולם, לא יצביעו על הסתייגותם; הוגשה ההסתייגות בידי שר או סגן שר שנעדר מאולם המליאה, יצביעו על ההסתייגות רק אם נכח אחד השרים או סגן השר כאמור בסעיף קטן (ב) וביקש להצביע עליה.

(ח) (1) נדרש רוב מיוחד בהצבעה בקריאה השנייה, יידרש הרוב בהצבעה על הסעיף בנוסח שהכינה הוועדה או בנוסח עם ההסתייגות שהתקבלה, לפי העניין, ולא בהצבעה על ההסתייגויות עצמן.

(2) על אף האמור בפסקה (1), לעניין הסתייגות תקציבית יידרש הרוב המיוחד גם בהצבעה על ההסתייגות עצמה.

91. (א) **החזרת הצעת החוק לוועדה במהלך הקריאה השנייה (תיקונים מס' 117, 119 ו-127)**
 בכל שלב של הקריאה השנייה, וכל עוד לא החלה הקריאה השלישית, רשאים הממשלה או יושב ראש הוועדה שהכינה את הצעת החוק להציע לכנסת להחזיר את הצעת החוק, כולה או עניין מסוים שבה, לוועדה שהכינה אותה, והכנסת תחליט על כך בהצבעה שתתקיים מיד; לעניין סעיף קטן זה תיוצג הממשלה על ידי אחד מאלה, בסדר זה: ראש הממשלה, השר שדיבר בשם הממשלה לגבי הצעת החוק בקריאה השנייה, השר המקשר בין הממשלה לבין הכנסת, שר אחר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, ובלבד שהם נוכחים באולם המליאה.

(ב) החליטה הכנסת להחזיר את הצעת החוק לוועדה כאמור בסעיף קטן (א), תופסק הקריאה השנייה.

(ג) הוועדה שאליה הוחזרה הצעת החוק כאמור בסעיף קטן (א), תדון בה ותכין אותה מחדש לקריאה השנייה ולקריאה השלישית ואם הוחזרה הצעת החוק כולה - הוועדה רשאית גם להציע לכנסת להסירה מסדר היום.

(ד) הכינה הוועדה את הצעת החוק לאחר שהדיון בה חודש, תגיש אותה ליושב ראש הכנסת, בנוסח שקבעה בצירוף האמור בסעיף 87, וכן הסתייגויות ובקשות רשות דיבור במליאת הכנסת שהתבקשו לפני שהדיון בהצעת החוק חודש, ככל שהן מתאימות לנוסח החדש שקבעה הוועדה; ואולם -

(1) הוחזר לוועדה עניין מסוים בהצעת חוק, לא תצורף לה הסתייגות שאינה נובעת משינויי נוסח שאישרה הוועדה;

(2) הוחזרה הצעת חוק לוועדה לאחר שהחלה ההצבעה בקריאה השנייה, לא תצורף לה בקשה חדשה לרשות דיבור במליאת הכנסת.

(ה) מזכיר הכנסת יניח את הצעת החוק על שולחן הכנסת ויושב ראש הכנסת יעמיד אותה על סדר יומה של הכנסת, והוראות סעיף 88(ב) לא יחולו.

(ו) (1) הוחזרה לוועדה הצעת החוק כולה לפי סעיף זה והונחה מחדש, תחל הקריאה השנייה מחדש כאמור בסעיף 90.

(2) הוחזר לוועדה עניין מסוים בהצעת חוק לפי סעיף זה והצעת החוק הונחה מחדש, תימשך הקריאה השנייה מהשלב שבו הופסקה, ויושב ראש הוועדה רשאי לנמק את הצעת החוק במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות; אישרה הוועדה שינויי נוסח תימשך הקריאה השנייה על סעיפים והסתייגויות שטרם הועמדו להצבעה לפי הנוסח לאחר השינוי; הוחזר לוועדה עניין מסוים אחרי שהחלה ההצבעה בקריאה השנייה, לא ינומקו הסתייגויות.

סדרי הקריאה 92. (א) בתום הקריאה השנייה תתקיים מיד הקריאה השלישית, ובה תצביע הכנסת, בלא דיון, על החוק כולו כפי שהתקבל בקריאה השנייה, הכולל הסתייגויות, ככל שהתקבלו. **השלישית (תיקונים מס' 117 ו-132)**

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), התקבלה הסתייגות, תתקיים הקריאה השלישית בשבוע שלאחר השבוע שבו הסתיימה הקריאה השנייה אם ביקשו זאת הממשלה או יושב ראש הוועדה שהכינה את הצעת החוק, וימי הפגרה לא יבואו במניין; לעניין סעיף קטן זה תיוצג הממשלה על ידי אחד מאלה, בסדר זה: ראש הממשלה, השר שדיבר בשם הממשלה לגבי הצעת החוק בקריאה השנייה, השר המקשר בין הממשלה לבין הכנסת, שר אחר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, ובלבד שהם נוכחים באולם המליאה.

(ג) התקבל החוק, רשאי יוזם הצעת החוק לקבל את רשות הדיבור במסגרת זמן שלא תעלה על שלוש דקות; יושב ראש הישיבה רשאי לתת רשות דיבור במסגרת זמן כאמור ליוזמים נוספים.

(ד) סיעה שכל חבריה לא השתתפו בקריאה השנייה ובקריאה השלישית או נמנעו, ולא הגישו הסתייגויות או בקשות רשות דיבור במליאת הכנסת, רשאי אחד מחבריה למסור בשמה הודעה בקשר לכך מיד לאחר ההצבעה, במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות.

פרק שביעי: הליך החקיקה - הוראות שונות

סימן א': עלות תקציבית

חקיקה
הצריכה תקציב
(תיקונים מס')
117 ו-120)

93. (א) בהכינה הצעת חוק שאינה הצעת חוק ממשלתית לקריאה הראשונה, וכן לקריאה השנייה ולקריאה השלישית, תזמין ועדה לדיוניה את שר האוצר או את מי שהוא הסמיך לכך (בסעיף זה - השר), כדי לברר את הערכתו בדבר העלות התקציבית של הצעת החוק או של הסתייגות, לפי העניין, לצורך קביעתה בידי הוועדה לפי הוראות סעיף 39 לחוק-יסוד: משק המדינה ולפי סעיף 39 לחוק יסודות התקציב.¹

¹ בבג"ץ 5160/99 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת חוקה, חוק ומשפט, שעסק בטענות נגד תיקון מס' 9 לחוק-יסוד: הממשלה (שמקורו בהצעה ממשלתית) קבעה השופטת דורנר: "העותרת הוסיפה וטענה, כי התיקון נדון שלא בהתאם לדרישת סעיף 39 לחוק יסודות התקציב... כשלעצמי, ספק בלבי אם סעיף זה - הכלול בחוק "רגיל" - מחייב את הכנסת בעת שהיא דנה בהצעת חוק יסוד. השוו בג"ץ 1384/98 אבני נ' ראש-הממשלה, בעמ' 210-211. על-כל-פנים, יהיה עניין זה כאשר יהיה, מן התגובה בכתב שהוגשה מטעם המשיבים מסתבר כי השפעותיו התקציביות של התיקון נשקלו על-ידי הכנסת. גם אם נפלו, כטענת העותרת, פגמים טכניים אלה ואחרים בדרך שבה הוצגו הנתונים בעניין זה לפני הכנסת, אין בהם כדי להביא לביטול תיקון לחוק יסוד."

(ב) חבר הכנסת רשאי להציע לוועדה לקבל הערכה אחרת בדבר העלות התקציבית של הצעת חוק; הערכה אחרת תוגש, אם לא קבעה הוועדה אחרת, על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת; הוועדה תזמין את מגיש ההערכה האחרת כדי לברר את הערכתו, וכן רשאית היא להזמין את מי שנתן לו נתונים לצורך ההערכה האמורה; הוגשה הערכה אחרת, תאפשר הוועדה לשר להגיב עליה.

(ג) הערכת השר והערכה אחרת בדבר העלות התקציבית של הצעת חוק או הסתייגות יוגשו לוועדה לפני הדיון בהכנת הצעת החוק לקריאה הראשונה או לקריאה השנייה ולקריאה השלישית, לפי העניין, ואם לא ניתן למסרן לפני הדיון - בעת הדיון או אחריו, בתוך זמן סביר שקצב לכך יושב ראש הוועדה.

(ד) (1) הממשלה תמסור לוועדה המכינה את הצעת החוק את עמדתה כאמור בסעיף 33(גד) לחוק-יסוד: משק המדינה; עמדת הממשלה תימסר בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה, ככל האפשר עם מסירת הערכת השר בדבר העלות התקציבית או בתוך זמן סביר שקצב לכך יושב ראש הוועדה, וכל עוד הצעת החוק לא הונחה על שולחן הכנסת.

(2) בדברי ההסבר להצעת חוק המתפרסמת לקריאה הראשונה תצוין עלותה התקציבית; קבעה הוועדה שהעלות התקציבית עולה על הסכום הנקוב בסעיף 33 לחוק-יסוד: משק המדינה, תצוין בדברי ההסבר גם היותה הצעת חוק תקציבית, זולת אם הממשלה נתנה את הסכמתה כאמור בחוק היסוד או אם חל לגביה הסייג האמור בסעיף 33(ו) לחוק היסוד.

(3) קבעה ועדה שלהצעת חוק שהכינה לקריאה השנייה ולקריאה השלישית יש עלות תקציבית העולה על הסכום הנקוב בסעיף 33 לחוק-יסוד: משק המדינה, יצוין על גבי הנוסח המונח על שולחן הכנסת כי הצעת החוק היא הצעת חוק תקציבית, זולת אם הממשלה נתנה את הסכמתה כאמור בחוק היסוד או אם חל לגביה הסייג האמור בסעיף 33(ג) לחוק היסוד; הוראות פסקה זו יחולו גם על הסתייגות תקציבית.

(ה) הונחה הצעת חוק על שולחן הכנסת, רשאית הממשלה להודיע על שינוי עמדתה בעניין הסכמתה לעלות התקציבית של הצעת החוק, בהודעה במליאת הכנסת שתימסר על ידי שר או סגן שר או בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה למזכיר הכנסת, ומזכיר הכנסת יודיע על כך לכנסת וליושב ראש הוועדה שהכינה את הצעת החוק; ואולם, אם בשל הודעת הממשלה תהפוך הצעת החוק להצעת חוק תקציבית, תימסר ההודעה לא יאחר מהיום שלפני הדיון בהצעת החוק, ואם ההצבעה מתקיימת ביום הנחת הצעת החוק - עד לפני תחילת הדיון בה.

(ו) הודעה על עדכון הסכומים הנקובים בהגדרות "הצעת חוק תקציבית" ו"הסתייגות תקציבית" בסעיף 33(ד) לחוק-יסוד: משק המדינה, כאמור בסעיף 33(ה) לחוק היסוד, תפורסם ברשומות מטעם הכנסת.

סימן ב': הסרת הצעת חוק מסדר היום

הסרת הצעת חוק מסדר היום (תיקונים מס' 117 ו-132) 94. (א) החליטה ועדה להציע לכנסת להסיר הצעת חוק מסדר היום, תונח הצעת ההחלטה על שולחן הכנסת.

(ב) יושב ראש הוועדה יציג את הצעת הוועדה לפני הכנסת, ושר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, רשאי להביע את עמדת הממשלה ביחס להצעה; אלה רשאים להשיב להצעת הוועדה:

(1) בהצעת חוק פרטית - יוזם הצעת החוק;

(2) בהצעת חוק מטעם ועדה - אחד מחברי הוועדה המבקש להתנגד להצעה להסיר את הצעת החוק מסדר היום;

(ג) הכנסת תקיים דיון אישי בהצעת הוועדה ותחליט אם לקבלה; החליטה הכנסת לקבל את הצעת הוועדה, תוסר הצעת החוק מסדר היום.

(ד) החליטה הכנסת לדחות את הצעת הוועדה או היו הקולות שקולים, יחולו הוראות אלה:

(1) התקבלה החלטת הכנסת לאחר שהצעת החוק אושרה בדיון המוקדם, תפורסם הצעת החוק ברשומות - הצעות חוק הכנסת, ותונח על שולחן הכנסת לקריאה הראשונה בנוסח שאושר בדיון המוקדם, בצירוף דברי הסבר ובציון עלותה התקציבית כפי שקבעה הוועדה, בתוך חודש מיום החלטת הכנסת;

(2) התקבלה החלטת הכנסת לאחר שהצעת החוק אושרה בקריאה הראשונה, תדון הוועדה בהצעת החוק כאמור בפרק החמישי ותגישה ליושב ראש הכנסת לשם הנחתה על שולחן הכנסת בתוך שלושה חודשים מיום החלטת הכנסת; לבקשת הוועדה רשאית ועדת הכנסת להאריך את התקופה האמורה;

(3) ימי הפגרה לא יבואו במניין התקופות האמורות בסעיף קטן זה.

סימן ג': חזרה מהצעת חוק

חזרה מהצעת חוק ממשלתית (תיקון מס' 117) 95. (א) הממשלה רשאית לחזור בה מהצעת חוק ממשלתית כולה, כל עוד לא התקבל החוק בקריאה השלישית, בהודעה לכנסת; הודעת הממשלה על חזרה מהצעת חוק תימסר במליאת הכנסת על ידי שר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, או בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה למזכיר הכנסת, ומזכיר הכנסת יודיע על כך לכנסת וליושב ראש הוועדה שאליה הועברה הצעת החוק.

(ב) עם מסירת הודעה כאמור בסעיף קטן (א) לכנסת או למזכיר הכנסת, לפי העניין, תוסר הצעת החוק מסדר יומה של הכנסת; מוזגה הצעת החוק הממשלתית עם הצעת חוק אחרת, יחולו הוראות סעיף 84(ה).

(ג) (1) על אף האמור בסעיף קטן (ב), החלה הקריאה השנייה והודיעה הממשלה כי היא חוזרת בה מהצעת החוק, תופסק הקריאה; הוראה זו תחול אף אם מוזגה הצעת החוק הממשלתית עם הצעת חוק אחרת.

(2) הממשלה רשאית לחזור בה מהודעתה כאמור בפסקה (1) בחלוף שבוע ולא יאוחר משלושה שבועות מיום שנמסרה, בדרך האמורה בסעיף קטן (א); הודיעה הממשלה שהיא חוזרת בה מהודעתה - תימשך הקריאה השנייה מהמקום שבו הופסקה.

(3) לא הודיעה הממשלה שהיא חוזרת בה מהודעתה כאמור בפסקה (1), תוסר הצעת החוק מסדר יומה של הכנסת; מוזגה הצעת החוק ממשלתית עם הצעת חוק אחרת שאושרה בקריאה הראשונה, תימשך הקריאה השנייה מהמקום שבו הופסקה.

(4) במניין התקופה האמורה בפסקה (2) יובא בחשבון יום מסירת ההודעה, וימי הפגרה לא יבואו במניין.

(ד) חזרה בה הממשלה מהצעת חוק ממשלתית, אין היא רשאית להביא באותו מושב הצעת חוק אחרת באותו נושא, אלא אם כן החליטה ועדת הכנסת להתיר זאת; ואולם, הממשלה רשאית לחזור בה מחזרתה בהודעה כאמור בסעיף קטן (א), והליכי החקיקה יימשכו מהמקום שבו הופסקו.

חזרה מהצעת חוק פרטית (תיקונים מס' 127, 117 ו-132) 96. (א) חבר הכנסת רשאי לחזור בו מהצעת חוק פרטית, כל עוד הוועדה שאליה הועברה לא אישרה אותה לקריאה השנייה ולקריאה השלישית; חזר בו חבר הכנסת כאמור, לא יוכל לשוב ולהיות מציע הצעת החוק לפי הוראות סעיף קטן (ה); היה חבר הכנסת היוזם הראשון של הצעת החוק, רשאי הוא להודיע בהודעתו על חזרתו מהצעת החוק כי חבר כנסת אחר ששמו מופיע ברשימת היוזמים יהיה היוזם הראשון כאמור בסעיף 75(ג).

(ב) חבר הכנסת יחזור בו מהצעת חוק בהודעה בכתב ליושב ראש הכנסת, והעתק ההודעה יישלח ליושב ראש הוועדה שהצעת החוק הועברה אליה, אם הועברה.

(ג) עם מסירת ההודעה ליושב ראש הכנסת כאמור בסעיף קטן (ב) יוסר שמו של חבר הכנסת מהצעת החוק, לרבות מנוסחי הצעת החוק בהמשך הליכי החקיקה; נמסרה ההודעה על ידי כל היוזמים, תוסר הצעת החוק מסדר יומה של הכנסת, אף אם המצטרפים לא חזרו בהם ממנה.

(ד) פסקה כהונתו של חבר הכנסת, יחולו הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ג) כאילו חזר בו מהצעת החוק; הושעה חבר הכנסת מכהונתו, יחולו הוראות סעיף קטן זה למשך תקופת ההשעיה.

(ה) (1) מונה חבר הכנסת לשר או לסגן שר, יחולו הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ג), בשינויים המחויבים, כאילו חזר בו מהצעת החוק; הודעה לפי הסיפה של סעיף קטן (א) תימסר כאמור בסעיף קטן (ב), לפני המינוי לשר או לסגן שר או בתוך שבוע לאחר המינוי.

(2) על אף האמור בפסקה (1), היה חבר הכנסת יוזם יחיד של הצעת החוק, הוא רשאי להודיע, כאמור בסעיף קטן (ב), לפני מינויו לשר או לסגן שר או בתוך שבוע לאחר המינוי, כי חבר כנסת אחר, שרשאי להגיש הצעות חוק פרטיות והסכים לכך בכתב, יהיה יוזם במקומו; עם מסירת ההודעה יראו את חבר הכנסת שעליו הודיע כיוזם של הצעת החוק.

(3) חדל חבר הכנסת לכהן כשר או כסגן שר, רשאי הוא לחזור ולהיות מציע הצעת החוק בהודעה כאמור בסעיף קטן (ב); עם מסירת ההודעה ליושב ראש הכנסת, יוחזר שמו להצעת החוק והוא יופיע ברשימת היוזמים או המצטרפים לפי סדר שמו לפני מינויו לשר או לסגן שר.

(4) הוראות פסקה (3) יחולו אף אם חבר הכנסת שחדל לכהן כשר או כסגן שר היה יוזם יחיד של הצעת חוק; הודיע על יוזם אחר במקומו כאמור בפסקה (2), יוחזר שמו להצעת החוק כיוזם לפני חבר הכנסת שעליו הודיע; לא הודיע כאמור, תשוב הצעת החוק לסדר יומה של הכנסת עם מסירת ההודעה כאמור בפסקה (3).

(5) לעניין הצעת חוק שהוראות חוק הרציפות חלות עליה, רשאי חבר הכנסת שלא כיהן ברציפות בכנסת היוצאת ובכנסת הנכנסת לשוב ולהיות מציע הצעת החוק שהציע בכנסת היוצאת, אף אם היה מציע יחיד, בהודעה כאמור בסעיף קטן (ב); עם מסירת ההודעה ליושב ראש הכנסת יוחזר שמו של חבר הכנסת להצעת החוק, לרשימת מציעי הצעת החוק לפי סדר הופעתו אילו לא נמחק שמו.

(6) הוראות פסקאות (4) ו-(5) יחולו, בשינויים המחויבים, גם לעניין חבר הכנסת שמונה לשר או לסגן שר, וחדל לכהן בתפקיד כאמור, בין בכנסת היוצאת ובין בכנסת הנכנסת.

(ו) מזכיר הכנסת יודיע לכנסת על חזרת חבר הכנסת בו מהצעת חוק ועל הודעות שנמסרו ליושב ראש הכנסת לפי סעיף זה.

סימן ד': רציפות הדין בהצעות חוק לפי חוק הרציפות

רציפות הדין 97. (א) חבר הכנסת שמכהן בכנסת נכנסת ואינו שר או סגן שר רשאי לתת את הסכמתו להחלת דין רציפות על הצעת חוק שהציע בכנסת היוצאת, כאמור בסעיף 3 לחוק הרציפות בין כיוזם, אף אם אינו היוזם הראשון, ובין כמצטרף; לא מכהנים בכנסת הנכנסת מי שהיו יוזמים של הצעת החוק, יראו את כל המצטרפים כיוזמים.

רציפות הדין
בהצעות חוק
לפי חוק
הרציפות
(תיקונים מס'
117, 121, 127
ו-132)

(ב) (1) ועדה שאליה הועברה הצעת חוק פרטית או הצעת חוק מטעם ועדה בכנסת היוצאת, רשאית להציע להחיל עליה דין רציפות.

(2) החליטה הכנסת להחיל רציפות על הצעת חוק שהועברה לוועדה בכנסת היוצאת, לפי הצעת ועדה או לפי הצעת הממשלה, יימשך הדיון באותה ועדה.

(3) לא הועברה הצעת חוק בקריאה הראשונה לדיון בוועדה מסוימת בכנסת היוצאת או שהוועדה שאליה הועברה אינה קיימת או שאין היא מוסמכת עוד לאותו עניין, תקבע ועדת הכנסת את הוועדה שהצעת החוק היא בתחום עניינה, ותודיע על כך לכנסת; נקבעה ועדה כאמור, היא רשאית להציע להחיל דין רציפות על הצעת חוק פרטית או על הצעת חוק מטעם ועדה, ולהמשיך לדון בהצעת החוק אם יוחל דין רציפות.

(4) הועברה הצעת חוק לוועדה בכנסת היוצאת או קבעה ועדת הכנסת ועדה כאמור בפסקה (3), יחולו הוראות סעיף 83(ג)(1) ו-(3), לעניין העברת הצעת החוק לוועדה אחרת.

(ג) הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות לפי סעיף 1 לחוק הרציפות, תוצג על ידי שר, סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, או סגן שר המקשר בין הממשלה לבין הכנסת.

(ד) הודעת ועדה על רצונה להחיל דין רציפות לפי סעיף 2 לחוק הרציפות על הצעת חוק פרטית או על הצעת חוק מטעם ועדה, תוצג על ידי יושב ראש הוועדה.

(ה) הגישה סיעה או הממשלה התנגדות להחלת דין רציפות כאמור בסעיף 5 לחוק הרציפות, תנומק ההצעה על ידי אחד מחברי הסיעה או על ידי שר או סגן שר כאמור בסעיף קטן (ג), לפי העניין, במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות; שר או סגן שר כאמור או יושב ראש הוועדה, לפי העניין, וכן אחד מחברי הכנסת שהציעו את הצעת החוק, ישיבו להתנגדויות, במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות.

(ו) הכנסת תחליט אם להחיל דין רציפות או לקבל התנגדויות, ככל שהוגשו, והכל בהצבעה אחת.

(ז) החליטה הכנסת שלא להחיל רציפות על הצעת חוק, לא תימסר בכנסת הודעה נוספת על רצון להחיל דין רציפות על אותה הצעה.

(ח) החליטה כנסת נכנסת להחיל רציפות על הצעת חוק, תמשיך לדון בהצעת החוק, ורשאית היא לנהוג בדיונים שנתקיימו בכנסת היוצאת כאילו היו אלה דיונים שלה, כאמור בסעיף 6(ב) לחוק הרציפות, והחלטות פיצול שאושרו במליאת הכנסת היוצאת לפי סעיף 84(ב) יהיו בתוקף גם בכנסת הנכנסת.

סימן ה': סדרי דיון מיוחדים

סדרי דיון מיוחדים ¹ (תיקונים מס' 117 ו-120)	98.	בדיון בהצעת חוק תקציב המדינה ובמקרים אחרים יוצאים מן הכלל, רשאית ועדת הכנסת לקבוע סדרי דיון מיוחדים, לרבות קביעת מסגרת הדיון וזמני הדיבור.
---	-----	--

¹ דוגמאות למקרים "יוצאים מן הכלל" בהם קבעה ועדת הכנסת סדרי דיון מיוחדים (לרבות כאשר הוראה דומה נקבעה בסעיף 131 לפני תיקון מס' 117):

- * הדיון על חוק ההסדרים במשק המדינה הצמוד לדיון על חוק התקציב; הדיון וההצבעה בקריאה השניה והשלישית על חוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (החלטת ועדת הכנסת מיום 10.1.1996 ומיום 15.1.1996); הדיון וההצבעה בקריאה השניה והשלישית על חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 10)(החלטת ועדת הכנסת מיום 18.12.2000).
- * ביום 8.11.2004 נקבע כי הצ"ח יישום תכנית ההתנתקות, התשס"ה-2004, שעברה בקריאה ראשונה, היא "מקרה יוצא מן הכלל", וכי ההצעה תפוצל ותועבר, בחלקים, לוועדת הכספים ולוועדת החוקה, חוק ומשפט, שיכינו כל אחת את החלק שהועבר אליה ויביאו לאחר מכן את הצעת החוק כולה לקריאה שניה ושלישית.
- * ביום 5.3.2014 קבעה ועדת הכנסת סדרי דיון מיוחדים לגבי שבוע שבו נדונו חוק-יסוד: הממשלה (תיקון), חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 19) וחוק-יסוד: משאל עם.
- * ביום 11.5.2015 קבעה ועדת הכנסת סדרי דיון מיוחדים לקריאה השניה והשלישית בהצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 3 והוראת שעה לכנסת ה-20) שעסקה במספר השרים וסגני השרים ובשרים בלי תיק, ונחקקה לפני כינון הממשלה.
- * ביום 17.11.2015 נקבעו סדרי דיון מיוחדים בקריאה השנייה והשלישית בהצעת חוק התקציב והצעות החוק הנלוות, ובין היתר קבעה ועדת הכנסת כך: "ההצבעה על ההסתייגויות להצעת חוק התקציב תתקיים באופן הבא: היושב ראש יעמיד להצבעה שלוש הצעות ביחס לכל סעיף בהצעת החוק לשנת 2015: כל ההסתייגויות שעניינן תוספות תקציב, כל ההסתייגויות שעניינן הפחתת תקציב, וכל ההסתייגויות שעניינן תכניות חדשות (ככל שהוגשו). אם התקבלה אחת ההצעות - יצביעו על כל התוספות, ההפחתות או התכניות החדשות המפורטות בהסתייגויות לאותו סעיף, לפי העניין. אם נדחתה אחת ההצעות - יראו את ההסתייגויות שעניינן התוספות, ההפחתות או התכניות החדשות, לפי העניין, כנדחות."
- * ביום 30.1.2017 נקבע כי הקריאה השנייה בהצעת חוק להסדרת ההתיישבות ביהודה ושומרון, התשע"ז-2017, היא "מקרה יוצא מן הכלל" שכן הוגשו 227 הסתייגויות וכ-300 הסתייגויות חלופיות שעל מרביתן חתומים רוב חברי האופוזיציה, דבר המאפשר הנמקת ההסתייגויות במשך עשרות ימים. לפיכך נקבעו סדרי דיון מיוחדים הן לעניין זמני הנמקת ההסתייגויות והן לעניין ההצבעות, לרבות מספר ההסתייגויות שעליהן יצביעו ומספר ההצבעות השמיות.
- * ביום 26.4.2017 נקבע כי הקריאה השניה בהצעת חוק השידור הציבורי הישראלי (תיקון מס' 7), התשע"ז-2017 היא "מקרה יוצא מן הכלל" שכן שמטרת ההצעה לדחות ב-15 ימים את תחילת החוק שהיתה קבועה ל-30.4.2017, על מנת לאפשר חקיקה שתשנה את מתכונת הפעלת השידור הציבורי, ולאור העובדה שההסתייגויות נחתמו בידי כל חברי האופוזיציה, דבר המאפשר הנמקתן במשך שמונה יממות מלאות (193 שעות).

סימן ו': מכסת הצעות חוק והצעות לסדר היום

מכסת הצעות חוק והצעות לסדר היום (תיקונים מס' 120 ו-132) 99. (א) ועדת הכנסת תקבע את מכסת הצעות החוק הפרטיות לדיון מוקדם וההצעות לסדר היום (בסעיף זה - הצעות) שכל סיעה רשאית להציע בכל מושב של הכנסת ובכל שבוע, בהתאם לגודלן של הסיעות, ואולם הוועדה תקצה מכסה גדולה יותר לסיעות האופוזיציה, בשיעור שייראה לה; מזכיר הכנסת ינהל רישום של ניצול המכסות.

(ב) הצעת חוק שיזמו חברי כנסת מכמה סיעות תבוא במניין ההצעות של סיעתו של היוזם הראשון או של סיעתו של יוזם אחר בהסכמת היוזם הראשון.

(ג) במכסתה למושב ובמכסתה השבועית תקבע הסיעה את ההצעות שיוכלו חבריה להעלות לדיון ואת המועד שבו יוכלו להעלותן, ובלבד שתאפשר לכל אחד מחבריה להעלות לדיון את מספר ההצעות שהוא זכאי להעלות באותו מושב, בפיזור סביר במשך המושב.

(ד) במניין ההצעות לפי סעיף זה לא יבואו הצעות שלגביהן נקבע כך בתקנון זה, ובכלל זה הצעה דחופה לסדר היום והצעה לסדר היום מאת רוב חברי הכנסת, כאמור בסעיפים 54 ו-55, והצעת חוק שהממשלה הודיעה שהיא תומכת בה או שאין בדעתה לנקוט עמדה ביחס אליה, כאמור בסעיף 77(א).

חלק ח': ועדות הכנסת¹

פרק ראשון: ועדות קבועות, סמכויותיהן והרכבן

הוועדות הקבועות וענייניהן (תיקונים מס')	100.2 ² ואלו הן הוועדות הקבועות ותחומי ענייניהן :
9, 10, 28, 45, 55, 56, 57, 76, 83, 86, 92, 106, 120 (124-ו)	(1) ועדת הכנסת: תקנון הכנסת ועניינים הנובעים ממנו ³ ; חסינות חברי הכנסת ובקשות לקביעתה או לנטילתה; סדרי הבית; המלצות על הרכב הוועדות הקבועות והוועדות לעניינים מסוימים, ויושבי ראש שלהן; תיחום ותיאום

¹ (1) חלק ח' התווסף לתקנון בתיקון מס' 119 בחודש מאי 2012. בסעיף תחולה והוראת מעבר נקבע כי החלטות לפי תקנון הכנסת שהתקבלו לפני תחילתו של הפרק, לרבות לעניין הרכב הוועדות וסמכויותיהן, יעמדו בתוקפן, והוראות התיקון יחולו עליהן מיום תחילתו ואילך.

(2) בג"ץ 8612/15 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת ואח' (ניתן ביום 17.8.2016), השפטת חיות: "העותרים טענו כי הוצאת הדיון... מידי ועדת הכלכלה משום שיו"ר הוועדה... סירב להיענות לדרישתו של שר האנרגיה להעביר את הרפורמה "as is" מהווה פגם מהותי בהליך החקיקה המצדיק התערבות... ועדות הכנסת... ממלאות תפקיד מרכזי וחשוב בהליך החקיקה ומהוות כלי פיקוח מרכזי של הרשות המחוקקת על הרשות המבצעת... במסגרת ועדות אלה ניתנת לחבריהן ובכלל זה לחברי האופוזיציה האפשרות לדרוש, לחקור ולקבל הבהרות מן הגורמים הרלוונטיים בממשלה לגבי דבר החקיקה העומד על הפרק ולא אחת יש לאותם דיונים השפעה ממשית על גורל הצעות החוק ועל תוכנן. על כן, דרישה להעביר בוועדה של הכנסת הצעת חוק "as is" מבקשת, למעשה, למנוע דיון אמיתי, ביקורתי ואפקטיבי בוועדות ובכך היא חותרת תחת אחת התכליות המרכזיות שביסוד פעילותן של ועדות הכנסת. דרישה כזו אף פוגעת בעקרון העצמאות הפרלמנטארי... סירובו של יו"ר ועדת הכלכלה להיענות לאותה דרישה, ככל שהוצגה, היה אפוא מהלך דרוש וראוי להגנה ולשמירה על עצמאותה הפרלמנטרית ועל תפקודה התקין של ועדת הכלכלה. זאת ועוד, אילו הוכח כי הוועדה המיוחדת כמי שהופקדה על הדיון ברפורמה חלף ועדת הכלכלה, נכנעה לדרישה להעביר את הרפורמה "as is" כי אז הייתי רואה בכך פגם היורד לשורש הליך החקיקה המצדיק את פסילתו."

² לפי סעיף 36 לחוק קרן לאזרחי ישראל, התשע"ד-2014 "תוקם ועדה של הכנסת לפיקוח על הקרן ועל יישום הוראות חוק זה, ויהיו נתונות לה הסמכויות הקבועות בחוק זה בלבד; חברי הוועדה לפיקוח על הקרן ייבחרו על ידי הכנסת, לפי הצעת ועדת הכנסת. מספר חברי הוועדה לפיקוח על הקרן לא יעלה על תשעה; הרכב הוועדה ייקבע בהתחשב בהרכב הסיעתי של הכנסת ובגודל הסיעות."

³ הסמכות לשמוע ערעור על החלטות יושב ראש הכנסת, או היושב ראש והסגנים, נתונה לוועדת הכנסת רק במקרים שבהם התקנון נותן לה סמכות זו במפורש (החלטת ועדת הכנסת מיום ט' בשבט התשכ"ט - 28.1.1969)

עבודות הוועדות; העברת בקשות המוגשות לכנסת מן הציבור ליושב ראש הכנסת או לוועדות המתאימות; דיון בתלונות על חברי הכנסת; תשלומים לחברי הכנסת; דיון בבקשות ובענינים שאינם נוגעים לשום ועדה או שלא נכללו בתפקידי ועדה אחרת.

(2) ועדת הכספים: תקציב המדינה; מסים לכל סוגיהם; מכס ובלו; מילואות; עניני מטבע ומטבע חוץ; בנקאות ושטרי כסף; הכנסות והוצאות המדינה.

(3) ועדת הכלכלה: מסחר ותעשיה; אספקה וקיצוב; חקלאות ודיג; תחבורה על כל ענפיה; איגוד שיתופי; תכנון ותיאום כלכלי; פיתוח; זכויות המדינה ואפוטרופסות על הרכוש; רכוש הערבים הנעדרים; רכוש היהודים בארצות האויב; רכוש היהודים שאינם בחיים; עבודות ציבוריות; שיכון.

(4) ועדת החוץ והביטחון: מדיניות חוץ של המדינה, כוחותיה המזוינים ובטחונה.

(5) ועדת הפנים והגנת הסביבה: שלטון מקומי; בנין ערים; כניסה לישראל ומרשם האוכלוסין; אזרחות; עתונות ומודיעין; עדות; ארגון הדתות של יהודים ושל לא יהודים; משטרה ובתי סוהר; איכות הסביבה.

(תיקון מס'
92)

(6) ועדת החוקה, חוק ומשפט: חוקת המדינה; חוקי-יסוד; חוקים וסדרי משפט.

(7) ועדת העליה, הקליטה והתפוצות: עליה; קליטה; הטיפול ביורדים; חינוך יהודי וציוני בגולה; מכלול הנושאים הקשורים בענינים אלה והנמצאים בתחום טיפולו של המוסד לתיאום בין ממשלת ישראל לבין ההסתדרות הציונית העולמית ובין ממשלת ישראל והסוכנות היהודית לארץ ישראל.

(תיקון מס'
55)

- (8) **(תיקון מס' 83)**
ועדת החינוך התרבות והספורט: חינוך; תרבות; מדע; אמנות; שידור; קולנוע; ספורט.
- (9)¹ **(תיקון מס' 57)**
ועדת העבודה, הרווחה והבריאות: עבודה; בטחון סוציאלי כולל מערכת הבטחת הכנסה; המוסד לביטוח לאומי; בריאות; סעד; שיקום; נכים ושיקום לרבות נכי צה"ל ומשפחות נפגעי מלחמה וכן נפגעים אחרים; עבריינים צעירים; גימלאות ותגמולים; חוקת התשלומים לחיילים ולמשפחותיהם.
- (10) ועדה לענייני ביקורת המדינה: הקשר עם מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור; סמכויות על פי חוק מבקר המדינה וחוקים אחרים; מעמד סמכויותיהם של מבקרים פנימיים.
- (11) **(תיקונים מס' 45 ו-124)**
ועדה לקידום מעמד האשה ולשוויון מגדרי: קידום מעמד האשה לקראת שוויון בייצוג, בחינוך, במעמד האישי ובמניעת אפליה בשל מין או נטייה מינית בכל התחומים; להקטנת פערים בכלכלה ובשוק העבודה; למאבק ב אלימות כלפי נשים.
- (12) **(תיקונים מס' 56 ו-76)**
ועדת המדע והטכנולוגיה: מדיניות מחקר ופיתוח אזורי בישראל; טכנולוגיות מתקדמות; מחקר ופיתוח סביבתי; מחקר מדעי באקדמיה הישראלית למדעים; מחקר מדעי שלא במוסדות להשכלה גבוהה; מכוני מחקר; מדענים ראשיים של כלל משרדי הממשלה; מועצה לאומית למחקר ולפיתוח; קרנות מחקר; מידע ומחשוב; והכל - בתחום האזורי שאינו בטחוני.

¹ לפי סעיף 1 לחוק ועדות הכנסת (ועדת העבודה והרווחה), התשל"ז-1977 "כל סמכות ותפקיד הנתונים לפי חיקוק לוועדת העבודה של הכנסת או לוועדת השירותים הציבוריים של הכנסת יהיו נתונים לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, אולם הכנסת רשאית, בהחלטה על פי הצעת ועדת הכנסת, לקבוע כי סמכות או תפקיד כאמור יהיו נתונים לוועדה אחרת של הכנסת".

101. (א) סמכויות הוועדות הקבועות במסגרת תחומי ענייניהן כאמור בסעיף 100 הן: דיון בהצעות חוק ובחקיקת משנה, פיקוח על הממשלה ועל רשויות ציבוריות, לרבות גופים המפורטים בסעיף 21(ב) לחוק-יסוד: הכנסת, ודיון ביישום חיקוקים שנדונו בוועדה, בעניינים שהועברו לוועדה ממליאת הכנסת או מנשיאות הכנסת, בנושאים שבסמכות הוועדה לפי חוק ובנושאים שיזמו יושב ראש הוועדה וחברי הכנסת.

(ב) ועדת הכנסת היא המוסמכת לפסוק בחילוקי דעות בעניין סמכויות הוועדות ולמנוע כפילות בעבודת הוועדות; אין בהוראה זו כדי לגרוע מסמכויות ועדת הכנסת לפי תקנון זה.

(ג) קבעו כמה ועדות דיון בנושא דומה בזמן דומה, רשאית ועדת הכנסת לקבוע את סדר הדיונים בין הוועדות, לפי סמכותה האמורה בסעיף קטן (ב) ובהתאם לפנייה של חבר הכנסת או של מי שזומן ליותר מוועדה אחת כאמור, ולשם כך תתכנס, ככל האפשר, לפחות 24 שעות לפני המועד הראשון שנקבע לדיון; ואולם, ועדת הכנסת לא תפעיל את סמכותה האמורה כלפי ועדה שהנושא הועבר אליה על ידי מליאת הכנסת, נשיאות הכנסת או ועדת הכנסת.

**הרכב
הוועדות
הקבועות¹
(תיקונים מס'
120, ו-121)**

102. (א)

הכנסת תקבע את ההרכב הסיעתי של הוועדות הקבועות ותבחר את חברי הוועדות כאמור בסעיף 21(א) לחוק-יסוד: הכנסת, בהתאם להצעת הוועדה המסדרת לפי סעיף 2א(ג) לחוק הכנסת, או להצעת ועדת הכנסת, אם נבחרה, בהתחשב בהרכב הסיעתי של הכנסת ובגודל הסיעות, וכן בהודעת הסיעות לגבי שיבוץ חבריהן בוועדות, אם נמסרה; ואולם, לא מסרה סיעה הודעה כאמור, יהיו חבריה רשאים להשתתף בישיבות ועדה כממלאי מקום לפי סעיף 104, במשך תקופה שלא תעלה על שישים ימים מיום שהכנסת בחרה את חברי הוועדה; בחלוף התקופה, לא יהיו חברי הסיעה רשאים להשתתף כחברי הוועדה בישיבותיה, עד לבחירתם על ידי הכנסת כחברי הוועדה לפי הוראות סעיף קטן זה.

(ב)

בכפוף להוראות סעיף קטן (א), סיעה הזכאית למנות חבר ועדה מטעמה, רשאית למנותו מבין חבריה של סיעה אחרת.

¹ ע"מ 1207/15 רוחמקין נ' מועצת העיר בני ברק (ניתן ביום 18.8.16) בקשר להרכב ועדות ברשות מקומית. השופט הנדל: "ההכרה בזכות הייצוג היחסי מחייבת לאפשר למיעוט לבחור את נציגיו. בחירה של נציג המיעוט על ידי הרוב, שוללת את זכותו של המיעוט להתוות את הדרך בה הוא רוצה להשמיע את קולו... חלק אינהרנטי מזכותו של המיעוט לייצוג היא זכותו לבחור את נציגיו... אתעכב מעט גם על חובתה של האופוזיציה לייצוג הולם של כל חבריה. על רקע הדברים שהוצגו לעיל, והדגשת מקומו של עקרון הייצוג היחסי בתרבות הדמוקרטית בישראל, מציאות לא ראויה היא מצב בו סיעת אופוזיציה - קטנה ככל שתהיה - תהיה מודרת לחלוטין מוועדות החובה. דרך המלך היא כי על הרוב באופוזיציה להביא לכך שנציג האופוזיציה לא יהיה ממונה תמיד על ידי הסיעה הגדולה ביותר, ואף לסיעות האופוזיציה הקטנות תינתן ההזדמנות להיות שותפות בעשייה של הרשות על קשת פעולותיה. עקרון הייצוג היחסי אינו נעצר על סף שערי האופוזיציה, אלא עליו להמשיך לנוע בין שורותיה..."

(ג) התפנה מקומו של חבר ועדה, תודיע הסיעה שמטעמה הוא מכהן, בכתב, ליושב ראש ועדת הכנסת על החבר שיכהן מטעמה במקומו, ויושב ראש ועדת הכנסת יודיע לכנסת מיהו חבר הוועדה החדש; חברותו של חבר הוועדה החדש תהיה בתוקף מעת מסירת ההודעה לכנסת; הוראות אלה יחולו גם אם החליטה סיעה על חילופי חבר ועדה מטעמה, ובלבד שאינו יושב ראש הוועדה.¹

(ד) שר או סגן שר לא יהיה חבר בוועדה מוועדות הכנסת או ממלא מקום של חבר ועדה.

(ה) חל שינוי בהרכב הסיעתי של הכנסת, לא יחול שינוי בהרכב הסיעתי של הוועדות, אלא אם כן קבעה הכנסת, לפי הצעת ועדת הכנסת, הרכב סיעתי חדש של הוועדות.

(א) **ממלא מקום קבוע (תיקון מס' 120)** 103. לבקשת סיעה הזכאית למנות חברים מטעמה בוועדה קבועה, רשאית ועדת הכנסת לבחור ממלאי מקום קבועים לאותם חברים, במספר שלא יעלה על מספר חברי הוועדה מטעם הסיעה; ממלאי המקום הקבועים ייבחרו לפי הצעת הסיעה שמטעמה מכהנים חברי הוועדה, ויכול שיהיו חברים בסיעה אחרת.

(ב) יושב ראש ועדת הכנסת יודיע לכנסת על זהות ממלא מקום קבוע שנבחר, וכהונתו תהיה בתוקף מעת מסירת ההודעה לכנסת; הסיעה שמטעמה מכהן חבר הוועדה רשאית להודיע על חילופי ממלא המקום הקבוע מטעמה, ויחולו הוראות סעיף 102(ג).

(ג) ממלא מקום קבוע יוזמן לשיבות הוועדה ודינו כדין חבר הוועדה, אלא אם כן נקבעו הוראות מיוחדות לעניין חברי הוועדה הקבועים; ואולם -

¹ הנוהג בדבר אופן שינוי הרכבה של ועדה, לא נטל ממליאת הכנסת את סמכותה להחליט בעניין ההרכב האישי של הוועדות הקבועות (בג"ץ 482/88 רייסר נ' יושב ראש הכנסת).

(1) הוא לא ישתתף בהצבעה אם כל חברי הוועדה שאת מקומם הוא רשאי למלא השתתפו בה ;

(2) הוא ינהל ישיבה של הוועדה, כולה או חלקה, רק אם כל חברי הוועדה שאת מקומם הוא רשאי למלא אינם נוכחים בה ;

(3) הוא לא ייבחר לכהן כיושב ראש או כחבר של ועדת משנה או של ועדה משותפת.

(ד) בהיעדר הסכמה בין המבקשים לשמש ממלא מקום קבוע מטעם סיעה בישיבת ועדה, יכריע בדבר יושב ראש הסיעה או ממלא מקומו, ואם אינו נוכח בישיבה ישמש כממלא מקום מי שמקומו ברשימת המועמדים גבוה יותר אם המבקשים נכללו באותה רשימה, ואם הם חברים בסיעות שונות - חבר הסיעה שזכאית למנות את חברי הוועדה.

מילוי מקומו של חבר ועדה שנעדר באופן ארעי (תיקון מס' 120) 104. (א) נעדר חבר ועדה באופן ארעי מישיבת ועדה, רשאי למלא את מקומו ממלא המקום הקבוע, אם נבחר, ובהיעדרו - חבר אחר מסיעתו של חבר הוועדה, ובהיעדרם - חבר מהסיעה הזכאית למנות את חבר הוועדה מטעמה לפי סעיף 102(ב).

(ב) בהיעדר הסכמה בין המבקשים לשמש ממלא מקום מטעם סיעה בישיבת ועדה, יכריע בדבר יושב ראש הסיעה או ממלא מקומו, ואם אינו נוכח בישיבה ישמש כממלא מקום חבר הסיעה כאמור בסעיף קטן (א), לפי העניין, שמקומו ברשימת המועמדים גבוה יותר, אם המבקשים נכללו באותה רשימה.

(ג) דינו של ממלא מקום בוועדה לפי סעיף זה כדין חבר הוועדה שנעדר, אלא אם כן נקבעו הוראות מיוחדות לעניין חברי הוועדה הקבועים, ואולם ממלא המקום לא ינהל את ישיבת הוועדה ולא ימלא את מקומו של היושב ראש.

105. (א) **הוראות מיוחדות לוועדת החוץ והביטחון המשותפת לתקציב הביטחון (תיקון מס' 120)**
נעדר חבר ועדת החוץ והביטחון, הוועדה המשותפת לתקציב הביטחון, ועדה שנקבע בחוק לחוק יסודות התקציב, ועדת משנה של כל שישבותיה חסויות או ועדת משנה של כל אחת מאלה, באופן ארעי משיבת ועדה, רשאי להחליפו רק ממלא המקום הקבוע, אם נבחר, ולא יחולו הוראות סעיף 104.

(ב) לא תודיע סיעה על חילופי חבר או ממלא מקום קבוע מטעמה בוועדה כאמור בסעיף קטן (א), אלא בחלוף שלושה חודשים מיום שהחל לכהן בתפקיד, אלא אם כן התפנה מקומו של חבר הוועדה משום שאינו יכול לכהן עוד כחבר ועדה או בשל שינוי בהרכב הסיעתי של הכנסת.

פרק שני: יושב ראש ועדה קבועה

- יושב ראש 106. (א) (1) ועדה קבועה תבחר יושב ראש מבין חבריה, לפי המלצת ועדת הכנסת; המליצה ועדת הכנסת לוועדה לבחור יושב ראש, יכנס יושב ראש ועדת הכנסת את הוועדה כדי שתצביע על המלצת ועדת הכנסת.
106. (א) (1) ועדה קבועה תבחר יושב ראש מבין חבריה, לפי המלצת ועדת הכנסת; המליצה ועדת הכנסת לוועדה לבחור יושב ראש, יכנס יושב ראש ועדת הכנסת את הוועדה כדי שתצביע על המלצת ועדת הכנסת.
106. (א) (1) ועדה קבועה תבחר יושב ראש מבין חבריה, לפי המלצת ועדת הכנסת; המליצה ועדת הכנסת לוועדה לבחור יושב ראש, יכנס יושב ראש ועדת הכנסת את הוועדה כדי שתצביע על המלצת ועדת הכנסת.

¹ (1) "הוראת סעיף 10(א) קובעת את האופן בו נבחר יושב ראש ועדה של הכנסת, והוראה זו מתווה אף את הדרך להעברתו מתפקידו. סמכות זו נשענת על העיקרון המעוגן בסעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, לפיו הסמכה לעשות דבר משמעה שיש סמכות לעשותו "מזמן לזמן ככל הנדרש לפי הנסיבות". סמכות זו אף מתחייבת מהעקרונות הנוגעים לעבודת הכנסת ולניהול ענייני הכנסת וחלוקת התפקידים בה. המשיבות מסתמכות בטיעוניהן גם על סעיף 14 לחוק הפרשנות שקובע כי "הסמכה לעשות מינוי - משמעה גם הסמכה להתלות את תקפו, לבטלו, לפטר את מי שנתמנה או להשעותו מתפקידו". איננו נדרשים להכריע בשאלת תחולתו של סעיף זה על בחירת יושב ראש ועדה של הכנסת, אף כי אני נוטה לחשוב שניתן להחילו על העניין שלפנינו בשינויים המתחייבים, שכן בהתאם לסעיף 11 לחוק הפרשנות נתונה לרשות סמכות לשוב ולבצע אותה פעולה ככל הנדרש לפי נסיבות; משמושם ועדה קבועה של הכנסת לבחור לה יושב-ראש מבין חבריה, לפי המלצת ועדת הכנסת, מוסמכת היא גם להחליט על העברתו מתפקידו ובחירה בחבר אחר מחבריה תחתיו...

מבלי לקבוע מסמרות בכל הנוגע להיקף שיקול הדעת הנתון לוועדה של הכנסת בבואה להעביר את יושב-ראש הוועדה מתפקידו, איננו סבורים כי שיקולים פוליטיים וקואליציוניים כשלעצמם הינם מעצם טיבם שיקולים זרים לעניין זה. (בג"ץ 2704/07 התנועה להגיונות שלטונית נ' ועדת הכנסת ואח', בעניין החלפת יו"ר ועדת הכספים בשל שינויים קואליציוניים).

(2) הנשיאה נאור בפסה"ד בו נפסל החוק בעניין "מס ריבוי דירות" בשל פגם חמור בהליך החקיקה (בג"ץ 10042/16 מיום 6.8.2017):

"אופן ניהול הדיון בענייננו מצדיק לייחד מספר מילים לתפקידו של יו"ר ועדה בכנסת, ובפרט לתפקידו של יו"ר ועדת הכספים. קשה להתקנא ביו"ר ועדת הכספים. הוא המופקד על תקינות הליכי החקיקה המתקיימים במסגרת הוועדה מחד גיסא; אך מאידך גיסא יו"ר ועדת הכספים הוא איש הקואליציה, המחויב לה ולממשלה המכהנת מכוחה. תפקידו מורכב וקשה אפוא. הוא חייב לנווט דרכו בתבונה וברגישות. עליו לדאוג לדיון יעיל. עליו להבין שלעיתים השעה דוחקת. בצד כל אלה אין עליו חובה להיכנע לדרישה להביא חוק להצבעה בכל מחיר ובכל שעה. עליו לזכור כי כיו"ר ועדה מוועדות הכנסת עליו לשמור על עיקרון העצמאות הפרלמנטרית ולהבטיח קיומו של הליך חקיקה תקין."

(2) בלי לגרוע מהוראות פסקה (1), על מינויו של יושב ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה יחולו הוראות סעיף 6(ב) לחוק מבקר המדינה, הוא יהיה חבר בסיעה מסיעות האופוזיציה וכהונתו תפקע בתום 14 ימים מיום שסיעתו חדלה להיות סיעה כאמור.

(ב) יושב ראש ועדה רשאי להסמיך אחד מחברי הוועדה או ממלא מקום קבוע בוועדה לעניין סמכות הנתונה לו במליאת הכנסת לפי תקנון זה, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון זה.

(ג) יושב ראש ועדה רשאי למנות מפעם לפעם אחד מחברי הוועדה למלא את מקומו לניהול ישיבה, כולה או חלקה, או לתקופה שלא תעלה על שבועיים, וכן רשאי הוא למנות ממלא מקום קבוע לניהול ישיבה, כולה או חלקה, בכפוף להוראות סעיף 103(ג)(2).

(ד) (1) יצא יושב ראש ועדה את גבולות המדינה או נבצר ממנו למלא את תפקידו מסיבה אחרת, ימנה אחד מחברי הוועדה הקבועים למלא את מקומו, לתקופה שלא תעלה על שלושה חודשים או - באישור ועדת הכנסת - לתקופה רצופה ארוכה יותר, ורשאי הוא בכל עת להפסיק את המינוי או למנות ממלא מקום אחר כאמור; יושב ראש הוועדה יודיע על מינוי לפי פסקה זו ליושב ראש הכנסת.

(2) לא מינה יושב ראש ועדה ממלא מקום כאמור בפסקה (1), רשאי יושב ראש הכנסת לכנס את הוועדה; הוועדה תבחר ביושב ראש מבין חבריה או ממלאי מקומם הקבועים בכפוף להוראות סעיף 103(ג)(2), לניהול הישיבה.

(ה) לממלא מקום של יושב ראש ועדה יהיו, בהיעדרו, כל סמכויות היושב ראש.

(ו) יושב ראש ועדה רשאי להתפטר מכהונתו בהודעה בכתב ליושב ראש הכנסת, וכהונתו נפסקת עם מסירת ההודעה ליושב ראש הכנסת או במועד אחר שצוין בהודעתו, שלא יהיה מאוחר משלושים ימים מיום מסירת ההודעה; יושב ראש הכנסת יעביר העתק מההודעה ליושב ראש ועדת הכנסת.

(ז) (1) מונה יושב ראש ועדה לשר או לסגן שר, או חדל לכהן כיושב ראש הוועדה במהלך כהונתה של הכנסת, תבחר הוועדה יושב ראש חדש בדרך האמורה בסעיף קטן (א).

(2)¹ החלטת ועדת הכנסת להמליץ כאמור בסעיף קטן (א) תתקבל בתוך 45 ימים מיום סיום כהונתו של היושב ראש, והחלטת הוועדה על פי ההמלצה תתקבל בתוך שבועה ימים מיום החלטת ועדת הכנסת, ותקופת הפגרה - בתוך 14 ימים; לא בחרה הוועדה יושב ראש חדש בתוך 14 ימים מיום סיום כהונתו של היושב ראש, יהיה יושב ראש הכנסת רשאי, עד תום התקופות האמורות, לכנס את הוועדה, או ועדת משנה על שם ראשה צמד יושב ראש הוועדה, ולהחליט מי מבין חבריה ישמש כיושב ראש זמני לאותה ישיבה או לכמה ישיבות, ויהיו נתונות לאותו חבר הוועדה כל סמכויות היושב ראש בקשר לאותן ישיבות; מי הפגרה לא יבואו במניין התקופה האמורה על 45 הימים.

¹ הוראות סעיף 106(ז)(2) בתוקף מיום 8.1.2014 ועד סיום כהונתה של הכנסת ה-19. הוראת מעבר לתיקון מס' 123 שבו התווספה פסקה (2), כפי שהוחלפה בתיקון מס' 125: "לעניין ועדה שביום תחילתו של תיקון זה לא מכהן בה יושב ראש, יקראו את סעיף 106(ז)(2) לתקנון הכנסת כנוסחו בתיקון זה כך: "החלטת ועדת הכנסת להמליץ כאמור בסעיף קטן (א) תתקבל לא יאוחר מיום כ"ט באייר התשע"ד (29 במאי 2014), והחלטת הוועדה על פי ההמלצה תתקבל בתוך שבועה ימים מיום החלטת ועדת הכנסת, ובתקופת הפגרה - בתוך 14 ימים; לא בחרה הוועדה יושב ראש חדש, יהיה יושב ראש הכנסת רשאי, עד תום התקופות האמורות - (א) לכנס את הוועדה ולהחליט מי מבין חבריה ישמש כיושב ראש זמני לאותה ישיבה או לכמה ישיבות, ולעניין ועדת משנה שבראשה עמד יושב ראש הוועדה - רשאי הוא להחליט כאמור גם לתקופה; לחבר הוועדה שנקבע כיושב ראש זמני כאמור יהיו נתונות כל סמכויות היושב ראש בקשר לאותן ישיבות; (ב) להחליט מי מבין חבריה ישמש כיושב ראש זמני לעניין חברות בוועדה המשותפת לפי סעיף 18(א2) לחוק מבקר המדינה, לשיבה מסוימת או לכמה ישיבות."

107. (א) ועדת הכנסת, וכל עוד לא נבחרה - הוועדה המסדרת, רשאית לקבוע כי חבר הכנסת לא יהיה מועמד לתפקיד יושב ראש ועדה או כי יכהן בתפקיד כאמור בסייגים שתקבע הוועדה, בהתקיים בו האמור בפסקאות (1) רישא או (2) שבסעיף 3(א); הוראות סעיפים קטנים (א)(1) סיפה ו-(ב) עד (ה) שבסעיף 3 יחולו לעניין זה, בשינויים המחויבים.

(ב) ועדת הכנסת רשאית, בהחלטה שהתקבלה ברוב חבריה, להשעות מכהונתו יושב ראש ועדה או לקבוע סייגים לכהונתו בהתקיים בו האמור בפסקה (1) רישא שבסעיף 3(א); הוראות סעיף 3(ב), (ג) ו-(ה) וסעיף 4(א) יחולו לעניין זה, בשינויים המחויבים; הושעה יושב ראש ועדה מכהונתו, תבחר הוועדה יושב ראש אחר במקומו לתקופת ההשעיה בדרך האמורה בסעיף 106(א).

(ג) הורשע יושב ראש ועדה, במהלך כהונתה של אותה כנסת, בפסק דין סופי בעבירה פלילית, יחדל לכהן כיושב ראש ועדה.

(ד) כל עוד לא הסתיימו ההליכים לפי סעיף קטן (א), לרבות ערעור על החלטה כאמור באותו סעיף קטן, רשאי יושב ראש הכנסת לכנס את הוועדה לצורך בחירת יושב ראש זמני מבין חבריה, לפי המלצת ועדת הכנסת; ליושב ראש הזמני יהיו, עד לבחירת יושב ראש קבוע, כל סמכויות היושב ראש.

¹ חבר הכנסת כשיר למלא את מכלול התפקידים המוטלים על חברי הכנסת, ובתוך זה כהונה כיושב ראש של ועדת הכנסת, גם אם הורשע בעבירות שיש עימן קלון (בג"ץ 7367/97 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח') (פסה"ד ניתן לפני שהותקנו סעיפים 10א עד 10ה לתקנון).

פרק שלישי: ועדות לעניין מסוים, ועדות משנה, ועדות משותפות

ועדה לעניין מסוים¹
(תיקון מס' 120)

108. הכנסת רשאית לבחור, לפי הצעת ועדת הכנסת, ועדה לעניין מסוים כאמור בסעיף 21(א) לחוק-יסוד: הכנסת, ולקבוע את תחומי ענייניה וסמכויותיה; דינה של ועדה לעניין מסוים כדין ועדה קבועה לכל דבר, פרט לתקופת כהונתה, ויחולו עליה, במהלך תקופת כהונתה של הכנסת שבה נבחרה או בתקופה שבה קבעה הכנסת כי תפעל, הוראות חלק זה כפי שהן חלות על ועדה קבועה, ככל שהכנסת לא קבעה אחרת.

¹ (1) ועדות לעניין מסוים שהוקמו: בכנסת ה-14: ענייני מחקר ופיתוח מדעי וטכנולוגי (9.12.96), בעיית העובדים הזרים (4.2.98). בכנסת ה-15: מאבק בנגע הסמים, קידום מעמד הילד, בחינת מעמד העובדים הזרים, בעיית הנשירה מבתי הספר. בכנסת ה-16: פניות הציבור, זכויות הילד, מאבק בנגע הסמים, בחינת בעיית העובדים הזרים. בכנסת ה-17: זכויות הילד, פניות הציבור, מאבק בנגע הסמים, בחינת בעיית העובדים הזרים, היערכות ומוכנות לרעידות אדמה (לתקופה מוגבלת). בכנסת ה-18: זכויות הילד, פניות הציבור, מאבק בנגע הסמים, בחינת בעיית העובדים הזרים. בכנסת ה-19: זכויות הילד, פניות הציבור, מאבק בנגע הסמים והאלכוהול, בחינת בעיית העובדים הזרים, ועדה לדיון בהצעות החוק בעניין השוויון בנטל השירות הצבאי, בשירות האזרחי ובשוק העבודה ולהסדרת מעמדם של תלמידי הישיבות ואח"כ ועדה למעקב אחר החוקים בעניינים אלה, ועדה לדיון בהצ"ח השידור הציבורי. בכנסת ה-20 (נוסף על ועדות שעסקו בחוקים או הצעות לסדר מסוימים): זכויות הילד, פניות הציבור, מאבק בנגע הסמים והאלכוהול, יישום הנגשת המידע הממשלתי ועקרונות שקיפותו לציבור, לצדק חלוקתי ולשוויון חברתי (בוטלה), פרשת היעלמותם של ילדי תימן מזרח והבלקן, הסדרת מעמדם של תלמידי ישיבות ושילובם של בוגרי ישיבות בשירות צבאי, בשירות לאומי-אזרחי ובתעסוקה (25.6.2018).

(2) בג"ץ 8612/15 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת ואח' (ניתן ביום 17.8.2016) עסק בפרק מחוק ההסדרים שעבר לדיון בוועדה לעניין מסוים. השופטת חיות: "ככלל, השימוש בכלי הוועדות המיוחדות ראוי לו שיהא מדוד, זהיר וענייני, ויש להישמר מאוד מפני השימוש בכלי זה כאמצעי לעקיפת הוועדות הקבועות האמורות לשמש כ"אכסניה הטבעית" לדיונים בהצעות חוק ובתיקוני חקיקה המצויים בתחום מומחיותן."

**ועדת משנה
(תיקונים מס'
120 ו-132)**

109. (א)

ועדה קבועה רשאית לבחור מזמן לזמן, מבין חבריה הקבועים, ועדת משנה ואת היושב ראש שלה; ועדת המשנה תדון בעניינים כפי שתקבע הוועדה הקבועה, שהם בתחומי ענייניה של הוועדה הקבועה, ואולם לא תועבר לוועדת משנה סמכות הנתונה לוועדה הקבועה לפי כל חיקוק, לרבות סמכות בענייני חקיקה לפי חלק ז', אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון זה.¹

(ב)

ועדה קבועה רשאית לבחור, מבין חבריה וממלאי מקומם הקבועים, ממלא מקום קבוע אחד לכל חבר ועדת משנה, ויחולו עליו הוראות סעיף 103(ג), בשינויים המחויבים; לעניין מילוי מקום באופן ארעי יחולו הוראות סעיף 104.

(ג)

לוועדת משנה יהיו הסמכויות הנתונות לוועדה שבחרה אותה, ככל שזו לא קבעה אחרת, בכל הנוגע לסדרי דיון, לזימון לוועדה ולקבלת מידע.

(ד)

הוראות סעיף 106(ב) עד (ו) יחולו, בשינויים המחויבים, על יושב ראש ועדת משנה, ובמקום יושב ראש הכנסת יבוא יושב ראש הוועדה שבחרה את ועדת המשנה.

(ה)

ישיבה של ועדת משנה לא תתקיים בשעה שבה מתקיימת ישיבה של הוועדה שבחרה אותה.

**ועדה
משותפת
(תיקון מס'
120)**

110. (א)

ניתנה בחיקוק סמכות לוועדה משותפת לכמה ועדות, תבחר ועדת הכנסת את חברי הוועדה המשותפת, במספר שווה מכל אחת מהוועדות, ותקבע את יושב ראש הוועדה המשותפת מבין חברי הוועדה ששמה נזכר ראשון בחיקוק, והכל אלא אם כן נקבע אחרת בחיקוק.

¹ ועדות המשנה שהקימה ועדת הכספים לנושאי בריאות ורווחה, שיכון, חקלאות, רשויות מקומיות, מפעלים במצוקה וצרכנות, אין להן מקום כוועדות משנה, כי כולן עוסקות בתחומים שהם בסמכות ועדות אחרות. הטיעון שנושאים אלה נוגעים גם לבעיות תקציביות אינו יכול לעמוד במבחן כי אין פעולה שאין לה השלכה תקציבית (החלטת ועדת הכנסת מיום ד' בשבט התש"ן - 30.1.1990).

(ב) (1) החליטה ועדת הכנסת להעביר הצעת חוק או נושא של הצעה לסדר היום לוועדה משותפת לשתי ועדות, תבחר ועדת הכנסת את חברי הוועדה המשותפת, במספר שווה מכל אחת מהן; ועדת הכנסת תקבע את יושב ראש הוועדה המשותפת מבין חברי הוועדה שלדעת ועדת הכנסת העניין נוגע לה יותר מבחינת תחומי העניין שלה.

(2) פעילותה של ועדה משותפת כאמור בפסקה (1) תיפסק עם סיום הדיון בהצעת החוק או בנושא ההצעה לסדר היום שהועברו אליה.

(ג) ועדה משותפת לא תדון אלא בנושא שהוסמכה לדון בו בחיקוק או שהועבר אליה על ידי ועדת הכנסת.

(ד) בקביעת הרכב ועדה משותפת תתחשב ועדת הכנסת, ככל האפשר, בהרכב הסיעתי של הכנסת ובגודל הסיעות ותתייעץ עם יושבי ראש הוועדות שחבריהן יהיו חברים בוועדה המשותפת.

(ה) חבר ועדה משותפת, לרבות יושב ראש הוועדה, יחדל לכהן בה עם הפסקת כהונתו בוועדה הקבועה שמטעמה כיהן בוועדה המשותפת.

(ו) נתפנה מקומו של חבר ועדה משותפת, לרבות יושב ראש הוועדה, ובכלל זה לפי החלטת סיעתו, תבחר ועדת הכנסת חבר אחר במקומו מבין חברי הוועדה שמטעמה כיהן בוועדה המשותפת, ויחולו הוראות סעיף קטן (ד).

(ז) ועדת הכנסת רשאית לבחור ממלא מקום קבוע אחד לחבר ועדה משותפת, מבין חברי הוועדה שמטעמה הוא מכהן בוועדה המשותפת, והוא יהיה רשאי לשמש כממלא מקום כאמור כל עוד הוא חבר אותה ועדה.

(ח) נעדר חבר ועדה משותפת באופן ארעי משיבת הוועדה, רשאי למלא את מקומו ממלא המקום הקבוע, אם נבחר, ובהיעדרו - חבר אחר מסיעתו של חבר הוועדה המשותפת, ובהיעדרם - חבר מהסיעה שמטעמה מכהן בוועדה הקבועה, לפי סעיף 102(ב), חבר הוועדה המשותפת שנעדר; לעניין מילוי מקום באופן ארעי לפי סעיף קטן זה, יחולו הוראות סעיף 104(ב) ו-(ג).

(ט) יושב ראש ועדת הכנסת יודיע לכנסת על הקמת ועדה משותפת ועל חבריה והיא תכהן מעת מסירת ההודעה לכנסת; הוראה זו תחול גם על שינויים בהרכב הוועדה ועל זהות ממלאי מקום קבועים.

(י) ועדה משותפת רשאית לקיים את ישיבותיה בשעה שבה מתקיימות ישיבות של הוועדות שמבין חבריהן נבחרו חברי הוועדה המשותפת.

(יא) הוראות חלק זה יחולו על ועדה משותפת בתקופה שבה היא פועלת, כפי שהן חלות על ועדה קבועה, ככל שלא נקבע אחרת לפי תקנון זה.

(יב) ועדות רשאיות לקיים ישיבה משותפת לגבי נושא מסוים, הנוגע לתחומי ענייניהן, אף אם לא הוקמה ועדה משותפת, ובלבד שהנושא לא הועבר אליהן על ידי מליאת הכנסת, נשיאות הכנסת או ועדת הכנסת; יושב ראש ועדה לא יזמין חברי ועדה אחרת לישיבה משותפת כאמור שלא באמצעות יושב ראש אותה ועדה.

פרק רביעי: ישיבות הוועדות

**ישיבות
הוועדות
(תיקונים מס'
120 ו-129)**

111. (א) ישיבותיהן של ועדות הכנסת יתקיימו במשכן הכנסת; ועדה רשאית, באישור מראש של יושב ראש הכנסת ובמקרים מיוחדים, לקיים ישיבות מחוץ למשכן הכנסת.

(ב) (1) יושב ראש הוועדה יקבע את סדר יומה של הוועדה ויזמין לישיבותיה את חברי הוועדה וממלאי המקום הקבועים.

(2)¹ (א) לפחות רבע מדיוני הוועדה בכל מושב של הכנסת (בפסקה זו - המכסה) יוקדשו לפיקוח על עבודת הממשלה, ובכלל זה -

(1) דיונים בהצעות לסדר היום ודיונים מהירים שהועברו לוועדה, והכול בנושאים שיש בהם משום פיקוח על עבודת הממשלה;

(2) דיונים בדיווחים של שרים או של נציגי הממשלה לפי סעיף 123(ז) או לפי חיקוק.

(ב) במניין הדיונים לפי פסקה זו לא יובאו בחשבון דיונים לאישור חקיקה או חקיקת משנה.

(ג) חלק מהדיונים לפי פסקה זו יכול שיתקיימו בוועדת משנה של הוועדה.

(ד) (1) המכסה לא תחול על ועדת החוקה, חוק ומשפט.

¹ תחילתה של פסקה (2) ביום תחילתו של כנס הכנסת שלאחר אישורה - התיקון אושר ביום 8 במרס 2016; הוראת שעה: בכנס הקיץ 2016 (כנס הכנסת הראשון שלאחר יום התחילה), בפסקה (א)(2), במקום "מושב" יקראו "כנס".

(2) הוראות פסקה זו יחולו על ועדת הכספים, ואולם המכסה לגביה תהיה 12% מדינויה.

(ה) הוראות פסקה זו לא יחולו על ועדת הכנסת.

(ג) ישיבות ועדות הכנסת לא יתקיימו בשעה שבה מתקיימת ישיבה של הכנסת, אלא אם כן אישר זאת מראש יושב ראש הכנסת, מטעמים מיוחדים, וכפי שיקבע; התקיימה ישיבת ועדה בזמן ישיבה של הכנסת, לא תתקיים הצבעה בוועדה בזמן קיום הצבעה בישיבת הכנסת.

(ד) יושב ראש הוועדה יזמין לדיון חבר כנסת שאינו חבר הוועדה, אם הציע הצעה שהועברה לדיון בוועדה או שנדונה בה, לרבות הסתייגות, כדי שיציגה; היתה הישיבה חסויה, יקבע יושב ראש הוועדה את מידת השתתפותו של המציע בדיון שייערך לאחר הצגת הצעתו.

(ה) יושב ראש הוועדה יכנס את הוועדה לישיבה על פי דרישה של הממשלה, בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה או של שליח מחברי הוועדה, שבה יפורט נושא הישיבה.

(ו) סיורי עבודה וביקורת של ועדה ייערכו באישור מראש של יושב ראש הכנסת, מתקציב הכנסת, וככל האפשר בימים שאינם ימי ישיבות הכנסת.

ישיבות ועדות 112. (א) ועדת הכנסת רשאית להתיר לוועדה לקיים ישיבות בתקופת הפגרה, דרך כלל או במספר שתקבע, ורשאית היא לקבוע תנאים לקיום הישיבות.

ישיבות ועדות 112. (א)
בתקופת
הפגרה
(תיקון מס'
120)

(ב) נוסף על ישיבות לפי סעיף קטן (א), רשאי יושב ראש הכנסת להתיר לוועדה לקיים ישיבות בתקופת הפגרה, במקרים מיוחדים, על פי בקשה של יושב ראש הוועדה, של הממשלה, בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה או של שלישי מחברי הוועדה, שבה יפורט נושא הישיבה.

113. (א) ועדה תדון ותחליט בכל מספר חברים, אם אין בחוק או בתקנון זה הוראה אחרת לעניין זה, ובלבד שכל חברי הוועדה הוזמנו.

(ב) יושב ראש הוועדה רשאי לקבוע את מסגרת הדיון, ורשאי הוא לקצוב את זמן הדיבור, ובלבד שייתן זמן דיבור הולם לכל אחד מחברי הוועדה.

(ג) (1) ההצבעה בוועדה תהיה בהרמת ידיים.

(2) יושב ראש הוועדה רשאי, ביוזמתו או לפי בקשה של חבר הוועדה, לערוך הצבעה שמית; חבר הכנסת שאמר את הצבעתו או שאמר שאינו משתתף בהצבעה, אינו רשאי לשנות את אמירתו לאחר שחבר הכנסת הבא אחריו נקרא להצביע.

114. (א) בתום הדיון בנושא מסוים בוועדה ולפני ההצבעה עליו, רשאי חבר הוועדה לבקש את דחיית ההצבעה לצורך התייעצות סיעתית, ומשעשה כן, יפסיק יושב ראש הוועדה את הדיון בנושא וידחה את ההצבעה למועד שיקבע, ובלבד שהדחייה לא תפחת מחמש דקות, אלא אם כן הבקשה היתה לדחייה קצרה יותר; דחיית ההצבעה בנושא כאמור תהיה פעם אחת בלבד, אף אם התבקשה על ידי חברי ועדה מסיעות שונות.

**ניהול
הישיבות
ואופן
ההצבעה
(תיקון מס'
120)**

**התייעצות
סיעתית
(תיקון מס'
120)**

(ב) נקבע בסדר היום כי בנושא מסוים תהיה הצבעה בלבד לאחר שהדיון הסתיים בישיבה קודמת, ולא התקיים דיון מהותי בנושא בישיבה שנקבעה להצבעה, לא תידחה ההצבעה לצורך התייעצות סיעתית.

דיון מחדש
(תיקון מס' 120)
115. (א) החליטה הוועדה בנושא מסוים, רשאים חבר הכנסת וכן שר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, לבקש מיושב ראש הוועדה שהוועדה תקיים דיון מחדש באותו נושא, ואם היה הנושא הצעת חוק - דיון מחדש בהצעת החוק כולה או בעניין מסוים שבה.

(ב) בקשה לדיון מחדש תוגש כל עוד הצעת החוק או החלטת הוועדה לא הונחה על שולחן הכנסת, ואם ההחלטה אינה מונחת על שולחן הכנסת - כל עוד לא נמסרה לכנסת או שההודעה עליה לא נחתמה, לפי העניין; הבקשה תוגש במהלך ישיבת הוועדה שבה התקבלה ההחלטה, או, בכתב, לאחר מכן.

(ג) הוגשה בקשה לדיון מחדש, לא תונח הצעת החוק או החלטת הוועדה על שולחן הכנסת, לא תימסר ההחלטה לכנסת או שההודעה עליה לא תיחתם, לפי העניין, וההחלטה לא תהיה בתוקף כל עוד הבקשה לדיון מחדש תלויה ועומדת.

(ד) הוגשה בקשה לדיון מחדש, יעמיד יושב ראש הוועדה להצבעה את השאלה אם לקבל את הבקשה, במועד שיקבע, ובלבד שהודעה על קיום ההצבעה תימסר לחברי הוועדה לפחות שלושים דקות מראש; הוועדה תקיים הצבעה אחת על הבקשה, אף אם כמה מבקשים הגישו בקשה באותו עניין.

(ה) החליטה הוועדה לקבל בקשה לדיון מחדש, תהא החלטתה הקודמת בטלה והיא תקיים דיון מחדש כאמור; דחתה הוועדה בקשה לדיון מחדש, תעמוד החלטתה הקודמת בתוקפה.

(ו) (1) מי שהגיש בקשה לדיון מחדש ישתתף בישיבת הוועדה שבה נדונה בקשתו, והוא רשאי לנמק את הבקשה; הגישו כמה מבקשים בקשה באותו עניין, רשאי יושב ראש הוועדה להחליט כי אחד או יותר מהם ינמקה, ובלבד שחבר הכנסת שהגיש ראשון את הבקשה יהיה רשאי לנמקה.

(2) נעדר המבקש מישיבת הוועדה שנקבעה לדיון בבקשתו, יראו את הבקשה כאילו נדחתה, ואולם רשאי הוא להסמיק חבר כנסת אחר להשתתף בישיבה במקומו, ואם המבקש הוא שר או סגן שר - רשאי הוא להסמיק כאמור שר אחר.

(ז) (1) הצבעה בבקשה לדיון מחדש בנושא מסוים תתקיים פעם אחת בלבד; היה הנושא הצעת חוק והבקשה לדיון מחדש היתה בהצעת החוק כולה, לא יצביעו על בקשות נוספות לדיון מחדש לגבי הצעת החוק, ואם הבקשה לדיון מחדש היתה בעניין מסוים שבהצעת החוק - ניתן לבקש דיון מחדש בעניין מסוים אחר שבהצעת החוק או בהצעת החוק כולה.

(2) החליטה הוועדה לקבל בקשה לדיון מחדש, ובדיון מחדש שינתה את החלטתה הקודמת, ניתן לבקש שהוועדה תקיים דיון מחדש רק לגבי השינויים שנערכו באותו נושא.

סדרי דיון המפורטים בסעיף זה יחולו בעת שוועדת הכנסת דנה באלה: (א) 116.

סדרי דיון מיוחדים בוועדת הכנסת (תיקונים מס' 120 ו-132)

(1) קביעת חסינות או נטילתה או נטילת זכות מחבר הכנסת או הטלת סייגים על יכולתו למלא תפקידים מסוימים בכנסת או מטעמה, לרבות השעיה מאותם תפקידים או העברתו מכהונה בהם;

- (2) קביעה כי חבר הכנסת פרש מסיעתו ;
- (3) שלילת תשלומים מחבר הכנסת או חבר הכנסת לשעבר ;
- (4) הפסקת כהונה של חבר הכנסת.
- (ב) חבר הכנסת שהוא חבר ועדת הכנסת או ממלא מקום בה לא ישתתף כחבר הוועדה בדיונים ובהצבעות בעניינו, ולעניין מילוי מקומו יחולו הוראות סעיפים 103 ו-104.
- (ג) חבר הכנסת שעניינו נדון בוועדה רשאי להיות מיוצג בוועדה על ידי עורך דין או על ידי חבר כנסת אחר.
- (ד) (1) רק חבר הכנסת שהשתתף בכל הישיבות שבהן התקיים דיון מהותי בנושא מהנושאים המנויים בסעיף קטן (א) (בסעיף זה - ישיבה מהותית) רשאי להשתתף בהצבעה; לעניין זה יראו נוכחות לפחות במחצית ממשכה של ישיבה כהשתתפות.
- (2) על אף האמור בפסקה (1), הודיע חבר הכנסת לפני ישיבה מהותית כי נבצר ממנו להשתתף בה מסיבה רפואית או מסיבה מוצדקת אחרת, רשאית ועדת הכנסת, במועד קיומה של הישיבה האמורה, לקבוע כי היעדרותו כאמור לא תמנע ממנו להשתתף בהצבעה, ובלבד שהשתתף במחצית לפחות ממספר הישיבות המהותיות באותו נושא.

(3) החלה ועדת הכנסת לדון בנושא מהנושאים המנויים בסעיף קטן (א), ונבצר מחבר הכנסת להשתתף בהמשך הדיונים מסיבה רפואית או מסיבה מוצדקת אחרת, שוועדת הכנסת אישרה, רשאי חבר כנסת אחר למלא את מקומו בהמשך הדיונים, לפי הוראות סעיפים 103 ו-104, ויחולו על חבר הכנסת האחר הוראות פסקאות (1) ו-(2) לגבי התקופה שממועד החלטת ועדת הכנסת.

(ה) יושב ראש ועדת הכנסת יודיע לחברי הוועדה מראש על מועדי הישיבות; התקיימה יותר משיבה מהותית אחת, יעמיד יושב ראש ועדת הכנסת את כל הפרוטוקולים של הישיבות המהותיות לעיונם של חברי הכנסת הרשאים להשתתף בהצבעה.

(ו) לא תהיה התייעצות סיעתית בדיון לפי סעיף זה.

עברו שישה חודשים מיום שהצעת חוק הועברה לדיון בוועדה, והוועדה לא סיימה את דיוניה, לקריאה הראשונה או לקריאה השנייה ולקריאה השלישית, לפי העניין, רשאי חבר הכנסת היוזם, ולעניין הצעת חוק ממשלתית - הממשלה, בהודעה בכתב של מזכיר הממשלה, לפנות לוועדת הכנסת ולבקש את התערבותה.

עיכוב בעבודת ועדה (תיקונים מס' 120 ו-130)
117. (א)

(ב) עברו 75 ימים¹ מיום שהצעה לסדר היום או הצעה לדיון מהיר הועברה לדיון בוועדה, והוועדה לא סיימה את דיוניה בהצעה, רשאי חבר הכנסת המציע לפנות לוועדת הכנסת ולבקש את התערבותה.

¹ תיקון מס' 130 קיצר את התקופה הקבועה בסעיף קטן (ב) משישה חודשים ל-75 ימים, והוא יחול על הצעות לסדר היום והצעות לדיון מהיר שיועברו לדיון בוועדה לאחר תחילתו של התיקון ביום 8 במרס 2016.

(ג) הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) לא יחולו אם היוזם נתן את הסכמתו להימשכות הדיונים, ולעניין הצעת חוק ממשלתית - אם הממשלה נתנה את הסכמתה כאמור או אם מדובר בהצעת חוק רחבת היקף שנדונה בוועדה באופן סדיר.

(ד) ועדת הכנסת רשאית לקצוב זמן נוסף לוועדה, כדי שתביא את דיוניה לסיום ולהצבעה בתקופה זו, ורשאית היא להעביר את הדיון לוועדה אחרת, לרבות תוך קציבת זמן כאמור.

(ה) לעניין סעיף זה, תימנה התקופה בסעיפים קטנים (א) או (ב), מיום העברת העניין לוועדה שדנה בו, אף אם ועדת הכנסת היא שקבעה את הוועדה שבה יידון, וימי הפגרה לא יבואו במניין התקופה כאמור.

פרק חמישי: פומביות הישיבות והפרוטוקולים

פומביות
ישיבות
הוועדות
(תיקונים מס'
127, 120
ו-131)

118. (א) ישיבות הוועדות הן פומביות, אלא אם כן החליטה הוועדה אחרת או אם פרוטוקול הישיבה חסוי כמפורט בפרק זה; יושב ראש ועדה רשאי להגביל את הנוכחות באולם הוועדה, כולה או חלקה, הן במהלך הדיון והן בזמן ההצבעה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), חבר הכנסת רשאי להיות נוכח בכל ישיבה של ועדה, אף אם אינו חבר הוועדה או ממלא מקום קבוע בה, וכן רשאים להיות נוכחים כאמור שרים וסגני שרים, והכול למעט בישיבה שהפרוטוקול שלה חסוי.

(ג) חבר כנסת שרשאי להיות נוכח בישיבה של ועדה, זכאי לקבל מהוועדה, לבקשתו, מסמכים שהונחו מטעם הוועדה על שולחן הוועדה או חולקו לחבריה.

רישום פרוטוקול ותיקונו (תיקון מס' 120)

119. (א) בישיבות ועדה יירשם פרוטוקול שיכלול את רשימת חברי הכנסת הנוכחים, המוזמנים שנכחו בישיבה, אלא אם כן זהותם חסויה על פי דין, ומהלך הדיונים; כן יצוין בפרוטוקול אם הישיבה לא היתה פומבית או אם הפרוטוקול חסוי.

(ב) יושב ראש ועדה רשאי לקבוע הפסקה במהלכה של ישיבת ועדה לבקשת דובר שמבקש כי דבריו לא ייכללו בפרוטוקול.

(ג) כל דובר רשאי לבקש לתקן שיבושים, שגיאות והשמטות בדבריו כפי שנרשמו בפרוטוקול, בפנייה בכתב למחלקת הפרוטוקולים; נוכח רשום הפרוטוקול כי נפלה טעות כאמור ברישום הפרוטוקול, לפי בקשת הדובר או ביוזמתו, יתקן את הרישום ויודיע על כך ליושב ראש הוועדה; התעורר ספק אם נפלה ברישום הפרוטוקול טעות כאמור, תכריע בדבר הוועדה.

(ד) נאמרו בישיבת ועדה דברים שלא בעברית, יירשמו בפרוטוקול בתרגומם לעברית, ולפי החלטת מזכיר הכנסת - ייכללו בנספח לפרוטוקול גם בשפה שבה נאמרו.

פומביות פרוטוקולים ועיון בהם (תיקונים מס' 120 ו-126)

120. (א) פרוטוקולים של ישיבות ועדות יהיו פתוחים לעיון הציבור ויפורסמו באתר האינטרנט של הכנסת, בכפוף להוראות סעיף זה.

(ב) פרוטוקולים של ישיבות של ועדת החוץ והביטחון, של הוועדה המשותפת לתקציב הביטחון לפי סעיף 18 לחוק יסודות התקציב, או של ועדת משנה שלהן יהיו חסויים ולא יועמדו לעיון הציבור; הוראה זו לא תחול על ישיבות אלה:

(1) ישיבה המשודרת בערוץ הכנסת או מועברת באתר האינטרנט של הכנסת;

(2) ישיבה שיושב ראש הוועדה הודיע לפני שהחלה כי הפרוטוקול שלה לא יהיה חסוי, והוא רשאי להודיע על כך גם לאחר שהחלה הישיבה, ובלבד שהודעה כזו תינתן רק בהסכמת כל מי שדיבר בישיבה עד למתן ההודעה;

(3) ישיבה של ועדת החוץ והביטחון במליאתה העוסקת בחקיקה ראשית או חקיקת משנה, אלא אם כן יושב ראש הוועדה הודיע מראש אחרת.

(ג) פרוטוקולים של ישיבות שנקבע בחוק שיהיו חסויות, ובכלל זה ישיבות של ועדת משנה כאמור בסעיף 5(ה) לחוק הכנסת, של ועדה משותפת כאמור בסעיף 18 לחוק מבקר המדינה ושל ועדת הכנסת לענייני השירות כאמור בסעיף 6 לחוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002, יהיו חסויים ולא יועמדו לעיון הציבור לפי כל דין.

(ד) (1) יושב ראש ועדה, ולעניין ועדת משנה - יושב ראש הוועדה שבחרה אותה, רשאי לקבוע, במקרים מיוחדים, ביוזמתו או לפי בקשה של חבר הכנסת וכן של שר או סגן שר או נציגם, כי פרוטוקול של ישיבת ועדה שאינה מפורטת בסעיף קטן (ב) רישה או (ג), או חלק ממנו, יהיה חסוי ולא יועמד לעיון הציבור לתקופה שיקבע או לקבוע הוראות והגבלות לעניין העיון בו, בין היתר בשל אחת מאלה:

(א) הדבר דרוש לשם שמירה על ביטחון המדינה, אינטרסים חיוניים של המדינה או שלום הציבור וביטחונו;

(ב) הדבר דרוש לשם הגנה על עניינו של קטין או חסר ישע;

(ג) לבקשת מי שהשתתף בישיבה -
העמדת הפרוטוקול לעיון הציבור
עשויה לגרום נזק לו או לזולתו.

(2) יושב ראש הוועדה יודיע לוועדה על
קביעתו כאמור בפסקה (1), ככל האפשר
לפני ישיבת הוועדה, והוא רשאי להודיע
על כך גם במהלכה, וכן רשאי הוא
לשנות את קביעתו בהודעה לוועדה;
הודיע יושב ראש ועדה על קביעתו או על
שינויה, רשאית הוועדה לשנות את
החלטתו.

(3) שינוי לפי פסקה (2) של קביעה שלפיה
פרוטוקול יהיה חסוי לאחר שהחלה
הישיבה ייעשה רק בהסכמת כל מי
שדיבר בעת שהקביעה כי הפרוטוקול
חסוי היתה בתוקף.

(4) יושב ראש ועדה כאמור בפסקה (1)
רשאי, באישור בכתב של יושב ראש
הכנסת, לקבוע קביעה כאמור באותה
פסקה גם לאחר סיומה של ישיבת
הוועדה לגבי חלק מהפרוטוקול, כדי
לחסות שם של אדם או דבר העשוי
להביא לזיהויו, ובלבד שהתקיימה
לדעתו עילה מהעילות המנויות
בפסקאות משנה (ב) או (ג) לאותה
פסקה; יושב ראש הוועדה יודיע לוועדה
על אישור שניתן לפי פסקה זו וכן רשאי
הוא לשנות את קביעתו בהודעה ליושב
ראש הכנסת ולוועדה.

(ה) פרוטוקולים חסויים של ישיבות הוועדות לא
יועמדו לעיון הציבור, ואולם -

(1) חבר הכנסת רשאי לעיין בפרוטוקולים
חסויים של ישיבת ועדה או ועדת משנה
שהוא חבר קבוע או ממלא מקום קבוע
בה, לרבות פרוטוקולים כאמור מכנסות
קודמות;

(2) מי שהשתתף בישיבת הוועדה, לרבות חבר הכנסת שאינו חבר הוועדה, רשאי לעיין בפרוטוקול הישיבה שבה השתתף, ואם הוזמן רק לחלק מהישיבה יהיה רשאי לעיין רק באותו חלק של הפרוטוקול; עיון כאמור ייעשה במשרדי הוועדה.

(ו) על העיון בפרוטוקולים של ישיבות ועדה יחולו תקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך), התש"ע-2010, בשינויים המחויבים וככל שלא נקבע אחרת בתקנון זה; לעניין זה יחולו על ישיבה שהפרוטוקול שלה חסוי הוראות התקנות האמורות לעניין ישיבה חסויה.

פרק שישי: התנהגות חברי הכנסת בישיבות הוועדות

- כללי התנהגות בישיבת ועדה (תיקונים מס' 120, 121 ו-127)**
121. (א) חבר הכנסת המשתתף בישיבת ועדה ימלא אחר הוראות יושב ראש הוועדה.
- (ב) חבר הכנסת ידבר בישיבת ועדה ברשות יושב ראש הוועדה ובמסגרת הזמן שהוקצבה לו.
- (ג) חבר הכנסת ידבר בישיבת ועדה בצורה הולמת, בלשון מקובלת ובאופן השומר על כבוד הכנסת, ולא יעשה בוועדה מעשה שיש בו פגיעה בכבוד הכנסת, בכבוד אחד מחבריה או בסדר דיוני הוועדה.
- (ד) חבר הכנסת המשתתף בישיבת ועדה לא ישוחח במהלך הישיבה בטלפון ויקפיד שמכשיר הטלפון או מכשיר אחר שברשותו לא ירעיש.
- (ה) הוראות פרק זה יחולו גם על שרים וסגני שרים.
- קריאה לסדר והוצאה מישיבת ועדה (תיקון מס' 120)**
122. (א) סבר יושב ראש ועדה כי חבר הכנסת התנהג בישיבת ועדה בניגוד להוראות סעיף 121, יקרא לו לסדר.
- (ב) (1) נקרא חבר הכנסת לסדר שלוש פעמים בישיבה אחת של הוועדה, רשאי יושב ראש הוועדה לשלול ממנו את רשות הדיבור באותה ישיבה, או להוציאו מהישיבה, ואם היה צורך בכך - להורות על הוצאתו.
- (2) הפר חבר הכנסת את הסדר הפרה חמורה, רשאי יושב ראש הוועדה להוציאו מהישיבה לאלתר, ואם היה צורך בכך - להורות על הוצאתו.
- (ג) הוצא חבר הכנסת מישיבת ועדה, רשאי להשתתף במקומו ממלא מקומו לפי הוראות סעיפים 103 ו-104; חבר הכנסת שהוצא מהישיבה רשאי להיכנס אליה אם הרשה זאת יושב ראש הוועדה או לצורך הצבעה בלבד.

פרק שביעי: מוזמנים לישיבות הוועדות ומסירת מידע לוועדות

זימון נושאי 123. (א) ועדה רשאית לזמן לישיבותיה עובד, נושא משרה וממלאי תפקיד ומסירת מידע (תיקון מס' 120)

ועדה רשאית לזמן לישיבותיה עובד, נושא משרה או ממלא תפקיד כמפורט בסעיף 21(ב) לחוק-יסוד: הכנסת ובסעיף 42(ג) ו-21(ד) לחוק-יסוד: הממשלה; מי שזומן כאמור יתייצב לפני הוועדה וימסור לה את המידע שבידו על פעילות הגוף שבו הוא מכהן בקשר לנושא הדיון.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), השר הנוגע בדבר או ראש הגוף שהמוזמן פועל בשירותו כאמור בסעיף קטן (ה), רשאי להופיע בוועדה במקום מי שזומן, והוא יודיע על כך לוועדה לפני הדיון.

(ג)¹ ועדה רשאית לדרוש מנושא משרה או ממלא תפקיד כאמור בסעיף קטן (א), מידע, מסמכים ודוחות (בפרק זה - מידע) שבתחום סמכותו, המצויים בידי הגוף שבו הוא מכהן והדרושים לוועדה למילוי תפקידה, והוא יעבירם לוועדה.

(ד) זומן שר לישיבת ועדה לפי סעיף קטן (א), רשאי הוא להודיע כי נציגו יופיע במקומו, אלא אם כן החליטה הוועדה כי השר או סגנו יתייצב לפניו בעצמו; דרשה ועדה מידע משר לפי סעיף קטן (ג), רשאי הוא להעבירו לוועדה באמצעות נציגו.

¹ מדובר בסמכות הוועדה ולא בסמכות חבר ועדה בתור שכזה (בג"ץ 337/83 ח"כ חיים רמון נ' שר המשפטים).

(ה)

זימון לוועדה לפי סעיף קטן (א) או דרישת מידע לפי סעיף קטן (ג), לגבי עובד, נושא משרה או ממלא תפקיד בשירות המדינה ייעשו באמצעות השר הנוגע בדבר או בידיעתו, ולגבי מי שאינו כפוף לשר - באמצעות ראש הגוף שהוא פועל בשירותו או בידיעתו, כמפורט להלן:

(1) לגבי עובד, נושא משרה או ממלא תפקיד במשרד מבקר המדינה - מבקר המדינה;

(2) לגבי חבר מועצה של רשות מקומית, וכן עובד, נושא משרה או ממלא תפקיד ברשות מקומית - ראש הרשות המקומית;

(3) לגבי חבר מועצה דתית וכן עובד, נושא משרה או ממלא תפקיד במועצה דתית - ראש המועצה הדתית, וכן בידיעת השר הממונה על המועצות הדתיות;

(4) לגבי עובד, נושא משרה או ממלא תפקיד בחברה ממשלתית - המנהל הכללי של החברה, ולגבי המנהל הכללי או דירקטור בחברה ממשלתית - יושב ראש הדירקטוריון של החברה, והכל גם בידיעת השר הממונה; הוראות אלה יחולו גם על בעלי תפקידים בתאגידים שהוקמו בחוק ובגופים אחרים שהוקמו בחיקוק, הממלאים תפקידים דומים אף אם כינויים שונה ובשינויים המחויבים; בפסקה זו -

"השר הממונה" - השר שנקבע כאחראי לענייני החברה הממשלתית או השר הממונה על ביצוע החוק שמכוחו הוקם התאגיד או הגוף, לפי העניין;

"גופים אחרים שהוקמו בחיקוק" -
כהגדרתם בסעיף 60א(ב)(5) לחוק
החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975.

(ו) זימון לוועדה לפי סעיף קטן (א) ייעשה, ככל
האפשר, לא יאוחר מהשבוע שקדם לשבוע שבו
מתקיימת ישיבת הוועדה; מידע לפי סעיף קטן
(ג) לצורך ישיבה של הוועדה, יידרש, ככל
האפשר, לא יאוחר מהשבוע הקודם לשבוע
שבו מתקיימת ישיבת הוועדה, ויימסר לוועדה,
ככל האפשר, 24 שעות לפחות לפני פתיחת
הישיבה.

(ז) (1) שר שענייני משרדו נדונים בוועדה קבועה
המנויה בסעיף 100, יופיע בוועדה לדיווח
על ענייני משרדו, אחת לכנס של הכנסת;
בדיווח כאמור יסקור השר לפני הוועדה
את פעולות משרדו, את תכנית העבודה
של המשרד ואת אופן ביצוע תקציב
המשרד; כמו כן ישיב השר לשאלות של
חברי הוועדה, לרבות שאלות שהועברו
אליו מראש באמצעות יושב ראש
הוועדה.

(2)¹ ועדת הכנסת תקבע, לגבי כל שר, לאיזו ועדה יימסר הדיווח, ורשאית היא לקבוע יותר מוועדה אחת; יושב ראש הוועדה ימסור לשר הודעה על מועד הדיווח לפחות שלושים ימים מראש.

¹ החלטת ועדת הכנסת מיום ט' בטבת התשע"ו - 21 בדצמבר 2015 :

הועדה שאליה ידווח	השר	
ועדת החוץ והביטחון	ראש הממשלה	1.
ועדת החוץ והביטחון	שר הביטחון	2.
ועדת החוץ והביטחון	שר החוץ	3.
ועדת החוץ והביטחון	שר לנושאים אסטרטגיים והסברה	4.
ועדת החוץ והביטחון	שר המודיעין	5.
ועדת החוץ והביטחון	שר לשיתוף פעולה אזורי	6.
ועדת הכלכלה	שר התחבורה והבטיחות בדרכים	7.
ועדת הכלכלה	שר התיירות	8.
ועדת הכלכלה	שר הבינוי והשיכון	9.
ועדת הכלכלה	שר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל	10.
ועדת הכלכלה	שר התקשורת	11.
ועדת הכלכלה	שר האנרגיה	12.
ועדת הכלכלה + ועדת החינוך (בענייני צער בעלי חיים)	שר החקלאות ופיתוח הכפר	13.
ועדת הכלכלה + ועדת העבודה, הרווחה והבריאות	שר הכלכלה והתעשייה	14.
ועדת החינוך התרבות והספורט	שר החינוך	15.
ועדת החינוך התרבות והספורט	שר התרבות והספורט	16.
ועדת החינוך התרבות והספורט	שר לירושלים ומורשת	17.
ועדת העבודה, הרווחה והבריאות	שר הבריאות	18.
ועדת העבודה, הרווחה והבריאות	שר לשוויון חברתי	19.
ועדת העבודה, הרווחה והבריאות	שר הרווחה והשירותים החברתיים	20.
ועדת הכספים + ועדת הפנים (בענייני תכנון ובנייה)	שר האוצר	21.
ועדת הפנים והגנת הסביבה	שר הפנים	22.
ועדת הפנים והגנת הסביבה	שר לביטחון הפנים	23.
ועדת הפנים והגנת הסביבה	שר להגנת הסביבה	24.
ועדת הפנים והגנת הסביבה	שר לשירותי דת	25.
ועדת החוקה, חוק ומשפט	שר המשפטים	26.
ועדת העלייה הקליטה והתפוצות	שר העלייה והקליטה	27.
ועדת העלייה הקליטה והתפוצות	שר התפוצות	28.
ועדת המדע והטכנולוגיה	שר המדע הטכנולוגיה והחלל	29.

סייגים לזימון 124. (א)
ולמסירת מידע (תיקון מס' 120)
 עובד, נושא משרה או ממלא תפקיד שנדרש למסור מידע לוועדה לפי סעיף 123 ימסור אותו במלואו, אלא אם כן חלים על המידע הסייגים הקבועים בסעיף 21(ב) לחוק-יסוד: הכנסת או בסעיף 42(א) לחוק-יסוד: הממשלה; ואולם, חלים סייגים כאמור וניתן להעביר את המידע המבוקש תוך השמטת החלקים שחלים עליהם הסייגים, או להעבירו בתנאים, יועבר המידע בחלקו או בתנאים, ובכלל זה ששיבת הוועדה לא תהיה פומבית, שפרוטוקול הישיבה יהיה חסוי או שהמידע יימסר רק ליושב ראש הוועדה.

(ב)
 הודעה שלפיה לא ניתן למסור לוועדה מידע כמפורט בסעיף קטן (א), או שניתן למסור מידע בחלקו או בתנאים, תימסר, בצירוף נימוקים ובלי לחשוף מידע כאמור, בידי השר או ראש הגוף כאמור בסעיף 123(ה) ליושב ראש הוועדה, ולבקשת מוסר ההודעה היא תהיה חסויה.

הזמנת משתתפים נוספים (תיקון מס' 120) 125. (א)
 יושב ראש ועדה רשאי להזמין לישיבה כל מי שיש לו ידע או עניין בנושא שהוועדה דנה בו, לשמוע את דעתו ולבקש ממנו מידע.

(ב)
 יושב ראש ועדה רשאי להזמין קטין להשתתף בישיבת הוועדה, ובלבד שהורה או אפוטרופסו של הקטין לא הודיע על התנגדותו להשתתפות בישיבה.

ייחוד ההופעה (תיקונים מס' 120 ו-127) 126.
 יושב ראש ועדה רשאי להתיר למי שזומן להתייצב לפני ועדה או שהוזמן אליה להופיע לפני הוועדה שלא בנוכחות אחרים, שאינם חברי הכנסת, שרים, סגני שרים או נציגי הממשלה, אם ביקש זאת לפני תחילת הישיבה והיושב ראש נוכח כי יש הצדקה לכך, בנסיבות העניין.

אי-התייצבות 127. (א)
או אי-מסירת
מידע¹ (תיקון
מס' 120)

זומן אדם להתייצב לפני ועדה או נדרש למסור לה מידע לפי הוראות סעיף 123 ולא עשה כן, ולא נמסרה הודעה מראש כי חלים סייגים על מסירת המידע כאמור בסעיף 124, רשאית הוועדה להודיע על כך לשר או לראש הגוף שבאמצעותם או בידיעתם נעשה הזימון או נדרש המידע.

(ב)

לא הודיע מי שזומן, בהתראה הולמת מראש, על אי-התייצבותו או על אי-מסירת המידע, רשאית הוועדה, באישור יושב ראש הכנסת, לפנות לנציבות שירות המדינה או לגורם אחר המוסמך לדון בתלונות בענייני משמעת, בבקשה להפעיל את סמכותם כלפי המוזמן, ואלה יודיעו לוועדה על הפעולות שנקטו בעניין; העתק הפנייה יימסר גם לשר או לראש הגוף כאמור.

¹ ראו נוהל שפרסם יושב ראש הכנסת בעניין הפרת חובת ההתייצבות בפני ועדות הכנסת ביום 5.3.2018 - מופיע בהמשך חוברת זו.

פרק שמיני: ועדת חקירה פרלמנטרית¹

- הצעה להקים 128. (א) חבר הכנסת שאינו שר או סגן שר, כמה חברי כנסת או ועדה מוועדות הכנסת רשאים להציע לכנסת להקים ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא מסוים; על הצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית יחולו הוראות סעיף 52(ב) עד (ד) כפי שהן חלות על הצעות לסדר היום.
- הצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית שהציעו חברי הכנסת תהיה במסגרת המכסה הסייעת לפי סעיף 99. (ב)
- הצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית תידון בישיבת הכנסת המוקדשת לדיון בהצעות חוק המובאות לדיון מוקדם ובהצעות לסדר היום. (ג)
- אחד מחברי הכנסת שהציעו להקים ועדת חקירה פרלמנטרית או יושב ראש הוועדה המציעה, לפי העניין, ינמק את ההצעה במסגרת זמן שלא תעלה על עשר דקות ויבקש להעבירה לוועדת הכנסת. (ד)

¹ ועדות חקירה שהוקמו בכנסת ה-15: איתור והשבת נכסים של נספי השואה (15.2.2000); יישום ומימון חוק ביטוח בריאות ממלכתי; האלימות בספורט (1.1.2001); סחר בנשים (6.3.2001); משק המים (27.6.2001); הפערים החברתיים-כלכליים בישראל (25.7.2001); תאונות הדרכים (4.2.2002). בכנסת ה-16: איתור והשבת נכסים של נספי שואה; שמירת ההגינות ומניעת האלימות בספורט; סחר בנשים; גילויי השחיתות בממשל במדינת ישראל; האירועים שהתרחשו בעמונה ביום ג' בשבט התשס"ו-1.2.06. בכנסת ה-17: האזנות סתר (26.12.06), הסמכת ועדת החוקה חוק ומשפט; עמלות הבנקים (22.1.07), הסמכת ועדת הכלכלה, דו"ח מסכם הוגש ב-19.6.07; קליטת עובדים ערבים בשירות הציבורי (19.2.08); התנשית והתחזוקה של אתר הרשב"י במירון (2.7.08); ועידת התביעות (30.7.08); קליטתם בישראל של יוצאי אתיופיה (30.7.08). בכנסת ה-18: העסקת עובדים ערבים בשירות הציבורי (24.6.09). בכנסת ה-20: התנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים (5.7.17).

(ה) אחרי ההנמקה לפי סעיף קטן (ד), רשאי שר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, להביע את עמדת הממשלה ביחס להצעה במסגרת זמן שלא תעלה על עשר דקות ולהודיע על הסכמתה או על התנגדותה להעברת ההצעה לוועדת הכנסת.

(ו) תמכה הממשלה בהעברת ההצעה לוועדת הכנסת או לא נקטה עמדה, כאמור בסעיף קטן (ה), רשאי אחד מחברי הכנסת הנוכח במליאה, כפי שיקבע יושב ראש הישיבה, להציע להסיר את ההצעה מסדר היום ולנמק את התנגדותו להצעה במסגרת זמן שלא תעלה על שלוש דקות; קיבל אחד מחברי הכנסת רשות דיבור כדי לנמק את התנגדותו להצעה אך בדבריו תמך בה, יפסיקנו יושב ראש הישיבה וייתן רשות דיבור לחבר כנסת אחר המבקש להתנגד להצעה.

(ז) בתום הדיון תחליט הכנסת אם להעביר את ההצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית לוועדת הכנסת או להסירה מסדר היום, ולעניין דחיית ההצבעה יחולו הוראות סעיף 35.

(ח) החליטה הכנסת להסיר את ההצעה מסדר היום, לא יתקיים דיון בהצעה זהה או דומה בעיקרה לפני שעבר חודש מיום החלטת הכנסת, אלא אם כן החליט יושב ראש הכנסת, לבקשת חבר הכנסת המציע או הוועדה המציעה, לפי העניין, על קיצור התקופה האמורה אם מצא שחל שינוי של ממש בנסיבות.

הדיון בוועדת הכנסת בהצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית (תיקונים מס' 120 ו-135)

(א) 129. (א) הועברה לוועדת הכנסת הצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, תכין הוועדה הצעה מטעמה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, אולם רשאית היא להביא, בצד הצעתה, המלצה לכנסת להסיר את הנושא מסדר היום; הועברו לוועדת הכנסת כמה הצעות בנושא דומה, תכין הוועדה הצעה אחת מטעמה.

(2) ועדת הכנסת תכין את ההצעה בתוך שלושים ימים מיום שהועברה אליה, וימי הפגרה לא יבואו במניין.

(ב) בהצעת ועדת הכנסת להקים ועדת חקירה פרלמנטרית יפורטו הרכבה, סמכויותיה ותפקידיה של הוועדה, וניתן לכלול בה הוראה לעניין תקופת כהונתה; בהצעה להקים ועדה כאמור שלא על ידי הסמכת ועדה קבועה יהיה חבר הכנסת שהציע להקימה חבר בהרכב, אם ביקש זאת, ואולם מספר חברי ועדת החקירה לא יעלה על 11.

(ג) ראתה ועדת הכנסת כי הנושאים שבסמכות ועדת החקירה הפרלמנטרית עלולים לפגוע בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה או בעניין כלכלי חיוני שלה, רשאית היא לכלול בהצעתה הוראה כי הפרוטוקולים של ישיבות הוועדה יהיו חסויים.

חזרה מהצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית (תיקון מס' 120)

(א) 130. (א) חבר הכנסת או ועדה שהציעו להקים ועדת חקירה פרלמנטרית רשאים לחזור בהם מההצעה, כל עוד ועדת הכנסת לא סיימה את דיוניה כאמור בסעיף 129 או בסעיף 132.

(ב) הודעה על חזרה מהצעה כאמור בסעיף קטן (א) תימסר בכתב ליושב ראש הכנסת אם הכנסת טרם דנה בהצעה כאמור בסעיף 128, וליושב ראש ועדת הכנסת אם ההצעה הועברה לוועדה כאמור באותו סעיף; נמסרה ההודעה לפני הנמקת ההצעה כאמור בסעיף 128(ד), לא תבוא ההצעה במניין ההצעות לפי סעיף 99.

(ג) יושב ראש הכנסת או יושב ראש ועדת הכנסת, לפי העניין, יודיע לכנסת על החזרה מההצעה, ועם מסירת ההודעה תרד ההצעה מסדר יומה של הכנסת; היו כמה מציעים, יימחק שמו של המציע שחזר בו מרשימת המציעים.

131. (א) הנחה על שולחן הכנסת וסדרי הדיון בהצעת ועדת הכנסת (תיקון מס' 120)

מזכיר הכנסת יניח על שולחן הכנסת את הצעת ועדת הכנסת להקים ועדת חקירה פרלמנטרית; יושב ראש הכנסת יעמיד את ההצעה על סדר יומה של הכנסת, לכל המוקדם למחרת הנחתה על שולחן הכנסת.

(ב) הדיון האישי בהצעת ועדת הכנסת להקים ועדת חקירה פרלמנטרית ייפתח בהצגת ההצעה על ידי יושב ראש ועדת הכנסת, ואם המליצה להסיר את הנושא מסדר היום, יציג גם את המלצתה.

(ג) שר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, רשאי להביע את עמדת הממשלה ביחס להצעת ועדת הכנסת.

(ד) בתום הדיון תצביע הכנסת, בהצבעה אחת, על הצעת ועדת הכנסת להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, אף אם הוועדה המליצה להסיר את הנושא מסדר היום.

(ה) החליטה הכנסת להסיר את הנושא מסדר היום, יחולו הוראות סעיף 128(n).

132. (א) חידוש הדיון בוועדת הכנסת לפני תחילת הדיון בכנסת (תיקון מס' 120)

הונחה על שולחן הכנסת הצעת ועדת הכנסת להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, רשאית ועדת הכנסת לחדש את דיוניה בהצעה כל עוד לא החל הדיון בה בכנסת; החליטה ועדת הכנסת לחדש את דיוניה, יודיע על כך יושב ראש הוועדה ליושב ראש הכנסת, ומזכיר הכנסת יודיע על כך לכנסת.

(ב) החליטה ועדת הכנסת לחדש את דיוניה לפי סעיף קטן (א), תכין מחדש הצעה מטעמה להנחה על שולחן הכנסת, בתקופה האמורה בסעיף 129(א)(2).

133. (א) החל הדיון במליאת הכנסת בהצעת ועדת הכנסת להקים ועדת חקירה פרלמנטרית וכל עוד לא החליטה הכנסת, רשאים יושב ראש ועדת הכנסת, וכן שר, או סגן שר בענייני המשרד שבו הוא מכהן, בשם הממשלה, להציע לכנסת להחזיר לוועדת הכנסת את ההצעה, כולה או עניין מסוים שבה, והכנסת תחליט על כך בהצבעה שתתקיים מיד.

**החזרה
לוועדת
הכנסת
במהלך הדיון
בכנסת (תיקון
מס' 120)**

(ב) החליטה הכנסת להחזיר את ההצעה לוועדת הכנסת לפי סעיף קטן (א), יופסק הדיון; ועדת הכנסת תדון בהצעה או בעניין, ותכין אותה מחדש להנחה על שולחן הכנסת, בתקופה האמורה בסעיף 129(א)(2).

134. (א) נתפנה מקומו של חבר ועדת חקירה פרלמנטרית שאת חבריה בחרה ועדת הכנסת או החליטה סיעה על חילופי חבר מטעמה בוועדת חקירה כאמור, תבחר ועדת הכנסת חבר אחר במקומו; הוראות אלה יחולו גם לעניין יושב ראש ועדת החקירה.

**חילופי חבר
ועדת חקירה
פרלמנטרית
ומילוי מקום
(תיקון מס'
120)**

(ב) יושב ראש ועדת הכנסת יודיע לכנסת מיהו חבר הוועדה החדש, וחברותו תהיה בתוקף מעת מסירת ההודעה לכנסת.

(ג) לחבר ועדת חקירה פרלמנטרית לא ימונה ממלא מקום קבוע לפי סעיף 103, ולעניין מילוי מקומו באופן ארעי יחולו הוראות סעיף 104.

135. (א) סמכויותיה של ועדת חקירה פרלמנטרית והנחת דוח על שולחן הכנסת (תיקון מס' 120)

לוועדת חקירה פרלמנטרית יהיו הסמכויות הנתונות לוועדה קבועה בכל הנוגע לסדרי דיון, לזימון לוועדה ולקבלת מידע, ככל שהכנסת לא קבעה אחרת.

(ב) ועדת חקירה פרלמנטרית תניח על שולחן הכנסת דוח המפרט את פעולותיה ומסקנותיה, בצירוף עמדת מיעוט, אם היתה, והיא רשאית להניח דוח ביניים.

(ג) (1) יושב ראש הכנסת רשאי להחליט כי הכנסת תקיים דיון אישי בדוח שהניחה ועדת חקירה פרלמנטרית על שולחן הכנסת, לכל המוקדם למחרת הנחתו על שולחן הכנסת.

(2) החליט יושב ראש הכנסת כאמור בפסקה (1), יפתח יושב ראש ועדת החקירה הפרלמנטרית את הדיון ורשאי הוא לסכמו, במסגרת הזמן האמורה בסעיף 29(3); הסיעות רשאיות להגיש הצעות החלטה לסיכום הדיון כאמור בסעיף 56(ג), ועל החלטה שהתקבלה יחולו הוראות סעיף 56(ד).

סיום כהונה 136. (א) ועדת חקירה פרלמנטרית תחדל לכהן בהתקיים אחד מאלה:
של ועדת חקירה פרלמנטרית והארכת כהונה (תיקון מס' 120)

(1) הסתיימה תקופת כהונתה של הכנסת שבה מונתה;

(2) הסתיימה התקופה שקבעה הכנסת לכהונתה של ועדת החקירה הפרלמנטרית;

(3) ועדת החקירה הפרלמנטרית הודיעה לכנסת על סיום עבודתה והניחה דוח על שולחן הכנסת כאמור בסעיף 135(ב);

(4) הכנסת החליטה, לפי הצעת ועדת החקירה הפרלמנטרית או ועדת הכנסת, על סיום כהונתה של ועדת החקירה ובמועד שתקבע.

(ב) הכנסת, לפי הצעת ועדת הכנסת ולפי בקשה של ועדת החקירה הפרלמנטרית, רשאית להאריך את תקופת הכהונה של ועדת החקירה, אם נקבעה, לתקופה שתקבע, ולא יאוחר מתום כהונתה של אותה כנסת.

פרק תשיעי: הוראות לעניין ועדת האתיקה

סייגים
למינוי,
השעיה
והעברה
מכהונה של
חבר ועדת
האתיקה לפי
סעיף 13ד
לחוק
החסינות
(תיקון מס'
120)

137. (א) יושב ראש הכנסת לא ימנה כחבר בוועדת האתיקה את מי שהתקיים בו האמור בפסקאות (1) רישה או (2) שבסעיף 3(א).

(ב) התקיים בחבר ועדת האתיקה האמור בפסקה (1) רישה שבסעיף 3(א), רשאי יושב ראש הכנסת להשעותו מכהונה בוועדת האתיקה; ההשעיה תסתיים עם מתן פסק דין סופי המזכה אותו או שאינו קובע שיש עם העבירה קלון, ואם נקבע שתהיה לו חסינות בפני דין פלילי - עם תום תקופת כהונתה של אותה כנסת, והכל אם לא קבע יושב ראש הכנסת תקופה קצרה יותר; יושב ראש הכנסת ימנה חבר כנסת אחר שיכהן בוועדת האתיקה בתקופת ההשעיה, ועם תום תקופת ההשעיה יחליט אם חבר הכנסת שהושעה ימשיך לכהן בוועדה או יוחלף בחבר אחר.

(ג) הורשע חבר ועדת האתיקה במהלך כהונתה של אותה כנסת בפסק דין סופי בעבירה פלילית, יחדל לכהן בוועדת האתיקה.

חלק ט': שדולות חברי הכנסת וקבוצות ידידות בין-פרלמנטריות

שדולות חברי הכנסת¹
(תיקונים מס' 118 ו-120)

(א) חבר הכנסת שאינו שר או סגן שר רשאי לייסד שדולה של חברי כנסת ולהיות חבר בשדולה כאמור, בהתאם להוראות סעיף זה; שדולות יפעלו בתקופת כהונתה של הכנסת שבה הוקמו.

(ב) חבר הכנסת שייסד שדולה יודיע למזכיר הכנסת בכתב על הקמת השדולה ועל חברי הכנסת החברים בה; מזכיר הכנסת יפרסם באתר האינטרנט של הכנסת רשימה של השדולות וחבריהן, ויעדכנה מזמן לזמן.

(ג) שדולה תיקרא "שדולת חברי הכנסת" לעניין מסוים, ולא יהיה חבר בה מי שאינו חבר הכנסת.

(ד) שדולה רשאית לקיים את ישיבותיה במשכן הכנסת.

(ה) שדולה אינה גוף של הכנסת ולא תציג את עצמה כגוף של הכנסת אלא כשדולה של חברי הכנסת, ובכלל זה -

(1) במסמכים של השדולה או של אדם הפועל מטעמה שאינו חבר הכנסת לא ייעשה שימוש בסמל הכנסת;

(2) הזמנת עובד המדינה לישיבות השדולה תיעשה באמצעות השר הממונה או בידיעתו, תוך ציון העובדה שהעובד אינו מחויב להיענות להזמנה;

¹ הוראות סעיף 138 יחולו גם על שדולות חברי הכנסת שהוקמו לפני תחילתו של תיקון מס' 118.

(3) השדולה לא תקבל תקציב מהכנסת, ואולם מותר לחבריה לעשות שימוש בתקציב השנתי העומד לרשותם לפי החלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), התשס"א-2001 לצורכי השדולה, בכפוף להוראות ההחלטה האמורה.

(ו) יושב ראש הכנסת רשאי להורות על שינוי שמה של שדולה אם יש בשם כדי להטעות או כדי לפגוע בכבוד הכנסת.

(ז) יושב ראש הכנסת רשאי להורות על הפסקת פעילותה של שדולה אם יש במטרותיה או במעשיה, במפורש או במשתמע, אחד מאלה:

(1) שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית;

(2) הסתה לגזענות;

(3) תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל;

(4) פגיעה בכבוד הכנסת.

קבוצות
ידידות
בין-
פרלמנטריות¹
(תיקונים מס'
118 ו-120)

139. (א) יושב ראש הכנסת ימנה, מבין חברי הכנסת שאינם שרים או סגני שרים, יושבי ראש קבוצות ידידות בין-פרלמנטריות (בסעיף זה - קבוצות ידידות), והוא רשאי להחליפם בכל עת.

¹ הוראות סעיף 139 יחולו גם על קבוצות ידידות בין-פרלמנטריות שפעלו לפני תחילתו של תיקון מס' 118.

(ב) קבוצות ידידות יפעלו בתקופת כהונתה של הכנסת שבה הוקמו ויקיימו קשרים עם פרלמנטים, חברי פרלמנט וקבוצות ידידות מקבילות באמצעות אגף קשרי חוץ של הכנסת.

(ג) חברי כנסת שאינם שרים או סגני שרים המעוניינים להצטרף לקבוצת ידידות כחברים יודיעו על כך למנהל אגף קשרי חוץ של הכנסת, והוא יפרסם באתר האינטרנט של הכנסת רשימה של קבוצות הידידות וחבריהן, ויעדכנה מזמן לזמן.

יושב ראש הכנסת ימנה את חברי הכנסת שייצגו את הכנסת בארגונים בין-לאומיים שהכנסת חברה או משקיפה בהם, ובמקרים מיוחדים הוא רשאי למנות חבר כנסת המכהן כשר או כסגן שר לנציג כאמור.

140. ארגונים בין-לאומיים¹
(תיקונים מס' 118 ו-120)

¹ מינויים של יושבי ראש קבוצות ידידות בין-פרלמנטריות ושל נציגי הכנסת בארגונים בין-לאומיים שנעשו לפני תחילתו של תיקון מס' 118 יעמדו בתוקפם גם אחרי תחילתו.

חלק י': תקנון הכנסת

פרק ראשון: תקדימים ופירושים

141. שאלה הנוגעת לדיוני הכנסת שאין לה הוראה בתקנון זה, תחליט בה ועדת הכנסת, והחלטתה תהיה תקדים מחייב כל עוד לא תוקן תקנון זה באותו עניין. **קביעת תקדימים (תיקון מס' 120)**
142. הכנסת לא תדון בשום עניין בצורת דיון החורגת מהוראות תקנון זה או מהתקדימים, אלא אם כן דנה ועדת הכנסת והחליטה על כך בהסכמת כל חברי הוועדה שהשתתפו בהצבעה; החלטה כאמור לא תהיה תקדים מחייב. **סטייה מהתקנון והתקדימים¹ (תיקון מס' 120)**
143. (א) התעורר בשעת הדיון במליאת הכנסת ספק בפירוש הוראה מהוראות תקנון זה או התקדימים, יכריע יושב ראש הישיבה והכרעתו באותה ישיבה תהיה מחייבת. **פירוש התקנון והתקדימים (תיקון מס' 120)**

¹ (1) החלטת ועדת הכנסת לקיים דיון (והצבעה בעקבותיו) בהצעת אי אמון לממשלה בו ביום, היא עניין של "צורת הדיון". לפיכך היתה ועדת הכנסת מוסמכת להחליט על כך, לפי סעיף 148 של התקנון, תוך סטייה מסעיף 35(ב) של התקנון (בג"ץ 148/73 פרוץ' שמואל קניאל נ' שר המשפטים ואח').

(2) "הכנסת יכולה לנהוג לפי הנוהג והנהל המקובלים בה רק באותם נושאים אשר לא מצאו ביטוי מפורש בתקנון הכנסת. סעיף 148 לתקנון, אשר כותרתו "סטייה מהתקנון והתקדימים", קובע, כי הכנסת לא תדון בשום עניין בצורת דיון החורגת מהוראות התקנון או מהתקדימים, אלא אם כן דנה והחליטה על כך ועדת הכנסת. משמע, בכל הנוגע לסטייה מצורת הדיון נקבעו תחומי הסטייה המותרים, מפורשות, בתוך התקנון, ונדרשת בכל הנוגע לצורת הדיון החלטה של ועדת הכנסת. אין החלטה כאמור במקרה שלפנינו. גם בעניין קביעת תקדימים בנושאים, שאין לגביהם הוראה בתקנון, נדרשת החלטה של ועדת הכנסת (סעיף 147 לתקנון). הפועל היוצא מן האמור לעיל הוא, כי הסכמה בין הסיעות הגדולות - ואפילו בין כל הסיעות - איננה יכולה לבוא במקום הוראה מפורשת של התקנון." (בג"ץ 1179/90 סיעת ר"צ, התנועה ליזכויות האזרח ולשלום נ' ממלא-מקום יו"ר הכנסת).

(ב) כל חבר כנסת רשאי, בתוך 15 ימים מיום הישיבה, לערער על הפירוש שניתן על ידי יושב ראש הישיבה, לפני ועדת הפירושים, המורכבת מיושב ראש הכנסת ושמונה חברי הכנסת, שאינם שרים או סגני שרים, שתבחר ועדת הכנסת.

(ג) חבר הכנסת המערער יוזמן להציג את עמדתו לפני ועדת הפירושים; היה המערער חבר בוועדת הפירושים, תבחר ועדת הכנסת חבר אחר במקומו לדיון בערעורו.

(ד) החלטת ועדת הפירושים תהיה סופית; ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.

פרק שני: תיקון תקנון הכנסת

הדיון בוועדת הכנסת בתיקון התקנון (תיקון מס' 120) 144. (א) חבר הכנסת שאינו שר או סגן שר רשאי להגיש הצעה לתיקון תקנון זה ליושב ראש ועדת הכנסת.

(ב) ועדת הכנסת תחליט אם להכין את ההצעה לשם הבאתה לאישור הכנסת או להסירה מסדר יומה.

(ג) הצעה לתיקון התקנון שהכינה ועדת הכנסת תונח על שולחן הכנסת, בצירוף דברי הסבר, וכל חבר כנסת וכן שר או סגן שר רשאים, בתוך 14 ימים, להגיש ליושב ראש ועדת הכנסת השגה בכתב על התיקון המוצע.

(ד) ועדת הכנסת תדון בהשגות שהוגשו ובסיום דיוניה, תניח שוב על שולחן הכנסת את ההצעה לתיקון התקנון בנוסח שקיבלה, בצירוף ההשגות שדחתה; ואולם, השגה השוללת את ההצעה לתיקון התקנון לא תידון, אך תצורף להצעת התיקון שתונח על שולחן הכנסת.

(ה) ועדת הכנסת רשאית לחדש את דיוניה בהצעה לתיקון התקנון גם לאחר שהונחה על שולחן הכנסת, וכל עוד לא החל הדיון בה; החליטה ועדת הכנסת לעשות כן, יודיע על כך יושב ראש הוועדה לכנסת; הוועדה תכין מחדש את הצעת התיקון ויחולו הוראות סעיפים קטנים (ג) ו-(ד), או תחליט להסירה מסדר יומה.

הדיון במליאה 145. (א) יושב ראש ועדת הכנסת יציג את הצעת הוועדה לתיקון התקנון, ויציין אם הוגשו השגות להצעה.

הדיון במליאה 145.
בתיקון
התקנון
(תיקון מס'
120)

(ב) חבר הכנסת שהגיש את ההצעה לתיקון התקנון רשאי לנמקה במסגרת זמן שלא תעלה על שלוש דקות, ואם היו כמה מציעים - חבר הכנסת שעליו הסכימו המציעים, ובהיעדר הסכמה - חבר הכנסת הראשון שהגיש את ההצעה.

(ג) צורפו להצעה לתיקון התקנון השגות, יחולו לעניין הנמקתן הוראות סעיף 90(ב) ו-(ד), כפי שהן חלות על הסתייגויות להצעת חוק.

(ד) לא הוגשו או לא צורפו להצעה לתיקון התקנון השגות, תצביע הכנסת, בלא דיון, על ההצעה, בהצבעה אחת; צורפו השגות, יחולו על ההצבעה הוראות סעיף 90(ו)(1) ו-(3) ו-(ז), בשינויים המחויבים.

(ה) החל הדיון במליאת הכנסת בהצעה לתיקון התקנון וכל עוד לא החליטה הכנסת, רשאים יושב ראש ועדת הכנסת, וכן שר או סגן שר, בשם הממשלה, להציע לכנסת להחזיר לוועדת הכנסת את ההצעה לתיקון התקנון, כולה או עניין מסוים שבה, והכנסת תחליט על כך בהצבעה שתתקיים מיד.

(ו) החליטה הכנסת להחזיר את ההצעה לוועדת הכנסת כאמור בסעיף קטן (ה), יופסק הדיון; ועדת הכנסת תדון בהצעה או בעניין, ותכין אותה מחדש להנחה על שולחן הכנסת, ואם הוחזרה ההצעה כולה - הוועדה רשאית גם להחליט להסירה מסדר היום.

תחילת תוקף
ופרסום
(תיקון מס'
120)

146. (א) תחילתו של תיקון תקנון זה עם אישורו על ידי הכנסת, אלא אם כן נקבע בו מועד מאוחר יותר.

(ב) יושב ראש הכנסת יפרסם ברשומות את נוסח התיקון שהתקבל.

החלטת ועדת הכנסת בדבר שעת שאלות¹

1. קיום שעת שאלות
מדי שבוע, במועד שיקבע יושב ראש הכנסת, תקיים הכנסת שעת שאלות, המסוננת לראש הממשלה או לשר אחר כפי שיקבע היושב ראש.
2. השעת שאלות
(א) שאלה תוגש למזכירות הכנסת בכתב, חתומה בידי חבר הכנסת השואל, וכן באמצעות הדואר האלקטרוני, לא יאוחר משה 10:00 ביום ב' השבוע, שבוציית לפני קיום שעת השאלות.
(ב) נשיאות הכנסת תפקח צער שאלות שיוצגו מראש לשר הנשאל כדי שישו צליהן בשעת השאלות; כן תקבע נשיאות הכנסת נושאים המצויים בסמכותו של השר שלטניהם יוכל להישאל בשעת השאלות כאמור בסעיף קטן (ד); החלטות נשיאות הכנסת יוצגו למזכירות הממשלה ללא דיחוי.
(ג) בנוסף לשאלות לפי סעיף קטן (א), יאפשר יושב ראש הישיבה, במהלך שעת השאלות, לעשרה חברי כנסת או יותר, הנבחרים ממליאה, לשאל שאלה שלא נמסרה לשר מראש, בנושא מהנושאים שצליהם החליטה נשיאות הכנסת כאמור בסעיף קטן (ב).
3. סדרי הדיון
במהלך שעת השאלות, ישאל חבר הכנסת השואל שאלה אחת במסגרת זמן של דקה אחת, השר הנשאל ישיב במסגרת זמן של שתי דקות, וחוזר חלילה.
4. תחולת סעיפי
צף שאלות לפי החלטה זו יחולו הוראות סעיפים 161(ב) רישא, 162 ו-165 לתקנון הכנסת, ששנויים המחויבים.
5. החלטה
החלטה זה מחליטה את החלטת ועדת הכנסת בדבר שעת שאלות מיום י"ז בחשוון התשנ"ח (17 בנובמבר 1997).

¹ מיום כ"ד בכסלו התשס"ח (4 בדצמבר 2007).

החלטת ועדת הכנסת בדבר שעת שאלות¹

יושב ראש הכנסת רשאי להודיע לכנסת על קיום עצת שאלות כיום מסוים, המוסנות לשר שיקבע היום ראש. עוד יקבע היום ראש 2 - 4 נושאים פתוחים אחריו השר מסמיים יתמקדו השאלות. לפני כל אחד מהנושאים יקבע היום ראש שאלה שאלה אחת והשר ישיב, וחוזר חלילה, עד שיחליט היום ראש לצבור פולס הפא אחריו. שאלה תהיה מסמכת על עד דקה אחת, והתשובה מסמכת על עד 2 דקות. השר רשאי להמציא לחבר הכנסת כפתר, פתוק שבו, תשובה או הפלמות לתשובה שפוצל פה.

על השאלות שהחליטה האמורה יחולו הוראות הסמיים 38 (ב) רישת, 39 ו-42 לתקנון, פסינויים המתחייבים, וכן החלטה ועדת הכנסת מיום י"ז פתמוז התשנ"ז - 22 פיולי 1997.

החלטת ועדת הכנסת בנושא שאילתות מהירות²

1. (א) יושב ראש הכנסת יקבע, פתאום עם הממשלה ומסמכת ישיבות הכנסת, מוצרים פהם יצנו חפרי הממשלה על שאילתות מהירות שציון פסניהם חפרי הכנסת.

(ב) פכל ישיבת שאילתות מהירות ישתתפו לפחות שפצה מהשרים, ופכרד פכל אחד מהשרים ישתתף פשימה כאמור אחת לפודש לפחות.

(ג) אחת לפודש וחצי לפחות, ופמוצד פתאום צמו, ישתתף עם ראש הממשלה פשימה שאילתות מהירות ויצנה על שאילתות מוסנות אליו או אל השרים האחרים.

2. חפר הכנסת המפקש להציו שאילתה מהירה לראש הממשלה או לאחד השרים רשאי להחליט למזכירות הכנסת לשט הצפרתה למזכירות הממשלה, 48 פעות לפחות לפני מוצד השימה; השאילתות שהוצערו מראש לממשלה יהוו לפחות פני פלשיים משאילתות מהירות פאותו דיון.

3. מסק הדיון פשאילתות מהירות לא יצלה פצה וחצי; הזמן הצומד לפרשנו של חפר הכנסת השואל לא יצלה על דקה; הזמן הצומד לפרשנו של ראש הממשלה או השר המשיב לא יצלה על שתי דקות לכל שאילתה; פפר הדפר את זמן הדיבור המוקצב לו, יורה לו יושב ראש השימה לחזור למקומו ויספור את המיקרוסון פו הוא מדפר.

4. החלטה זו תצמוד פתוקסה חצי פנה מיום קפלתה.

5. החלטה זו מחליפה את החלטה ועדת הכנסת פנוש שאילתות מהירות מיום א' פאדר א' התש"ס (7 פפברואר 2000).

¹ מיום י"ז בחשון התשנ"ח - 17.11.1997 - בוטלה בהחלטה מיום כ"ד בכסלו התשס"ח (4 בדצמבר 2007).

² מיום א' באדר ב' התש"ס - 8.3.2000.

החלטות בענייני נוהל

נוהל בעניין הפרת חובת ההתייצבות בפני ועדות הכנסת¹

1. חוק-יסוד : הכנסת מסמיך את ועדות הכנסת לזמן כל "נושא משרה או ממלא תפקיד בשירות המדינה, ברשות מקומית, במועצה דתית, בתאגיד שהוקם בחוק או בחברה ממשלתית". הוראות דומות נקבעו גם בסעיף 42 לחוק-יסוד : הממשלה ובתקנון הכנסת. התייצבותם של בעלי התפקידים השונים הכרחית על מנת לאפשר לוועדות לקיים דיוני פיקוח וכן דיוני חקיקה אפקטיביים ומשמעותיים, ולכן יש חשיבות רבה להבטיח את ההתייצבות ושיתוף הפעולה של אותם גורמים.
2. לשם כך, תוקם ועדה לטיפול במקרים של אי-התייצבות בפני ועדות הכנסת (להלן - הוועדה), שבראשה עומד יושב ראש הכנסת ולצידו מכהנים בה שני סגנים ליושב ראש שתבחר נשיאות הכנסת, אחד מסיעות הקואליציה ואחד מסיעות האופוזיציה.
3. זימנה ועדה מוועדות הכנסת (קבועה, מיוחדת, משותפת, משנה או חקירה פרלמנטרית), אדם שחייב להתייצב בפניה לפי חוק, ולא התייצב, רשאי יושב ראש הוועדה לפנות ליושב ראש הכנסת, בבקשה להביא את העניין בפני הוועדה האמורה בסעיף 2.
4. יושב ראש הכנסת יביא את העניין לדיון בפני הוועדה, אשר תברר את נסיבות אי-ההתייצבות ותקבע האם היה לכך הצדק סביר.
5. מצאה הוועדה כי לא היה הצדק סביר לאי-ההתייצבות של נושא משרה או ממלא תפקיד, רשאית היא להפעיל סמכויות אלה, לרבות על-תנאי, והכול בתנאים שתקבע ולתקופה שתקבע :
 - א. לשלול את היתר הכניסה הקבוע של ממלא התפקיד למשכן הכנסת, או את ההיתר להיכנס למשכן עם רכב ;
 - ב. לאסור את כניסתו של ממלא התפקיד למשכן הכנסת ;
 - ג. לפעול כאמור ביחס לממונה עליו או לאדם או קבוצת אנשים מאותו משרד או גוף ;

¹ החלטת יושב ראש הכנסת מיום 5.3.2018.

- ד. לפנות לאחראי על המשמעת בגוף שבו הוא עובד בקובלנה משמעתית נגד ממלא התפקיד ;
- ה. להמליץ בפני נשיאות הכנסת או בפני יושבי ראש ועדות הכנסת כי לא ייכלל בסדר היום של הכנסת או של ועדה מוועדותיה נושא שמקדם המשרד או הגוף שנציגו לא התייצב בוועדה.
6. הוועדה לא תפעיל את סמכויותיה כאמור בסעיף 5 אלא לאחר שנתנה לעובד הנוגע בדבר, ובמידת הצורך גם לממונה עליו, הזדמנות להביא את הסבריו בפני הוועדה.
7. הוועדה תפרסם את החלטותיה לפי סעיף 5 בדרך שתיקבע.

החלטת ועדת הכנסת לפי סעיפים 131 ו-147 לתקנון הכנסת בדבר סדרי דיון לענין הארכת חוק דחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם, התשס"ב-2002 ("חוק טל")

רקע:

סעיף 16 לחוק דחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם, התשס"ב-2002 (להלן - החוק) קובע כי הכנסת רשאית, בהחלטה, להאריך את תוקפו של החוק לתקופות נוספות שלא יעלו על 5 שנים כל אחת (החוק המקורי יעמוד בתוקפו עד ליום י"ז באב התשס"ז (1 באוגוסט 2007)).¹

ביום י"ב בשבט התשס"ז (31 בינואר 2007) החליטה הכנסת, לבקשת הממשלה, להטיל על ועדת החוץ והביטחון לגבש המלצה שתובא להכרעת הכנסת.

סדרי הדיון:

1. יושב ראש ועדת החוץ והביטחון, או חבר הוועדה שהוא מינה לשם כך, יציג את הצעת הוועדה.
2. יתקיים דיון אישי - במסגרת זמן של 3 דקות לכל חבר הכנסת.
3. ההצבעה תהיה בעד או נגד הצעת ועדת החוץ והביטחון.
4. אם היה רוב בעד ההצעה - יוארך תוקף החוק בתקופה שהוצעה על ידי ועדת החוץ והביטחון.
5. אם לא היה רוב להצעה - לא יוארך תוקפו של החוק, ואולם לבקשת הממשלה, תכין ועדת החוץ והביטחון, בתוך תקופת תוקפו של החוק, הצעה נוספת להארכת התוקף של החוק (להלן - הצעה נוספת), ויחולו לגביה הוראות סעיפים 1 עד 3.
6. אם היה רוב להצעה הנוספת - יוארך תוקף החוק בתקופה שהוצעה על ידי ועדת החוץ והביטחון.
7. אם לא היה רוב להצעה הנוספת - לא יוארך תוקפו של החוק, ואולם רשאי יושב ראש ועדת החוץ והביטחון, או חבר הוועדה שהוא מינה לשם כך, להציע לכנסת כי תוקף החוק יוארך ב-6 חודשים, כתקופת היערכות; ההצבעה תתקיים מיד, ואם היה רוב בעד - יוארך תוקף החוק ב-6 חודשים; לא היה רוב להצעה - לא יוארך תוקפו של החוק.

כ"ג בתמוז התשס"ז
(9 ביולי 2007)

ח"כ יעקב מרגי
יושב ראש זמני לוועדת הכנסת

¹ ביום 18.7.07 אישרה הכנסת את המלצת ועדת החוץ והביטחון להאריך את תוקפו של החוק ב-5 שנים.

החלטת הכנסת בדבר הסמכת ועדה לדיון בהצעת הממשלה להאריך את תוקפו של חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003¹

רקע (מתוך החלטת ועדת הכנסת כפי שהובאה לאישור הכנסת):

חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003, כולל סעיף יוצא דופן שלפיו הממשלה רשאית, באישור הכנסת, להאריך את תוקף החוק בצו, לתקופה שלא תעלה בכל פעם על שנה.

עד היום, בקשות אלה לאישור הארכת התוקף נדונו רק בפני מליאת הכנסת, באופן שלא איפשר לחברי הכנסת לשמוע מומחים וגורמים חיצוניים בנושא רגיש זה.

הוחלט:

הסמכות לדון בהארכת תוקפו של חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003 תהיה מסורה לוועדה משותפת של ועדת החוץ והביטחון וועדת הפנים, בראשות ועדת החוץ והביטחון.

החלטת הממשלה בדבר הארכת תוקף החוק תידון בכנסת לאחר קבלת המלצה של הוועדה המשותפת, והיא תהיה רשאית להמליץ לכנסת לאשר את החלטת הממשלה, לדחות אותה או לאשרה בשינוי.

החלטת הממשלה תובא בפני הוועדה המשותפת לא יאוחר מ-60 ימים לפני תום תקופת תוקפו של החוק. הוועדה המשותפת תבחן את הנושא ותביא את המלצתה לאישור הכנסת לא יאוחר מ-14 ימים לפני תום תקופת תוקפו של החוק.

¹ מיום 15.6.2015 (ההחלטה התקבלה ביום בו הוארך תוקף החוק, ונקבע כי תחול מההארכה הבאה).

ביום 13.6.2016 הוארך תוקף החוק לפי החלטה זו - יו"ר הוועדה המשותפת הציג במליאה את החלטת הוועדה להמליץ לכנסת לאשר את החלטת הממשלה בדבר הארכת החוק לתקופה של שנה עד יום 30.7.2017; ביום 12.6.2017 הוארך שוב תוקף החוק באותו אופן עד יום 30.6.2018 (ק"ת התשע"ז, עמ' 1306); ביום 4.6.18 הוארך שוב תוקף החוק באותו אופן עד יום 30.6.19 (ק"ת התשע"ח, עמ' 2226).

אשרור ואישור אמנות בינלאומיות¹

(א) שר המבקש להגיש הצעה להחלטה בדבר אשרור אמנה בינלאומית יעביר למזכיר הכנסת, שבועיים קודם, שני עותקים מנוסח האמנה בתרגומה לעברית ואת עיקריה, על מנת שזה יביאם לידיעת חברי הכנסת. בתקופת הפגרה יימנו השבועיים ממועד כינוס פגרה של הכנסת.

(ב) סעיף (א) לעיל לא יחול אם לדעת השר המגיש, בהסכמת שר החוץ ושר המשפטים, נמנעת המצאת עותקי האמנה לכנסת מטעמי דחיפות או סודיות.

¹ (א) מתוך תקנון עבודת הממשלה ה-34 שאושר ביום 26.5.2015.
(ב) (1) פרקליט העותר לא הצליח להראות קיומה של נורמה משפטית מחייבת המתנה תקפם של הסכמים בעלי אופי מדיני שנערכו בין מדינת ישראל וגופים אחרים במישור המשפט הבינלאומי, באישורה המוקדם של הכנסת;
(2) גם לא הוכח קיומה של נורמה מנהגית המחייבת קבלת אישורה של הכנסת **מראש** להסכמים מסוג ההסכם נשוא העתירה (אוסלו ב') (בג"ץ 5934/95 סגן יושב ראש הכנסת שילנסקי נ' ראש הממשלה, טרם פורסם).
(ג) (1) הנוהג, או המוסכמה החוקתית מבססים את הקביעה, כי **ראוי** לה לממשלה להביא הסכמים מדיניים בפני הכנסת.
(2) ראוי כי חוזי שלום, להבדיל מהסכמים אחרים, יובאו לכנסת **בטרם** הפכו "מעשה עשוי". העיתוי המדויק ייגזר מן הנסיבות המיוחדות של כל הסכם והסכם ואין לפסול על הסף סיטואציה בה תימנע הבאתו של הסכם לאישור הכנסת עובר לחתימתו או לאישורו (חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה מיום 23.10.1994 לראש הממשלה).
(ד) הממשלה ביקשה לכנס את הכנסת כדי למסור הודעה על אישור הסכם אוסלו ב' ולקיים דיון בהודעה זו. חבר הכנסת ביקש כי בג"ץ יורה על דחיית הדיון, כדי לאפשר לימוד ראוי של המפות. בית המשפט העליון פסק כי קביעת מועדים לדיוני הכנסת היא עניין הנתון לסמכותו של יושב ראש הכנסת. זה עניין מובהק של "ניהול פנימי" של ענייני הכנסת, ובית המשפט ימנע מהפעלת סמכותו, אלא אם כן החלטת היושב ראש, אם יוכח כי היא אינה כדון, תהווה פגיעה ניכרת במירקם החיים הפרלמנטריים ופגיעה מהותית ביסודות המבנה של משרטנו החוקתי (בג"ץ 6124/95 ח"כ רחבעם זאבי נ' יושב ראש הכנסת, לא פורסם).
(ה) העותרים עתרו כנגד הסדר העיון במפות ההיערכות מחדש לקראת דיון והצבעה בכנסת. העתירה נדחתה, אולם נאמר כי יש טעם בטענה כי זכותו של חבר הכנסת היא לא רק לקבל עותק המפות ולעיין בהן בתחומי הכנסת, אלא גם לשאתן עימו על מנת לסייר בשטח, וכי אין זה מתקבל על הדעת כי לא יינתנו לחבר הכנסת הכלים לבחון לעומקו עניין חשוב העומד להכרעה (בג"ץ 6061/99 רחבעם זאבי ואח' נ' ממשלת ישראל, לא פורסם).
(ו) בתקופת הפגרה של הכנסת יש לדחות את אשרור האמנה על ידי הממשלה, עד לכינוס מושב הכנסת והנחת האמנה במזכירות הכנסת למשך שבועיים (חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה 49623 מיום 8.5.1995).

(ג) לאחר העברת עותק האמנה לידיעת הכנסת כאמור לעיל ובחלוף פרק הזמן הנקוב בסעיף (א) לעיל, תועבר למזכיר הממשלה על-ידי השר המגיש הצעת החלטה בעניין אשרור האמנה. להצעת ההחלטה יצורפו נוסח האמנה בתרגומה לעברית ועיקריה. דברי ההסבר להצעת ההחלטה יובאו כמפורט בסעיף 4 ובנספח א' לתקנון זה. כמו-כן יובאו עמדות משרד החוץ ומשרד המשפטים.

ננקטה בכנסת פעולה בעניין האמנה בהתאם לתקנון הכנסת, יודיע על כך השר מגיש ההצעה בדברי ההסבר.

מזכיר הממשלה יעביר את הצעת ההחלטה בדבר אשרור האמנה לידיעת כל חברי הממשלה, ויבקש את עמדתם בדרך שנוהגים בסעיף 19(ב) בתקנון.

- (ד) ההליך הקבוע בסעיף זה יחול גם על:
- (1) אישור הממשלה להצטרפות לאמנה בינלאומית רב צדדית (accession);
 - (2) אישור הממשלה לחתימה על אמנה בינלאומית דו-צדדית אשר בשל צורך מיוחד, שיפורט בדברי ההסבר, נכנסת לתוקף עם אקט החתימה עצמו.

(ה) הממשלה רשאית לקבוע כי בשל חשיבותה תוגש אמנה בינלאומית גם לאישור הכנסת.

ענין שבדיון בבית המשפט (סוב-יודיצה)

התערבות במהלך של משפט המתנהל בבית המשפט, על ידי פנייה ישר לבית המשפט או על ידי העלאת פרטי המשפט מעל במת הכנסת, כל עוד לא ניתן פסק דין סופי, אינה עומדת בהתאמה למעמדו של חבר הכנסת ויש להימנע מכך.

(החלטת ועדת הכנסת מיום כ"ג באדר התשי"ג - 10.3.1953)

אין לסטות מן הנוהל המקובל בכנסת, שלא להעלות עניינים הנמצאים "סוב-יודיצה".

(החלטת ועדת הכנסת מיום כ"ב בתמוז התשכ"ב - 24.8.1962)

הצבעה - דחיה¹

במקרה שסיעה שלמה נעדרת מהכנסת לרגל ועידה - יש להשתדל, לפי בקשתה, באותן ישיבות לא לקיים בכנסת הצבעות.

חלוקת חומר²

אין לחלק חומר בכנסת שלא באמצעות הדואר. מזכיר הכנסת רשאי להתיר חלוקה במקרים מסוימים.

כינוסים במשכן הכנסת³

הנושא הוא בסמכותו של יושב ראש הכנסת על פי חוק חסינות משכן הכנסת, והוא ינהג לפי שיקול דעתו; הוא יכול להתקין תקנות בנדון, אם ימצא צורך בכך.

הודעת חבר הכנסת לפי סעיף 2 לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), התש"ט-1949⁴

בהתאם להוראות סעיף 147 לתקנון הכנסת, מחליטה ועדת הכנסת כדלקמן:

דרישת חבר הכנסת שהכנסת תבטל החלטה של ועדת הכספים לפי סעיף 2(א)(1) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), התש"ט-1949 לאשר או לבטל הוראה בצו שכתוצאה ממנה מוגדל מס או מוטל מס על סחורה שהיתה פטורה ממנו, תהיה במכתב אל יושב ראש הכנסת, הכולל דברי הסבר מפורטים להנמקת דרישתו.

¹ החלטת ועדת יושב ראש הכנסת והסגנים מיום ו' בניסן התשט"ו - 18.3.1956.

² החלטת יושב ראש הכנסת והסגנים מיום כ"ח בחשון התשי"ט - 11.11.1958.

³ החלטת ועדת הכנסת מיום ד' באדר א' התש"ל - 10.2.1970.

⁴ החלטת ועדת הכנסת מיום ט"ו בחשון התשמ"ז - 17.11.1986.

החלטת ועדת הכנסת בעניין דו"חות משלחות לחו"ל מטעם הכנסת¹

1. משלחת מטעם הכנסת שחזרה מביקור בחו"ל תניח דו"ח על שולחן הכנסת.
2. יושב ראש הכנסת רשאי להתיר ליושב ראש המשלחת לדווח בעל פה לכנסת על נסיעת המשלחת, בנוסף לדיווח הכתוב או במקומו.
3. הדו"ח שהונח על שולחן הכנסת יכלל בפרוטוקול הסטנוגרפי ובדברי הכנסת.
4. החלטה זו מחליפה את החלטת ועדת הכנסת מיום ט' בשבט התשל"ה - 21.1.1975 בענין דיווח של משלחות הכנסת במוסדות בינפרלמנטריים.

החלטת ועדת הכנסת בעניין מעמד חברי הכנסת לשעבר בטקסים ואירועים ממלכתיים²

1. להמליץ בפני יושב ראש הכנסת שלכל אירוע שהכנסת מארגנת ומוזמנים אליו כל חברי הכנסת, יוזמנו גם כל חברי הכנסת לשעבר.
2. להמליץ בפני הממשלה שלכל אירוע אשר אליו מוזמנים כל חברי הכנסת יוזמנו גם כל חברי הכנסת לשעבר.

¹ החלטת ועדת הכנסת מיום כ"ב באדר התשס"ב - 6.3.2002.

² החלטת ועדת הכנסת מיום י"ט בסיון התשל"ג - 19.6.1973.

החלטת ועדת הכנסת בעניין סמכויות מרכז המחקר והמידע של הכנסת להביא נתונים בדבר השפעת חקיקה על הדורות הבאים¹

ועדת הכנסת רואה חשיבות בכך שחברי הכנסת הדנים בחקיקה ראשית ובחקיקת משנה, יתנו דעתם להשפעתה של החקיקה על הדורות הבאים, בין היתר בתחומים הבאים: איכות הסביבה, משאבי הטבע, מדע, פיתוח, חינוך, בריאות, משק וכלכלה, דמוגרפיה, תכנון ובניה, איכות החיים וטכנולוגיה.

בשנים שחלפו מאז נחקק החוק שהקים את נציבות הדורות הבאים לכנסת בשנת 2001, ביסס מרכז המחקר והמידע של הכנסת (להלן - ה-מ.מ.מ.) את מעמדו כגורם אובייקטיבי ועצמאי, ולשם חיזוקו אף מעניק לו חוק הכנסת סמכויות נרחבות לקבל מידע מגורמים רבים. על פי רוב מגיש ה-מ.מ.מ. מסמכים לפי בקשה של חברי הכנסת או של ועדות הכנסת, ולא ביוזמתו, אולם אין הוא מנוע מלעשות כן.

ועדת הכנסת סבורה כי ה-מ.מ.מ. יכול לספק לחברי הכנסת את המידע הדרוש להם בנוגע לחקיקה שיש בה עניין מיוחד לדורות הבאים, באופן ראוי והולם. לפיכך, ולצד ביטולו של מוסד נציב הדורות הבאים לכנסת, מחליטה הוועדה לבקש להנחות את ה-מ.מ.מ. ליזום, כפי שימצא לנכון, הבאת נתונים בפני הכנסת וועדותיה בדבר השפעת חקיקה על הדורות הבאים. אופן הביצוע יהיה בכפוף להנחיות יושב ראש הכנסת.

¹ החלטת ועדת הכנסת מיום ל' בכסלו התשע"א - 7.12.2010.
* ההחלטה התקבלה בישיבה שבה אושרה לקריאה שניה ושלישית הצעת חוק לביטול פרק ח' בחוק הכנסת שעניינו נציב הדורות הבאים לכנסת.

נוהל הצבעה של חבר כנסת הנוכח במליאה אך מתקשה להצביע בשל נכות פיסית קשה - מתוך מכתב היועץ המשפטי לכנסת¹

במקרים שבהם חבר כנסת מתקשה להצביע בשל מוגבלות פיסית קשה, יש לפעול כך:

א. בראש ובראשונה על הכנסת לעשות כל מאמץ להתאים ולהנגיש את מסך ההצבעה במליאה כך שחבר הכנסת המתקשה להצביע יוכל לממש את זכותו באופן עצמאי.

ב. ככל שהנגשה כזו אינה מספקת, יוכל חבר הכנסת, באישור מראש של יושב ראש הכנסת, או, במידת הצורך, של יושב ראש הישיבה, להיעזר באחד מסדרני המליאה שיבחר היושב ראש, אשר יצביע במסך ההצבעה של חבר הכנסת בהתאם להוראותיו של חבר הכנסת. מובן כי האישור של יושב ראש הכנסת (או יושב ראש הישיבה) יהיה תלוי נסיבות - יכול שיידרש באופן חד פעמי ויכול שיידרש לתקופה. יובהר כי בכל מקרה, אין להצביע עבור חבר כנסת אחר ללא קבלת אישור כאמור.

ג. יודגש כי בשום מקרה, גם של מחלה או נבצרות אחרת, לא יתאפשר לחבר כנסת שאינו נוכח בעצמו באולם המליאה להצביע.

אני סבור כי הסדר זה מגלם הן את הצורך להתחשב בחברי כנסת שמוגבלותם מקשה עליהם לעשות שימוש במסכי ההצבעה הרגילים, והן את החובה להקפיד, קלה כחמורה, על כללי ההצבעה בכנסת.

¹ מתוך מכתבו של היועץ המשפטי לכנסת ליו"ר הכנסת מיום 14.12.2015. לא נכלל פה הרקע לדברים אלא רק החלק הכולל את הנוהל.

אתיקה של חברי הכנסת

**כללי האתיקה
והחלטות עקרוניות של
ועדת האתיקה**

כללי אתיקה לחברי הכנסת¹

פרק א': פרשנות

הגדרות
(תיקון
מס' 11)

1. בכללים אלה:

"בן משפחה" - בן זוג, ילד קטין או כל קרוב
שפרנסתו על חבר הכנסת;

"ועדת האתיקה" - ועדת האתיקה שמונתה לפי
סעיף 18;

"חוק החסינות" - חוק חסינות חברי הכנסת,
זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951;

"טובת הנאה" - לרבות כסף, שווה כסף, נכס,
מוצר או שירות;

"לקוח" - מי שנותן, או אמור לתת, שכר או
תמורה בעד שירותים;

"ענין אישי" - הנאה חומרית, ישירה או עקיפה,
של חבר הכנסת, של קרובו, של לקוחו, או של
חבר בני אדם, מואגד ושאינו מואגד, העוסק
בפעילות המכוונת להשגת רווחים שחבר הכנסת
חבר בהנהלתו או נושא משרה בו, למעט ענין
הנוגע לענף משקי שחבר הכנסת משתייך אליו;

¹ (א) י"פ התשמ"ד, עמ' 842; תיקון טעות - עמ' 2839; תיקון מס' 1 - התשמ"ו, עמ' 1964; תיקון מס' 2 - התשמ"ז, עמ' 1558; תיקון מס' 3 - התשנ"ה, עמ' 947; תיקון מס' 4 - התשנ"ח, עמ' 4448; תיקון מס' 5 - התש"ס, עמ' 1355; תיקון מס' 6 - התשס"א, עמ' 2061; תיקון מס' 7 - התשס"א, עמ' 3221; תיקון מס' 8 - התשס"ב, עמ' 1272; תיקון מס' 9 - התשס"ג, עמ' 658; תיקון מס' 10 - התשס"ד, עמ' 2000; תיקון מס' 11 - התשע"ב, עמ' 5745; תיקון מס' 12 - התשע"ז, עמ' 7408; תיקון מס' 13 - התשע"ח, עמ' 4604.

(ב) על פי סעיף 13ה לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 (נתקבל ביום 25.7.1988), ייראו כללי האתיקה כאילו הותקנו מכוחו, ככל שאינם סותרים את האמור בסעיפים 13א עד 13ד לחוק.

"קרוב" - בן זוג, הורה, צאצא וכל קרוב משפחה
שפרנסתו על חבר הכנסת;

"רשות ממשל" - המדינה, רשות מקומית, תאגיד
שהוקם מכוח דין, למעט בית משפט ובית דין;

"רשות ציבורית" - משרד ממשלתי, רשות מקומית,
תאגיד שהוקם לפי חוק, חברה ממשלתית או חברה
עירונית וכן חברת-בת של חברה כאמור;

"תמורה" - תמורה כספית או תמורה חומרית
אחרת.

פרק ב' : כללי יסוד

ערכים כלליים¹ א1. חבר הכנסת -

(תיקון
מס' 10)

- (1) ימלא את תפקידו מתוך נאמנות לערכי היסוד של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית;
- (2) הוא נאמן הציבור וחובתו לייצג את ציבור בוחריו באופן שישירת את כבוד האדם, קידום החברה וטובת המדינה;
- (3) יקפיד לקיים את דיני המדינה ויפעל לקדם את עקרון שלטון החוק;
- (4) ישמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה, יהיה מסור למילוי תפקידיו בכנסת, ינהג בדרך ההולמת את מעמדו כחבר הכנסת ויעשה לטיפול אמון הציבור בכנסת;

¹ בג"ץ 6706/14 ח"כ חנין זועבי נ' ועדת האתיקה (ניתן ביום 10.2.2015): הנשיאה נאור: "ערכי היסוד שנקבעו בכלל א1 לכללי האתיקה מתווים אמות מידה כלליות להתנהגותם של חברי כנסת... ומבטאים את הצורך בשמירת אמון הציבור בכנסת. אני סבורה כי יש לייחס להם מעמד עצמאי, המאפשר להטיל סנקציות אתיות בגין הפרתם. הדבר נחוץ שכן מטבע הדברים, כללי אתיקה פרטניים אינם נותנים מענה לכל עניין העשוי להתעורר במישור האתי. בהיעדר כלל ספציפי המסדיר מצב מסוים, חבר הכנסת יכול למצוא מראש הנחיה בערכים הכלליים; ובדיעבד - אפשר שוועדת האתיקה תחליט כי חבר כנסת הפר את כללי האתיקה, בכך שהפר את אחד מהערכים הכלליים... בכך בא לידי ביטוי יתרונם של הסדרים נורמטיביים המעוצבים כעקרונות, המאפשרים את יישומם על נסיבות משתנות... זאת ועוד, עקרונות כלליים קיימים במערכות שונות של דין משמעת... מכל מקום, לוועדת האתיקה נתונה סמכות רחבה לדון בעניינים הנוגעים לאתיקה של חברי כנסת, לרבות בעניין שאין עליו הוראה בכללי האתיקה (כלל 24 לכללי האתיקה). מכאן, קל וחומר שהוועדה מוסמכת לדון בהפרת הערכים הכלליים, המעוגנים בכללים עצמם..."

המשנה לנשיאה רובינשטיין: "דווקא בשל החסינות העניינית הרחבה, כללי האתיקה הם המעט שניתן כדי לרסן חריגות, "שסתום שחרור הלחצים" ושמירה על מסגרת של נורמות פרלמנטריות...אכן, בכללים אלה [א1(2) ו-4(4)] מדובר בערכי יסוד, אך ... איני רואה מקום לטענה כי אין להם מעמד עצמאי; הם לטעמי נשמתם של כללי האתיקה, הם הנותנים להם את טעמם האמיתי ואת יישומם הראוי."

(5) ימלא את שליחותו בכנסת באחריות, ביושר ובהגינות, מתוך מחויבות למעמדו כמנהיג בחברה, וישאף לשמש דוגמה אישית להתנהגות ראויה;

(6) יימנע מאפשרות של ניגוד ענינים, ובכל מקרה של ניגוד בין טובת הכלל לבין ענין אישי יעדיף את טובת הכלל.

2. **כבוד הכנסת (תיקון מס' 1)**
חבר הכנסת ישמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה, ינהג בדרך ההולמת את מעמדו ואת חובותיו כחבר הכנסת, ויימנע משימוש בלתי ראוי בחסינויותיו ובזכויותיו כחבר הכנסת.

3. **מילוי התפקיד**
חבר הכנסת יקדיש למילוי תפקידו כחבר הכנסת את כל הזמן הדרוש לכך, ויבכר בזמן הזה את מילוי תפקידו על פני כל עיסוק אחר.

4. **מילוי השליחות**
חבר הכנסת לא יקבל, בין במישרין ובין בעקיפין, הנאה חומרית בעד מעשה שעשה, בכנסת או מחוץ לה, בתפקידו או במעמדו כחבר הכנסת.

4א. **מידע שגילוי אסור (תיקון מס' 12)**
חבר הכנסת לא יגלה מידע סודי שנמסר לו בתוקף מילוי תפקידו וגילוי אסור על פי כל דין.

פרק ג' : הגבלות בענינים אישיים

5. **ענין אישי**
(א) לא יהיה לחבר הכנסת במילוי תפקידו ענין אישי, ולא יהיה ניגוד ענינים בין מילוי תפקידו כחבר הכנסת לבין ענינו האישי.

(ב) חבר הכנסת לא ייזום דבר שיש לו בו ענין אישי ולא יהיה שותף ליוזמה כזו.

גילוי 6. היה לחבר הכנסת ענין אישי בדיון או בהצבעה, בכנסת או בוועדותיה, יודיע על כך, מיד, לוועדת האתיקה וכן ליושב ראש הכנסת או ליושב ראש הוועדה, לפי הענין; חבר הכנסת כאמור לא ייזום, בין במישרין ובין בעקיפין, הצעה כלשהי באותו נושא, ולא ישתתף בדיון בו, אלא לאחר שהודיע, בכנסת או בוועדה, לפי הענין, במעמד הדיון, על ענינו האישי; היה הדיון בוועדה - לא ישתתף חבר הכנסת בהצבעה על אותו נושא.

איסור ניצול ידיעות 7. חבר הכנסת לא ינצל, בין במישרין ובין בעקיפין, למען ענינו האישי או למען ענין חומרי של אדם אחר, ידיעה מוקדמת, או ידיעה סודית, או כל ידיעה אחרת, שהגיעה אליו במילוי תפקידו ושאיננה נחלת הכלל.

רכישת נכסי המדינה 8. חבר הכנסת לא ירכוש ולא יקבל נכסי המדינה, בין במישרין ובין בעקיפין, מלבד רכישה או קבלה של נכסים הנמכרים או הנמסרים בדרך אחרת לציבור, על פי עקרונות כלליים ומוגדרים מראש, ואשר לציבור אפשרות שווה לרכשם או לקבלם.

פרק ד' : הגבלות בענין לקוחות

ייצוג בפני הכנסת 9. חבר הכנסת לא ייצג לקוח, ולא יפעל למען לקוח, בכנסת או בוועדותיה.

קבלת לקוחות במשכן הכנסת 10. חבר הכנסת לא יקבל לקוח במשכן הכנסת, ולא יפעל במשכן הכנסת בענין לקוח.

סייגים בייצוג ובייעוץ 11. חבר הכנסת לא ייצג בשכר רשות ממשל, ולא ישמש יועץ בשכר לרשות ממשל.

**ייצוג בפני
רשויות ממשל
(תיקונים מס'
2 ו-3)**

12. (א) חבר הכנסת לא ייצג לקוח בפני רשות ממשל, אלא בענין הטעון רישום בפנקס המתנהל על פי דין.

(ב) חבר הכנסת המייצג לקוח בפני רשות ממשל בענין כאמור בסעיף קטן (א), ינהג לפי כללים אלה:

(1) מקום שנקבעו כללים או מבחנים להכרעת רשות הממשל בענין, לא יבקש חבר הכנסת לחרוג מהם, אלא אם כן נקבעה בהם הדרך לכך ובהתאם לאותה דרך;

(2) מקום שלא נקבעו כללים או מבחנים כאמור בפסקה (1), ימציא חבר הכנסת העתק מפנייתו ליועץ המשפטי לממשלה או לבא כוחו בד בבד עם המצאתה לרשות הממשל.

(ג) הוראת סעיף זה תחול גם על ייצוג בידי שותפו או עובדו של חבר הכנסת, אלא אם כן יחסי השותפות או העבודה, לפי הענין, נוצרו שישה חודשים או יותר לפני שהיה לחבר הכנסת; ועדת האתיקה רשאית, מטעמים מיוחדים, להתיר לחבר הכנסת לחרוג במקרה מסוים מהוראות סעיף קטן זה.

פרק ה': הגבלות בעניין עיסוק נוסף

13. חבר הכנסת רשאי לעסוק בפעילות הנושאת אופי ציבורי, ובמסגרת זו הוא אף רשאי לכהן במוסדות וגופים ציבוריים, לרבות בתפקיד ניהולי, אף אם אותם גופים מקבלים תמיכה מרשות ציבורית, בסייגים אלה:

**פעילות
ציבורית
(תיקון מס'
11)**

(1) העיסוק ייעשה בהתנדבות וחבר הכנסת לא יקבל כל תמורה בעבור מילוי תפקידו בגוף הציבורי או בקשר למילוי תפקידו האמור;

(2) במילוי תפקיד ניהולי בגוף הציבורי, חבר הכנסת לא יפנה לרשות ציבורית בבקשה לקבלת תמיכה כספית או טובת הנאה אחרת; לעניין זה, "תפקיד ניהולי" - לרבות חבר ועד, מנהל כללי, יושב ראש, מזכיר או גזבר.

13א. (א) חבר הכנסת לא יהיה חבר במועצת המנהלים של חברה עסקית ולא ישמש בתפקיד ניהולי בחברה עסקית, אף בלא תמורה, ואף אם אינו מחזיק במניותיה של החברה.

**פעילות
עסקית
(תיקון מס'
11)**

(ב) חבר הכנסת לא יהיה חבר במועצת המנהלים של תאגיד שהוקם לפי חוק או של גוף ממשלתי.

13ב. חבר הכנסת לא יקבל על עצמו מינוי לתפקיד, בין בתמורה ובין שלא בתמורה, על ידי הממשלה, שר, סגן שר או נושא משרה בשירות המדינה, ולא ימשיך למלא תפקיד כזה לאחר שנבחר לכנסת, אלא אם כן אישרה זאת ועדת האתיקה, מטעמים מיוחדים.

**תפקיד
מטעם
גוף ממשלתי
(תיקון מס'
11)**

- חופשה בלא תשלום (תיקון מס' 11)**
- 13.g. (א) חבר הכנסת רשאי לשהות בחופשה בלא תשלום ממקום העבודה שבו עבד לפני תחילת כהונתו, ובלבד שאין הוא מקבל כל תמורה ממקום העבודה; חבר הכנסת השוהה בחופשה בלא תשלום יודיע על כך לוועדת האתיקה בסמוך לאחר תחילת כהונתו.
- (ב) אין בהוראות סעיף זה כדי להטיל חובות על מקום העבודה שבו עבד חבר הכנסת לפני תחילת כהונתו.
- תקופת מעבר לחבר כנסת חדש (תיקון מס' 11)**
- 13.d. (א) מי שנבחר כחבר הכנסת, ולא כיהן כחבר הכנסת ערב בחירתו, כאמור בסעיף 13א(ה) לחוק החסינות, יסיים בהקדם כל עיסוק קודם שהיה לו ושאסור לחבר הכנסת לעסוק בו; חבר הכנסת כאמור לא יקבל על עצמו לפעול בעניין חדש במסגרת העיסוק הקודם, אלא יפעל רק לסיום הטיפול בעניינים קיימים במסגרת אותו עיסוק.
- (ב) בתקופת המעבר הקבועה בסעיף 13א(ה) לחוק החסינות יחולו על חבר הכנסת החדש הסייגים המפורטים בסעיף 13א(ב) לחוק האמור.
- הרצאות ושליחויות (תיקון מס' 8)**
14. חבר הכנסת לא יקבל תשלום בעד הרצאות או הופעות בחוץ לארץ; בכל מקרה לא יקבל חבר הכנסת תשלום אם נסע לחוץ לארץ בשליחות ממלכתית או בשליחות מוסד ציבורי.

14.א. (א) חבר הכנסת רשאי להיענות להזמנה להרצות או להשתתף בכנס, באירוע או בפעילות ציבורית אחרת בחוץ לארץ שמארגן גוף ציבורי ולקבל מימון מגוף ציבורי בקשר לכך, ובלבד שקיבל אישור מראש של ועדת האתיקה; חבר הכנסת לא ירצה בכנס, באירוע או בפעילות אחרת בחוץ לארץ שמארגן גורם עסקי, לא ישתתף בהם ולא ייתן להם חסות, לרבות בדרך של פרסום; לעניין זה לא יראו מוסד אקדמי או גוף תקשורת כגורם עסקי, אף אם הוא פועל למטרות רווח.

(ב) ועדת האתיקה תדון במתן אישור לנסיעה לחוץ לארץ במימון גוף ציבורי כאמור בסעיף קטן (א) על יסוד בקשה בכתב של חבר הכנסת ובה פירוט של מטרת הנסיעה ותכנית הנסיעה, זהות הגורם המזמין והגורם המממן; חבר הכנסת יצרף לבקשתו את ההזמנה לנסיעה ומידע נוסף שתבקש הוועדה.

(ג) בדיוניה כאמור בסעיף קטן (ב) תשקול ועדת האתיקה בעיקר את החשש לניגוד עניינים או לפגיעה במעמדו או במילוי תפקידו של חבר הכנסת, ולא תאשר נסיעה במימון גורם עסקי ישראלי או זר, יחיד או תאגיד.

(ד) ועדת האתיקה תשקול לא לאשר נסיעה לחוץ לארץ במימון ארגון או גוף שפרסם ביוזעין קריאה פומבית להטלת חרם על מדינת ישראל, כהגדרתו בחוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם, התשע"א-2011, או התחייב להשתתף בחרם כאמור; לעניין זה יראו ארגון או גוף המנוי בהודעה שתמסור הממשלה לוועדת האתיקה, באמצעות מזכיר הממשלה או גורם אחר שתסמך הממשלה לעניין זה, כארגון או גוף שמתקיים בו האמור בסעיף קטן זה.

¹ לפני התקנתו של סעיף 14 היתה בתוקף החלטת ועדת האתיקה מיום 12.2.2002 בעניין מימון נסיעות לחוץ של חברי הכנסת, והחלטות נוספות בעניינים אלה.

(ה) חבר הכנסת הנוסע לחוץ לארץ באישור ועדת האתיקה לא יקבל כל תשלום מהגורם המזמין, מהגורם המממן או מגורם אחר עבור הרצאתו או השתתפותו באירוע או בכנס, למעט מימון הוצאות טיסה, לינה, נסיעות וארוחות, והכול רק עבור הימים שבהם מתקיימת פעילות ציבורית או בסמוך אליהם; חבר הכנסת רשאי להאריך, על חשבונו, את שהייתו בחוץ לארץ ולממן על חשבונו הוצאות נוספות.

(ו) חבר הכנסת הנוסע לחוץ לארץ באישור ועדת האתיקה לא יקבל כל טובת הנאה מחברת התעופה שהוא טס בה, ובכלל זה הטבה הניתנת בדרך של חברות במועדון או צבירת נקודות.

(ז) התלווה בן משפחה או קרוב אחר לחבר הכנסת לנסיעה לחוץ לארץ, יהיו כל הוצאותיו של האדם הנלווה, לרבות הוצאות טיסה, לינה, נסיעות וארוחות, על חשבון חבר הכנסת ולא על חשבון הכנסת, הגורם המזמין או הגורם המממן.

(ח) (1) חבר הכנסת הנוסע לחוץ לארץ באישור ועדת האתיקה רשאי לבקש כי הוועדה תתיר לו לקבל מהגורם הציבורי המזמין או המממן את נסיעתו מימון עבור הצטרפותו לנסיעה של אחד מיועציו הפרלמנטריים; בהחלטתה בעניין זה תביא ועדת האתיקה בחשבון בין היתר את משך הנסיעה, תכליתה, מורכבותה, מספר חברי הכנסת הנוסעים יחד והליווי שניתן להם.

(2) על אף האמור בפסקה (1), מימון היועץ הפרלמנטרי בידי מפלגתו של חבר הכנסת אינו טעון אישור של ועדת האתיקה לנסיעת היועץ ולא תחול ההגבלה האמורה לעניין מספר היועצים.

(3) הצטרף יועץ פרלמנטרי לנסיעת חבר הכנסת לחוץ לארץ, יחולו לגביו הוראות סעיפים קטנים (ה), (ו) ו-(ז), בשינויים המחויבים.

(ט) שר או סגן שר המבקש כי חבר הכנסת ייסע לחוץ לארץ או המבקש לצרף חבר הכנסת לנסיעתו לחוץ לארץ, יפנה מראש בבקשה מנומקת בכתב לוועדת האתיקה ויבקש את אישורה; בקשה כאמור תוגש על יסוד שיקולים ענייניים הנוגעים לנסיעה ולמטרותיה.

(י) ועדת האתיקה תפרסם באתר האינטרנט של הכנסת פרטים בדבר נסיעות חברי הכנסת לחוץ לארץ לפי סעיף זה, כפי שתמצא לנכון.

(יא) (1) סעיף זה לא יחול על נסיעות לחוץ לארץ של שרים וסגני שרים, ויחולו עליהם לעניין זה הוראות והנחיות שקבעו גורמי הממשלה המוסמכים לכך, ובכלל זה היועץ המשפטי לממשלה ומבקר המדינה.

(2) סעיף זה לא יחול על נסיעות הממומנות במלואן על ידי הכנסת או על ידי חבר הכנסת.

(יב) אין באישור ועדת האתיקה לפי סעיף זה כדי לחייב את הכנסת בתשלומים הקשורים לנסיעה לחוץ לארץ של חבר הכנסת או של יועץ פרלמנטרי, או כדי לקבוע כי מימון נסיעה לחוץ לארץ הוא הוצאה שמפלגה רשאית להוציא בהתאם לחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973.

(יג) ועדת האתיקה רשאית, במקרים חריגים, לתת לחבר הכנסת אישור בכתב לנהוג בעניין מסוים בחריגה מהוראות סעיף זה, בתנאים או בלא תנאים.

פרק ו' : הצהרת הון

ההצהרה (תיקונים מס' 1, 6 ו-7) 15. (א) תוך שישים ימים מיום היבחרו לכנסת, או מיום שהיה לחבר הכנסת¹, כל אימת שחל, לדעתו, שינוי משמעותי בתוכן הצהרתו, וכן תוך שישים ימים לאחר סיום כהונתו כחבר הכנסת, יגיש חבר הכנסת ליושב ראש הכנסת, על פי טופס שקבע יושב ראש הכנסת, הצהרה שבה הפרטים הבאים:

(1) ההון, הנכסים, הזכויות, ההתחייבויות והחובות שיש לחבר הכנסת ולבני משפחתו; בהצהרה יצויין סוג הנכסים וערכם בעת רכישתם;

(2) מקורות ההכנסה של חבר הכנסת ובני משפחתו וסכומי ההכנסה מכל מקור נוסף.

(ב) חבר הכנסת אשר נבחר לתקופת כהונה רצופה נוספת, ואשר אינו חייב בהגשת הצהרת הון כאמור בסעיף קטן (א), יגיש ליושב ראש הכנסת, בתוך שישים ימים מיום היבחרו לתקופת כהונה נוספת, הצהרה שלפיה לא חל שינוי משמעותי בתוכן הצהרתו הקודמת.

¹ (1) ועדת האתיקה החליטה ביום 16.12.14 (החלטה מס' 18/19) כי מי שהחל לכהן ביום ה-101 לפני יום הבחירות לכנסת או שהחל לכהן לאחר שנוצרה עילה לעריכת בחירות (אושר חוק התפזרות הכנסת או רואים כאילו הכנסת החליטה על התפזרותה מסיבה אחרת או לא התקבל חוק התקציב עד 31 במרס) ולא נבחר לכהן בכנסת הבאה, לא יידרש להגיש הצהרת הון.

(2) בהחלטה מס' 18/11 מיום 27.10.09 נקבע כך: "ועדת האתיקה שבה וקובעת, כי מילוי החובה החוקית המוטלת על חברי הכנסת להגיש הצהרת הון, חייבת להתבצע במועד ובזמן הקבועים בכללי האתיקה. הוועדה רואה בחומרה רבה את התעלמות חברי הכנסת ממילוי החובה החוקית האמורה. דברים אלה נכונים לגבי כלל חברי הכנסת, וקל וחומר בנוגע לחברי הכנסת שלא מילאו אחר הכללים יותר מפעם אחת, ואף ננזפו בשל כך."

(ג) מי שחברותו בכנסת הושעתה לפי סעיף 42ב(א) לחוק-יסוד: הכנסת, יגיש ליושב ראש הכנסת הצהרת הון, כאמור בסעיף קטן (א), בתוך שישים ימים מיום שחזר למלא את משרתו לפי סעיף 43(ב) לחוק-יסוד: הכנסת.

הארכת מועד הגשת ההצהרה (תיקון מס' 5) 15.א. על אף האמור בסעיף 15, רשאי יושב ראש הכנסת, אם סבר כי הנסיבות מצדיקות זאת, להאריך את המועד להגשת ההצהרה מפעם לפעם, לתקופה שלא תעלה על 30 ימים, ובלבד שסך כל ההארכות לא יעלה על 90 ימים.

פעולת יושב ראש הכנסת 16. (א) יושב ראש הכנסת ישמור על סודיות הצהרות חברי הכנסת ולא יגלה כל פרט מהן, אלא בהסכמתו או על פי בקשתו של חבר הכנסת המצהיר, או על פי דרישה של בית המשפט.

(ב) יושב ראש הכנסת רשאי, אם לדעתו נסיבות הענין מצדיקות זאת, לדווח על אי קיום כללי פרק זה או על סטיה מהם בידי חבר הכנסת, לוועדת האתיקה של הכנסת ולהביא לידיעתה את ממצאיו.

(ג) ראה יושב ראש הכנסת כי קיים חשש לעבירה פלילית, יעביר את הענין לידיעת היועץ המשפטי לממשלה.

פרק ז' : ועדת האתיקה

17. שיפוט
(תיקון מס' 9)
[בוטל]
18. הקמת ועדת
אתיקה
(תיקון מס' 9)
[בוטל]
19. שמיעת
קובלנה
ועדת האתיקה תקבל קובלנה נגד חבר הכנסת,
תדון ותכריע בה, אחר שתתן לו הזדמנות נאותה
לסתור את הקובלנה, להביא את ראיותיו ולהשמיע
את טענותיו, בדרכים שתקבע הוועדה.
20. החלטות הוועדה
(תיקון מס' 9)
[בוטל]
21. איסור פרסום
הליכי אתיקה נגד חבר הכנסת ודיוני ועדת
האתיקה בהם, והמסמכים, הפרוטוקולים
וההחלטות בענינם, יהיו חסויים; אין לנכוח בהם
אלא ברשות הוועדה, ואין לפרסמם, כולם או
מקצתם, אלא ברשות בכתב מאת הוועדה ובתנאים
שתקבע.
22. נוהלים
ועדת האתיקה תקבע בעצמה את סדרי עבודתה,
את נוהל הטיפול בקובלנות ואת נוהל דיוניה.
23. חוות דעת
היה לחבר הכנסת ספק אם מעשה מסוים שלו
מתיישב עם כללי האתיקה, רשאי הוא לבקש חוות
דעת ועדת האתיקה; בסעיף זה, "מעשה" - לרבות
מחדל.
24. תקדימי
אתיקה
ענין הנוגע לאתיקה של חברי הכנסת שאין עליו
הוראה בכללים אלה, תחליט בו ועדת האתיקה.
25. פרשנות
הסמכות לפרש את כללי האתיקה נתונה בלעדית
בידי ועדת האתיקה.
26. קבצי אתיקה
ועדת האתיקה רשאית לפרסם להדרכת חברי
הכנסת, קבצים של כללי אתיקה שבהם ירוכזו
הדינים, הכללים, ההחלטות וחוות הדעת הנוגעים
לאתיקה.

פרק ח': שונות

הוראת מעבר 27. על אף האמור בסעיף 15, חבר הכנסת העשירית יגיש את הצהרתו הראשונה תוך תשעים ימים מיום תחילתו של סעיף 15, וחבר הכנסת העשירית שהיה לחבר הכנסת אחרי תחילתו של סעיף 15 - תוך תשעים ימים מיום שהיה לחבר הכנסת.

תחילה 28. (א) תחילתם של כללים אלה, למעט סעיפים 11, 12(א) ו-ג, 13, 15 ו-16, ביום כ"ה בכסלו התשמ"ד (1 בדצמבר 1983).

(ב) תחילתם של סעיפים 11, 12(א) ו-13 - ביום כ"ז באדר א' התשמ"ד (1 במארס 1984).

(ג) תחילתם של סעיפים 15 ו-16 - ביום א' בסיון התשמ"ד (1 ביוני 1984).

(ד) תחילתו של סעיף 12(ג) - ביום תחילת כהונתה של הכנסת האחת עשרה.

איתן לבני
יושב ראש ועדת הכנסת

ט"ז בכסלו התשמ"ד
(22 בנובמבר 1983)

נוהל אתיקה לחברי הכנסת (קובלנות)¹

(לפי סעיף 22 לכללי האתיקה של חברי הכנסת)

מתפרסם בזה נוהל אתיקה לחברי הכנסת (קובלנות) שקיבלה ועדת האתיקה ביום ט"ז באדר א' התשמ"ו (25 בפברואר 1986). בהתאם לסעיף 22 לכללי האתיקה לחברי הכנסת, קובעת ועדת האתיקה לאמור:

פרק א': הליכי הטיפול בקובלנה נגד חבר הכנסת

1. **הרשות להגיש קובלנה**
כל אדם רשאי להגיש לוועדת האתיקה של הכנסת (להלן - ועדת האתיקה) קובלנה נגד חבר הכנסת בשל הפרת כלל אתיקה של חברי הכנסת או אי קיומו.
2. **תוכן קובלנה**
(א) קובלנה תהיה בכתב ויצוינו בה שם הקובל, תיאורו, מקום מגוריו, מענו להמצאת מסמכים ופירוט העובדות הנטענות; הקובלנה תיחתם בחתימת ידו של הקובל.
(ב) הראיות שעליהן סומכת הקובלנה יתוארו בה או יצורפו אליה.
3. **רישום ואישור קבלת קובלנות**
מזכירות ועדת האתיקה תרשום קובלנה שהוגשה בפנקס הקובלנות ותאשר לקובל, בכתב, את דבר קבלת הקובלנה.

¹ י"פ התש"ן, עמ' 576; התש"ס, עמ' 4326; התשס"א, עמ' 89; ק"ת התשס"ב, עמ' 822.

הערה: בשנת התשנ"ז קבעה ועדת האתיקה גם את "נוהל אתיקה לחברי הכנסת (התנהגות במליאה ובוועדות)" (י"פ התשנ"ז, עמ' 1163), שעסק בקובלנות של יו"ר הכנסת או יו"ר ועדה לפי סעיפים 70, 72 או 103 לתקנון הכנסת ועל ערעורי חברי הכנסת לפי סעיפים 71א או 103 לתקנון. סעיפים אלה הושמטו מהתקנון החדש, לאחר שהוועדה פעלה באותו אופן לגבי כל סוגי הקובלנות.

ייעוץ משפטי 4. יושב ראש ועדת האתיקה יעביר כל קובלנה לחוות דעת היועץ המשפטי של ועדת האתיקה.

אימות פרטים 5. יושב ראש ועדת האתיקה וכן הוועדה, רשאים לדרוש מהקובל -

(1) פרטים נוספים ;

(2) תצהיר לאימות פרטי הקובלנה.

המצאת העתק קובלנה לנקבל (תיקון התש"ס) 5א. יושב ראש ועדת האתיקה, לאחר התייעצות עם היועץ המשפטי לוועדה, רשאי להמציא העתק מהקובלנה לחבר הכנסת הנקבל בצירוף כל המסמכים הנוגעים לענין, וליתן לו הזדמנות להשיב בכתב על הקובלנה, זמן סביר לפני מועד כינוס הוועדה לדיון בקובלנה; החליט יושב ראש הוועדה להביא את הקובלנה בפני ועדת האתיקה, ולא דחתה הוועדה את הקובלנה על הסף, תמציא הוועדה העתק הקובלנה לנקבל, ותפעל כאמור לעיל.

דחיית קובלנה 6. סבר יושב ראש ועדת האתיקה, לאחר התייעצות כאמור בסעיף 5א, כי יש מקום להציע לוועדה לדחות את הקובלנה על הסף, יביא את הקובלנה לדיון בוועדת האתיקה.

(ב) ועדת האתיקה רשאית לדחות קובלנה על הסף אם לדעתה נתקיים אחד מאלה:

(1) אין לקובלנה בסיס סביר בעובדות או בראיות ;

(2) הקובלנה קנטרנית או טרדנית על פניה ;

(3) אין בבירור הקובלנה ענין לציבור.

המצאת העתק קובלנה לנקבל (תיקון התש"ס) 7. [בוטל]

- חזר קובל מקובלנתו רשאית הוועדה להמשיך ולדון בקובלנה אם לדעתה יש לכאורה פגיעה בכללי האתיקה וענין לציבור המצדיק המשך הבירור.
- חזרה מקובלנה 8.
- עוֹתָק מִן הַקּוֹבֵלנָה וְכֵן מִסְמָכִים נֹסְפִים שֶׁהוֹגֵשׁוּ וְהִתְקַבְּלוּ בְנוֹשֵׂא הַקּוֹבֵלנָה יִצְרְפוּ לִפְרוֹטוֹקוֹל הַמִּתְנַהֵּל בִּישִׁיבַת הוועדה שבה מתקיים הדיון בקובלנה ויהיו חלק מתיק הקובלנה.
- תיק הקובלנה 9.

פרק ב': הדיון בקובלנה

- ועדת האתיקה תדון בקובלנה תוך 30 ימים מיום הגשתה, במועד שקבע יושב ראש הוועדה; יושב ראש הוועדה רשאי לקבוע מועד מאוחר יותר לכך אם לדעתו קיימות נסיבות המצדיקות זאת.
- מועד הדיון בקובלנה 10.
- החל הדיון בקובלנה, תקיים ועדת האתיקה את הדיון בה ככל האפשר ברציפות.
- רציפות הדיון 11.
- (א) הוועדה תדון בקובלנה רק אם נכחו בדיון שלושה מחברי הוועדה לפחות.
- מנין נוכחות בדיון ובהצבעות 12.
- (ב) נבצר מחבר הוועדה להשתתף בדיון, או שאין הוא יכול להשתתף בו מאחר שהקובלנה שבה דנים מכוונת נגדו, יפנה יושב ראש הוועדה ליושב ראש הכנסת בבקשה למנות חבר אחר שיצטרף לוועדה לצורך הדיון בקובלנה.
- (ג) בכל החלטה בנוגע לקובלנה, תכריע הוועדה ברוב קולות של כל חבריה.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (ג), החלטה כי חבר הכנסת הפר או לא קיים את כללי האתיקה והחלטה להטיל על חבר הכנסת אמצעי כאמור בסעיף 20 לכללי האתיקה, תתקבל רק אם התקיים אחד מאלה:

(1) ההחלטה התקבלה ברוב קולות חברי ועדת האתיקה, ובלבד שבעת ההצבעה נכחו כל חברי הוועדה;

(2) בישיבה אחת של ועדת האתיקה שבה השתתפו שלושה מחברי הוועדה בלבד ובישיבה נוספת שבה השתתפו שלושה מחברי הוועדה ובהם החבר שלא השתתף בישיבה הראשונה, הצביעו כולם בעד ההחלטה.

(3) בשלוש ישיבות של ועדת האתיקה השתתפו אותם שלושה מחברי הוועדה, ובשלושתן הצביעו כולם בעד ההחלטה, ובלבד שלפני הישיבה השלישית ניתנה לחבר הוועדה שנעדר משתי הישיבות הראשונות הודעה על תוצאות ההצבעה בהן ועל כוונה להעמיד את ההחלטה להצבעה סופית בישיבה השלישית.

הזמנת הקובל 13. (א) הוועדה רשאית, על פי הצעת חבר הוועדה או על פי בקשת הנקבל, להזמין את הקובל לדיון בקובלנה ולבקשו להשיב על שאלות בעל פה או בכתב או להציג ראיות.

(ב) קובל אשר סירב, ללא הצדקה מספקת, להופיע או למלא אחר הוראות הוועדה, רשאית הוועדה להפסיק את הדיון בקובלתו, למחוק את הקובלנה או לדחותה.

הזמנת עובד המדינה 14. הוועדה רשאית להזמין עובד המדינה באמצעות השר הממונה עליו.

המצאת הזמנה לדיון (תיקון התשס"ב) 15. (א) הוועדה תזמן את חבר הכנסת הנקבל להופיע לפניו ולהשמיע את תגובתו על הקובלנה; הודעה בדבר ההזמנה לדיון תימסר לחבר הכנסת, לא יאוחר משבועיים לפני מועד הישיבה.

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), רשאית הוועדה, בנסיבות מיוחדות שיירשמו, למסור לחבר הכנסת הנקבל את ההודעה בדבר ההזמנה לדיון בתוך תקופה קצרה מזו שבסעיף קטן (א), ובלבד שההודעה תימסר לא יאוחר מ-24 שעות לפני מועד הישיבה.

זכות השמיעה (תיקון התשס"א) 16. לא תתקבל החלטה בקובלנה, אלא לאחר שניתנה לחבר הכנסת הנקבל הזדמנות נאותה להופיע בפני הוועדה ולסתור את הקובלנה וכן להמציא לוועדה את כל המסמכים הדרושים להגנתו; אולם רשאית הוועדה להכריע בדבר הקובלנה, אם הומצאה לחבר הכנסת הזמנה לדיון והוא סירב להופיע בפני הוועדה מבלי שנתן לכך צידוק סביר; כן רשאית הוועדה שלא להזמין את חבר הכנסת הנקבל, אם הגיעה למסקנה שמן הראוי לדחות את הקובלנה.

סדרי דין וגביית ראיות 17. בכל ענין שאין לגביו הוראה מפורשת בנוהל זה תנהג ועדת האתיקה בדרך שנראית לה צודקת ויעילה.

פרק ג': החלטת הוועדה

תוכן ההחלטה 18. בתום הדיון בקובלנה, תתן ועדת האתיקה את החלטתה; הוועדה תפרט בהחלטתה את ממצאיה העובדתיים ואם מצאה שחבר הכנסת הפר או לא קיים כלל אתיקה, תציין את הכלל שהופר או לא קיים וכן את האמצעי שהוטל עליו.

אברהם ורדיגר
יושב ראש ועדת האתיקה

כ"ב בחשוון התש"ן
(30 בנובמבר 1989)

החלטות ועדת האתיקה

בענייני ועדת האתיקה

החלטת ועדת האתיקה בדבר בקשת נקבל לפסול חבר ועדת אתיקה¹

ועדת האתיקה מורכבת מחברי הכנסת אשר נמנים עם סיעות שונות בכנסת, לאומים שונים - יהודים או ערבים, ולהם השקפות שונות - ימין, מרכז או שמאל, חילוניים ודתיים.

רבים המקרים בהם הקובל או מי שנגדו קובלים קרובים בהשקפתם לאחד מן הצדדים או שהם נמנים עם אותה סיעה או אותו לאום, ואם תפתח הוועדה פתח לפסילה של חבר בשל כך, אנה אנו באים?

כל עוד חבר ועדת האתיקה מודיע כי ישתדל, עד כמה שהדבר ניתן מבחינה אנושית, לדון בנושא קובלנה שלפניו לגופו של ענין - אין מקום לפסילתו של אותו חבר ועדה.

החלטת ועדת האתיקה בעניין סדרת קובלנות זהות²

בהתאם לכללי האתיקה כל אדם רשאי להגיש קובלנה נגד חבר הכנסת בשל הפרה של כללי האתיקה. ואכן, ועדת האתיקה מקבלת דרך קבע קובלנות רבות מאזרחים ומארגונים שונים, מטפלת בהן ומשיבה לכל הקובלים.

לאחרונה נתקלה הוועדה בתופעה שבה מוגשות עשרות קובלנות זהות (או דומות), שהן תוצאה של קריאות מצד גורמים שונים, בעיקר ברשתות החברתיות, לפנות לוועדה.

ועדת האתיקה לא רואה כל ערך בהגשת כמויות גדולות של קובלנות זהות, ומעבר למטרד הכרוך בקליטה ובמענה לקובלנות אלה, יש בכך אף זילות של הוועדה ושל ההליכים הנערכים במסגרתה.

לפיכך קובעת הוועדה כי במקרים שבהם מתקבלות קובלנות סדרתיות, תהיה רשאית הוועדה שלא לדון בהן, ואף לא להודיע על כך לקובלים.

¹ מיום י"ב באדר התשס"א - 7.3.2001.

² מיום כ"ט בסיון התשע"ו - 5.7.2016.

החלטת ועדת האתיקה בדבר פרסום קובלנות בתקשורת¹

הוגשה קובלנה נגד חבר הכנסת, ופרסם הקובל את פרטי הקובלנה באמצעי התקשורת, רשאית ועדת האתיקה שלא לדון בקובלנה; ועדת האתיקה תפרסם את דבר קבלת הקובלנה בסמוך להגשתה.

החלטת ועדת האתיקה בעניין פרסום ומסירה של פרוטוקולים ומסמכים אחרים של הוועדה²

סעיף 21 לכללי האתיקה לחברי הכנסת קובע כי הליכי אתיקה נגד חבר הכנסת ודיוני ועדת האתיקה בהם, והמסמכים, הפרוטוקולים וההחלטות בעניינם, יהיו חסויים. עוד נקבע כי אין לנכוח בהם אלא ברשות הוועדה, ואין לפרסמם, כולם או מקצתם אלא ברשות בכתב מאת הוועדה ובתנאים שתקבע. הוועדה מבקשת להדגיש כי היא רואה חשיבות רבה בהתבטאות חופשית של חברי הוועדה, הנשמכת על אי מסירת הפרוטוקולים ושאר החומר הרלוונטי, לגורמים שאינם קשורים לוועדה. יחד עם זאת, הוועדה מכירה בכך כי קיימים מקרים חריגים (כגון שימוש בחומר לשם הליכים משפטיים) שבהם האינטרס הציבורי מחייב את מסירת החומר הרלוונטי.

לפיכך קובעת הוועדה כללים למסירת החומר האמור, כדלקמן:

1. בקשה למסירת חומר כאמור תוגש בכתב, לוועדת האתיקה, תוך פירוט ונימוק הרלוונטיות של חשיפת החומר למבקש.
2. הבקשה תועבר לידיעת חברי הוועדה הרלוונטיים ולידיעת חברי הכנסת הרלוונטיים שלקחו חלק בדיון, על מנת לקבל את תגובתם, אם רצונם בכך.
3. הבקשה תובא לדיון במסגרת ישיבת הוועדה. הוועדה תחליט האם למסור את החומר הרלוונטי ובאילו תנאים. במידת היכולת, תעביר הוועדה, מתוך החומר הקיים, רק את החומר הרלוונטי, תוך השחרה או השמטת כל חומר אחר.
4. החלטת הוועדה על מסירת החומר ועל התנאים למסירתו תועבר בכתב למבקש המידע.
5. מזכירות הוועדה תנהל רישום מסודר ומעקב בדבר מסירת החומר האמור.

¹ מיום כ"ד בסיון התשס"ו - 20.6.2006.

² מיום כ"א בסיון התשס"ח - 24.6.2008 (החלטה מס' 30/17).

סמכות ועדת האתיקה לדון בקובלנות ולהטיל סנקציות על חבר כנסת בשל עברו או בשל אירועים שאירעו טרם היבחרו לכנסת

החלטת ועדת האתיקה מס' 3/20 מיום 21.7.2015:

ביום 21.7.2015 מסר היועץ המשפטי לכנסת חוות דעת מנומקת, המצורפת בזה, שלפיה אין לוועדה סמכות להידרש לקובלנות שעניינן עברו ומעשיו של חבר כנסת טרם היבחרו לכנסת.
לאור זאת החליטה ועדת האתיקה שלא לדון בקובלנות נגד חבר הכנסת.

החלק העקרוני ממכתב היועץ המשפטי לכנסת לוועדת האתיקה מיום 21.7.2015 (בקשר לקובלנות שהוגשו נגד ח"כ בשל טענות על התנהגות טרם בחירתו):

מאחר שהוגשו לוועדת האתיקה קובלנות שאינן עוסקות בהתנהגותו של חה"כ לאחר בחירתו לכנסת, אלא עוסקות בעברו, ניצבת בפני הוועדה שאלה עקרונית ומקדמית: האם ועדת האתיקה מוסמכת לדון בקובלנות ולהטיל סנקציות על חבר כנסת בשל עברו או בשל אירועים שאירעו טרם היבחרו לכנסת. עמדתי היא כי אין לוועדת האתיקה סמכות להידרש לקובלנות שעניינן עברו ומעשיו של חבר כנסת טרם היבחרו לכנסת, וזאת מן הטעמים הבאים:

- א. עיון בסעיפי החוק העוסקים בהקמת ועדת האתיקה וסמכויותיה וכן בכללי האתיקה עצמם, מלמדים בצורה ברורה כי ועדת האתיקה נועדה לעסוק בהתנהגותם של חברי כנסת מכהנים, וכי לא היתה כל כוונה להעניק לוועדה סמכות לדון בעברו של חבר כנסת.
- ב. אף מבחינת הגיונם ותכליתם, כללי האתיקה של חברי הכנסת נועדו להכווין את התנהגותם של חברי הכנסת המכהנים ולחייבם למשטר התנהגותי מסוים הנובע ממעמדם. מושכלות ראשונים הם כי לא ניתן להחיל, בדיעבד, נורמות וכללים החלים על בעל תפקיד מסוים, על מעשים שעשה לפני שנכנס לאותו תפקיד בשעה שהיה אזרח מן השורה ונורמות אלה כלל לא חייבו אותו.

ג. בנוסף, אני סבור כי קבלת עמדה לפיה ועדת האתיקה מוסמכת לדון בעברם של חברי הכנסת ובהשלכות של עבר זה על כבודו של הכנסת ומעמדה, טומנת בחובה הרחבה מסוכנת ובלתי סבירה של כוחה וסמכותה של ועדת האתיקה. אימוץ עמדה מרחיבה עלול להסיט את ועדת האתיקה מתפקידה לבחון את התנהגותם של חברי הכנסת בהווה, ולהפכה לכתובת לבירור עברם של חברי הכנסת ובחינת "התאמתם" לשמש בתפקידם. ואכן, עד היום הוועדה נמנעה מלדון בקובלות שיסודן במעשים שיוחסו לחברי הכנסת טרם בחירתם לכנסת.

בהקשר זה יצוין כי אף הכלים העומדים לרשותה של ועדת האתיקה לבירור נושאים עובדתיים מוגבלים מאוד, וממילא קושי זה רק מתגבר כאשר מבקשים לבחון אירועים מהעבר, קודם להיבחרו של חבר הכנסת לתפקידו.

ד. עוד יצוין כי כאשר ביקש המחוקק להטיל סנקציות על חבר כנסת בשל עברו, למשל על-ידי הגבלת יכולתו לשמש בתפקידים מסוימים בכנסת, כגון תפקיד יושב ראש הכנסת, סגן ליושב ראש, נציג הכנסת בוועדה לבחירת נושאי משרה שיפוטית או יושב ראש ועדה, הוא קבע זאת מפורשות והעמיד רף גבוה יותר שאינו מסתפק בהתנהגויות שיש בהן הפרה של כללי האתיקה. כך נקבע בחוק ובתקנון כי הגשת כתב אישום פלילי כנגד חבר כנסת או הרשעתו בפלילים אם טרם חלפו עשר שנים מההרשעה רק הם יכולים להוות עילה להגבלת מועמדותו לתפקידים כאמור. במקרים אלה, אף נקבעו הליכים מיוחדים לשם הטלת מגבלות שכאלה (ראו למשל סעיף 20 לחוק-יסוד: הכנסת וסעיפים 3, 63 ו-107 לתקנון).

סוף דבר, ומבלי לקבוע ממצאים כלשהם בעניינו של חה"כ, אין חולק כי הפרסומים אודות המעשים המיוחסים לו פוגעים בכבודו של הכנסת ובמעמדה בעיני הציבור. ואולם, הפגיעה כשלעצמה לא יכולה ליצור סמכות יש מאין לוועדת האתיקה לברר את העניין, ובוודאי שאינה יכולה לאפשר הטלת סנקציות על חבר כנסת בגין מעשי עבר מבלי שעוגנה מפורשות הסמכות לעשות כן. על כן, עמדתי היא כי אין לוועדת האתיקה סמכות לדון בקובלות נגד חה"כ שעניינן בטענות הנוגעות לעברו.

**החלטות ועדת האתיקה
בעניינים פרלמנטריים ובעניינים
הנוגעים לפעילותו הפרלמנטרית של חבר
הכנסת במשכן הכנסת**

החלטה של ועדת האתיקה בענין היעדרות חברי הכנסת משיבות הכנסת¹

הוועדה קובעת שאכן יש מקום, מידי פעם, להיעדרות חברי הכנסת בשל פעילויות מחוץ לכנסת ולגבי מי שמכהן בתפקידים בממשלה - בשל פעילות במסגרת אותם התפקידים. ואולם, לשם כך ניתנה לחברי הכנסת האפשרות של היעדרות עד שליש מימי הישיבות, לסגני שרים שתי חמישיות מימי הישיבות ולשרים מחצית מימי הישיבות, וזאת מבלי שיהא עליהם לתת הצדק סביר לכך, ולא מעבר לזה. פעילות ציבורית מחוץ לכנסת בארץ ובחוץ לארץ ופעילות (לגבי מי שמכהן בתפקידים בממשלה) במסגרת הממשלה אל לה לחרוג מהנורמה הקבועה בחוק לחברי הכנסת, לסגני שרים ולשרים.

סעיף 3 לכללי האתיקה לחברי הכנסת קובע כי חבר הכנסת יקדיש למילוי תפקידו כחבר הכנסת את כל הזמן הדרוש לכך, ויבכר בזמן הזה את מילוי תפקידו על פני כל עיסוק אחר. הוועדה מבקשת להדגיש, כי על חברי הכנסת מוטלת אמנם החובה להיות נוכחים בשני שליש מימי הישיבות בכנס, ואולם קיומה של חובה זו אינו גורע מהחשיבות שבנוכחותם של חברי הכנסת במספר רב ככל הניתן של הישיבות בכנס. לפיכך, על חבר הכנסת החורג מהמספר המינימאלי של הישיבות בהתאם לחוק, ליתן הסבר בפני ועדת האתיקה לא רק לגבי החריגה האמורה אלא לגבי כלל ימי היעדרותו משיבות הכנס.

החלטה של ועדת האתיקה בענין היעדרות חברי הכנסת משיבות הכנסת²

חוק החסינות, המעגן את סוגיית היעדרותם של חברי הכנסת משיבות הכנסת, יוצא מהנחה כי חברי הכנסת נדרשים להיעדר מפעם לפעם ממשכן הכנסת, ולשם כך קובע כי ועדת האתיקה תדון רק בהיעדרות של שליש ויותר מימי הישיבות לעניין חברי הכנסת, שתי חמישיות ויותר לעניין סגני השרים, ומחצית ויותר לעניין השרים.

התקופה האמורה נכונה לגבי ימי הישיבות בכנס שלם, ומאפשרת לחברי הכנסת לתכנן את ימי ההיעדרות והנוכחות כך שבמהלך הכנס לא תהיה חריגה מדרישות החוק.

¹ מיום כ"ט בתשרי התשס"ט - 28.10.2008 (החלטה מס' 38/17).

² מיום כ"ו בסיון התשע"א - 28.6.2011 (החלטה מס' 51/18 ; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בהיעדרות במושב מסוים).

הוועדה מבקשת להדגיש, כפי שציינה במספר החלטות בעבר, כי היעדרות חברי הכנסת לצורך פעילות פוליטית וציבורית, בארץ ובחו"ל, לרבות נסיעות מטעם המדינה או הכנסת, לא תיחשב כהצדק סביר להיעדרות. לשם כך על חברי הכנסת להשתדל כי פעילויות מסוג זה יתבצעו בימי הפגרה ובימים שבהם לא מתקיימות ישיבות של הכנסת, ואם בכל זאת הם נאלצים להיעדר לצרכים אלה עליהם להקפיד על נוכחות בכנסת בשאר ימי הכנס, כדי לא לעבור את המכסה הקבועה בחוק.

הדברים נכונים אף לעניין היעדרות בשל מחלה שגרתית או אירועים משפחתיים - לחברי הכנסת אין ימי מחלה או חופשה כלעובדים רגילים, ואף לצרכים אלה נועדה מכסת ההיעדרות הקבועה בחוק. לפיכך, הצדקת החריגה ממכסת ההיעדרות בנסיעות לחו"ל מטעם הכנסת או במחלה שגרתית, אירוע משפחתי וכד' לא תתקבל כהצדק סביר, וחבר הכנסת שיבקש להכיר בימי היעדרות מעבר למכסה כהצדק סביר יתבקש ליתן הסבר לכל ימי ההיעדרות.

בנוסף, מבקשת הוועדה להזכיר כי סעיף 3 לכללי האתיקה לחברי הכנסת קובע כי חבר הכנסת יקדיש למילוי תפקידו כחבר הכנסת את כל הזמן הדרוש לכך, ויבכר בזמן הזה את מילוי תפקידו על פני כל עיסוק אחר.

בהקשר זה מבקשת הוועדה להדגיש כי על חברי הכנסת מוטלת אמנם החובה להיות נוכחים בשני שליש מימי הישיבות בכנס, ואולם קיומה של חובה זו אינו גורע מהחשיבות שבנוכחותם של חברי הכנסת במספר רב ככל הניתן של הישיבות בכנס.

היעדרות חברי הכנסת מעבר למכסה הקבועה בחוק החסינות יוצרת מצג של זלזול הנבחרים הן כלפי הציבור והן כלפי הכנסת. התנהגות כזו עלולה לפגוע במעמד הכנסת ובאמון הציבור כלפיה.

החלטה של ועדת האתיקה

בענין היעדרות משיבות הכנסת של שרים וסגני שרים שאינם חברי הכנסת¹

לפי סעיף 15 לחוק החסינות, הוראות החוק חלות גם על שרים וסגני שרים שאינם חברי כנסת. ואולם, הוועדה סבורה כי לעניין מכסת ההיעדרות, אין לגזור גזירה שווה בין השרים וסגני השרים המכהנים כחברי הכנסת ונדרשים להצביע ולהשתתף כדבר שבשגרה בדיונים האישיים והסיעתיים במליאה, לבין השרים וסגני השרים שאינם חברי כנסת ואינם יכולים להצביע ולדבר בדיונים שכאלה.

זאת ועוד, חלק מן ההצדקה לחקיקתו של החוק הנורבגי היתה שהשרים יוכלו לפנות את עיקר זמנם לתפקידים המיניסטריאלי.

לפיכך, סבורה הוועדה כי לעניין שרים וסגני שרים שאינם חברי כנסת יש לקבוע מכסת היעדרות נפרדת, והם יהיו נתונים לשיפוט של ועדת האתיקה אם נעדרו שלושה רבעים או יותר מימי ישיבות מליאת הכנסת בכנס מסוים (לעומת מחצית או יותר לשרים שהם חברי כנסת ושתי-חמישיות או יותר לסגני שרים שהם חברי כנסת).

החלטה של ועדת האתיקה

בענין הכרה במנוחה אחרי לידה כהצדק סביר להיעדרות²

1. לבקשת שדולת הנשים בישראל דנה ועדת האתיקה בשאלת היעדרותה של חברת הכנסת לאחר לידה. הוועדה קבעה כי היעדרות של חברת הכנסת משיבות הכנסת בתקופה הסמוכה ללידה הינה בגדר הצדק סביר, לעניין סעיף 13ד(א)(2) לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 (להלן - חוק החסינות), כפי שיפורט להלן.

¹ מיום י"ט בסיון התשע"ז - 13.6.2017 (החלטה מס' 33/20; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בהיעדרות במושב מסוים). החלטה זו תחול מהכנס שתחילתו אחרי פרסומה (קרי, כנס החורף של המושב הרביעי של הכנסת ה-20).

² מיום ג' בסיוון התשס"ט - 26.5.2009 (החלטה מס' 1/18).

2. סעיף 6 לחוק עבודת נשים, התשי"ד-1954, מעגן את זכותה של עובדת לחופשת לידה למשך 14 שבועות. על פי המצב המשפטי הקיים, חברת הכנסת אינה מוגדרת כעובדת לעניין זה, ועל כן היא אינה יוצאת לחופשת לידה, במשמעות הקבועה בחוק. יצוין, כי שינוי החוק בעניין זה עלול בעקיפין גם לפגוע בזכויותיה של חברת הכנסת, שכן אם ייקבע בחוק כי חברת הכנסת יוצאת לחופשת לידה, תימנע ממנה זכותה לפעול בכנסת במשך תקופה זו. אף סוגיית כהונת הכנסת בהרכב חסר, או לחלופין סוגיית החלפת חברת הכנסת לתקופת חופשת הלידה בחבר הכנסת הבא ברשימה, מעלות שאלות כבדות משקל.
3. יחד עם זאת, מובן כי הזכות המוקנית לכל עובדת, אשר נועדה לאפשר לה מנוחה מהלידה ולטפח את הקשר בין ההורה ליילוד, ראוי שתוקנה גם לחברות הכנסת. יתרה מזאת, חזרתה של חברת הכנסת לעבודה מיד לאחר הלידה, עלולה להעביר מסר בעייתי לציבור הנשים, ואולי אף לציבור המעסיקים, לפיו ניתן לוותר על חופשת הלידה.
4. לפיכך קובעת הוועדה כי היעדרותה של חברת הכנסת לתקופת חופשת הלידה הקבועה בחוק, הינה נכונה וראויה, ומובן שיש לראות בה הצדק סביר, לעניין סעיף 13ד(א)(2) לחוק החסינות.
5. חברת כנסת אשר בחרה מרצונה להופיע לישיבות הכנסת בתוך התקופה האמורה - היעדרותה ממספר מקביל של ימי ישיבות עם תום התקופה, תחשב אף היא להצדק סביר כאמור.
6. מובן כי תקופות אלו לא יכללו בחשבון מכסת ימי ההיעדרות הקבועה בחוק, שחבר הכנסת לא צריך לספק הצדק סביר להיעדרותו מהם.
7. ועדת האתיקה קוראת לראשי הסיעות לכבד באופן מלא את מנוחתה של חברת הכנסת לאחר לידה, ולהמנע מהתערבות בהחלטת חברת הכנסת באשר לדרך האיזון הראויה בין זכויותיה כיולדת לבין זכויותיה כנבחרת ציבור.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.

החלטה של ועדת האתיקה בעניין התבטאויות¹

לצד ההחלטה בעניין הספציפי כמפורט לעיל, מבקשת הוועדה, על דעת כל חברה, לפנות לחברי הכנסת ולבקש מהם שלא להשתמש כלפי עמיתיהם בביטויים כדוגמת "רוצח", "מחבל", "נאצי".

האשמות אישיות מסוג זה אינן לגיטימיות, ושימוש בהן יהווה הפרה של כללי האתיקה ואף עלול להוביל להטלת סנקציות משמעותיות כנגד מי שיעשה בהן שימוש.

מכתב של ועדת האתיקה לחברי הכנסת בעניין התבטאויות²

נוכח הדרדרות השיח במליאת הכנסת בשבועות האחרונים, הצורמת לרבים מאיתנו, והפניות הרבות המגיעות לוועדת האתיקה מהן ניתן ללמוד על הפגיעה החמורה הנגרמת למעמד הכנסת בעיני הציבור, רואה עצמה ועדת האתיקה מחויבת לנסות ולמגר תופעה זו בכלים העומדים לרשותה.

בעוד שהוועדה תמשיך להגן על זכותם של חברי הכנסת לחופש ביטוי פוליטי ואידיאולוגי רחב ככל הניתן, היא לא תהיה סובלנית להתבטאויות שיש בהן כדי ניבול פה, השמצה, הכפשה וביזוי של יחידים וציבורים.

בהתאם לכך, ובבחינת אין עונשין אלא אם כן מזהירין, מביאה ועדת האתיקה לידיעת חברי הכנסת כי מכאן ואילך היא תחמיר בסנקציות שתטיל, עד כדי הרחקה משיבות הכנסת, אם תסבור כי מדובר בהתבטאויות המביאות לזילות של הדיון, לפגיעה אישית בחברי הכנסת ולפגיעה חמורה בכבודה של הכנסת.

אנו מקווים כי מכתבנו זה ישמש כתמרור אזהרה וימנע את הצורך בהפעלת סמכויות ועדת האתיקה כאמור.

¹ מיום י"א באדר ב' התשע"ו - 21.3.2016 (החלטה מס' 15/20; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנות נגד ח"כ מסוים).

² מיום ד' באב התשע"ה - 20.7.2015 (החלטה מס' 2/20).

החלטה של ועדת האתיקה בעניין התבטאויות חברי הכנסת¹

מרבית הקובלנות המוגשות לוועדת האתיקה עניינן התבטאויות של חברי הכנסת. חלק מהקובלנות מוגשות על ידי חברי הכנסת כנגד עמיתיהם, אולם רובן מוגשות בידי אזרחים, החשים שאופן ההתבטאות של חברי הכנסת פוגע בכנסת, בכבודה ובמעמדה הציבורי.

ועדת האתיקה החליטה להמשיך בעמדה העקבית שנקטו ועדות האתיקה בכנסות הקודמות, שלפיה יש להימנע ככל הניתן מהגבלת חופש הביטוי הפוליטי והאידיאולוגי של חברי הכנסת, גם כאשר הדברים שהם אומרים חריפים ומקוממים. הזכות לחופש ביטוי מהווה כלי עבודה ראשון במעלה עבור חברי הכנסת, בתוך משכן הכנסת ומחוצה לו, ועיקר חשיבותה של זכות זו במתן הגנה לדברים שאינם פופולריים ושאינם יכולים לצרום לאוזניים רבות.

אך אם בכל הנוגע להתבטאויות פוליטיות עמדת הוועדה היא כי ככלל יש לדחותן על הסף אף אם מדובר בהתבטאויות קיצוניות ומקוממות, הרי שביחס להתבטאויות שיש בהן כדי ניבול פה, השמצה, הכפשה וביזוי של יחידים וציבורים, עמדת הוועדה שונה בתכלית. הוועדה סבורה כי התבטאויות כאלה פוגעות פגיעה של ממש במעמדה של הכנסת ובכבודה, ומדרדרות את השיח הציבורי בישראל, וכי ראוי לטפל בהתבטאויות אלה בכלים העומדים לרשות ועדת האתיקה, וזאת על מנת לשרשם.

לפיכך, ובבחינת אין עונשין אלא אם כן מזהירין, ועדת האתיקה מוצאת לנכון להביא לידיעת חברי הכנסת כי תעמוד מכאן ואילך על עקרונות אלה ובמקרים של התבטאויות מהסוג המפורט לעיל, תטיל סנקציות כפי שתמצא לנכון ובהתאם לסמכויותיה לפי החוק.

¹ מיום כ"ד בתמוז התשע"ג - 2.7.2013 (החלטה מס' 2/19).

החלטה של ועדת האתיקה בעניין התבטאויות הכוללות דימויים מעולם התוכן של השואה¹

ועדת האתיקה נדרשה, מאז תחילתה של הכנסת הנוכחית לעסוק בקובלנות רבות העוסקות בהתבטאויות חריפות ומקוממות של חברי הכנסת. התבטאויות אלה נעשו במליאת הכנסת ובוועדות, כמו גם בראיונות לתקשורת. הקובלנות בעניינים אלה הוגשו הן על ידי חברי הכנסת כנגד חבריהם, והן על ידי אנשים מקרב הציבור. עד כה נקטה הוועדה בגישה שלפיה יש לנהוג בריסון רב בהפעלת סמכויותיה כאשר מדובר בהתבטאויות, המהוות כלי עבודה ראשון במעלה של חברי הכנסת, ונוכח חופש הביטוי הרחב המוקנה לחברי הכנסת. עם זאת, לאחרונה חלה הידרדרות ברמת ההתבטאויות, לרבות שימוש בביטויים ודימויים מעולם התוכן של השואה. אין לוועדה ספק כי שימוש בביטויים כאלה על ידי חברי הכנסת פוגע פגיעה של ממש בכבודה ובמעמדה של הכנסת ובאמון שהציבור רוחש לכנסת ולחבריה. לפיכך, החליטה הוועדה לפנות לחברי הכנסת ולבקשם להימנע לחלוטין משימוש בביטויים פוגעניים הכוללים דימויים מעולם התוכן של השואה. מכאן ואילך, במקרה שבו תובא בפני הוועדה קובלנה נגד חבר הכנסת העוסקת בהתבטאויות מהסוג האמור, לא תנקוט עוד הוועדה בריסון שבו נקטה עד כה.

החלטה של ועדת האתיקה בעניין התבטאויות של חברי כנסת נגד אישים וארגונים²

כפי שכתבה הוועדה בעבר, חופש הביטוי הוא אחד מכלי העבודה העיקריים של חברי הכנסת, ומסיבה זו נוהגת ועדת האתיקה שלא להפעיל את סמכויותיה כלפי חברי הכנסת בקשר להתבטאויותיהם. מאותה סיבה פורשה החסינות המהותית, המונעת ניהול הליך משפטי פלילי או אזרחי נגד חברי הכנסת, ככזו החלה באופן רחב מאד על התבטאויות, בכנסת או מחוצה לה. ואולם, יש לזכור כי החסינות, כמו גם ההגנה שמעניקה ועדת האתיקה, נועדו לאפשר לחברי הכנסת לבטא בפומבי וללא חשש את עמדותיהם ואת עמדת ציבור בוחריהם, לרבות כאשר תוך כדי ראיון או נאום יש גלישה לעבר אמירות קשות.

¹ מיום א' באב התשע"א - 1.8.2011 (החלטה מס' 56/18).

² מיום י"ח בטבת תשע"ג - 31.12.2012 (החלטה מס' 83/18; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנות נגד ח"כים מסוימים).

הגנה זו לא נועדה להפוך את זירת השיח הציבורי לזירת הכפשות נטולת כללים, שבה ניתן להשמיץ ולפגוע באנשים ובגופים שונים ללא הבחנה. הדברים נכונים במיוחד כאשר מדובר באמירות קיצוניות ובלתי מבוססות הנוגעות לאנשים או לארגונים שאינם שותפים לאותו שיח ואין להם אפשרות להגיב לדברים. על כן שבה הוועדה ומזכירה לחברי הכנסת את הכלל "חכמים היוהרו בדבריהם".

החלטה של ועדת האתיקה בענין השתתפות של חברי הכנסת בהפגנה¹

ועדת האתיקה רואה לנכון להבהיר, כי השתתפותם של חברי הכנסת בהפגנות כלולה בחופש הביטוי והינה אחת מהזכויות הבסיסיות של חברי הכנסת, ככל אזרח אחר, כל עוד לא נעברה במסגרת ההפגנה עבירה אחרת.

החלטה של ועדת האתיקה בענין מפגשים של חברי כנסת עם גורמים בעלי עניין בסוגיות הנדונות בכנסת²

ועדת האתיקה מבקשת לציין כי חברי הכנסת נוהגים להיפגש במסגרת מלוי תפקידם עם גורמים שונים, ציבוריים, פרטיים, עסקיים ואחרים, שיש להם עניין בסוגיות הנדונות בכנסת ובוועדותיה. בפגישות כאלה אין כל פסול מן ההיבט של כללי האתיקה, וחבר הכנסת חופשי לחלוטין לקבוע את סדר יומו על פי ראות עיניו ולהיפגש עם כל מי שהוא רואה לנכון. מעבר למפגש, שהוא כאמור מותר, גם צידוד של חבר הכנסת בעמדה מסוימת, בין אם עמדה זו מעוררת מחלוקת ובין אם לאו - אין בו לשעצמו כדי להעיד על ניגוד עניינים.

¹ מיום י' בסיוון התשס"ט - 2.6.2009 (החלטה מס' 4/18).

² מיום כ' בטבת התשע"א - 27.12.2010 (החלטה מס' 45/18; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד ח"כ מסוים).

החלטה של ועדת האתיקה בעניין הסתייעות בעוזרים פרלמנטריים לקידום עניינים אישיים¹

הכנסת מממנת עבור חברי הכנסת את עבודתם של עוזריהם הפרלמנטריים, כדי שייטעו להם בפעילותם הפרלמנטרית והציבורית. לאור העובדה שחברי הכנסת הם המעסיקים של העוזרים, וכדי להבהיר את מערכת יחסי העבודה ולמנוע שימוש לרעה במשאב זה, קובע סעיף 40ד להחלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), התשס"א-2001, כי "העוזר הפרלמנטרי יסייע לחבר הכנסת במילוי תפקידו בלבד, ולא יועסק על ידו לצרכים אחרים".

בהתחשב בכך שתפקידו של חבר הכנסת עצמו אינו מוגדר, ואינו מוגבל בזמן או במקום, יתכנו מקרי גבול שבהם לא ברור האם פעילות מסוימת של חבר הכנסת נעשית במישור הציבורי או הפרטי. ואולם, אין זה המקרה שבפנינו...

הסתייעות בעוזר פרלמנטרי לצורך עניין אישי מפרה גם את הוראות סעיף 2 לכללי האתיקה.

הוועדה מבקשת להפנות את תשומת לבם של כל חברי הכנסת להוראות האמורות, ולהזכיר כי בשום אופן אין להסתייע בעוזרים הפרלמנטריים לצורך קידום ענייניהם הפרטיים.

החלטת ועדת האתיקה בעניין העסקת יועץ פרלמנטרי המבקש לעסוק בעיסוק נוסף²

ועדת האתיקה מבקשת להפנות את תשומת לבם של כל חברי הכנסת לכך שאמנם חשבות הכנסת מטפלת ברוב העניינים המינהליים הקשורים להעסקת היועצים הפרלמנטריים, ואולם כמעסיקים של היועצים על חברי הכנסת להיות מודעים להחלטות ועדת הכנסת בעניינם ולהוראות הסכם ההעסקה של היועצים, ולפעול בהתאם.

¹ מיום י"ח בטבת התשע"ג - 31.12.2012 (החלטה מס' 88/18; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד ח"כ מסוים).

² מיום כ"ז בטבת התשע"ז - 25.1.2017 (החלטה מס' 29/20; זהו החלק העקרוני מתוך החלטה שעסקה במקרה פרטני).

הדברים נכונים הן לגבי זכויות שונות המוענקות ליועצים הפרלמנטריים בהתאם לחוק ולהחלטות ועדת הכנסת, והן לגבי מגבלות החלות על העסקת היועצים.

הדברים מקבלים משנה תוקף משמדובר בהוראה, החדשה יחסית, המחייבת יועצים פרלמנטריים בקבלת אישורו של היועץ המשפטי לכנסת לעיסוק נוסף. הוראה זו נועדה להבטיח כי היועצים הפרלמנטריים ואף חברי הכנסת עצמם לא יפעלו בניגוד עניינים או במראית עין של ניגוד עניינים. ועדת האתיקה רואה חשיבות רבה בהקפדה על הוראה זו וקוראת לחברי הכנסת לוודא כי יועציהם קיבלו היתר לעיסוק נוסף כנדרש.

החלטה של ועדת האתיקה בענין התנהגות חברי הכנסת בכל הנוגע למתמחים בלשכותיהם¹

ועדת האתיקה מבקשת להבהיר את כללי ההתנהגות הנדרשים בקשר שבין חברי הכנסת ובין המתמחים המוצבים בלשכותיהם. יצוין כי הכללים שיפורטו להלן נוגעים אך ורק למתמחים המגיעים דרך הכנסת בנוהל התקשרות ממוסד, ובטיפול, מיון, ליווי והשמה של מרכז המחקר והמידע של הכנסת. לסטודנטים אלה העבודה בכנסת נחשבת התמחות והיא ניתנת כנגד מלגה שהם מקבלים מקרנות חיצוניות.

יודגש כי כללים אלה אינם רלבנטיים לכל התקשרות וולונטרית אחרת כגון התנדבות של אזרחים מטעמים ערכיים ופוליטיים בפעילותו של חבר הכנסת ועל פי שיקול דעתו.

כללים אלה יחולו ככל שימשך ההסדר הקיים בין הכנסת ובין הקרנות השונות, שעה שהכנסת היא זו המבצעת את ההתקשרות וקובעת סייגים ומגבלות להתקשרות זאת, תוך חתימה על הסכם עם הגופים הרלבנטיים.

להלן הכללים אשר עליהם החליטה ועדת האתיקה :

1. ועדת האתיקה קובעת כי חבר הכנסת רשאי להיעזר במתמחים במשרדו, ובלבד שההתקשרות הוסדרה באמצעות הכנסת.

¹ מיום כ"ו בתשרי התש"ע - 14.10.2009 (החלטה מס' 8/18).

2. לדעת הוועדה, נוהל העסקת המתמחים מקרב בין סטודנטים ובין עבודת הכנסת, מאפשר לסטודנטים להכיר את עבודת הכנסת ולהזדהות עמה, משמש כלי לימודי חשוב בידי המתמחים, מאפשר לסטודנטים מעוטי אמצעים מן הפריפריה היכרות מעמיקה עם הכנסת, ומהווה סיוע ראוי לעבודה הפרלמנטרית של חברי הכנסת. לדעת ועדת האתיקה, אין בהעסקת מתמחים בהתאם לנוהל ההעסקה שקבעה הכנסת ובהתאם לכללים אלה, משום קבלת מתנה או הנאה חומרית אסורה.
3. העסקת המתמחים תתבצע באופן מסודר ובתווכה של הכנסת באמצעות מרכז המחקר והמידע של הכנסת, כפי שהדבר מתבצע כיום. זאת על מנת ליצור קיר חוסם בין חבר הכנסת ובין הקרן המממנת את התנחות הסטודנט. המתמחים יבחרו ויוצבו בלשכות חברי הכנסת עפ"י שיקול דעתו של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, אך תיתכן התחשבות ברצונם של הסטודנט ו/או חבר הכנסת אם אין הדבר יוצר הפליה כלפי חברי כנסת אחרים.
4. חבר הכנסת יעסיק את המתמחה אך ורק בתחומי הפעילות הפרלמנטריים, כגון פניות ציבור וסיוע בחקיקה ובמחקר.
5. אסורה העסקת המתמחה בתחומים הנוגעים לפעילות המפלגתית של חבר הכנסת כגון התלוות לאירועים מפלגתיים או סיוע בפריימריס. יודגש כי אסורה הטלת משימות בעלות אופי כזה הן בתוך משכן הכנסת והן מחוצה לו.
6. הסייגים המוטלים על המתמחים נקבעים אמנם בחוזה הנחתם בין הקרנות ובין הכנסת ואולם על חברי הכנסת להיות ערים למקרים חריגים כגון פעילות של מתמחה למען קידום ענין מסחרי או עסקי.
7. אל המתמחה יוצמד עוזר פרלמנטרי במשרדו של חבר הכנסת אשר ינחה אותו וילווה אותו בעבודתו.
8. חבר הכנסת לא יציג את המתמחה ולא יאפשר לו להציג את עצמו בתארים אחרים, כגון עוזר פרלמנטרי, יועץ, מזכיר וכו'.
9. משהובהר למתמחים כי לא מתקיימים יחסי עבודה בינם לבין הכנסת ו/או בינם לבין חברי הכנסת שבלשכתם הם פועלים, חובה על חברי הכנסת לדאוג לכך שהמתמחים יפעלו אך ורק במסגרת השעות אשר בגינן הוענקה להן מלגה.

החלטת הוועדה תונח על שולחן הכנסת.

החלטת ועדת האתיקה בדבר שימוש בנייר מכתבים של הכנסת¹

1. חבר הכנסת לא ישתמש בנייר מכתבים הנושא כותרת "הכנסת" או כותרת ועדה מוועדות הכנסת, למכתביו האישיים.
2. חבר הכנסת, גם אם הוא יושב ראש ועדה, לא ישתמש בנייר מכתבים הנושא כותרת "יושב ראש ועדת..." או "ועדת..." למכתביו האישיים, בנסיבות שאינן הולמות שימוש כזה.
3. חבר הכנסת, רשאי להשתמש בנייר מכתבים הנושא כותרת "חבר הכנסת", למעט מכתבים בעניינים הקשורים בעסקו או במקצועו (איסור שנקבע בסעיף 14 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 ואשר הפרתו כרוכה בעונש מאסר עד שנתיים).
4. חבר הכנסת לא יבקש מעובד הכנסת לחתום בשמו על מכתביו האישיים.
בהחלטה זו, "מכתב אישי" - כל מכתב שאיננו בקשר למילוי תפקידו של חבר הכנסת כיושב ראש ועדה, יושב ראש ועדת משנה או בקשר לתפקיד שהוא ממלא מטעם הכנסת או ועדה מוועדותיה.
5. חבר הכנסת או סיעה מסיעות הכנסת לא ישלחו דבר דואר אישי או דברי דואר של הסיעה במעטפות הנושאות כתובת "מדינת ישראל - דואר רשמי"².

¹ מיום י"ט באייר התשמ"ו - 28.5.1986, בהתאם להוראות סעיף 24 של כללי האתיקה לחברי הכנסת. סעיפים 2 ו-3 הוחלפו ביום כ"ג בחשון התשמ"ז - 25.11.1986.

² החלטת ועדת הכנסת מיום י' בסיון התשמ"ו - 17.6.1986.

החלטת ועדת האתיקה בענין שימוש בסמל הכנסת¹

1. בעקבות קובלנה שהוגשה לוועדת האתיקה, בעניין פרסום מודעה בעיתון מטעם קבוצת חברי הכנסת, ראתה לנכון ועדת האתיקה להבהיר את הנושא ולפרסם החלטה עקרונית כלהלן.

2. המודעה נשוא הקובלנה, הינה מכתב גלוי לראש הממשלה, עליו חתומים עשרים ושבעה חברי הכנסת. בראש המודעה התנוסס סמל המדינה, עם כיתוב מתחתיו - "הכנסת" כדלקמן:

הכנסת

3. שני חברי הכנסת מקרב החתומים על המודעה פנו ביוזמתם לוועדת האתיקה על מנת להבהיר שפרסום המודעה בעיתון, קל וחומר בדרך שנעשה, לא היה בידיעתם כלל. בלי קשר לתוכן המודעה, עימו הם מזדהים לחלוטין הם הודיעו על הסתייגות של ממש מהפרסום בעיתון. חברי הכנסת אף הדגישו כל אחד מטעמו, כי סברו שמדובר במכתב הממוען לראש הממשלה ולא בפרסום מודעה בעיתון. הקובלנה, שעניינה חשש מפני הטעיית הציבור וכן הסתייגותם הברורה של חברי הכנסת לעצם פרסום המודעה בדרך בה פורסמה, מחייבים הבהרה עקרונית מטעם ועדת האתיקה.

4. נקדים ונאמר, כי, בהחלטת ועדת הכנסת מיום ט"ז באדר א' התש"ס (22 בפברואר 2000) נקבע כי חבר הכנסת לא יעשה שימוש בסמל המדינה או בסמל הכנסת למטרות שאינן קשורות למילוי תפקידו כחבר הכנסת. עוד נקבע בהחלטת ועדת האתיקה מיום י"ט באייר התשמ"ו (28 במאי 1986) כי אין לעשות שימוש בנייר מכתבים הנושא כותרת "הכנסת" לצרכים אישיים של חבר הכנסת. הוועדה הבהירה כי חבר הכנסת יכול לעשות שימוש בנייר מכתבים הנושא את כותרת "חבר הכנסת" למעט במכתבים בעניינים

¹ מיום כ"ה באדר ב' התשס"ח - 1.4.2008 (החלטה מס' 28/17).

הקשורים בעסקו או במקצועו שלא כחבר הכנסת, כקבוע בסעיף 14 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951. ביסוד החלטות אלו, ניצבות תכליות שונות. התכלית הרלוונטית בה מבקשת הוועדה לעסוק היא התכלית שעניינה מניעת הטעיית הציבור.

5. בפרסומים רשמיים של גופים ציבוריים מקובל לצרף לדף הפרסום (מכרז, פנייה לציבור, מודעות דרושים, הודעות רשמיות וכד') את סמל הגוף הרלוונטי. כך עושה גם הכנסת בפרסומיה. לכן, כאשר הציבור נחשף לפרסום הנושא את סמל הכנסת, פשיטא, שהוא מניח כי המדובר בפרסום רשמי מטעם הכנסת כמוסד ולא בפרסום עמדה מטעם חבר הכנסת פלוני או קבוצת חברי הכנסת.
6. מודעה בעיתון עליה מתנוסס סמל הכנסת עלולה להטעות את הציבור שיחשוב כי מדובר בעמדה שהכנסת קיבלה, למשל, במליאתה, אף שאין אלו פני הדברים.
7. ועדת האתיקה רואה לנכון להדגיש בפני חברי הכנסת כי מוטלת עליהם החובה להימנע מליתן ידם לפרסום מודעה שיש בו כדי ליצור חשש של הטעיה, משל הפרסום המובא בפני הציבור נעשה מטעמה של הכנסת כמוסד רשמי.
8. יובהר, כי אין מניעה שחבר הכנסת יפרסם את עמדתו בתקשורת או באופן אחר, במסגרת תפקידו כחבר הכנסת, ובלבד שבפרסום כאמור לא יצור חשש להטעיית הציבור בנוגע לזהות בעל העמדה.

שימוש בסמל המדינה

חבר הכנסת לא יעשה שימוש בסמל המדינה או בסמל הכנסת למטרות שאינן קשורות למילוי תפקידו כחבר הכנסת.

(החלטת ועדת הכנסת מיום ט"ז באדר א' התש"ס - 22.2.2000)

החלטת ועדת האתיקה בדבר מענה לפניות הציבור¹

לוועדת האתיקה מגיעות מדי פעם תלונות על כך שחברי הכנסת נמנעים לעיתים מלהשיב לפניות הציבור.

ועדת האתיקה דנה בנושא ולהלן החלטתה:

חברי הכנסת מקבלים, מדי יום, מספר רב של פניות, במגוון נושאים. פניות אלה מגיעות מגופים שונים ומאנשים פרטיים, המעוניינים להציג מידע ועמדות בפני חברי הכנסת, או לבקש את התערבותם וסיועם בבעיות שונות. יש שהפניות נוגעות לנושאים הקשורים לפעילותו הפרלמנטרית או הציבורית של חבר הכנסת, אך לעתים קרובות הן קשורות לעניינים המצויים בסמכות משרדי הממשלה או גורמים אחרים, ואינן קשורות לכנסת.

לעתים הפניות נשלחות לחבר כנסת אחד, בשל דעותיו או תפקידו המיוחד, ובמקרים אחרים נשלחות הפניות למספר רב של חברי כנסת ואף לכולם. היכולת לשלוח דואר אלקטרוני בתפוצה רחבה בלחיצת כפתור, הפכה אפשרות זו לזמינה וקלה.

מענה לפניות ציבור וסיוע לאזרחים, בנושאים המצויים בסמכות חברי הכנסת, יכול להיחשב כחלק ממכלול תפקידיו של חבר הכנסת. הדבר נכון בעיקר לגבי נושאי תפקידים מיוחדים בכנסת, כגון יושב ראש הכנסת ויושבי ראש ועדות. מענה לפניות מתחייב אף מכללי הנימוס המקובלים, ותורם לשיפור מעמדה של הכנסת בעיני הציבור.

מאידך, אין לצפות מחבר הכנסת להשיב בכתב לכל פניה המגיעה למשרדו, לעתים בנושאים שבהם הוא כלל אינו עוסק, או כאשר הפניה נשלחה בתפוצה רחבה, לרבות לגורמים האחראים לנושא.

אמנם החוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), התשי"ט-1958 קובע, בסעיף 2(א), שאם "נתבקש עובד הציבור, בכתב, להשתמש בסמכות שניתנה לו על פי דין, יחליט בבקשה וישיב למבקש בכתב בהקדם, אך לא יאוחר מארבעים וחמישה ימים מיום קבלת הבקשה", אולם הוראה זו אינה נוגעת לחברי הכנסת. בידי חברי הכנסת אין סמכויות אופרטיביות שניתנו להם על פי דין, שהציבור רשאי לבקש כי יעשו בהן שימוש, כאמור בסעיף 2(א) הנ"ל.

¹ מיום כ"ד בכסלו התשס"ה - 7.12.2004.

לאור כל האמור, ועדת האתיקה ממליצה כי יושב ראש הכנסת או יושב ראש ועדה מוועדות הכנסת, המקבל פניה הקשורה למילוי תפקידו האמור, ישיב לפניה, תוך פרק זמן סביר.

לענין כלל חברי הכנסת, הקובעים בעצמם את דרך עבודתם ואת התחומים שבהם הם מבקשים לעסוק, אין ועדת האתיקה מוצאת לנכון להמליץ בנושא זה. עם זאת, מפנה ועדת האתיקה את תשומת לב חברי הכנסת לסעיף 1א(4) לכללי האתיקה לחברי הכנסת, שבו נקבע, בין היתר, כי "חבר הכנסת יעשה לטיפוח אמון הציבור בכנסת". נראה שסיוע לאזרחים ומתן מענה לפניויותיהם יכול להועיל לתדמית הכנסת כולה, ולטיפוח אמון הציבור בה.

החלטת ועדת האתיקה בדבר פרסום פניה לבדיקה או חקירה¹

בהתאם להוראות סעיף 24 לכללי האתיקה, החליטה ועדת האתיקה כדלקמן:
"חבר הכנסת אשר מעביר נושא לבדיקה או חקירה כלשהי (למבקר המדינה, היועץ המשפטי לממשלה, משטרה וכו'), לא יפרסם את תוכן הפניה כל עוד לא העביר העתק ממנה לאותו אדם ונתן לו הזדמנות סבירה להגיב."

החלטת ועדת האתיקה בעניין שימוש במכונות הצילום של הכנסת²

בעקבות קובלנתו של חבר הכנסת ראובן ריבלין, יושב ראש הכנסת, בעניינים של חברי הכנסת שעשו שימוש נרחב במכונות הצילום של הכנסת לצורכי מפלגתם, מבקשת ועדת האתיקה להבהיר כי מכונות הצילום המוצבות במשכן הכנסת מיועדות לשימושם של חברי הכנסת, עובדי הסיעות והעוזרים הפרלמנטריים, לצרכי העבודה הפרלמנטרית בלבד. אין לעשות שימוש בציוד הכנסת בכלל, ובמכונות הצילום בפרט, לצרכים מפלגתיים, אישיים או אחרים.

¹ מיום י"ג באדר התשמ"ח - 2.3.1988, תוקנה ביום כ' באייר התשנ"ז-25.5.1997.

² מיום כ"ז בחשוון התשס"ה - 29.11.2005.

החלטת ועדת האתיקה **בעניין פניית חברי הכנסת לגופים בעלי סמכות מעין שיפוטית** **והבהרות להחלטה זו¹**

בעקבות פניה של רשם העמותות, מחליטה ועדת האתיקה כדלקמן:

1. ועדת האתיקה מוצאת פגם בפניות של חברי הכנסת לנושאי תפקידים מעין שיפוטיים (כגון: רשם העמותות, רשם החברות, רשם האגודות השיתופיות, רשויות המס, ועדות התכנון והבניה) בבקשה שישנו החלטה שקיבלו לפי דין, שכן יש בכך ניסיון ללחוץ על נושא התפקיד לפעול בניגוד להוראות החוק ולהנחיות שמכתיבות את שיקול דעתו ולסטות מהחלטה שקיבל מכוחן. כמו כן, בפניית חבר הכנסת יש משום עקיפה של מנגנון הערעור על החלטת נושא התפקיד, החלטה הכפופה לביקורת בית המשפט ואף לביקורת מבקר המדינה.
2. לפיכך, חבר הכנסת לא יפנה לנושאי תפקידים המפעילים סמכות מעין שיפוטית בבקשה שישנו החלטה שקיבלו בתוקף סמכותם כאמור.
3. החלטה זו אינה באה לגרוע מהחלטת ועדת האתיקה מיום כ"ט בכסלו התשנ"ז (10 בדצמבר 1996) בנושא חברי הכנסת המכהנים בתפקידי ניהול במוסדות וגופים ציבוריים.
4. כמו כן, אין בהחלטה זו כדי למנוע מחבר הכנסת לפנות לשר הממונה על נושאי התפקידים המפורטים בסעיף 1.

הבהרות²:

- א. אין בהחלטה זו כדי למנוע מחבר הכנסת לפנות לנושאי התפקידים המפורטים בסעיף 1 בבקשה לזרז טיפול במקרה מסוים או לתקן תקלות מינהליות או אחרות שעולות מפניות הציבור לאותו חבר הכנסת, הואיל ואין בכך משום בקשה לשנות החלטה שנתקבלה על ידם לפי דין.
- ב. הכוונה היא אך ורק לפנייה היכולה להתפרש כהנחיה לשינוי החלטה שהתקבלה בהתאם לנהלים. היה וחבר הכנסת סבור כי החלטת הפקיד שגויה, ביכולתו לפנות לדרג המיניסטריאלי ולערער על כך.

¹ מיום כ"ט בתשרי התשס"ב - 16.10.2001.

² מיום ו' בכסלו התשס"ב - 21.11.2001.

החלטת ועדת האתיקה

בדבר איסור הכללת פרסומת מסחרית ב"איגרת לבוחר"¹

במסגרת תקציב הקשר עם הציבור אשר לו זכאי חבר הכנסת לפי פרק ה' להחלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), התשס"א-2001, רשאי חבר הכנסת לשלוח לציבור בוחריו "איגרת לבוחר" ובה פירוט פעילותו כחבר הכנסת.

ועדת האתיקה דנה בשאלה האם ניתן לכלול ב"איגרת לבוחר" מודעות פרסומת מסחריות.

הוועדה החליטה כי, בהכללת מודעות פרסומת מסחריות במסגרת "האיגרת לבוחר", יש משום מראית עין של מתן חסות על ידי חבר הכנסת לגופים המפרסמים ושל נסיון להשפיע על ציבור הבוחרים, שהוא גם קהל היעד של הגופים המפרסמים, לצרוך את המוצרים נשוא הפרסומת.

כמו כן נראה לוועדה כי גם אם החברות המסחריות נשאו באותו חלק מעלות הפרסום המתייחס למודעות שלהן, עדיין קיימת מראית עין של מימון מלא על ידן של הוצאות "האיגרת לבוחר".

לפיכך החליטה ועדת האתיקה, שחברי הכנסת אינם רשאים לכלול ב"איגרת לבוחר" שהם שולחים לציבור בוחריהם מודעות פרסומת מסחריות מכל סוג שהוא.

החלטת ועדת האתיקה בעניין הפרת הסכם קיזוז²

1. חבר הכנסת נדרש לא פעם להימצא מחוץ לכנסת בשעות פעילות מליאת הכנסת, והוא מסכם עם חבר כנסת מסיעה אחרת (על פי רוב קואליציה מול אופוזיציה) כי שניהם ייעדרו מההצבעה, וכך היעדרותם לא תשפיע על תוצאות ההצבעה. הבנות אלה, המכונות "הסכמי קיזוז", נעשות בכנסת כדבר שבשגרה וניתן לראותן כנוהג בכנסת.

¹ מיום כ"ה בתשרי התשס"ד - 21.10.2003.

² מיום י"ח באדר א' התשע"א - 22.2.2011 (החלטה מס' 47/18).

2. הסכם הקיזוז נעשה אמנם בין שני חברי כנסת, אך נודעת לו השפעה החורגת מהיחסים ביניהם. אי עמידה בהסכם על ידי אחד הצדדים והשתתפותו בהצבעה, עלולה לא רק לפגוע בחבר הכנסת שנעדר מההצבעה בחושבו כי הוא מקוזז ולהפר את האמון שנתן בו אותו חבר כנסת, אלא גם לעוות את תוצאותיה של ההצבעה.

3 ועת האתיקה סבורה כי כאשר חבר הכנסת מתחייב בפני חבר כנסת אחר כי ייעדר מההצבעה, אך לאחר מכן משתתף בה, מהווה הדבר עילה להגשת קובלנה לוועדת האתיקה, בשל הפרת החובה לשמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה ולנהוג בדרך ההולמת את מעמדו כחבר הכנסת. מובן כי חבר הכנסת רשאי להודיע לחבר הכנסת השני על ביטול הסכם הקיזוז, ואולם הדבר צריך להיעשות זמן סביר מראש, בהתאם לנסיבות, באופן שיאפשר לאותו חבר כנסת להגיע להצבעה או להתקזז עם חבר כנסת אחר.

4. בדיון בוועדה התברר כי יש סיעות שבהן יו"ר הסיעה הוא האחראי על הסכמי הקיזוז, וכל הסכם כזה של חבר הסיעה מחייב את אישורו המוקדם. ועדת האתיקה מבקשת לציין כי החובה לעמוד בהסכם קיזוז חלה על חבר הכנסת שהתקשר בהסכם, ולא על סיעתו, וגם הטענה כי סיעתו לא אישרה את ההסכם לא תסייע לו. מדובר בנהלים פנימיים אשר כל סיעה קובעת לעצמה, וככל שבסיעתו של חבר הכנסת יש נהלים מיוחדים כאלה, חלה עליו האחריות לוודא מראש כי יוכל לעמוד בהתחייבותו.

5. יובהר, כי אין משמעה של החלטה זו שהסכם קיזוז ניתן לאכיפה, במובן זה שניתן למנוע מחבר כנסת להצביע לאחר שהתחייב להיעדר מההצבעה. הזכות להצביע אינה עומדת כלל לדיון ואין כלל נסיבות אשר יכולות להביא לשלילתה. ואולם, אם יפר חבר כנסת הסכם קיזוז עם חברו ותוגש נגדו קובלנה בעניין, תדון בכך ועדת האתיקה בהתאם לנסיבות העניין.

החלטת ועדת האתיקה

בעניין משיכת חתימותיהם של חברי הכנסת¹

1. ביום ז' בטבת תשס"ז (28 בדצמבר 2006) הגיש חה"כ אריה אלדד קובלנה נגד ראש הממשלה, חה"כ אהוד אולמרט בגין הפרת תקנון הכנסת בשל אי הופעה לדיון במליאה לפי סעיף 49א לתקנון הכנסת. בדיון שנערך בוועדת האתיקה בקובלנה, ביום י"ט בטבת התשס"ז (9 ינואר 2007), התברר כי אין מקום לדון בקובלנה כנגד ראש הממשלה שכן לאחר שהוגשה דרישה של ארבעים חברי כנסת לקיים דיון בהשתתפות ראש הממשלה בנושא שהוחלט עליו, בהתאם לסעיף 42 לחוק-יסוד: הממשלה, וטרם הגעתו של ראש הממשלה למשכן הכנסת, משכו מספר חברי כנסת את חתימותיהם מהדרישה ועל כך נמסרה הודעה למזכירות הממשלה. משכך החליטה ועדת האתיקה כי אין בסיס עובדתי לדון בקובלנה כנגד ראש הממשלה.
2. יחד עם זאת, החליטה ועדת האתיקה כי קובלנתו של חה"כ אריה אלדד מעלה סוגיה עקרונית וחשובה בנושא משיכת חתימותיהם של חברי הכנסת. משכך, החליטה ועדת האתיקה לדון בנושא העקרוני של משיכת חתימות חברי הכנסת בהתאם לסמכותה מכוח סעיף 24 לכללי האתיקה לחברי הכנסת.
3. הסוגיה של משיכת חתימות חברי הכנסת מעמידה בהתנגשות מספר אינטרסים. האינטרס הראשון הוא חופש הפעולה של חבר הכנסת היחיד, הן כמחוקק והן כמפקח על פעולות הממשלה. לחבר הכנסת ניתן שיקול דעת רחב, והוא ריבון לפעול על פי צו מצפונו והכרתו בנושאים השונים אשר מהווים חלק מתפקידו. משכך, לכאורה, רשאי חבר הכנסת למשוך את חתימתו בכל שלב ובכל עת במסגרת כל הליך, עד לשלב שבו החלה כבר הפעולה על סמך החתימה, שאז אין עוד באפשרותו של חבר הכנסת לחזור בו מחתימתו. ואולם, בצד חופש הפעולה של חבר הכנסת, ניצב האינטרס של קיום הפרלמנט כגוף מחוקקים. החופש לפעול אינו חופש מוחלט, וישנם מקרים בהם צריך לאזנו על מנת להבטיח אינטרסים אחרים ראויים להגנה והכל על מנת להבטיח את פעולת הכנסת כבית המחוקקים, תוך שמירה על כבודו. משכך קיימים מקרים שבהם תגביל הכנסת כגוף את חבר הכנסת מלמשוך את חתימתו מהליך פלוני.

¹ מיום ב' באדר התשס"ז - 21.3.2007 (החלטה מס' 14/17).

4. **מצאת נקודת האיזון בין האינטרסים אינה מלאכה פשוטה.** ועדת האתיקה סבורה כי לעניין משיכת חתימות חברי הכנסת ולעניין התוצאות של מעשה משיכת החתימה יש להבחין בין ארבע קבוצות עיקריות ונפרדות אשר תפורטנה להלן.

5. **הקבוצה הראשונה** עניינה בחתימות חברי הכנסת על הצעות חקיקה. בנושאי הצעות חקיקה, יש ליתן לחבר הכנסת שיקול דעת רחב ככל שניתן, שכן מדובר בתמצית עיסוקו של חבר הכנסת ובלב העשייה הפרלמנטרית. **משכך, מחליטה ועדת האתיקה כי לגבי נושאים הנכללים בקבוצה הראשונה, רשאי חבר הכנסת למשוך את חתימתו בכל עת ובכל שלב, בכפוף להוראות סעיף 142(א) לתקנון הכנסת המאפשר לחה"כ לחזור בו מהצעת החוק עד גמר הדיון בוועדה אחרי הקריאה הראשונה.**

6. **הקבוצה השניה** עניינה בחתימות חברי הכנסת על הליכים אשר ביצועם מתחייב מכוח הדין. כלומר, מדובר בהליכים אשר מבססים מעשים עשויים שלא ניתן לחזור מהם. כך לדוגמה, בקבוצה זאת נכללות חתימות חברי הכנסת על פי סעיף 6 לחוק-יסוד: נשיא המדינה הקובע כי עשרה לפחות מחברי הכנסת רשאים להציע מועמד לנשיאות וסעיף 3 לחוק-יסוד: מבקר המדינה הקובע הוראה דומה וסעיף 74ב(ג)(2) לתקנון לעניין הצעת מועמד לוועדת מינויים לקאדים מדיהב. מכיוון שהליך בחירת נשיא המדינה והליך בחירת מבקר המדינה מתחייב מכוח הדין, ותחילתו באיסוף חתימות של חברי הכנסת הרי חתימותיהם הם בגדר מעשה עשוי ולא ייתכן כי חבר הכנסת ימשוך את חתימתו מהליכים אלו ובכך ייתכן שיכשיל את בחירת בעלי התפקידים האמורים. **משכך, מחליטה ועדת האתיקה כי לגבי נושאים הנכללים בקבוצה השניה, לא יהיה כל תוקף להודעתו של חה"כ על חזרה בו מחתימתו וחתימתו תוסיף ותחייב.**

7. יודגש כי אין בהחלטה זאת כדי לפגוע בשיקול דעתו המהותי של חבר הכנסת, שכן אם שינה חבר הכנסת את עמדתו כלפי המועמד בדוגמאות שבסעיף 6 לעיל, חבר הכנסת חופשי להצביע בהתאם לצו מצפוני. העדר היכולת למשוך את החתימה מבטיח את קיום ההליך ומונע את סיכולו אולם אין הוא מתערב כלל בהפעלת שיקול דעתו המהותי של חבר הכנסת. החתימות הן תחילת ההליך ולכן יוכל חבר הכנסת להגשים את מצפוני בעת ההצבעה.

8. **הקבוצה השלישית** עניינה בחתימות חברי כנסת על הליכי רשות שונים, פנים פרלמנטריים, אשר סמכות ייזומם או הפסקתם מסורה בידי חברי הכנסת. המדובר בהליכים אשר אין חובה בדיון לקיימם, וקיומם או אי קיומם הוא עניין שבשיקול הדעת, בהתאם

לרצונם של חברי הכנסת. כך לדוגמה, בקבוצה זאת ניתן לכלול את הרשות שמעניק סעיף 29 לחוק-יסוד: הממשלה לרוב חברי הכנסת לבקש בכתב מנשיא המדינה להטיל על חבר כנסת פלוני להרכיב ממשלה לאחר פיזור הכנסת בצו; הרשות לקיים דיון בהשתתפות ראש הממשלה בהתאם לסעיף 42 לחוק-יסוד: הממשלה, על פי דרישה של לפחות ארבעים חברי כנסת; הרשות הקבועה בסעיף 13 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, תשי"א-1951, להגיש בקשה לנטילת חסינות חבר הכנסת; הרשות של רוב חברי הכנסת לבקש מנשיא המדינה להטיל את התפקיד של הרכבת הקואליציה על חבר הכנסת פלוני, בהתאם לסעיף 10 לחוק-יסוד: הממשלה; הרשות להעביר את נשיא המדינה מכהונתו על ידי קובלנה שהגישו עשרים לפחות מחברי הכנסת, בהתאם לסעיף 20 לחוק יסוד: נשיא המדינה; הרשות לדרוש כינוס מיוחד של הכנסת בפגרה בהתאם לסעיף 9(ב) לחוק הכנסת, תשנ"ד - 1994 וכד'.

בנוגע לנושאים הנכללים בקבוצה זאת, מחליטה ועדת האתיקה כי אין למשוך את חתימתו של חה"כ במהלך 48 השעות בטרם המועד הקבוע לאותו ההליך, ומשיכה כאמור תהווה עילה להגשת קובלנה אתית. כך, תובטח נקודת האיזון הראויה בין שיקול דעתו של חבר הכנסת לבין החשש לפגיעה בהליכים הפרלמנטרים.

9. יודגש כי אין בהחלטה זאת כדי לפגוע בשיקול דעתו המהותי של חבר הכנסת, שכן גם אם שינה את עמדתו בעניין ייזום הליך הרשות במהלך 48 השעות בטרם המועד הקבוע לאותו ההליך, חופשי חבר הכנסת להצביע במסגרת ההליך בהתאם לצו מצפונו.

10. **הקבוצה הרביעית** עוסקת בחריגים סטטוטוריים לקבוצות שנמדו לעיל. חריגים אלו הינם עניינים שבהם נקבע בחוק הסדר מיוחד לעניין משיכת חתימות חברי כנסת. ברי כי במקום שנקבע הסדר מיוחד לעניין משיכות החתימות בחוק אין כל מקום להחיל את הכללים האמורים בהחלטה זאת ויש להחיל את הכללים הייחודיים אשר נקבעו מפורשות בדברי החקיקה. כך לדוגמה, ניתן לכלול בקבוצה זאת את התפטרות חבר הכנסת בהתאם לסעיף 40 לחוק-יסוד: הכנסת הקובע כי ההתפטרות תהיה בהגשה אישית של כתב ההתפטרות חתום על ידי המתפטר ליושב ראש הכנסת. בהתאם לסעיף 41 לחוק חבר הכנסת שהגיש את התפטרותו חברותו בכנסת נפסקת כעבור ארבעים ושמונה שעות לאחר שכתב ההתפטרות הגיע לידי יושב ראש הכנסת זולת אם חזר בו מהתפטרותו לפני כן. דוגמה נוספת עוסקת בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בהתאם לסעיף 97(א) לתקנון הכנסת והודעה על הסכמה לנטילת חסינות בהתאם לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, תשי"א-1951.

החלטה של ועדת האתיקה בעניין קריעת מסמכים פרלמנטריים במליאת הכנסת¹

החלטת הרוב:

רוב חברי הוועדה סברו כי יהיה זה נכון לאמץ את הנאמר בהחלטה הקודמת (החלטה מס' 3/19), לפיה במליאת הכנסת חלים כללי התנהגות מיוחדים שנועדו להדגיש את מעמדה המיוחד של המליאה, גם אם יש בהם פגיעה מסוימת בחופש הפעולה והביטוי של חברי הכנסת.

רוב חברי הוועדה מקבלים את הקביעה כי יש להקפיד על כך שבמליאה הוויכוח יהיה מילולי בלבד, ושהמליאה לא תהפוך לבמה להבעת מחאה בדרכים אחרות, שאף אם הן לגיטימיות מחוץ למשכן הכנסת אין מקום לאפשרן במליאה בשל החובה לשמור על כבודה ועל כללי הדיון בה.

כאמור, בהחלטה הקודמת קבעה ועדת האתיקה כי "ייתכנו בעתיד מקרים שבהם מעשה מסוג זה ייחשב כהפרה של כללי האתיקה", ורוב חברי הוועדה סבורים כי במקרה שבפנינו, התנהגותם של שלושת חברי הכנסת הנקבלים מהווה הפרה של כלל האתיקה לפיו "חבר הכנסת ישמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה".

דעת המיעוט:

אכן, קריעת מסמכים במליאת הכנסת אינה צריכה להיות דבר שבשגרה, אך לעתים ובמקרים מסוימים אין לראות בה הפרה של כללי האתיקה, וזאת כאשר חבר הכנסת מעוניין להביע התנגדות נחרצת להצעה מסוימת הנדונה במליאה שהיא בבחינת "ציפור נפש" עבורו. במקרים כאלה, כגון במקרה דנן, אין זה נכון לראות בקריעת המסמך עבירה אתית שכן "הצעת חוק המואזין" נתפסת בציבור בוחריהם של חברי הכנסת הנקבלים כהצעה מתריסה ופוגענית. לפיכך דעת המיעוט סבורה כי במקרה זה לא ניתן לקבוע כי הופרו כללי האתיקה, ויש לדחות את הקובלנה.

¹ מיום א' באב התשע"ז - 24.7.2017 (החלטה מס' 38/20 ; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד ח"כים מסוימים).

החלטה של ועדת האתיקה בעניין קריעת מסמכים פרלמנטריים מעל דוכן הכנסת¹

הוועדה מבקשת להדגיש כי היא אינה רואה בקריעת מסמכים פרלמנטריים מעל דוכן הכנסת ביטוי פרלמנטרי ראוי או כזה שיש להפוך את השימוש בו לעניין מקובל. יש להקפיד על כך שבכנסת הויכוח יהיה מילולי בלבד, ושהמליאה לא תהפוך לבמה להבעת מחאה בדרכים אחרות, שאף אם הן לגיטימיות מחוץ למשכן הכנסת אין מקום לאפשרן בכנסת בשל החובה לשמור על כבודה ועל כללי הדיון בה. בהקשר זה הוועדה מבקשת להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת כי ייתכנו בעתיד מקרים שבהם מעשה מסוג זה ייחשב כהפרה של כללי האתיקה.

החלטה של ועדת האתיקה בדבר שימוש בתואר המתייחס להשכלה גבוהה, סמיכה לרבנות, שירות צבאי וכיוצ"ב²

בעקבות פניות שהגיעו אליה בחנה ועדת האתיקה את השאלה האם זה תקין שחברי כנסת מציינים במסמכים שהם מוציאים בחתימתם, לצד התואר "חבר הכנסת", גם תואר המתייחס להשכלה או לתפקידים קודמים שאינם קשורים לכהונה בכנסת.

ועדת האתיקה החליטה כי אינה רואה בשימוש בתואר הנוגע להשכלה גבוהה, לסמיכה לרבנות, לתפקידים בכירים בצבא וכיוצ"ב, שניתן כדין לחבר הכנסת, משום הפרה של כללי האתיקה, וחבר הכנסת רשאי לציין במכתביו או בכרטיס הביקור שלו.

עם זאת מבקשת הוועדה להבהיר ולהדגיש, כי כאשר מדובר במסמכים מטעם הכנסת, מוסדות הכנסת ועובדי הכנסת (כגון: פרוטוקולים של המליאה והוועדות, הזמנות לישיבות ועדה וסיכומי ישיבות, הודעות הדובר, מכתבים מאת עובדי הכנסת, וכן כאשר מדובר בשלטים שמציבה הכנסת, למשל באולם המליאה וליד חדרם של חברי הכנסת), לא ייעשה שימוש בתארים "חיצוניים" כלשהם היוצרים הבחנה בין "סוגי" חברי כנסת שונים בשל עניינים שאינם נוגעים לכהונתם בכנסת, אלא רק בתארים "חבר הכנסת" (או במידת הנדרש התייחסות לתפקיד בכנסת כמו "סגן יו"ר הכנסת" או "יו"ר ועדה"), "שר" או "סגן שר".

החלטת הוועדה תונח על שולחן הכנסת.

¹ מיום ט"ז באב התשע"ג - 23.7.2013 (החלטה מס' 3/19 ; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד ח"כים מסוימים). ר' בעניין זה גם החלטה 38/20.

² מיום ז' בטבת התשע"ד - 10.12.2013 (החלטה מס' 9/19).

החלטה של ועדת האתיקה בעניין עליית חברי הכנסת להר הבית - החלטה מס' 3¹

1. כידוע, ביום 2 בנובמבר 2015 החליטה ועדת האתיקה ברוב דעות כי "ממועד החלטה זו ועד להודעה חדשה של גורמי הביטחון המוסמכים, עלייה של חברי הכנסת להר הבית עלולה להוות הפרה של כללי האתיקה ויכול שתגרור הטלת סנקציות על חברי הכנסת שיפעלו בניגוד להחלטה זו." (החלטה מס' 7/20). החלטה זו התקבלה על רקע המצב הביטחוני ששרר באותה עת והרגישות הגבוהה סביב כניסת חברי הכנסת להר הבית וההסתברות שפעילות מסוג זה תביא לפגיעה חמורה במצב הביטחוני ברחבי הארץ.
2. ביום 14 ביוני 2016 שבה הוועדה ודנה בעניין, והחליטה ברוב דעות שלא לשנות את החלטתה הקודמת, אך ציינה כי ככל שיוחלט על ידי גורמי הביטחון כי ניתן לאפשר את כניסתם של חברי הכנסת להר הבית, תתכנס הוועדה ותשנה את החלטתה בהתאם (החלטה מס' 18/20).
3. כעת בחלוף כששה חודשים, ועדת האתיקה נדרשה שוב לעניין בעקבות פנייתו של חה"כ יהודה גליק.
4. הוועדה שמעה את מפקד מחוז ירושלים, ניצב יורם הלוי, אשר ציין את השיפור הניכר במצב הביטחוני בהר הבית בחודשים האחרונים, ואת העובדה שבשנה החולפת ביקרו בהר מספר שיא של יהודים ושל מוסלמים. כן ציין כי העביר לשר לביטחון הפנים ולמפכ"ל מסמך המלצות בעניין עליית חברי הכנסת להר הבית, אולם מסמך זה לפי שעה לא אושר על ידי הדרגים הקובעים ביחס להר הבית, ועל כן מבחינת המשטרה לא חל מאז הדיון הקודם שינוי באיסור על עליית חברי הכנסת להר הבית.
5. כזכור, כבר בהחלטתה הראשונה עמדה הוועדה על כך כי הגבלת חופש התנועה של חברי הכנסת ומניעת כניסתם למקום מסוים, בוודאי כאשר אזרחים מן השורה אינם מוגבלים בכניסה לאותו מקום, היא חריג שבחריגים, וכי ככלל הוועדה רואה חשיבות רבה בהקפדה של גורמי הרשות המבצעת על זכותם של חברי הכנסת לחופש תנועה, כקבוע בחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם.

¹ מיום ה' בשבט התשע"ז - 1.2.2017 (החלטה מס' 30/20).

לאור הדברים ששמעה, ונוכח החשיבות הרבה שרואה הוועדה בחופש התנועה וחופש הפולחן של חברי הכנסת, החליטה הוועדה כי הגיעה העת לשנות את החלטותיה הקודמות, וכי מעתה ואילך לא כל כניסה להר הבית של חבר כנסת תהווה הפרה של כללי האתיקה.

דעת הרוב סברה כי אף שיש מקום לשינוי ההחלטה, עדיין, נוכח הרגישות הביטחונית ועל אף שאזרחים מן השורה אינם נדרשים לתאם את עלייתם להר הבית עם המשטרה, הרי שלעת הזו יש מקום לדרוש מחברי הכנסת תיאום שכזה, ולכן כניסה להר הבית שלא תתואם מראש עם המשטרה ותעמוד בתנאים שהמשטרה תקבע עלולה להוות הפרה כאמור.

דעת המיעוט סברה כי יש להחזיר את המצב לקדמותו ולשמור על הסטטוס קוו שהיה קיים באזור מסגד אל אקצא, וכי ככלל סוגיה זו אינה בתחומי סמכותה של ועדת האתיקה.

**החלטות ועדת האתיקה
בעניינים הנוגעים ליושבי ראש ועדות
הכנסת וניהול ישיבות הוועדות
ולסגני יושב ראש הכנסת**

החלטה של ועדת האתיקה בעניין עיכוב דיון על ידי יושב ראש ועדה¹

ועדת האתיקה מבקשת להבהיר כי על יושבי ראש הוועדות להימנע משימוש לרעה בסמכויותיהם, לרבות בכל הנוגע להבאתם של נושאים לדיון בוועדה. יושב ראש ועדה רשאי כמובן להתנגד להצעת חוק שהועברה לדיון בוועדה, אולם אין הוא רשאי לעכב את הדיון בה רק בשל יחסו לחה"כ המציע או לעמדותיו הפוליטיות.

הוועדה מבקשת להסב את תשומת לבם של יושבי ראש ועדות הכנסת לכך ששימוש לרעה בסמכותם לקבוע את סדר יומה של הוועדה עלול להוות הפרה של כללי האתיקה.

החלטה של ועדת האתיקה בעניין אופן ניהול ישיבות ועדות הכנסת²

ליושבי ראש הוועדות בכנסת יש חופש פעולה רב בקביעת נושאי הדיון, וברור כי קביעת הנושאים על ידם מושפעת גם משיקולים פוליטיים. אולם לצד השיקולים הפוליטיים הלגיטימיים, על חברי כנסת המכהנים כיושבי ראש ועדות הכנסת לזכור כי בכובעם זה עליהם לפעול בממלכתיות ולהבטיח כי לדיון בנושא שנקבע על ידם יוזמנו כל הצדדים הרלבנטיים וכי יתקיים דיון מאוזן בו תינתן רשות הדיבור למגוון הדעות וכמובן לכל חברי הכנסת המשתתפים בו.

הוועדה מבקשת להדגיש כי אופן התנהלותם של דיוני ועדות הכנסת, המונהגים על-ידי יושבי ראש הוועדות, משליך באופן ישיר על כבודה של הכנסת, תדמיתה בעיני הציבור והאמון שהוא רוחש לה, על אחת כמה וכמה בעידן שבו דיוני הוועדות משודרים באתר הכנסת ובערוץ הכנסת ונגישים לציבור הרחב לאורך זמן. לא פחות מכך משליך הדבר על תחושותיהם של המוזמנים השונים הנדרשים להתייצב לדיונים ולא אחת יוצאים בתחושה קשה בשל אופן התנהלותם.

אשר על כן, ועדת האתיקה רואה חשיבות רבה בהעברת מסר ברור ליושבי ראש הוועדות כי עליהם לנהוג בממלכתיות ובאיזון בקביעת הרכב המוזמנים לישיבות ובאופן ניהולן, ולהיזהר כי סמכותם הרחבה בעניינים אלה לא תהפוך ל"עושר השמור לבעליו לרעתו".

¹ מיום ג' באב התשע"א - 3.8.2011 (החלטה מס' 58/18; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד יו"ר ועדה מסוים).

² מיום י"ד בטבת התשע"ד - 17.12.2013 (החלטה מס' 10/19; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד ח"כ מסוים).

החלטה של ועדת האתיקה בעניין מתן אפשרות ע"י יו"ר ועדה למומחים שהוזמנו לוועדה להשמיע את עמדתם¹

הוועדה החליטה להפנות את תשומת לבם של כל יושבי ראש הוועדות לכך שעליהם לנהוג במוזמנים לוועדות באופן הולם ומכובד, וככל האפשר לאפשר למומחים שהוזמנו לישיבה להשמיע את עמדתם, גם אם זו אינה תואמת את עמדתו של היושב ראש. שמיעת מגוון הדעות בנושאים השונים הנדונים בוועדות אינה בבחינת רשות אלא זו חובה הנגזרת מתכלית הדיונים בוועדות, שנועדו לאפשר לחברי הכנסת לגבש את עמדתם בסוגיות השונות לאחר שמיעת מגוון דעות והשקפות.

חובה זו מתעצמת בימים אלה שבהם לא רק הפרוטוקולים של הישיבות עומדים לעיון הציבור אלא גם שידורי הישיבות זמינים באתר האינטרנט של הכנסת. אופן ניהול הישיבה בידי היושב ראש יש בו כדי להשפיע במידה לא מבוטלת על התנהלות יתר חברי הכנסת והמוזמנים לישיבה, ואף יש בו כדי להשפיע על כבודה של הכנסת בעיני הציבור ועל האמון שהציבור הצופה בישיבות או המשתתף בהן חש כלפי כלל חברי הכנסת, והכנסת כמוסד.

החלטה של ועדת האתיקה בעניין ביטול דיון יזום בוועדה שנקבע לבקשת אחד מחברי הכנסת²

לאורך השנים הדגישה ועדת האתיקה במספר החלטות (ראו החלטות מס' 58/18, 79/18 ו-10/19) כי תפקיד יושב ראש ועדה בכנסת מחייב התנהלות מורכבת ורגישה הנעה בין שיקול הדעת הרחב המוקנה ליושבי ראש הוועדות בקביעת סדר יומן, לרבות שקילת שיקולים פוליטיים, לבין התנהלות ממלכתית ועניינית בהיבטים שונים הכרוכים בניהול הוועדה.

¹ מיום כ"ב בסיוון התשע"ב - 12.6.2012 (החלטה מס' 79/18; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד ח"כ מסוים).

² מיום י"ח בטבת התשע"ט - 26 בדצמבר 2018 (החלטה מס' 65/20; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד ח"כ מסוים).

אחת הדרכים של חברי הכנסת להעלות נושא לסדר היום הציבורי המעסיק את הציבור שאותו הם מייצגים, היא באמצעות פניה ליושב ראש הוועדה הרלוונטי לקיים דיון יזום בוועדה שבראשותו. ביטול דיון יזום מסוג זה, כשהסיבה המוצהרת לכך היא מעשים או התבטאויות של חבר הכנסת או השתתפותו באירוע, שיושב ראש הוועדה מתנגד להם, מהווה לדעת חברי הוועדה חריגה מהנורמה המצופה מיושבי ראש ועדות הכנסת. אין זה ראוי שיושבי ראש ועדות הכנסת ישתמשו בסמכות שניתנה להם על מנת "להעניש" חבר כנסת בגין דעותיו ועמדותיו הפוליטיות שאינן עולות בקנה אחד עם עמדותיו של יושב ראש הוועדה, גם אם הוא סבור שמדובר במעשים חמורים. התנהלות מסוג זה עלולה להוות בנסיבות מסוימות אף הפרה של כללי האתיקה.

החלטה של ועדת האתיקה בעניין ניהול ישיבת ועדה בעניין הנוגע לקרוב משפחתו של יושב ראש הוועדה¹

הוועדה מוצאת לנכון להבהיר כי, ככלל, על חבר הכנסת להימנע מניהול דיון בעניין הנוגע לקרוב משפחתו, בוודאי בשעה שהוא חבר הכנסת היחיד המשתתף בדיון ומצביע על החלטת הוועדה. לכל הפחות עליו להיוועץ באופן יזום ובטרם הדיון עם גורמי הייעוץ המשפטי של הוועדה ולברר האם במקרה כגון זה די בגילוי נאות כדי לאפשר לו לנהל את הישיבה או שמא עליו להימנע מכך.

על חברי הכנסת להיות מודעים לחשיבות הרבה שמייחס הציבור לנראות של פעולתם כחברי הכנסת ולהשפעה שנובעת מפעילותם על אמון הציבור בכנסת ובחבריה. בהקשר זה יש להדגיש כי "גילוי נאות" אין משמעותו רשיון לפעולה בניגוד עניינים והוא אינו יכול להוות "תרופה אוטומטית" לבעיות של ניגוד עניינים, אשר "דרך המלך" להתמודדות עימן היא ההימנעות מעיסוק בנושא המעמיד את חבר הכנסת בניגוד עניינים.

אמת, פעמים רבות חברי הכנסת נקלעים למצבים מובנים של ניגודי עניינים, וזאת מעצם חברותם בכנסת, הדנה ומכריעה בנושאים הנוגעים לחייהם של כל אזרחי המדינה. יתירה מזאת, לעתים חברי הכנסת אף פועלים באופן לגיטימי לקידום נושאים הקשורים למגזרים אליהם הם משתייכים, וכללי האתיקה מאפשרים זאת במפורש. אך דווקא בשל כך, על חברי הכנסת, ובעיקר על יושבי ראש ועדות הכנסת, להקפיד הקפדה יתירה על מניעת ניגודי העניינים שמעבר לכך, לרבות להימנע מעיסוק, בוודאי מעיסוק דומיננטי ומכריע, בנושא שבו לקרוב משפחתם יש עניין אישי ממשי.

¹ מיום י' בכסלו התשע"ב - 6.12.2011 (החלטה מס' 62/18; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד יו"ר ועדה מסוים).

החלטה של ועדת האתיקה בעניין הודעה לעיתונות מטעם ועדה שבה מצוטטים דברים שנאמרו בוועדה ומייחסים לאדם התבטאות שלילית, מבלי שניתנה לו הזדמנות להתייחס לכך¹

ועדת האתיקה מבקשת להפנות את תשומת לבם של יושבי ראש הוועדות וחברי הכנסת כולם, לכך שיש להקפיד שבפרסומי ועדה ובהודעות רשמיות לעיתונות לא יצוטטו דברים שיוחסו לאדם ספציפי שלא השתתף בדיון, בנוגע לדברים שכביכול אמר או מעשים שכביכול עשה שהם בעלי פן שלילי, או עלולים לפגוע בשמו הטוב, בפרטיותו, וכד' - מבלי שניתנה לאותו אדם הזדמנות נאותה להתייחס לדברים. העובדה שדברים שיש בהם פגיעה באדם נאמרו בישיבת ועדה על ידי אחד המוזמנים, אין בה כדי להתיר לחבר הכנסת או לוועדת הכנסת לחזור עליהם בהודעת סיכום או בהודעה לעיתונות, גם אם הדברים מיוחסים למוזמן שאמר אותם.

ועדת האתיקה מדגישה עם זאת כי החלטתה נוגעת אך ורק למקטע הצר של ציטוט כביכול או "דיווח" כביכול על דברים או מעשים המיוחסים לאדם אחר, בעיקר אם הוא אזרח מן השורה. אין באמור כדי למנוע ייחוס אמירות או מעשים לאדם, אם הם בידיעת הציבור הרחב, או שניתן לאמתם באופן ברור, למשל אם נכתבו בעיתונות על ידי אותו אדם שהדברים מיוחסים לו, או נאמרו על ידיו בתקשורת, או מזוהים עמו כדבר שבשגרה.

עוד יובהר כי אין החלטה זו באה להגביל את התבטאויותיהם של חברי הכנסת או של מוזמנים בישיבות ועדה, אלא היא מתייחסת רק לפרסומים ולהודעות מטעם הכנסת וועדותיה כמפורט לעיל.

¹ מיום ב' בתמוז התש"ע - 14.6.2010 (החלטה מס' 32/18; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד ח"כ מסוים).

החלטה של ועדת האתיקה בעניין סגני יושב ראש הכנסת¹

לצד ההחלטה בקובלנות הספציפיות, מבקשת הוועדה להביא לידיעת חברי הכנסת שני עיקרים שנגזרים ממקרה זה ושראוי כי ינחו את סגני היו"ר ואת חברי הכנסת:

האחד, החשיבות שבשמירה על מעמדם וכבודם של סגני יו"ר הכנסת בעת שהם מנהלים את ישיבות הכנסת. גם אם חופש הביטוי הרחב של חברי הכנסת מאפשר להם לנהל פולמוס חריף עם עמיתיהם באולם המליאה, יש להקפיד שלא לעשות כן כלפי יו"ר הישיבה כדי לאפשר לו למלא את חובתו לנהל את הדיון באופן ממלכתי וניטרלי.

השני, חובתם של סגני יו"ר הכנסת לנהוג איפוק בהפעלת סמכויותיהם להוריד דובר מהדוכן ובעיקר להוציא חבר כנסת מאולם המליאה. מדובר בסמכויות שיש לעשות בהן שימוש רק במצבים חריגים, תוך הקפדה על הוראות התקנון, ולהימנע ממראית עין שלפיה חבר כנסת מוצא מהדיון רק בשל תוכן דבריו שאינו עולה בקנה אחד עם השקפותיו של יו"ר הישיבה.

בהקשר זה מבקשת הוועדה להסב את תשומת לבו של יו"ר הכנסת לכך שמן הראוי לשקול שלא לשבץ את סגני יו"ר הכנסת לניהול דיונים שבהם הם משתתפים כמציעים או כדוברים.

¹ מיום כ"א בחשון התשע"ו - 3.11.2015 (החלטה מס' 8/20; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד ח"כ מסוים).

החלטות ועדת האתיקה בעניין עיסוק נוסף של חברי הכנסת

החלטת ועדת האתיקה בעניין עיסוק נוסף כעו"ד שלא בשכר¹

1. חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951, מטיל מגבלות על עיסוקים נוספים של חברי הכנסת, למעט עיסוקים "בהתנדבות וללא תמורה". מוסיף החוק וקובע כי חבר הכנסת לא יעסוק בכל עיסוק נוסף, אם יש בו "ייצוג משפטי של בעל דין בהליך משפטי שבו אחד מבעלי הדין הוא המדינה." (ס' 13א(ב)(4)).
2. אכן ניתן להבין הוראות אלה ככאלה המאפשרות לכאורה לחבר כנסת שהוא עו"ד לערוך תצהירים ולאמת חתימות, כאשר הדבר נעשה בהתנדבות.
ואולם, ועדת האתיקה סבורה כי עיסוק נוסף כעו"ד, גם אם ללא תמורה, לרבות עריכת תצהירים ואימותם, יוצר חשש לניגוד עניינים, ובוודאי מראית עין לחשש כזה, ולכן חלה לגבי הוראת חוק החסינות האוסרת עיסוק נוסף שיש בו "אפשרות של ניגוד עניינים בין העיסוק הנוסף לבין תפקידו כחבר הכנסת" (ס' 13א(ב)(3)).
בהתנגשות בין שני הסעיפים, זה המתיר וזה האוסר, עמדת ועדת האתיקה היא שהסעיף בדבר ניגוד העניינים גובר, וכי על חברי הכנסת להימנע מכל עיסוק נוסף כעורכי דין. יצירת הבחנות והותרת פתח לעיסוקים נוספים בתחום עריכת הדין יש בה פוטנציאל מובהק לניגוד עניינים ולפגיעה בתדמית הכנסת וחברי הכנסת.
אשר לחתימה על תצהירים, הנחזית להיות פעולה טכנית פשוטה, אלה לרוב נחתמים לצורך הגשת בקשות לרשויות המדינה השונות, מה שעלול ליצור מצג כלפי הרשויות שחבר הכנסת עומד מאחורי הבקשה או המבקש, ולכן בוודאי שאין מקום לכך ששמו של חבר כנסת יתנוסס על גבי תצהיר שמופנה לרשויות אלה.
3. לא בכדי היועץ המשפטי לכנסת הנחה בתחילת כהונתה של הכנסת ה-20 את חברי הכנסת החדשים שהם עורכי דין, כי הם רשאים להמשיך את חברותם בלשכת עורכי הדין, אולם הדגיש כי "מובן כי אין בהיתר להמשיך החברות בלשכה כדי להתיר עיסוק כלשהו במקצוע עריכת הדין".
4. הוועדה מאמצת איפוא את חוות דעתו של היועץ המשפטי לכנסת בעניין זה, וקובעת כי כל עיסוק נוסף כעורך דין ללא תמורה, לרבות אימות חתימה על תצהירים, מהווה הפרה של כללי האתיקה, ועל כן יש להימנע מכך. ועדת האתיקה רשאית, במקרים חריגים, לתת לחבר הכנסת אישור בכתב ומראש לנהוג בעניין מסוים בחריגה מהוראות אלה.

¹ מיום כ"ו באדר התשע"ח - 13.3.2018 (החלטה מס' 52/20; זהו החלק העקרוני מתוך החלטה שעסקה בח"כ מסוים).

החלטה של ועדת האתיקה בענין השארית שמו של חבר הכנסת בשם הפירמה או בעסק בהם היה שותף בטרם נבחר לכנסת¹

1. בעקבות קובלנה שהוגשה לוועדת האתיקה, בעניין השארית שמו של חבר הכנסת בשם הפירמה של משרד עורכי דין בו הוא היה חבר בטרם נבחר לכנסת, ראתה לנכון ועדת האתיקה להבהיר את הנושא ולפרסם את החלטתה זו.
2. חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 (להלן - "חוק החסינות") מטיל בסעיף 13א(א) איסור על חבר הכנסת לעסוק בעיסוק נוסף, למעט עיסוק בהתנדבות וללא תמורה. האיסור בחוק מנוסח בהרחבה, והוא נפרש על עיסוק של חבר הכנסת בכל עסק (וכאמור, למעט, בהתנדבות וללא תמורה), בעצמו או שיתוף עם אחר, לרבות עובד או שלוח, לרבות עיסוק חד-פעמי, ייצוג של אחר, מתן ייעוץ או קיום פעילות שדלנית, ועוד. מעבר לכך, אסור כל עיסוק שיש בו משום פגיעה בכבוד הכנסת, במעמדו של חבר הכנסת או בחובותיו, חשש של ניצול לרעה או השגת יתרון או העדפה אישית בשל היותו חבר הכנסת. כן אסור ייצוג משפטי של בעל דין מול רשויות המדינה, ואפשרות של ניגוד עניינים בין העיסוק הנוסף לבין התפקיד כחבר הכנסת.
3. סעיף 13א(ה) לחוק מעניק לחבר כנסת חדש תקופת מעבר, וקובע כי האיסור לא יחול בתקופה של ששת החודשים הראשונים לכהונתו של חבר הכנסת. תקופת המעבר נועדה לאפשר לחבר כנסת חדש להסדיר את ענייניו ועסקיו.
- חוק החסינות מהווה הסדר ספציפי ותכליתי, לענייננו, היא למנוע ניגוד עניינים בעניינים המוסדרים בחוק, וכן להבטיח שחבר הכנסת יקדיש את מירב זמנו למילוי התפקיד.
4. ועדת האתיקה קיימה מספר דיונים בנושא, ולפי שלסוגיה זו היבטים רחבים והיא נוגעת לחברי כנסת רבים, פנתה הוועדה אל חברי הכנסת המעוניינים, להביע עמדתם בנושא. הפונים הוזמנו לישיבת הוועדה, בה השתתף גם השופט (בדימוס) יצחק זמיר, יושב ראש הוועדה להכנת כללי אתיקה לחברי הכנסת.

¹ מיום כ"ג בטבת התשס"ח - 1.1.2008 (החלטה מס' 25/17). ההחלטה חלה מהכנסת ה-18.

5. במהלך דיוני ועדת האתיקה נשמעו עמדות שונות וניתנה הדעת לשיקולים ולאינטרסים הניצבים זה כנגד זה: מחד, מעמדה של הכנסת, כבודה ואמון הציבור ברשות המחוקקת; העדר ניגוד עניינים ומניעת לזות שפתיים; החשש מפני הטעיית הציבור ומראית עין אסורה והאפשרות שהאזרח הסביר עשוי להתקשר עם משרד פלוני הנושא את שמו של חבר הכנסת, רק בשל המחשבה שהדבר עשוי לפתוח בעבורו דלתות ברשויות השלטון.

מאידך, רבים מחברי הכנסת נבחרים לאחר שנים רבות של עשייה ופעילות ושם הפירמה הנושאת את שמם אינו מהווה רק מוניטין אלא מסמל היסטוריה של עשייה, יצירה ונכס בר-קיימא. כמו כן קיים אינטרס ציבורי שלכנסת יגיעו נבחרים איכותיים שבאמתחתם עשייה ופעילות מבורכת. בנוסף, ייתכן כי למחיקת שם הפירמה השלכות על קניינו של חבר הכנסת ושל שותפיו. עוד ניתנה הדעת לבעייתיות המשפטית הקיימת בהנחיית חבר הכנסת לבקש משותפיו לשנות את שם הפירמה.

6. הוועדה הגיעה לכלל מסקנה שבמכלול השיקולים והאינטרסים יש להעדיף את אינטרס הכנסת ואת אמון הציבור בכנסת. הוועדה החליטה כי יש לפרש את כללי האתיקה כך שהמשך השימוש בשמו של חבר הכנסת בשם הפירמה במשרד או בעסק בו היה שותף בטרם היבחרו לכנסת, הינו אסור, שכן, קיימת בהתנהגות זו מראית עין בעייתית ואף חשש להטעיית הציבור. משכך, קבעה הוועדה כי לשם שמירה על כבוד הכנסת, באחריות חבר הכנסת לדאוג לכך ששמו יוסר משם הפירמה או העסק כל עוד הוא מכהן כחבר הכנסת.

7. ואולם, על אף קביעת הכלל האמור, קובעת ועדת האתיקה כי חבר הכנסת, עם היבחרו, יוכל לקבל היתר מוועדת האתיקה להשארת שמו בשם הפירמה או העסק. ההיתר שיינתן יכול שיהיה מותנה בתנאים על פי קביעת הוועדה.

8. בקשה למתן היתר כאמור תוגש לוועדת האתיקה על ידי חבר הכנסת במהלך התקופה הקבועה בסעיף 13א(ה) לחוק החסינות או במהלך תקופת הכנסת עקב שינוי בנסיבות פעולת העסק או המשרד המצדיק פנייה מחודשת לקבלת היתר.

9. ועדת האתיקה תדון ותחליט בבקשה לקבלת ההיתר בהתאם לשיקולים הבאים: אופיו של המשרד או העסק בו חבר הכנסת שותף; עוצמת החשש מפני מראית עין אסורה; מידת הקשר בין הנושאים בהם עוסק המשרד או העסק בו חבר הכנסת שותף, לבין פעולת משרדי הממשלה השונים והכנסת; נסיבות מיוחדות אחרות.

10. כאמור, סעיף 13א(ה) לחוק מעניק לחבר כנסת חדש תקופת מעבר בת שישה חודשים, שנועדה לאפשר לו להסדיר את ענייניו ועסקיו. הוועדה קבעה כי לעניין החלטה זאת, יראו את כל חברי הכנסת ה-18 כחברי כנסת חדשים.

החלטת ועדת האתיקה בדבר כהונת חברי הכנסת בתפקידים בהסתדרות הציונית העולמית¹

חבר כנסת רשאי לכהן בתפקיד ציר ישראלי לקונגרס הציוני. זאת, משום שהצירים הישראליים אינם נבחרים לתפקידם, וכן, לאור מהות התפקיד והזמן הנדרש לביצועו.

לעומת זאת, כהונה בכל תפקיד נבחר בהסתדרות הציונית העולמית, לרבות תפקיד נשיא הקונגרס הציוני; חבר הנהלת ההסתדרות הציונית או יו"ר ההנהלה; חבר הוועד הפועל הציוני או חבר נשיאות הוועד הפועל; חבר בית הדין העליון או יו"ר בית הדין אינה עולה בקנה אחד עם הוראות חוק החסינות והיא אסורה.

החלטת ועדת האתיקה בדבר חברי הכנסת השוהים בחופשה ללא תשלום (חל"ת) ממקום עבודתם הקודם²

כידוע, בהתאם לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, חברי הכנסת אינם רשאים להמשיך ולעבוד במקום שבו עבדו לפני תחילת כהונתם בכנסת. עם זאת, כללי האתיקה לחברי הכנסת קובעים כי חבר הכנסת רשאי לשהות בחופשה ללא תשלום (חל"ת) מהמקום שבו עבד בעבר, וכך קובע סעיף 13ג לכללים:

¹ מיום י"ז בתמוז התשס"ז - 3.7.2007 (החלטה מס' 17/17).
² מיום י"ט באדר ב' התשע"ו - 29.3.2016 (החלטה מס' 17/20).

"(א) חבר הכנסת רשאי לשהות בחופשה בלא תשלום ממקום העבודה שבו עבד לפני תחילת כהונתו, ובלבד שאין הוא מקבל כל תמורה ממקום העבודה; חבר הכנסת השוהה בחופשה בלא תשלום יודיע על כך לוועדת האתיקה בסמוך לאחר תחילת כהונתו.

(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי להטיל חובות על מקום העבודה שבו עבד חבר הכנסת לפני תחילת כהונתו."

הוראה זו נגזרת מכך שהכהונה בכנסת היא זמנית, ומטרתה לאפשר לחבר הכנסת לשוב לעבודתו הקודמת לאחר סיום הכהונה בכנסת ולשמור על זכויותיו הפנסיוניות.

לאחר שמספר חברי כנסת הודיעו לוועדת האתיקה כי הם שוהים בחל"ת ממקום עבודתם הקודם, נדרשה ועדת האתיקה לשאלה האם יש להטיל מגבלות כלשהן על חבר הכנסת השוהה בחל"ת, כדי שהשהייה בחל"ת תעמוד בהוראות החוק וכללי האתיקה, ותמנע אפשרות של ניגוד עניינים, והחליטה כך:

1. על חבר הכנסת השוהה בחל"ת להימנע מלעסוק בענייניו של מקום עבודתו הקודם במסגרת פעילותו הפרלמנטרית והציבורית, לרבות פעילות לקידום מקום העבודה מול גורמים בכנסת, בממשלה או ברשויות מקומיות. עם זאת, חבר הכנסת רשאי לעסוק במסגרת פעילותו הפרלמנטרית בתחום הרחב שבו עוסק מקום עבודתו הקודם, ובלבד שהפעילות לא תמוקד במקום העבודה הספציפי בלבד.

כך למשל, חבר כנסת השוהה בחל"ת מאחת האוניברסיטאות רשאי לעסוק במסגרת פעילותו הפרלמנטרית בתחום ההשכלה הגבוהה, כל עוד לא מדובר בעניין הנוגע לאותה אוניברסיטה בלבד. כך גם חבר כנסת שהוא רופא השוהה בחל"ת מאחת מקופות החולים או מבית חולים מסוים, אינו מנוע מלעסוק בתחום הבריאות, כל עוד לא מדובר בעניין הנוגע למקום עבודתו הקודם בלבד.

2. חבר הכנסת השוהה בחל"ת לא ישמש כיושב ראש או כחבר בוועד העובדים של מקום עבודתו הקודם.

החלטת ועדת האתיקה בעניין השתתפות חברי הכנסת בתכניות באמצעי התקשורת¹

1. לאחרונה התעוררה שאלת השתתפותם של חברי הכנסת כמשתתפים קבועים בתכניות בידור ו"ריאליטי" בטלוויזיה.

2. בקשה של חבר כנסת להתקשר עם זכיינית ערוץ 2 לצורך השתתפות בתכנית הטלוויזיה "רוקדים עם כוכבים" אף הובאה לפתחו של היועץ המשפטי לכנסת, אשר קבע בחוות דעת מיום 18.3.2012 כי קיימת מניעה משפטית בהתקשרות חוזית של חברי הכנסת עם כלי התקשורת לסוגיהם וביצירת מתכונת השתתפות הכרוכה במתן סוג של "קביעות" לאורך זמן לחברי הכנסת בתכניות טלוויזיה ורדיו, כמו גם באמצעי תקשורת אחרים.

חוות הדעת עמדה על הבעייתיות הכרוכה במתכונת זו של קביעות והמשכיות, הן בהיבט של ניגוד העניינים, והן בהיבט של קבלת טובת הנאה אסורה. עוד צוין בה כי בשל מורכבות היחסים בין חברי הכנסת והתקשורת, ועוצמת התלות ההדדית שביניהם, יש לשמור ולהקפיד על קווי תיחום וגבולות ברורים בין סיקור והשתתפות מקובלים של חברי הכנסת במסגרות השונות והמגוונות של אמצעי התקשורת, לבין הפיכתם למשתתפים קבועים באותן מסגרות, הפועלים מכוח הסכמים, והמחויבים לכלי תקשורת ולזכיינים מסוימים ומזוהים עמם.

3. חוות דעתו העקרונית של היועץ המשפטי לכנסת מקובלת על הוועדה, ובהמשך לכך היא קובעת את הכללים הבאים בכל הנוגע להשתתפות חברי הכנסת בתכניות באמצעי התקשורת:

א. חברי הכנסת מתראיינים כל העת ומסוקרים באופן תדיר באמצעי התקשורת לסוגיהם. במסגרת זו הם גם משתתפים מעת לעת בתוכניות טלוויזיה ורדיו, גם אם אלה אינן עוסקות באופן ישיר באקטואליה, לרבות בתוכניות סאטירה ובידור. עניין זה מקובל ולגיטימי, ומהווה חלק משגרת עבודתם של חברי הכנסת ואפיק מרכזי להבאת עמדותיהם בפני הציבור, להעלאת נושאים על סדר היום הציבורי, ולהתוודעות הציבור לאישיותם ולפועלם. השתתפות כזו של חברי הכנסת בתוכניות שונות באמצעי התקשורת אינה נעשית במתכונת של השתתפות קבועה, אינה כרוכה בכל מחויבות חוזית כלפי ההפקה או הגוף המשדר, אין בצידה תמורה, ואינה הופכת את חבר הכנסת

¹ מיום כ"ז באדר התשע"ב - 21.3.2012 (החלטה מס' 74/18).

לחלק בלתי נפרד ומזוהה עם התכנית ועם הערוץ המשדר אותה, ולכן ככלל היא אינה מעוררת קשיים במישור האתי.

ב. לעומת זאת, חל איסור על חברי הכנסת להתקשר בחוזה עם גוף תקשורת וכן להשתתף באופן קבוע ומתמשך בתכניות טלוויזיה ורדיו, או באמצעי תקשורת אחרים, כגון כתיבת טור קבוע בעיתונות הכתובה או באתרי חדשות מסחריים באינטרנט, שכן מתכונת זו עלולה ליצור מחויבות משמעותית של חבר הכנסת לגופי התקשורת, שענייניהם נדונים תדיר בכנסת ובוועדותיה, ואף עלולה להוות טובת הנאה אסורה לחבר הכנסת.

ג. מעבר לכך, ישנן תכניות שהשתתפות בהן, גם אם חד פעמית, מעוררת שאלה אתית בהקשר של פגיעה בכבוד הכנסת וחבריה. בעניין זה לא ניתן לקבוע מסמרות מראש, ועל כן הוועדה ממליצה לפנות אליה בכל מקרה שמתעורר ספק לצורך קבלת החלטה ספציפית.

החלטת ועדת האתיקה בעניין השתתפות חברי הכנסת בתכניות באמצעי התקשורת¹ (בהמשך להחלטה 74/18)

החלטת הוועדה מס' 74/18, הגם שניתנה אגב בקשה להשתתף בתכנית ריאליטי, לא הגבילה את עצמה לז'אנר מסוים, אלא קבעה את העיקרון לפיו השתתפות קבועה ומתמשכת בתכנית, ההופכת את חבר הכנסת לחלק בלתי נפרד מצוות התכנית, היא אסורה, זאת בשל הצורך לשמור על גבולות ביחסים שבין חברי הכנסת לבין התקשורת, שהתלות ההדדית ויחסי הגומלין ביניהם מצד אחד מחויבי המציאות ומצד שני טומנים בחובם פוטנציאל בעייתי.

בהחלטתה מבקשת הוועדה לאזן בין הצורך של חברי הכנסת לבוא לידי ביטוי בכלי התקשורת השונים, לשם העברת מסרים וקידום אג'נדה, ובימינו הדבר נעשה לא רק בתכנית אקטואליה אלא בתכניות מסוגים שונים, ובהן תכניות בידור וסאטירה, לבין הצורך למנוע מצב שבו חבר כנסת מזוהה עם כלי תקשורת מסוים, זוכה ממנו לטובות הנאה בדמות חשיפה קבועה לאורך זמן, ואף עלול להיקלע למצב של ניגוד עניינים כאשר נושאים הנוגעים לכלי התקשורת נדונים בכנסת ובוועדותיה.

¹ מיום י"ב באייר התשע"ז - 8.5.2017 (החלטה מס' 31/20). (זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד ח"כ מסוים).

לאור זאת, ולמען הסר כל ספק, הוועדה שבה ומבהירה את עמדתה לפיה השתתפות קבועה ונמשכת של חבר כנסת בתכנית ספציפית בתקשורת היא אסורה.

היות ולא אחת מתעורר ספק האם השתתפות חוזרת בתכנית מסוימת נחשבת "קבועה ונמשכת", ממליצה הוועדה כי חברי הכנסת המתלבטים בעניין זה יפנו לקבלת עמדתה של הוועדה מראש.

החלטת ועדת האתיקה בעניין

השתתפות בעיתון הנושא אופי פרסומי¹

לאחרונה התקבלו בוועדת האתיקה תלונות בנוגע לחברי כנסת שנטלו חלק, בראיון או בפרויקט צילומים, בעיתונים הנושאים אופי שיווקי או פרסומי-מסחרי, או בכאלה המתפרסמים מטעם המחלקה המסחרית של עיתון "רגיל".

ועדת האתיקה דנה בעניין והחליטה להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת לכך שאין להתראיין או להשתתף בהפקה מטעם עיתונים מסחריים או מטעם המחלקות המסחריות של העיתונים הרגילים. שכן, המגוינים המסחריים למיניהם נועדו לצרכי קידום מכירות, מיתוג ויח"צ של גורמים מסחריים וחל איסור על חברי הכנסת לסייע בקידומם של גורמים מסוג זה או לתת להם חסות.

אנא הקפידו מכאן ואילך על איסור זה.

¹ מכתב לחברי הכנסת מיום כ"א באדר א' התשע"ו - 1.3.2016 (החלטה מס' 14/20).

**החלטות ועדת האתיקה בעניין קבלת
מתנות וטובות הנאה, השתתפות
באירועים ונסיעות לחו"ל**

החלטת ועדת האתיקה בעניין גיוס תרומות לצורך רפואי או למימון הוצאות משפטיות¹

1. בכפוף לקבלת אישור מראש של ועדת האתיקה, חבר הכנסת רשאי לקבל תרומות שמטרתן מימון צורך רפואי משמעותי או מימון הוצאות משפטיות עבורו.
כמו כן חבר הכנסת רשאי לקבל תרומות שמטרתן מימון צורך רפואי משמעותי עבור קרובו, כהגדרתו בסעיף 1 לכללי האתיקה (בן זוג, הורה, צאצא, וכל קרוב משפחה שפרנסתו על חבר הכנסת).
2. ועדת האתיקה תדון במתן אישור לקבלת התרומות על יסוד בקשה בכתב של חבר הכנסת ובה פירוט של הצורך בקבלת התרומות; הוועדה רשאית לבקש מחבר הכנסת לצרף לבקשתו מידע ומסמכים בעניין זה, ואף רשאית לבקש מחבר הכנסת להופיע בפניה.
3. אישרה ועדת האתיקה קבלת תרומות, יפתח חבר הכנסת חשבון בנק נפרד שישמש לקבלת התרומות; חשבון הבנק ינוהל על ידי עורך דין או רואה חשבון שיבחר חבר הכנסת, ובלבד שאינו קרוב משפחתו, לרבות קרוב משפחה שאינו מדרגה ראשונה, שישמש נאמן בחשבון ויידרש לאשר לגבי כל הוצאה כי היא נועדה למטרה שאישרה ועדת האתיקה.
4. חבר הכנסת רשאי לקבל מתורם בודד תרומה ששוויה אינו עולה על 5,000 שקלים חדשים או לקבל מתורם בודד כמה תרומות שצירופן אינו עולה סכום זה. לעניין זה יראו תרומות של אדם ובני ביתו הסמוכים על שולחנו או של מי שתלויים בו מבחינה כלכלית כתרומה אחת.
5. חבר הכנסת לא יקבל תרומה שניתנה בעילום שם או תרומה מתאגיד.
6. חבר הכנסת אשר קיבל אישור של ועדת האתיקה לקבלת תרומות יעביר לוועדה מדי 1 בכל חודש, או במועד אחר שתקבע הוועדה, דיווח אודות התרומות שקיבל, בציון שם התורם וגובה התרומה. ועדת האתיקה תפרסם את הדיווח באתר האינטרנט של הוועדה.

¹ נוהל זה מחליף את החלטת ועדת האתיקה "קבלת תרומות למימון הגנה משפטית ועזרה רפואית" מיום 1.7.1997.

7. חבר הכנסת רשאי לקבל תרומה ולהשתמש בה אך ורק לצורך המטרה שהוצגה בפני ועדת האתיקה. ועדת האתיקה רשאית לפי בקשת חבר הכנסת לאשר לו להשתמש בכספי התרומות גם לשם מימון שכר הטרחה של עורך הדין או רואה החשבון המשמש כנאמן בחשבון התרומות לפי סעיף 3.
8. חבר הכנסת לא יקבל תרומה שקבלתה מעוררת חשש לניגוד עניינים. ועדת האתיקה רשאית לדרוש מחבר הכנסת להחזיר תרומה שלדעתה קבלתה מעוררת חשש לניגוד עניינים. חבר הכנסת רשאי להיוועץ מראש עם ועדת האתיקה או עם היועץ המשפטי לכנסת בשאלה האם תרומה מסוימת מעוררת חשש לניגוד עניינים.
9. ניתנה לחבר הכנסת תרומה בסכום העולה על הסכום האמור בסעיף 4 יחזיר חבר הכנסת לתורם ללא דיחוי את חלק התרומה שהוא מעל למותר.
10. פג הצורך הרפואי או המשפטי שהביא לקבלת התרומות, גויסו כספים בסכום הנדרש, או לא נעשה שימוש בכל הכספים שהתקבלו למטרה שלשמה גויסו, יפסיק חבר הכנסת לקבל תרומות, ויתרה שנותרה בידיו – תוחזר לתורמים ללא דיחוי.
11. לא ניתן להחזיר לתורמים סכומים שעל חבר הכנסת להחזיר לפי סעיפים 8, 9 ו-10 יעבירם לאוצר המדינה באמצעות חשב הכנסת.
12. אחת היא אם תרומה ניתנה לחבר הכנסת או לקרובו או לאדם אחר הפועל מטעמו או למענו בקשר למטרה שלשמה נאספו התרומות.
13. ועדת האתיקה רשאית, במקרים חריגים, לתת לחבר הכנסת אישור בכתב לנהוג בעניין מסוים בחריגה מהוראות נוהל זה, בתנאים או בלא תנאים, אם שוכנעה כי הדבר מוצדק בנסיבות המקרה.
14. המגבלות הקבועות בנוהל זה לא יחולו על תרומה שניתנה מאת בני משפחתו של חבר הכנסת; לעניין זה, "בן משפחה" - בן זוג, הורה, הורי הורה, ילד, אח, אחיין, גיס, דוד, בן דוד מקרבה ראשונה, חם ונכד.

15. בהתאם לסעיף 7(5) לכללי חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (השתתפות בהוצאות משפטיות), התשס"ג-2003, חבר הכנסת לא יהיה זכאי להשתתפות בהוצאות משפטיות בהליך מסוים לפי הכללים האמורים, אם החליט לאסוף או הסכים לקבל תרומות לצורך ייצוג משפטי באותו הליך.
16. נוהל זה אינו חל על קבלת תרומה שיסודה או נסיבותיה בניגוד עניינים או בעבירה המנויה בחוק העונשין.
17. נוהל זה לא יחול על שרים וסגני שרים, ויחול עליהם לעניין זה הוראות והנחיות שקבעו גורמי הממשלה המוסמכים לכך, ובכלל זה היועץ המשפטי לממשלה ומבקר המדינה.

החלטת ועדת האתיקה

בעניין איסור קבלת תרומות לחשבון הבנק של חבר הכנסת¹

הוועדה מבקשת להפנות את תשומת לב כל חברי הכנסת לכך שבכל מקרה שבו חבר הכנסת מסייע לגופים ציבוריים לגייס תרומות, בין אם עבור גוף שחבר הכנסת קשור אליו ובין אם למטרה ציבורית אחרת, חל איסור מוחלט על חבר הכנסת לקבל את הכספים לחשבונו הפרטי, גם לא באופן זמני.

¹ מיום ו' בטבת התשע"א - 13.12.2010 (החלטה מס' 44/18; זהו החלק העקרוני מתוך ההחלטה שעסקה בקובלנה נגד ח"כ מסוים).

החלטת ועדת האתיקה **בעניין קבלת מתנות וטובות הנאה בידי חברי הכנסת¹**

א. טובות הנאה - עקרונות

- (1) חבר הכנסת הינו עובד הציבור. ככזה חלות עליו, בין היתר, נורמות התנהגות ראויה במסגרת אתיקה, שיש באי קיומן טעם לפגם.
- (2) ציבור האזרחים רשאי לדרוש מחברי הכנסת שהיושרה שלהם כנבחרי הציבור תהיה ללא דופי. חברי הכנסת חייבים לעמוד בדרישה ציבורית זו.
- (3) לפיכך, חברי הכנסת ינהגו באופן שלא יעמיד במבחן את היושרה שלהם כנבחרי הציבור ולא יפגעו באמון הציבור ביושרה זו.
- (4) אשר על כן, חברי הכנסת יסרבו לקבל טובת הנאה כלשהי, במישרין או בעקיפין, העלולה להתפרש בעיני הבריות כנסיון להשפיע על הדרך שבה ימלאו את תפקידם הציבורי.
- (5) חברי הכנסת יהיו רגישים גם לכל חשש של מראית עין של נסיון להשפיע עליהם באמצעות טובת הנאה כלשהי.

ב. קבלת טובת הנאה

- (1) חבר הכנסת לא יקבל, לעצמו או לקרובו, טובת הנאה בקשר למילוי תפקידו, או בשל היותו חבר הכנסת.
- (2) לענין זה -
"קרוב" - בן זוג של חבר הכנסת, הורה, צאצא, אח ובן זוגו של כל אחד מאלה וכן כל קרוב משפחה שפרנסתו על חבר הכנסת ;

¹ מיום ל' בשבט התשס"ב - 12.2.2002.

"טובת הנאה" - כסף, שווה כסף, נכס, מוצר, שירות או טובת הנאה אחרת, ובכלל זה -

(א) תלושי קניה ומתנות לחגים או לציון אירועים מיוחדים ;

(ב) הזמנות, כרטיסי מנוי או כרטיסים לאירועים או למתקנים שהכניסה אליהם היא בתשלום (כגון מתקני ספורט ובילוי, חדר כושר, מוזיאונים, מסעדות, בתי מלון, הצגות, קונצרטים וכיוצא באלה) ;

(ג) הנחות בקשר לרכישת מוצר או קבלת שירות מעבר להנחה המקובלת לגבי כלל הציבור, או שדרוג מוצר או שירות מעבר לרמה לגביה ניתן תשלום (למשל החלפת מכשירי הטלפון הסלולארי מעבר למה שניתן לכלל הציבור) ;

(ד) השתלמות על חשבון גופים עסקיים וגופים אחרים שאינם הכנסת, שלא באישור ועדת האתיקה.

סייגים לאיסור קבלת טובת הנאה

ג.

טובות ההנאה המנויות להלן לא ייחשבו כטובת הנאה שאסור לקבלה :

(1) השתתפות ללא תמורה באירועים המפורטים להלן, הכרוכים לגבי כלל הציבור בתשלום, אליהם הוזמן חבר הכנסת בתוקף תפקידו :

(א) אירוע ממלכתי או אירוע בעל אופי ציבורי-רשמי (כגון אירוע לציון מאורעות בתולדות המדינה) ;

(ב) אירוע שהכנסותיו מיועדות למטרה ציבורית ;

(ג) אירוע פומבי (כגון אירוע ספורט או תרבות) בו משמש חבר הכנסת אורח כבוד ;

(ד) אירועי תרבות, השתלמויות או ימי עיון שבהם משתתף חבר הכנסת כמרצה או כדובר .

(2) השתתפות באירועים המפורטים להלן, שאינם כרוכים בתשלום, אליהם הוזמן חבר הכנסת בתוקף תפקידו:

(א) אירוע חגיגי של מוסדות, מפעלים או בתי עסק;

(ב) שמחות בעלות אופי משפחתי כגון בר מצווה או חתונה;

(3) קבלת מתנה שנהוג לתיתה, לרגל מאורע חגיגי של חבר הכנסת (כגון בר מצווה או חתונה) או של קרובו;

(4) קבלת מתנה סמלית הניתנת לשם פרסומת או מטעמי נימוס;

(5) קבלת מתנה מחברים לעבודה או קבלת פרס על הישגים, אם ניתן להענקתו פומבי בדרך שנקבעה בתקנות לפי חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979.

ד. דינה של טובת הנאה אסורה¹

(1) ניתנה לחבר הכנסת טובת הנאה אסורה והוא לא החזירה לנותן, תקום טובת ההנאה לקנין הכנסת.

(2) חבר הכנסת שקיבל טובת הנאה וברצונו להחזיק בה ולא להעבירה לכנסת, יפנה לקבלת היתר לוועדת ההיתרים לפי חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979.

¹ לענין זה ראה גם סעיף 2(א1) לחוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979 והתקנות שהותקנו מכוחו, לפיהם רשאי חבר הכנסת לבקש היתר להקנות לו, תמורת תשלום, מתנה שקיבל.

החלטת ועדת האתיקה בעניין השתתפות חברי הכנסת באירועי תרבות¹

1. בעקבות הזמנת חבר כנסת להצגה הקשורה ליוזמת חקיקה מסוימת שעליה חתום חבר הכנסת, ראתה לנכון ועדת האתיקה להבהיר ולפרש את ההנחיות הקיימות בנוגע להשתתפות חברי כנסת באירועי תרבות.
2. הדין אינו מתיר לחבר הכנסת לקבל כל טובת הנאה בקשר למילוי תפקידו. ראו לעניין זה גם את סעיף 4 לכללי האתיקה של חברי הכנסת הקובע כי:

"חבר הכנסת לא יקבל, בין במישרין ובין בעקיפין,
הנאה חומרית בעד מעשה שעשה, בכנסת או מחוץ
לה, בתפקידו או במעמדו כחבר הכנסת".
3. ביום ל' בשבט התשס"ב (12.2.2002) קיבלה ועדת האתיקה החלטה בענין קבלת מתנות וטובות הנאה בידי חברי הכנסת, ושעיקרה - איסור קבלת "טובת הנאה" על ידי חבר הכנסת או קרובו.
4. "טובת הנאה" הוגדרה בהחלטה האמורה כך:

"טובת הנאה" - כסף, שווה כסף, נכס, מוצר, שירות או טובת הנאה
אחרת, ובכלל זה -

(א) תלושי קנייה ומתנות לחגים או לציון אירועים מיוחדים;

(ב) הזמנות, כרטיסי מנוי או כרטיסים לאירועים או למתקנים שהכניסה אליהם היא בתשלום (כגון מתקני ספורט ובילוי, חדר כושר, מוזיאונים, מסעדות, בתי מלון, הצגות, קונצרטים וכיוצא באלה);

(ג) הנחות בקשר לרכישת מוצר או קבלת שירות מעבר להנחה המקובלת לגבי כלל הציבור, או שדרוג מוצר או שירות מעבר לרמה לגביה ניתן תשלום (למשל, החלפת מכשירי הטלפון הסלולארי מעבר למה שניתן לכלל הציבור);

(ד) השתלמות על חשבון גופים עסקיים וגופים אחרים שאינם הכנסת, שלא באישור ועדת האתיקה.

¹ מיום י"ט בסיון התשס"ז - 5.6.2007 (החלטה מס' 16/17).

5. בהחלטה האמורה נקבעו סייגים לאיסור קבלת טובת הנאה על ידי חבר הכנסת. על פי ההחלטה, טובות ההנאה המפורטות להלן אינן נחשבות לטובות הנאה שאסור לקבלן:

(1) השתתפות ללא תמורה באירועים המפורטים להלן, הכרוכים לגבי כלל הציבור בתשלום, אליהם הוזמן חבר הכנסת בתוקף תפקידו:

(א) אירוע ממלכתי או אירוע בעל אופי ציבורי-רשמי (כגון אירוע לציון מאורעות בתולדות המדינה);

(ב) אירוע שהכנסותיו מיועדות למטרה ציבורית;

(ג) אירוע פומבי (כגון אירוע ספורט או תרבות) בו משמש חבר הכנסת כמרצה או כדובר.

(2) השתתפות באירועים המפורטים להלן, שאינם כרוכים בתשלום, אליהם הוזמן חבר הכנסת בתוקף תפקידו:

(א) אירוע חגיגי של מוסדות, מפעלים או בתי עסק;

(ב) שמחות בעלות אופי משפחתי כגון בר-מצווה או חתונה;

(3) קבלת מתנה שנהוג לתיתה, לרגל מאורע חגיגי של חבר הכנסת (כגון בר מצווה או חתונה) או של קרובו;

(4) קבלת מתנה סמלית הניתנת לשם פרסומת או מטעמי נימוס;

(5) קבלת מתנה מחברים לעבודה או קבלת פרס על הישגים אם ניתן להענקתו פומבי בדרך שנקבעה בתקנות לפי חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979.

6. ביום י"ז בתמוז התשס"ד (6.7.2004) דנה ועדת האתיקה שוב בנושא והחליטה כי אם מדובר בהצגה או באירוע תרבות אחר שלנושא יש זיקה ישירה לאופי עבודתם ולתפקידם של חברי הכנסת והם הוזמנו לאירוע זה, למעשה, בתוקף תפקידם - אין המדובר בטובת הנאה שאסור לקבלה, גם אם לגבי כלל הציבור הכניסה לאירוע מסוג זה כרוכה בתשלום.

7. ועדת האתיקה רואה להבהיר כי גם במקרה שבו מדובר בהצגה או באירוע תרבות אחר מיוחד אשר קיימת חשיבות ציבורית להשתתפות חברי הכנסת באירוע והם הוזמנו לאירוע זה, למעשה, בתוקף תפקידם - אין המדובר בטובת הנאה שאסור לקבלה, גם אם לגבי כלל הציבור הכניסה לאירוע מסוג זה כרוכה בתשלום.

החלטות נוספות של ועדת האתיקה בעניין קבלת מתנות וטובות הנאה בידי חברי הכנסת

1. ביום א' בתמוז התשס"ב (11 ביוני 2002) דנה ועדת האתיקה בנושא **קבלת ספרים** על ידי יושב ראש הכנסת וחברי הכנסת.

החלטת הוועדה: ככלל, הוועדה איננה רואה בקבלת ספרים מגופים שונים ענין האסור מתוקף איסור קבלת טובת הנאה. על כן, אין הוועדה מוצאת לנכון להוציא כללים והנחיות בנושא זה. הוועדה משאירה לשיקול דעתו של כל חבר כנסת מתי לדחות ומתי לקבל ספר ו/או סדרת ספרים מגוף כלשהו וזאת בהתחשב בשווי מתנה ו/או חשש לניגוד ענינים.

2. ביום י"ז בתמוז התשס"ד (6 ביולי 2004) דנה ועדת האתיקה בענין **השתתפות חברי הכנסת באירועי תרבות שבסיומם נערך דיון בנוכחות הקהל.**

החלטת הוועדה: אם מדובר בהצגה או באירוע תרבות אחר שלנושא יש זיקה ישירה לאופי עבודתם ולתפקידם של חברי הכנסת והם הוזמנו לאירוע זה, למעשה, בתוקף תפקידם - אין המדובר בטובת הנאה שאסור לקבלה, גם אם לגבי כלל הציבור הכניסה לאירוע מסוג זה כרוכה בתשלום.

3. 1. ביום ד' בטבת התשס"ז (26 בדצמבר 2006) קיימה ועדת האתיקה דיון עקרוני בנושא **קבלת טובות הנאה בידי חברי כנסת על ידי שדלנים הפועלים בכנסת.**

2. ועדת האתיקה ביקשה להבהיר, את המובן מאליו, כי על חבר הכנסת לסרב לקבל משדלן, במישרין או בעקיפין, תמורה או טובת הנאה, בין עבורו ובין עבור אדם או גוף אחר.

3. יוער, כי בענין זה לא יחול הסייג המצוי בהחלטת ועדת האתיקה בענין קבלת מתנות וטובות הנאה, הקובע כי "קבלת מתנה שנהוג לתיתה, לרגל מאורע חגיגי של חבר הכנסת (כגון בר מצווה או חתונה) או של קרובו" אינה בגדר טובת הנאה.

4. עצם נתינת מתנה לחבר כנסת על ידי בעל ענין (כדוגמת שדלן) יכול שיהיה בה משום ביטוי לצפייה עתידית לקבלת טובת הנאה ודי בכך כדי לאיין את היסוד האישי הנדרש ל"מתנה אישית" בשל אירוע משפחתי.

5. משכך, על חברי הכנסת לסרב לקבל כל מתנה, תמורה או טובת הנאה בין בעבורו ובין עבור אדם או גוף אחר הניתנת על ידי שדלן.

4. ביום 22.12.09 קיבלה ועדת האתיקה החלטה בעניין קובלנה בנושא **שדרוג כרטיס טיסה** ממחלקת עסקים למחלקה ראשונה (החלטה מס' 19/18). אלה הם עיקרי ההחלטה:

א. ההגדרה של המונח "טובת הנאה" בהחלטה בעניין המתנות, אינה מותירה מקום לספק, כי שדרוג כרטיס טיסה למחלקה גבוהה יותר, כמו ממחלקת עסקים למחלקה הראשונה, נכנס לגדרה ומהווה טובת הנאה.

ב. מי שמכהן כחבר הכנסת, חלים עליו כל המגבלות והסייגים החלים על חברי הכנסת בקשר לקבלת מתנות וטובות הנאה, ולעניין זה אין חבר הכנסת רשאי להיתלות בתפקידים אחרים שמילא בעבר, או שהוא ממלא בהווה, כעילה לאי תחולת ההחלטה לעניין המתנות לגביו. כל עוד מכהן אדם כחבר הכנסת, קיימת מראית עין לפיה מתנה או הטבה ניתנת לו בשל כהונתו כחבר הכנסת, גם אם בפועל היא ניתנת לו בתוקף תפקידיו הקודמים, ולפיכך היא אסורה, אלא אם כן ניתן לקבלה בהתאם לסייגים לאיסור, הכלולים בחוק ובהחלטה בעניין המתנות.

ג. כל עוד קיים חשש, שמתן טובת הנאה עלול להיתפס בעיני הציבור כקשור למילוי תפקידם כחברי הכנסת, יש לאסור זאת, שאם לא כן עלול אמון הציבור בכנסת ובחבריה להיפגע. לוועדה אין ספק כי בכך שהסכים לקבל את השדרוג פגע הנקבל במעמד הכנסת ובמעמד חבריה, וחיזק את התחושה הקיימת למרבה הצער בקרב חלקים ניכרים בציבור כי חברי הכנסת הם נהנתנים שאינם מהססים לקבל הטבות הנובעות מתפקידם. בכך חטא הנקבל כנגד חובתו לעשות לטיפוח אמון הציבור בכנסת וחובתו לשמש דוגמה אישית ומופת להתנהגות נאותה. הועדה אף דוחה את הטענה בדבר "הסדר הקיים מימים ימימה בחברת אל-על ביחס לראשי ממשלה לשעבר" בהיותו בלתי רלוונטי. להסדר כזה או אחר הנהוג בחברה עיסקית אין קשר לכללים המחייבים את חברי הכנסת.

ד. ועדת האתיקה קובעת, כי שדרוג כרטיס טיסה אינו בגדר מתנה "סמלית". זוהי מתנה בעלת ערך כספי רב, גבוה בהרבה ממתנות אחרות, שלגביהן קבעה הוועדה איסור לקבלן (כרטיסים למופעים, למשל). כיוון שכך לא ניתן לקבלה, אף אם הנותן מתכוון לעשות כן כמחווה או מטעמי נימוס.

ה. ככלל, ההנחה היא שמתנה או טובת הנאה לחבר הכנסת ניתנת לו בשל כהונתו האמורה, אלא אם יוכח אחרת, ולפיכך אסור לו לקבלה, גם אם נטען, כי היא ניתנת לו בקשר לתפקיד שמילא בעבר. לפיכך, מתנה או טובת הנאה כאמור תהיה מותרת, רק אם מתקיימים הסייגים הקבועים בחוק, או הסייגים שעליהם החליטה הוועדה.

החלטה של ועדת האתיקה בענין מתנות הנשלחות בדואר לחברי הכנסת¹

1. בעקבות פניות מחברי כנסת בשאלות הנוגעות למתנות שקיבלו בדואר מגופים שונים, ראתה לנכון ועדת האתיקה להבהיר ולפרש את ההנחיות הקיימות בעניין.

2. סעיף 2(א) לחוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979 (להלן - חוק המתנות) קובע כי "ניתנה לעובד הציבור באשר הוא עובד הציבור מתנה... ועובד הציבור לא סירב לקבלה ולא החזירה לנותנה לאלתר, תקום המתנה לקנין המדינה". סעיף 2(ב)(1) לחוק המתנות, מחריג מכלל מתנה אסורה "מתנה קטנת ערך וסבירה שניתנה לפי הנהוג בנסיבות העניין". על פי סעיף 2(ג) לתקנות שירות הציבור (מתנות), תש"ס-1980, ניתן לפנות בבקשה לוועדה המשרדית (להלן - ועדת המתנות), על מנת שזו תקבע האם המתנה שנתקבלה עומדת בתנאי החריג וניתן לראות בה "מתנה קטנת ערך וסבירה שניתנה לפי הנהוג בנסיבות העניין".

3. החלטת ועדת האתיקה בעניין קבלת מתנות וטובות הנאה בידי חברי הכנסת מיום ל' בשבט התשס"ב (12 בפברואר 2002), קובעת כי "חבר הכנסת הוא עובד הציבור" לעניין זה, וכי ככלל, חברי הכנסת "יסרבו לקבל טובת הנאה כלשהי, במישרין או בעקיפין, העלולה להתפרש בעיני הבריות כניסיון להשפיע על הדרך שבה ימלאו את תפקידם הציבורי". עוד קובעת ההחלטה, כי "חבר הכנסת שקיבל טובת הנאה וברצונו להחזיק בה ולא להעבירה לכנסת, יפנה לוועדת ההיתרים לפי חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979".

¹ מיום ג' בסיוון התשס"ט - 26.5.2009 (החלטה מס' 2/18).

4. כחריג לכלל זה, ההחלטה האמורה קובעת כי "קבלת מתנה סמלית הניתנת לשם פרסומת או מטעמי נימוס" מותרת ואינה מחייבת כל פניה לבקשת היתר. בדו"ח הוועדה להכנת כללי אתיקה לחברי הכנסת בראשות השופט (בדימוס) יצחק זמיר ניתנו דוגמאות לערך הכספי של מתנות סמליות שכאלה, בדמות עטים פשוטים או לוחות שנה. ועדת האתיקה מאמצת דוגמאות אלו מבחינת הערך הכספי של מתנות בעלות ערך כלכלי זניח, שאין מניעה אם חבר הכנסת ימשיך להחזיק בהן, בין אם נתנו במסגרת מפגש אישי, ובין אם נשלחו בדואר.

5. כאמור, חבר כנסת אשר קיבל מתנה שאיננה בעלת ערך כלכלי זניח ומעוניין להחזיק בה, יכול לפנות לוועדת המתנות על מנת שזו תקבע האם ניתן לראות בה "מתנה קטנת ערך וסבירה שניתנה לפי הנהוג בנסיבות העניין". ועדת האתיקה קובעת כי דרישת החוק לסבירות נסיבות העניין יכולה, אמנם, להתקיים במסגרת מפגש אישי, אולם במידה ומדובר במשלוח מתנות בדואר, לא ניתן לאפשר את קבלת המתנה. זאת, בין השאר, על מנת למנוע מצב שבו חברי הכנסת הופכים, במודע או שלא במודע, לסוכנים שיווקיים של מוצרים מסויימים, וכן על מנת למנוע מצב שבו חברי הכנסת מוצפים במתנות שגם אם ערכן לא גבוה, הן יכולות ליצור קשר מתנות שוטף בין גורמים כלכליים לבין חברי הכנסת.

6. לפיכך, במקרים בהם מדובר במתנה סמלית בעלת ערך כלכלי זניח, בין אם נתקבלה בדואר ובין אם במפגש אישי, חבר הכנסת רשאי להחזיק בה ואינו נדרש לקבל היתר. כאשר מדובר במתנות בעלות ערך משמעותי יותר המתקבלות בדואר, חבר הכנסת מתבקש להחזירן לשולח. בקשה להיתר מוועדת המתנות ניתן להפנות אך במקרים של קבלת מתנה במסגרת מפגש אישי.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.

החלטת ועדת האתיקה בעניין השתתפות חברי הכנסת בכנסים הנערכים בישראל¹

מבוא

ועדת האתיקה רואה לנכון לפתוח החלטה זו בקביעה לפיה דיונים בנושאים ציבוריים המיועדים בעיקרם לחברי הכנסת, אשר נועדים לשם השפעה על עמדת המחוקק, יש לערוך במשכן הכנסת ובוועדותיה בלבד. יש להימנע מהעתקת זירת הפעולה הציבורית אל מוסדות שאינם נבחרים.

כמו כן, יש להדגיש כי מחויבותם של חברי הכנסת באשר לנוכחותם בדיוני הכנסת וועדותיה בימים בהם הכנסת פעילה, חייבת להיות קודמת להשתתפותם בכנסים הנערכים מחוץ לכנסת. כך יישמר כבודה של הכנסת כבית הנבחרים של ישראל וכבית המחוקקים שלה.

מאידך גיסא, לעיתים השתתפותם של חברי הכנסת בכנסים מסויימים עשויה לתרום לעבודתם הפרלמנטרית ולטיפוח הקשר בין חברי הכנסת והציבור. עיקרה של החלטה זו עוסקת בשאלות העולות מכיסוי הוצאותיו של חבר הכנסת על ידי הגורם המזמין, וזאת בהמשך להחלטות אחרות שקיבלה ועדת האתיקה בהן נקבעו חריגים לאיסור הקיים על פי חוק לקבלת טובת הנאה, כפי שיפורט בהמשך.

חוק שירות הציבור (מתנות), התש"מ-1979, החל גם על חברי הכנסת, אוסר על עובד הציבור קבלת מתנה, דהיינו קבלת "נכס שלא בתמורה או שירות או טובת הנאה אחרת שלא בתמורה". הפרת הוראות החוק האמור מהווה עבירה פלילית.

כלל 4 לכללי האתיקה של חברי הכנסת קובע כי חבר הכנסת לא יקבל, במישרין או בעקיפין, הנאה חומרית בעד מעשה שעשה, בכנסת או מחוץ לה, בתפקידו או במעמדו כחבר הכנסת. כלל 5 לכללי האתיקה קובע כי לא יהיה לחבר הכנסת במילוי תפקידו ענין אישי, וכן כי לא יהיה לחבר הכנסת ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו לבין עניינו האישי.

¹ מיום כ"ט בתשרי התשס"ט - 28.10.2008 (החלטה מס' 39/17).
סעיף 6 התוסף בהחלטה מיום י"ב באייר התשע"ז - 8.5.2017 (החלטה מס' 32/20).

החלטת ועדת האתיקה בעניין קבלת מתנות וטובות הנאה בידי חברי הכנסת, מיום ל' בשבט התשס"ב-12.2.2002 קובעת אף היא כי לשם מניעת פגיעה באמון הציבור, על חברי הכנסת לסרב לקבל טובת הנאה כלשהי, במישרין או בעקיפין, העלולה להתפרש בעיני הבריות כנסיון להשפיע על הדרך שבה ימלאו את תפקידם הציבורי.

בהחלטה האמורה נקבע כי "טובת הנאה" כוללת גם הזמנות או כרטיסים לאירועים או למתקנים שהכניסה אליהם היא בתשלום כדוגמת בתי מלון, ובכלל זה - השתלמויות על חשבון גופים עסקיים וגופים אחרים שאינם במימון הכנסת. אולם, בצד זאת נקבע חריג, לפיו מימון השתתפות חבר הכנסת בהשתלמויות או ימי עיון שבהם חבר הכנסת משמש כמרצה או כדובר, לא ייחשבו כטובת הנאה שאסור לקבלה.

בהחלטת ועדת האתיקה בעניין מימון נסיעות לחו"ל של חברי הכנסת, מיום ל' בשבט, התשס"ב-12.2.2002 נקבע כי מימון נסיעה לחו"ל לחבר הכנסת יכול להיחשב כמתן הנאה חומרית כאמור בכלל 4 לכללי האתיקה, ולעתים אף כמתנה האסורה לפי חוק שירות הציבור (מתנות). מאידך גיסא, עקב החשיבות הרבה בנסיעות לחו"ל של חברי הכנסת לצורך שמירה על קשרים עם מדינות הים ועם גופים שונים בעולם, ההחלטה מפרטת את הנסיעות שמימוןן מותר, באישור ועדת האתיקה, במסגרת הכללים החלים על חברי הכנסת.

על רקע פניות שהתקבלו מחברי כנסת שונים ודיונים בועדת האתיקה, ביקשה הוועדה להניח בפני חברי הכנסת החלטה שמטרתה להציג כללים ברורים בנוגע למימון השתתפותם של חברי הכנסת בכנסים הנערכים בישראל על ידי גופים שונים.

הכללים החלים על חברי הכנסת, בצירוף החלטותיה הקודמות של ועדת האתיקה בנושאים המשיקים להחלטה זאת, מאפשרים לשרטט את ההנחיות בנושא מימון השתתפותם של חברי הכנסת בכנסים כאמור, כדלהלן:

1. מימון השתתפות חברי הכנסת בכנסים על ידי הכנסת

אין מניעה בהשתתפותו של חבר הכנסת בכנסים בבתי מלון, מטעם הכנסת ובמימונה, לרבות כנסים סגורים לקהל הרחב, ואירועים אחרים בעלי עלות כספית. מאחר והגורם המארגן מקבל תשלום מהכנסת, לא יראו אותו כמעניק טובת הנאה לחבר הכנסת. יובהר כי מימון ההשתתפות בכנסים ואירועים אלו יהיה כולו על ידי הכנסת. השתתפות בכנסים ואירועים אלו אינה טעונה אישורה של ועדת האתיקה.

2. מימון השתתפות בכנסים על ידי תקציב קשר עם הציבור

בהתאם לסעיפים 26 ו-27(ג) להחלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), התשס"א-2001, נקבע בתוספת השישית כי ניתן להשתמש בכספים המוענקים לחבר הכנסת לצורך מילוי תפקידו והקשר עם הציבור, לשם תשלום דמי רישום והוצאות מלון בו שוהה חבר הכנסת לצורך כנס מקצועי או כנס הקשור בעבודתו הפרלמנטרית. לפיכך, חבר הכנסת יכול לעשות שימוש בתקציב השנתי לשם מימון השתתפות בכנסים כאמור, בכפוף להוראות ההחלטה האמורה ובהתאם להבהרות חשב הכנסת, ללא צורך באישור של ועדת האתיקה.

עם זאת, ראוי להדגיש שעל חבר הכנסת להקפיד שהשימוש בכספי קשר עם הציבור לצרכי מימון הוצאות כנסים יעשה בצורה מידתית בכנסים שנוכחותו נדרשת בהם מתוקף תפקידו כחבר הכנסת.

3. מימון השתתפות בכנסים על ידי גופים עסקיים

גופים עסקיים, לעניין החלטה זו, הינם חברות וגופים אחרים שתכליתם המרכזית היא השאת רווחיהן, בדומה להגדרת סעיף 11(א) לחוק החברות, התשנ"ט-1999. הכללים באשר לכנסים המאורגנים על ידי גופים שתכליתם המרכזית שונה, על אף שלחלקם יש אינטרסים כלכליים מסויימים (כגון התאחדויות של בעלי מקצוע, גופים שונים של ההסתדרות, אוניברסיטאות ומכללות, גופי תקשורת, עמותות למיניהן וכד'), יפורטו בסעיף הבא.

בהתאם להגדרה זו, חזקה שאחת ממטרותיו של כנס שאורגן על ידי גוף עסקי היא להביא להשאת רווחיו בדרך זו או אחרת. השאת רווחים זו יכולה להעשות בצורה ישירה על ידי שיווק מוצרים במהלך הכנס, או בצורה עקיפה על ידי העצמת המוניטין של הגוף העסקי שתביא להשאת רווחים עתידיים.

לפיכך קיימת מניעה לעצם השתתפותו של חבר כנסת כמרצה בכנסים אלו, גם ללא קבלת תמורה או מימון, שכן השתתפות חבר הכנסת עלולה להראות כמתן חסות לכנס שבין מטרותיו קידום ענייניו של הגוף העסקי, חסות שעשויה ליצור מראית עין של פגיעה במעמד הכנסת וחבר הכנסת.

כמו כן, קיימת מניעה לקבלת מימון כלשהו מגוף עסקי, בין אם חבר הכנסת מוזמן כמרצה ובין אם הוא מוזמן כמשתתף שאיננו מרצה, בשל החשש מפני מראית עין של קבלת טובת הנאה פסולה, חשש ליצירת ניגוד עניינים ופגיעה בכבוד הכנסת.

מימון השתתפות בכנסים על ידי גופים שאינם עסקיים

4.

מימון ההשתתפות חברי הכנסת בכנסים על ידי גופים חיצוניים לכנסת, אף אם אינם גופים עסקיים, עלול להביא לידי פגיעה בכבוד הכנסת, ובמקרים מסויימים אף לחשש מפני מראית עין של קבלת טובת הנאה פסולה. מסיבה זאת, **הכלל שצריך להנחות את חברי הכנסת הינו כי קבלת מימון ההשתתפות בכנסים ואירועים בתי מלון מהגוף המזמין או מכל גוף חיצוני אחר, הינה, על דרך הכלל, אסורה.**

לכלל האמור, לפיו קבלת המימון אסורה, קיימים מספר חריגים המפורטים להלן.

4.1 מימון ההשתתפות בכנסים כאשר חבר הכנסת הינו מרצה או משתתף בפנאל

לעיתים, מוזמנים חברי הכנסת לשאת דברים במסגרת כנסים ואירועים או להשתתף כחברים בפנאל הנערך במסגרת הכנס. מימון השתתפות חבר הכנסת על ידי הגורם המזמין בכנסים ואירועים כאמור הוא מותר, ובלבד שחבר הכנסת אינו מקבל מימון שהוא שונה מהמימון אותו מקבלים שאר המשתתפים, והמימון נועד על מנת לאפשר את השתתפותו האמורה, ואותה בלבד. במובן זה, אין דינו של חבר הכנסת שונה מדיון כל משתתף המוזמן לקחת חלק בכנס ואשר הוצאות השתתפותו מכוסות על ידי מארגני האירוע.

בכל מקרה, המימון האמור ייעשה על דרך של החזר הוצאות ממשי בפועל בלבד או פטור מחיוב בתשלום (כרטיסי טיסה, הוצאות לינה בבית המלון, פטור מדמי השתתפות בכנס), ואין חבר הכנסת רשאי לקבל החזר הוצאות גלובאלי.

קבלת מימון כאמור אינה דורשת את אישורה של ועדת האתיקה.

יובהר, כי אין בקיומו של החריג לקבלת המימון האמור משום מתן הכשר גורף לעצם השתתפותו של חבר הכנסת במסגרת הכנס האמור. ייתכנו מקרים אשר סיבות אחרות, כדוגמת החשש ממראית עין של ניגוד עניינים, יובילו לאיסור ההשתתפות ובוודאי איסור מימון ההשתתפות בכנס מסויים.

4.2 מימון השתתפות בכנסים כאשר חבר הכנסת אינו מרצה או משתתף בפאנל

כאמור, במקרים שבהם חבר הכנסת הינו אורח בלבד, אף אם הוזמן בקשר לכהונתו בכנסת, קיימת מניעה לקבלת מימון להשתתפותו של חבר הכנסת בכנס האמור. כמובן, שחבר הכנסת יכול, אם יחפוץ בכך, להשתתף בכנס האמור במימון התקציב השנתי לקשר עם הציבור, בהתאם לכללים שנקבעו לעניין זה כאמור או במימונו האישי.

ואולם, במקרים חריגים כאשר חבר הכנסת רואה חשיבות ציבורית בהשתתפותו בכנס ובאין אפשרות לממנו באחת מהדרכים האמורות, רשאי חבר הכנסת לפנות בבקשה מנומקת לוועדת האתיקה של הכנסת.

ועדת האתיקה תדון במתן אישור ספציפי בבקשה כאמור של חבר הכנסת, אם הוכח להנחת דעתה כי מימון ההשתתפות דרוש על מנת לעודד את השתתפותם של חברי הכנסת בדיונים ציבוריים שונים, בהתאם לכללים המפורטים להלן, ואם קיימת בעיתיות במימון ההשתתפות באחת מהדרכים האמורות ובלבד שחבר הכנסת אינו מקבל תמורה מהגוף המזמין ושאינו חשש לניגוד עניינים בין פעילותו של חבר הכנסת לבין הגוף המזמין.

במסגרת החלטתה, תבחן ועדת האתיקה בין היתר את השיקולים הבאים: מהות הגוף המזמין; מטרת הכנס; הרכב הכנס; תפקידו של חבר הכנסת בכנס; הקשר בין הכנס לבין כהונתו של חבר הכנסת; גובה המימון המבוקש והרכבו.

כך לדוגמא, ככל שתפקידו של חבר הכנסת בכנס אינו שונה מאורח פרטי אחר, תטה הוועדה שלא לסטות מהכלל לפיו אין לאשר את מימון ההשתתפות.

כאמור, אין מדובר ברשימה סגורה של שיקולים, וכל בקשה תדון לגופה.

יובהר כי אין באישור הוועדה האמור כדי לחייב את הכנסת בתשלומים כלשהם הכרוכים בנסיעה כאמור (כגון תשלומי אש"ל, כיסוי ביטוחי וכיוצא באלה) ואין באישור כדי להטיל על הכנסת אחריות כלשהי עבור השתתפות בכנסים שאינה מטעמה.

5. צירוף מלווה

אין מניעה שבני זוג של חברי הכנסת יצטרפו לכנסים כאמור בהחלטה זו, אולם, בכל מקרה ההוצאות שנוספו בשל צירוף בן הזוג ישולמו על ידי חבר הכנסת עצמו ולא על ידי הכנסת או הגוף המזמין, או תקציב חבר הכנסת למילוי הוצאותיו, לפי הענין. גם כאשר חבר הכנסת הינו מרצה או משתתף בפאנל, כל תוספת עלות הנדרשת עקב צירוף בני הזוג להשתלמות או לאירוע צריכה להיות משולמת על ידי חבר הכנסת עצמו.

הכלל האמור נכון גם בנוגע לצירוף עוזר פרלמנטרי לכנס (בכפוף לאמור בסעיף 6 להלן) או כל נלווה אחר לחבר הכנסת.

6.¹ מימון טיסה ושהות של יועץ פרלמנטרי המתלווה לחבר הכנסת לכנס באילת

טיסה לאילת

חבר הכנסת המקבל החזר הוצאות עבור טיסה לאילת מגוף ציבורי לשם השתתפותו בכנס או באירוע באילת, רשאי לקבל מימון דומה גם עבור יועץ פרלמנטרי אחד שמתלווה אליו.

אין צורך לבקש אישור של ועדת האתיקה לעניין זה.

¹ סעיף 6 התווסף בהחלטה מיום י"ב באייר התשע"ז - 8.5.2017 (החלטה מס' 32/20).

לינה באילת

חבר הכנסת המקבל החזר הוצאות עבור לינה באילת מגוף ציבורי לשם השתתפותו בכנס או באירוע, רשאי לבקש כי ועדת האתיקה תתיר לו לקבל מהגורם הציבורי המזמין או המממן את נסיעתו, מימון עבור לינה באילת של **יועץ פרלמנטרי אחד** שמתלווה אליו. הבקשה המופנית לוועדת האתיקה תכלול התייחסות פרטנית לצורך בלינת היועץ הפרלמנטרי באילת.

על אף האמור, לא תאושר לינה באילת של יועץ פרלמנטרי בערב שבת או במוצאי שבת.

חבר הכנסת רשאי לעשות שימוש בתקציב השנתי שהכנסת מעמידה לרשותו לפעילות פרלמנטרית לפי החלטת שגר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), עבור טיסה לאילת של יועץ פרלמנטרי כאמור או עבור לינה באילת של יועץ פרלמנטרי באישור ועדת האתיקה כאמור, בכפוף לבדיקה ואישור מראש של חשב הכנסת כאמור בהחלטה האמורה.

יודגש כי גם לעניין היועצים הפרלמנטריים, המימון ייעשה בדרך של החזר הוצאות ממשי בפועל בלבד.

עוד יובהר כי גם כאשר מדובר ביועצים הפרלמנטריים, אין באישור ועדת האתיקה לקבלת מימון מגורם חיצוני או באישור חשב הכנסת לקבלת מימון מהתקציב השנתי, כדי לחייב את הכנסת בתשלומים כלשהם הקשורים בנסיעה או בהשתתפות בכנס (כגון תשלומי אש"ל, כיסוי ביטוחי וכיוצא באלה), או להטיל על הכנסת אחריות כספית כלשהי.

טבלת סיכום - השתתפות חברי הכנסת בכנסים הנערכים בישראל

מימון ההשתתפות על ידי הכנסת	אין צורך באישור ועדת האתיקה.	
מימון ההשתתפות על חשבון תקציב קשר עם הציבור	אין צורך באישור ועדת האתיקה (אך נדרש אישור חשב הכנסת לפי הקריטריונים שבהחלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), התשס"א-2001).	
<u>מימון השתתפות בכנסים על ידי גופים עסקיים (שמטרתם העיקרית להשיא רווח)</u>		
קבלת תמורה או מימון הוצאות	קיימת מניעה	
השתתפות כמרצה	קיימת מניעה	
<u>מימון השתתפות בכנסים על ידי גופים שאינם עסקיים</u>		
	חבר הכנסת מרצה או חבר בפאנל	חבר הכנסת משתתף בכנס שקיימת חשיבות ציבורית להשתתפותו
מימון השתתפות חבר הכנסת בכנס	אין מניעה, כל עוד המימון שמקבל חבר הכנסת זהה למימון שמקבלים כל שאר המרצים או החברים בפאנל	נדרש אישור ועדת האתיקה
קבלת תמורה ; קבלת החזר הוצאות גלובאלי	קיימת מניעה	
מימון תוספת עלות בגין השתתפות בן זוג או מלווה אחר (למעט יועץ פרלמנטרי)	קיימת מניעה לכל מימון חיצוני (למעט יועץ פרלמנטרי אחד לפי סעיף 6). ההצטרפות עצמה מותרת אך כל תוספת עלות בשל ההצטרפות תשולם על ידי חבר הכנסת.	

מכתב היועץ המשפטי לכנסת לחברי הכנסת בעניין קבלת מתנות, הנחות ו"שדרוגים" על ידי חברי הכנסת¹

בהתאם להנחייתה של ועדת האתיקה, ועם תחילת כהונתה של הכנסת ה-20, אבקש לרענן את עיקרי ההוראות החלות על חברי הכנסת בעניין קבלת מתנות, הנחות ו"שדרוגים", לפי חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979, כללי האתיקה והחלטות ועדת האתיקה:

הכלל

1. חבר כנסת אינו רשאי לקבל מתנה או טובת הנאה אחרת, אם ניתנה לו בשל תפקידו או מעמדו, בין בישראל ובין בחו"ל, אלא אם כן מדובר במתנה "קטנת ערך" וסבירה בנסיבות העניין, שאז מותר לחבר הכנסת לקבלה (מהי מתנה "קטנת ערך" וסבירה בנסיבות העניין" ראו להלן בסעיף 4).
ככל שהסיטואציה לא איפשרה לחבר הכנסת להימנע מקבלת המתנה, ואין מדובר במתנה קטנת ערך וסבירה בנסיבות העניין, עליו להעבירה למחסן הכנסת בתוך 15 ימים ממועד קבלתה, והיא תירשם כרכוש הכנסת.
עם העברת המתנה למחסן, יציין חבר הכנסת על גבי טופס ייעודי אחת משלוש אפשרויות:
הראשונה - להשאיר את המתנה במחסן הכנסת;
השנייה - לבקש להציג את המתנה בלשכתו במשכן הכנסת;
השלישית - לבקש לרכוש את המתנה ולהעבירה לרשותו.
אם ביקש חבר הכנסת להציג את המתנה בלשכתו או לרכוש, תועבר בקשתו לוועדת המתנות של הכנסת, המוסמכת להחליט בעניין זה.
2. יציין, כי בכל מקרה אין לקבל כסף מזומן בכל סכום שהוא (לרבות תלושי ש, תווי קניה וכד').
בנוסף לכך, חל איסור מוחלט על קבלת מתנה משדלן. על חבר הכנסת לסרב לקבל כל מתנה או טובת הנאה הניתנת על ידי שדלן, במישרין או בעקיפין, ובהתאם להחלטת ועדת האתיקה איסור זה חל אף אם מדובר במתנה שנהוג להעניקה לרגל מאורע חגיגי של חבר הכנסת.

¹ מכתבו של היועץ המשפטי לכנסת מיום 13.7.2015.

3. בנוסף לאיסור על קבלת מתנות, חבר הכנסת אינו רשאי לקבל הנחה או "שדרוג" שניתן לו בשל תפקידו או מעמדו כחבר הכנסת ואם מוצעים לו הנחה או שדרוג (למשל במלון או טיסה) עליו לסרב לקבלם. מובן כי אם מדובר בהנחה הניתנת לקבוצת אנשים גדולה ואינה קשורה כלל למעמדו כחבר הכנסת (למשל בשל חברות במועדון לקוחות), אין מניעה לקבלה.

החריגים לכלל

4. לכללים האמורים קיימים מספר חריגים:
מתנה קטנת ערך וסבירה בנסיבות העניין - חריג זה תלוי בקיומם של שני תנאים מצטברים:
התנאי הראשון הוא שווי המתנה. בהתאם להחלטת ועדת האתיקה, מתנה עד שווי של 250₪ הינה, ככלל, מתנה קטנת ערך; התנאי השני הוא שהמתנה ניתנה לפי הנהוג בנסיבות העניין. למשל, במהלך סיור עבודה, מפגש עם משלחות וכד'.
יודגש כי נוכח הדרישה שיתקיימו התנאים האמורים, אין לקבל מתנות בשווי של עד 250₪ במנותק מנסיבות שבהן מקובל להעניק שי.

במקרים שבהם מתעורר ספק האם המתנה עונה להגדרה של "קטנת ערך וסבירה, שניתנה לפי הנהוג בנסיבות העניין", ניתן לפנות לוועדת המתנות או ללשכה המשפטית של הכנסת לצורך קבלת ייעוץ בעניין זה, וזאת בטרם העברת המתנה למחסן.

5. ספרים - על פי החלטת ועדת האתיקה, ספרים שמקבל חבר כנסת לא ייחשבו מתנה או טובת הנאה אסורה ומותר לקבלם. כלל זה אינו חל על ספרים יקרי ערך.

6. אירועים משפחתיים - חבר כנסת העורך אירוע משפחתי לעצמו או לבני משפחתו (כגון יום הולדת, בר מצווה, חתונה וכד') רשאים הוא ובני משפחתו לקבל מתנות מהמוזמנים של חבר הכנסת שאינם נמנים על קרובי המשפחה והחברים הקרובים. אולם, חל איסור לקבל מתנות בשיעור החורג מהמקובל לאירועים מסוג זה ואלה עלולות להיחשב למתנות אסורות הניתנות לחבר הכנסת עקב מעמדו ותפקידו.

מכתב היועץ המשפטי לכנסת לחברי הכנסת בעניין קבלת כרטיסי חினס לאירועי תרבות וספורט¹

בהתאם להנחייתה של ועדת האתיקה, ובהמשך למכתבי מיום 13.7.2015 בעניין קבלת מתנות, הנחות ו"שדרוגים" על ידי חברי הכנסת, אבקש לרענן את עיקרי ההוראות החלות על חברי הכנסת בעניין קבלת כרטיסי חינם לאירועי תרבות וספורט:

הכלל

1. חבר כנסת אינו רשאי לקבל כרטיסי חינם, מנויים או הזמנות לאירועי תרבות וספורט, שכן אלה נחשבים מתנה אסורה.

לכלל זה שני טעמים מרכזיים:
האחד, חשש ליצירת מחויבות של חבר הכנסת כלפי הגופים המזמינים שענייניהם נדונים בכנסת ושלהחלטות המתקבלות בכנסת יש השפעה עליהם;
השני, הפגיעה בתדמית הכנסת וחברי הכנסת הנוצרת כתוצאה מכך שהציבור הרחב משלם במיטב כספו עבור אירועי תרבות וספורט בעוד חברי הכנסת נהנים מכניסה ללא תשלום לאותם אירועים.

החריגים לכלל

2. לכלל האמור קיימים מספר חריגים בהם רשאי חבר הכנסת להיענות להזמנות לאירועי תרבות וספורט:

א. לחבר הכנסת תפקיד פעיל באירוע המדובר, כגון השתתפות בפאנל, נשיאת דברי ברכה, חלוקת פרסים, גביעים וכד';

ב. מדובר באירוע ממלכתי או רשמי מטעם המדינה;

ג. הכרטיסים ניתנו לחבר הכנסת בשל קשר משפחתי לאירוע המדובר ולא בשל תפקידו כחבר הכנסת (כגון: הופעה של בן משפחה, עבודה של בן/בת הזוג וכד');
ד. אירוע המאורגן בידי גוף שאינו עסקי, שהכנסותיו מוקדשות למטרה ציבורית (כגון: ערב התרמה לעמותה, בית חולים וכד').

¹ מכתבו של היועץ המשפטי לכנסת מיום 21.10.2015.

3. בנוסף לחריגים שנמנו לעיל, ועדת האתיקה רשאית לאשר לחבר הכנסת להיענות להזמנה ולקבל כרטיס חנם לאירוע תרבות או ספורט אם היא סבורה שלהשתתפותו באירוע יש ערך מוסף משמעותי התורם לאינטרס הציבורי (כגון: עידוד תרבות בפריפריה, עידוד ענפי ספורט מסוימים וכד').

4. במקרים שבהם מתעורר ספק האם האירוע שאליו הוזמן חבר הכנסת נכנס בגדר החריגים שפורטו לעיל, מומלץ לפנות מראש לוועדת האתיקה או ללשכה המשפטית לצורך קבלת ייעוץ בעניין זה.

מכתב היועץ המשפטי לכנסת לחברי הכנסת בעניין איסור השתתפות בהשקות ואירועי יח"צ של גורמים עסקיים¹

לפני מספר ימים פורסמו באינטרנט ובעיתונים הודעות יח"צ מאת חברה העוסקת ביחסי ציבור, אסטרטגיה וממשל, המציינות בהבלטה, במלל ובתמונות על רקע לוגו של החברה, את נוכחותם של ארבעה שרים ותשעה ח"כים באירוע ההשקה של משרדי החברה החדשים.

מצ"ב דוגמה של אחד הפרסומים².

מטרת הפרסומים, כך נראה, היא להאדיר את חברת היח"צ המדוברת ולשדר ללקוחותיה הפוטנציאליים כי היא "מקושרת" ונמצאת ביחסי קרבה לשרים וחברי כנסת, וכי מי שרוצה לקדם עניינים מול גופי השלטון, ישתלם לו להיעזר בשירותיה. בדיוק מסיבה זו נטילת חלק באירועים מסוג זה, שכל מטרתם קידום ושיווק של עסקים פרטיים באמצעותם של שרים וחברי כנסת - אסורה.

אבקש לרענן איפוא את האיסור על השתתפות חברי הכנסת באירועים מסוג זה ולהתריע כי השתתפות שכזו עלולה לעלות כדי הפרה של כללי האתיקה של חברי הכנסת.

¹ מכתבו של היועץ המשפטי לכנסת מיום 8.2.2017.

² הפרסום אינו נכלל בחוברת זו.